This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

3 2044 011 499 787

HARVARD UNIVERSITY LIBRARY

8.5075.5

Harvard College Library

FROM THE

CONSTANTIUS FUND

Established by Professor E. A. SOPHOCLES of Harvard University for "the purchase of Greek and Latin books, (the ancient classics) or of Arabic books, or of books illustrating or explaining such Greek, Latin, or Arabic books." Will, dated 1883.)

Received 16 Oct, 1900

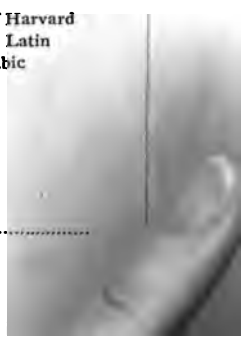

Q. HORATI FLACCI

CARMINA.

TERTIVM RECOGNOVIT

LVCIANVS MVELLER.

EDITIO STEREOTYPA MAIOR.

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

MDCCCXCIX.

L 8.507.5

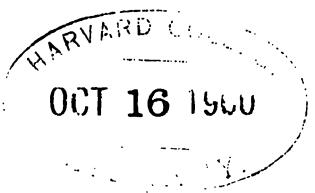

Constantius fund

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEVBNERI

GVILIELMO · SCHMITZIO

COLONIENSI

D·D·D

LVCIANVS · MVELLER

PROLEGOMENA.

Anno MDCCCLXXXVIII absoluta editione Nonii cum intentiore rursus cura ad Horatium nos applicassemus nostrum, cuius studium per aliquot annos propter magnitudinem negotiorum non quidem abdicatum fuerat, sed attenuatum, illud primum cognoscere avebat animus, quatenus Schuetzii et Kiesslingii commentarii Horatiani, qui per lustra superiora prodierant, responderent famae, quae increbuerat. Tantae enim et tales de utraque editione ferebantur laudes, ut his obtigisse videretur, quod Bentleius cum Perlcampio et potissimus quisque criticorum frustra speraverant, sublatisque difficultatibus paene omnibus, quibus Horatii carmina premuntur, iam fere posset acquiesci in horum doctrina et sollertia. Verum cito intellectum est rumores istos magis factionum studiis quam ex vero celebratos. Ac de Schuetzio quidem iam credo convenire inter plerosque. Illud miror, quod Kiesslingii opera habet etiamnunc laudatores suos et admiratores, cum tamen sit certum eam vix multum praestare meritis Schuetzianam paucisque bonis inventis admisceri longe plura vel mediocria vel falsa ac saepe perversa vel dubia admodum.

Quae cum ita essent, primum Saturarum et Epistularum Horatii editionem maiorem doctorumque potissimum usibus destinatam paravi, quae annis MDCCCXCI et XCIII apud F. Tempskium prodiit Vindobonae.

Et lyrica quidem carmina cum iambicis commentario illustrare tum non erat consilium, cum praesertim ab-

soluta editione Vindobonensi aliena ab Horatio studia capessere esset in animo. Ceterum quo longius procedebat Saturarum Epistularumque enarratio, eo magis apparebat non minus, immo magis ceteris Horatii carminibus opus esse commentario novo, partim ad depellenda falsa et perversa, quibus post Lachmanni et Meinekii obitum doctorum plerorumque incuria essent depravata, partim ad invenienda meliora, cum restarent in isdem vel obscuri vel corrupti loci plurimi. Accedebat quod collectanea nostra in hac potissimum parte propter assiduitatem studiorum longe erant amplissima. Illud enim omitto, quam saepe a diversarum gentium doctis invitati simus et incitati, ne lyricis iambicisque Horatii scriptis dessemus.

Itaque initio a MDCCCXCV ubi sumus reversi ab itinere Italico, abdicata, ut solemus, quando magna a nobis capessita sunt negotia, omni mora cum ingenti studio carmina eiusdem coepimus retractare. Atque opus hactenus promotum, ut aut fine huius anni, quem modo ingressi sumus, aut initio sequentis proditurum sperem.

Interim a Teubnero, bibliopola honestissimo, rogati sumus, ut tertium recognosceretur editio Horatii stereotypa, quae secundis curis prodierat a. MDCCCLXXIX. Huius autem desiderio cum vellem satisfacere, bene quidem illud evenit, quod novus labor incidit in id tempus, quo cum maxime fervebant studia nostra Horatiana. Sed cum primum id agendum mihi viderem, ut maior illa doctorumque in usum destinata editio, quam plurimorum scirem desideriis exspectari, absolveretur celerrime, cetera quidem in editione stereotypa nova quam curiosissime persequenda existimavi; contra dittographiarum coniecturarumque numerus ut nunc multum est adauctus, ita ratio earundem reddita rarius breviusque quam olim. Namque omnia arte munire si voluissem ac firmare, quae in editione Saturarum Epistularumque Vindobonensi, quam emisi, item in Carminum Epodorumque, quam adorno, nova sunt prolata sive me sive aliis auctoribus, concessi Prolegomenis hisce fines multum fuere excedendi nec

minus bis pleraque recoquenda sine fructu ullo. Praeterea recisa quaedam ex eis, quae de codicibus editionibusque Horatii dixeram, quibus alibi melior vel paratus erat locus vel parandus.

Talem autem, sicut superioribus annis factum, typis exprimendam curavimus speciem carminum Horatianorum, ut ne nunc quidem maior multo quam ante traditionis vulgatae fieret mutatio, sed eorum, quae coniectura existimarem mutanda, pleraque in Prolegomena ablegarentur. Nec enim placet editionem, quae plurimorum hominum eorumque doctrina ac iudicio diversissimorum teritur usu, saepius differre a lectione communi. Sed hercule pariter illa fuere providenda, per quae meliora posset edoceri, qui vulgarem aspernatus esset scabritiem.

Servatus libellus de metris Horatianus paucis additis, qualis fuerat. Quem contractum in editione secunda cur multum augeremus eo minus fuit causa, quod praeter Summarium rei metricae Latinae a. MDCCCLXXVIII editum sermone Latino, quod multorum usu teritur, deinceps a nobis summatim enarrata est Graeca simul metrica ac Latina libro Germanice scripto, qui in plerasque linguas est translatus.

Pro annalibus carminum Horatianorum ex C. Frankii libro descriptis proponere erat in animo eum ordinem annorum, quem ego denuo in eandem rem inquirendo probandum existimaveram. Sed de tempore Saturarum singularum et Epistularum quid statuerem cum facile posset addisci ex ed. Vindobonensi, Carminum vero et Epodorum commentario nondum esset imposita ultima manus, nolui tabellam Frankianam veteris possessionis iure depellere.

Interim sic habeto, cum spatiis annorum, quibus Bentleii, quantum licebat, secutus vestigia editiones singulorum librorum circumscripsit Frankius, mihi praeter pauca quaedam convenire, ita quidem, ut Saturas et Epodos inter annos 41 et 30, Carminum priores tres libros inter 30 et 24, quartum inter 17 et 13 compositos ex-

istimem, ex Epistulis priorem annis 22, 21, 20, posteriorem 12, 11, 10, 9 conscriptum. Contra singulorum opusculorum de tempore haud raro aliter mihi statuendum putavi atque illi.

Veluti quod ab eo cum plerisque inter ultima editionis prioris ponitur carmen '*Maecenas atavis edite regibus*', ego inter antiquissima esse aio, item saturam septimam libri prioris omnium tempore primam, quam idem adsignavit anno a. Chr. 36. Verum haec ac talia apparet non posse aestimari satis recte, nisi cognitis rationibus, quibus in hac editione non erat locus.

Indicem nominum ac rerum a Theodoro Schmidio olim incohatum, a. MDCCCLXXIX ab Ernesto Schulzio, amico vetustissimo, plurimis locis correctum auctumque ac ditatum post tot annos iterum cum cura placuit retractari. Ipse enim Schulzius ne id ageret, mutata sede (nam Homburgensium, qui sunt prope Francofurtum, pridem Rector est gymnasii) et negotiorum magnitudine impediebatur.

Nec minus Index grammaticus multis locis auctus ac suppletus.

Sed ut ad ea redeam, quae maxime hoc libello sunt tractanda, certissimum est illud et recenti maxime tempore patefactum (quamquam pridem Perlcampius [praef. carm. p. XX] id quod verum est intellexerat), dittographias — quas vulgo lectionum variantium dicunt nomine — graviores extare in codicibus Horatianis nec multas et quibus plerumque parum iuvemur ad corruptelas vel difficultates tollendas. Quod ne quis dubitet, satis erit memorasse dittographias ex carminum et epodon libris excerptas, quas proposuit Kellerus Epilegomenon Horatianorum p. 813 sqq. — Quibus simul egregie confirmatur, quod dixi olim, secutus Perlcampium [praef. carm. p. XX], Mavortii recensionem in frivolis fere ac nullius momenti vitiis tollendis substitisse eaque locos difficiliores, si modo temptarentur, quod mihi quidem videtur parum probabile, corruptos potius quam correctos. Atque adeo ne una

quidem dittographia in codicibus Horatianis talis est, ut certo constet eam Mavortio esse adscribendam.

Porro apparet tempore Merovingiorum, quod minime erat opportunum studiis, paucissima exemplaria Horatii extitisse, maxime in Gallia, quae quantum profuerit servandis medio aevo libris Latinis nemini ignotum, quamquam Blandinios codices Roma Gandavum perlatos esse constat. Igitur ne hoc quidem est mirum, quod codices Horatii Carolingica aetate antiquiores non iam reperiuntur — nam ipsos Blandinios saec. fuisse noni adserit Cruquius — et quidam errores Horatii codicum Merovingici temporis prae se ferunt originem.

Dittographiae autem istae praeter eas, quas litteris permutatis sive syllabis perperam distractis seu coniunctis vel similibus apparet esse ortas erroribus, novatae sunt aut ut loci mendosi vel lacunosi sive difficiles qualicumque modo corrigerentur aut cupidine variandi vocabula synonyma, cui quidem plurimum indulsisse medii aevi monachos cui ignotum? Ac satis constat iam in ipsa antiquitate librarios haud raro lusisse variandis synonymis. Auctum id vitium medio aevo, maxime a Caroli Magni tempore usque ad saec. XIII. — Veluti habes in scriptis Hor. permutata libris optimis illa *redit — venit, agris — arvis, laboribus — doloribus.* Erat etiam ubi monachi in describendo Horatio bibliorum vel disciplinae christianae nimis essent memores, veluti cum scriberent *festus in pratis vacat otioso cum bove pardus* pro *pagus* aut ad res Venerias detestandas adiectivum *taeter* substituerent scripturae traditae.

Translatae autem a librariis ex aliis in alia exemplaribus interpolationes sensim etiam integros foedarunt libros.

Iam quae ad emendanda Horatii scripta commenti sunt monachi, qualia habes c. III, 5, 37; 24, 4; ep. II, 2, 199, eius fere sunt notae, ut vix mediocrem fallere possint criticum.

Aliquanto difficilius est alterum genus dittographia-

rum, quod variatis constat vocabulis; et in his depellendis ut peritia Horatii magna ita acri opus est ingenii intentione, sed ut ne sic quidem semper possis vitare errores. Quo in negotio interdum iuvamur, sed non semper, observato more librariorum substituendi vocabulis minus usitatis vel constructionibus rarioribus magis nota et communia, veluti cum scriberent *sede* pro *fine, tauri* pro *monstri, vitae* pro *summae, victus* pro *flexus, repressae* pro *revictae, pone* pro *fige; inparibus formis deceptum te patet* pro *te petere* [c. II, 18, 30; III, 27, 48; IV, 7, 17; 6, 21; 4, 24; III, 15, 2; sat. II, 2, 30]. Nec non similium locorum mala recordatione turbatum, ut c. II, 6, 24; IV, 1, 20.

Atque etiam metri causa, si dis placet, quaedam sunt novata a librariis Horatii. Cf. Perlcamp. ad ep. 2, 23.

Ab his igitur, quas exposui, corruptelis nullus vacat omnino codex Horatii, ne Blandinii quidem; quamquam quae nunc ex eis proferuntur exempla interpolationum, maximam partem orta esse existimo neglegentia Cruquii, qui, quod etiam Bentleius notavit [ad sat. I, 6, 68], interdum in discernenda prima et secunda manu codicum parum diligenter videtur esse versatus.

His expositis apparet et difficilem interdum et plerumque parum fructuosum esse laborem ex dittographiis Horatianis ipsius poetae verba restituendi. Nam longe plerasque corruptelas et interpolationes, quibus laborant Horatii carmina, primis septuaginta post mortem eius annis irrepsisse in eius codices et olim dixi neque nunc sententiam muto.

Istae vero corruptelae interdum sunt tam graves, ut sensus plane contrarius ei, qui exigitur, exhibeatur traditione librorum, veluti c. III, 6, 22; 14, 10 sq.; ep. II, 3, 128. Et tales quidem loci sunt paucissimi; contra plures tam graviter depravati, ut contentum sensus recuperasse Horatii de verbis restituendis oporteat desperare. In his igitur tractandis suum quisque sequatur iudicium; at quae post Neronis tempus provenerunt corruptelae omnes paene

sunt tales, ut una vel duabus tribusve litterulis mutatis videantur posse tolli.

Iam ut pergam in via, ex libris manu scriptis secuti sumus maxime, ut in editione priore, Blandinios quattuor et quidem magis reliquis antiquissimum. Qui cum non iam extent, felici accidit casu, quod Gothani secundi eam partem, qua saturae et epistulae continentur, descriptam apparet ex archetypo Blandinii antiquissimi, lacero illo iam ac turbato, ut demonstrant omissa l. II ep. III et adiecti alia manu carminum libri, nec minus perturbatus admodum saturarum et epistularum ordo. Hic igitur codex, cuius legitur descriptio apud Kirchnerum nov. quaest. Hor. p. 22 sqq., haud inutilis est ad fidem curamque Cruquii examinandam et ad errores quosdam eius corrigendos et supplenda quae praetermisit. Ac tamen dolendum, quod libri Blandinii interciderunt: quamquam egregie falli existimo eos, a quorum sententia ne ipsum quidem Bentleium alienum fuisse docent ea quae adscripsit ad sat. I, 6, 126, qui putent inventis his libris aut horum similibus tam multas novas easque praeclaras in Horatii scriptis praesto fore dittographias, ut velut nova incipiat aera crisis Horatianae.

Ex ceteris codicibus plurimum tribui Bernensi antiquissimo, saec. VIII vel IX, (B), qui etsi haud paucas habet corruptelas et interpolationes, tamen aliquot in locis aut solus (ut c. II, 11, 16; s. I, 2, 33) aut paene solus servavit verum. Ab hoc non ita multum differt cod. Monac. 14685 (saec. XI) pars ea quam Kellerus significavit littera C. Bonus etiam minimeque spernendus Parisinus 7900[a] (A), cui simillimus est Ambrosianus O. 136, item Paris. 7975. Ex reliquis Kelleri libris memoria praeter ceteros digni Paris. 7971, 7974, quibus eundem archetypum repraesentari statuit ille, qui significatur ab eo littera F. Ex Bentleii copiis maxime memorandi Graevianus, Lugdunensis, Vossianus, nec non liber collegii Reginensis. Quibus plerumque convenit cum Parisinis 7971, 7974, non perinde cum B et A, ita quidem ut saepius deteriores hisce, non

tamen raro meliores exhibeant lectiones. Blandinii autem codices praeter ea quae propria habent medii fere sunt inter partem utramque.

Et horum quidem, quos enotavi, librorum plerique sunt saec. X. Nec desunt exempla, ubi aliorum eiusdem aetatis scripturas praeferendas existimarim testimoniis codicum, quos ante enumeravi, eis nimirum locis, ubi ratione et arte potius commendabantur illae, factusque sim ecclecticus. Nam et librorum longe recentiorum et editionum principum quaedam propter causam eandem receptae sunt a nobis scripturae.

Praeterea ex scholiastarum commentis erutas nonnullas recepimus dittographias. Et persuasum habemus posse etiam alias indagari, ut tamen certum sit firmumque, eos. si summam rem spectes, non aliis esse usos codicibus quam quibus nos utimur, neque ex Probi et antiquissimorum criticorum studiis Horatianis quidquam ad eos permanasse.

Nec vero grammaticorum aliorumque scriptorum qui afferunt verba Horatii testimoniis multum iuvamur in crisi factitanda, ut appareat iam Quintiliani tempore eandem fere fuisse formam eundemque habitum carminum Horatianorum atque aetate Carolingica.

Iam Horatii libris sive explicandis sive emendandis cum inde a renatis litteris operam navarint plurimi, postquam fundamenta lectionis vulgatae posuit Aldus, saeculi potissimum sexti decimi doctorum, ut puta Fabricii, Lambini, Cruquii, Torrentii, Pulmanni, aliorum, industria congesta sunt, quibus postea quasi publica et communi materia uterentur litterati. Horum plerosque ut doctrina ita ingenio longe antecessit Bentleius, cuius tamen inventa statim post obitum eius omissa per ignaviam nostro demum saeculo, et quidem a paucis, quo par erat honore haberi coepta sunt. Proxima huius sunt Petri Perlcampii et Augusti Meinekii merita, ut tamen illius detegendo errori quam inveniendo vero ingenium fuerit aptius.

Quorum dum contemplor indolem, saepe venit in men-

tem, quod de uno ex eis dicere solebat Hemsterhusius, movere eum multa non movenda, sed plerisque locis veteres scriptores, si ita scripsissent, ut ille legendum decrevit, melius fuisse facturos.

Horum igitur virorum plurimum tribuimus iudiciis.

Sed ut de nostris disseram curis, ratione ac via in explicandis emendandisve scriptis Horatii eadem plane sumus usi atque in editione superiore, perinde ut respueremus horum pravitatem, qui nihil nisi ab omni parte perfecta Horatio posse adscribi existimant, et illorum, qui ei ineptias pueriles et vix philologorum deterrimis condonandas tribuunt.

Ac de interpolatione carminum Horatianorum quid statuam, plenissime est expositum libro, quo classicorum apud Nederlandos studiorum originem et progressus sum persecutus [p. 113 sqq.]. Neque nunc rationes mutavi, quamquam paullo plura obelo sunt notata quam prius factum. Etenim cum certo constet iam Claudii vel Neronis tempore inventos in Horatii carminibus, plane ut in Vergilii, versus suppositicios atque adeo de duabus interpolationibus [c. III, 11, 17—20; IV, 8] hodieque extantibus in codicibus Horatianis non videatur posse dubitari, non temperavi mihi, quin excluderem, quaecumque aut sententiam carminis perverterent aut alioquin essent ineptа; quae parum pulchra viderentur ac nitida, cum talium rerum sensus varius sit et fluxus pro diversitate temporum et iudicandi ratione, reliqui intacta. Ceterum quod omnes probabilitatis numeros implet proximis post Horatium annis LXX irrepsisse quidquid in libris eius latet versuum spuriorum, etiam bis terve metricis rationibus comprobatur. Nam asclepiadeum caesura carentem, qualem protulit interpolator c. IV, 8, 17, frustra apud Senecam quaesieris, nec minus in eiusdem metri secundo loco vocabulum in dactylum exiens, quale est I, 6, 14:

digne scripserit aut pulvere Troico.

Nec vero est, cur labes, quas traxit IV, 8, longo post Horatium intervallo inditas ei putemus. Nam strophicam

lyricorum eius artem iam Claudii ac Neronis aetate prorsus ex peritia hominum evanuisse olim comprobavi [d. r. m. 88 sq.].

Sed ut reliqua iam persequar, inscriptiones carminum cur omiserim, ut Meinekius et alii, vix est quod disseram. Tamen illud sat constat eas magna ex parte non per medium aevum, sed ultimis imperii Romani saeculis esse ortas, nec a librariis, sed a grammaticis adiectas. Ceterum qualemcumque ducentes originem relicturus fui, si facerent ad lectionem iuvandam. Sed aliter res habet, cum scholastici illi primos potissimum versus fingendis titulis adhibuerint, interdum, ut c. II, 8, non sine errore ridiculo, ut tamen, si ex illis nulla posset elici sententia breviter explicanda, media etiam et summa respicerent. Fefellit ea res aliquando Bentleium.

Praeterea notandus mirus quidam amor et pravus eorundem, quo inpulsi studerent poetas facere personam sive rem quamcumque adloquentes.

Veluti c. III, 5 cdd. habent multi inscriptionem *ad divum Augustum,* petitam e v. 2 sq., item IV, 4 *ad urbem Romam* siva *Romanam,* ductam ex illo (v. 37): *quid debeas, o Roma, Neronibus.* Quid quod II, 18 in multis legitur libris titulus hic: *ad aurum?*

Quodsi in nominibus personarum, ad quas data sunt carmina, perscribendis quaedam accesserunt inscriptionibus ex scholiis Horatianis, tamen talia potius interpretationi sunt servanda aut in Indices referenda.

In apparatu critico pleraque omissa, quae ad enarranda potius quam ad emendanda Horatii verba cum pertinerent, videbantur melius posse repeti ex editione Vindobonensi et ex illa, quam brevi prodituram in principio huius libelli sum pollicitus. Neque omnia notata, ubi mutanda videretur traditio librorum, sed potissima. Igitur plene qui voluerit perdiscere, qualem carminum Horatianorum speciem animo informaverimus nostro, ei erunt pervolvendae editiones, quas supra indicavi.

Loci suspecti quo facilius agnoscerentur, obelo notati plerumque.

C. I—VIIII. Nota Horatium in primis novem huius libri poematis, quae sunt inter antiquissima, diversis ubique usum esse metris, ut statim ipsa πολυμετρίᾳ lectorum animos lyrico carmini adsuefaceret et conciliaret. Nova autem et aliena ab his, quae in limine operis posuit, adhibuit quattuor, non plura, et quidem carminibus VI. At in epodis contrario plane modulo delectatus opuscula variis generibus versuum constantia in ultimum redegit volumen idem, in primo proposuit exempla, et quidem decem, nobilissimi ex metris Archilochiis.

Neque illud temere institutum, quod cum primo carmine compellatus esset Maecenas, ad quem data sunt omnia Horatii scripta, secundum dedicatum est Caesari, qui tum maxime id moliebatur, ut imperium Romanum, domi bellique concussum, restitueret in integrum, tertium Vergilio, poetarum huius aetatis, ut vulgo existimabant, principi et Horatii amicissimo.

I, 1, 3—5. Illud *iuvat* eadem varietate constructionis positum, qua IV, 1, 29—32.

I, 1, 7—9. Si interpungas post v. 6, verba *hunc — illum* cum non possint pendere a *iuvat* et *evehit* vel, ut alii existimant, ab *evehit* solo (nam ex enuntiato subiuncto non licet, puto, haec transferri ad sensum principalem), ego secutus Rutgersium interpungendum duxi post *nobilis*. Et est quaedam subtilior ratio, cur a consilio Horatii videatur alienum trahi v. 6 ad superiora, de qua dictum in editione maiore.

I, 2, 9—12. Hanc stropham ut Ovidio, unde pars eius sumpta est (Metam. I, 296), quam Horatio digniorem damnavi cum Perlc. et Mein.

I, 2, 21 sq. *audiet cives acuisse ferrum, quo graves Persae melius perirent.* Cum non possit silentio praeteriri, in quem ferrum acuerint cives Romani, alii alia protulerunt. Ex quibus mihi maxime probatur Ieepii et Madvigii inventum, qui scripserunt *rapuisse* pro *acuisse*. At Bergkius *iacuisse ferro*, olim nos *cecidisse ferro*. Sed cum non sit improbabile ante v. 21 stropham haustam,

in cuius fine potuerunt esse ut puta haec: *in sua damna*, fortasse non sollicitanda scriptura antiqua.

I, 2, 39. *Marsi* cum Fabro Bentleius; *Mauri* cdd.

I, 2, 41 sqq. Graviore haec interpunctione ab eis quae praecedunt separanda apparet. Nam cum antea Hor. dubitasset de futuro vindice imperii, rogassetque, ut tandem numen qualecumque veniret ad rem restituendam, iam agitur de invento et praesenti. — ib. 52. Cf. ed. maior.

I, 3, 5. Quidam sic interpunguntur: *navis, quae tibi creditum debes Vergilium. finibus Atticis reddas.*

I, 3, 18. *qui siccis oculis;* suspectavit illud *siccis* Bentleius, cui recte contradixit Perlcampius.

I, 3, 32. †*semotique;* cf. ed. Gissensem a. 1882.

I, 4, 16. *fabulaeque Manes;* cf. ed. Gissensem.

I, 4, 17. *et domus exilis Plutonia;* i. e. *sepulcrum;* cf. Prop. V, 11, 1 sq.

I, 4, 20. †*tepebunt; stupebunt* bene N. G. Liungbergius in ed. a. 1872.

I, 6, 2. *aliti* Passeratius; *aemulo*, quod verius puto, Ionesius.

I, 6, 13—16. Seclusi cum Perlc. et Meinekio.

I, 7. Hanc oden in binas discerpsere librarii quidam et grammatici; sed id quod verum est tuentur cum Porphyrione Atilius [p. 358 G.], Victorinus [228, 29 G.], Diomedes [pg. 520 K.], Servius de metris Horatianis [gr. lat. IIII, 470].

I, 7, 6. 7. Cf. ed. maior.

I, 7, 19. Illud *molli* potius ablativus quam imperativus. Cf. III, 4, 39.

I, 7, 27. *nil desperandum Teucro duce et auspice Teucro.* Rescribendum existimavit Bentleius *auspice Phoebo.* Mihi sat bene retineri videtur posse vulgata, eodem si sensu accipimus illud *auspex*, quo Horatius semet ipsum dixit *auspicem* III, 27, 8. Conf. tamen ed. maior.

I, 9, 9—12. Minus recte hos versus suspectatos esse censeo a Meinekio, qui ταυτολογίαν eis exprobrat intolerabilem. Apte vero faciunt ad deorum potentiam

plene declarandam, cum acriore vocis intentione proferri oporteat illud *qui*, ut sensus sit verborum hic '*di cum iubent componi tempestates, ne vestigium quidem pristini tumultus in mundo remanet*'. Ceterum cf. Stat. theb. I, 479, 80.

I, 10, 1. Illud *facunde* ad *Mercuri* pertinere vidit Perlc.; ad *nepos* rettulere alii.

I, 12. Hoc carmine quasi per dialogum Horatium egisse cum Clio, ita, ut mortali XII priores versus, Musae reliqui cederent, statuit Iacobus Bernaysius, sed perperam.

I, 12, 1. 2. 3. Debet mirum videri, cur Horatius neglecto Pindari exemplo et posthabito naturali quemque ipse statim observavit ordine virorum prius et heroum quam deorum mentionem iniecerit. Cuius rei quae esset causa, d. r. m. pg. 331 ostendimus.

I, 12, 9—12. Secludendam existimavi hanc strophan iam abhinc annis plus XL. Cf. ed. maior.

I, 12, 13. 14. *quid prius dicam solitis parentis laudibus.* *Parentem* etiam dixit Iovem Seneca epist. 107 in versu expresso ex Graeco: *duc o parens celsique dominator poli.* Mox v. 21 id quod est *proeliis audax* ad Minervam, non ad Bacchum pertinere perspexit Bentleius.

I, 12, 15. *et;* pars librorum *ac,* quod e v. 14 irrepsit.

I, 12, 31. 32. *et minax, cum sic voluere, ponto unda recumbit.* Verum puto quod placuit Heinsio et Bentleio *sic di voluere.* Cf. ep. 9, 3.

I, 12, 37—44. Accedendum Perlc. et Hauptio, qui delendos hos asserunt versus, quos quidem alienos a proposito carminis et ratione, quam in viris Romanis celebrandis secutus est Hor., suptilius inquirenti apparebit. Quod cum ita sit, in vv. 35, 36 facile carebimus coniecturis doctorum, e quibus duas memorandas existimo, Bentlei *anne Curti,* Hamacheri *an catenis nobilitatum,* ingeniosam utramque, sed hanc a metro minus commendatam.

I, 12, 43 *arto* Bentl.; *apto* v.

I, 12, 47 *Marcellis* Perlc.; *Marcelli* v.

I, 13, 9. Ante h. v. quaedam videntur hausta, quibus

componeretur amor Lydiae nimius cum nimia Telephi saevitia.

I, 14. Cf. ed. maior.

I, 15. Cf. ed. maior.

I, 15, 5. *Nereus; Proteus* Porph.

I, 15, 9. *eheu,* quod legitur in parte cdd., scribendum h. l. pariter atque 35, 33, non *heu heu.* Cf. d. r. m. 369.

I, 15, 13—20. Videntur traiciendi post v. 32.

I, 15, 27. Illud *atrox* vel pro *atrociter* dictum vel iungendum cum *reperire,* ut verba *te reperire atrox* appositum sint ad *Tydides* neve hoc duplici oneretur epitheto.

I, 15, 36. *Pergameus* Glareanus ex libris scriptis, ut adfirmat, *Iliacos* v.; cf. ed. maior.

I, 16, 8. *si* Bentl.; *sic* cdd.

I, 17, 5. *totum* quidam libri veteres Lambini; Bentl.; *tutum* v.

I, 18, 7. *ac;* pars cdd. *at.* — ib. Illud *munera* cum semper ap. H. significet *dona,* h. l., ut II, 1, 38, reponendum videtur *munia;* cf. Aen. VI, 637 *perfecto munere divae.*

I, 19, 11. *aut versis* nos.; cdd. plerique *aversis; et versis.*

I, 19, 12. *attinet* cum parte cdd. Kellerus Epileg. p. 75; *attinent* alii.

I, 20. Initio carminis quaedam videntur hausta. Cf. ed. maior.

I, 20, 5. *clare Maecenas eques;* ita Bentl. ex cd. Societatis Regiae; *care* v. — Notum autem saepissime confundi *clarum* et *carum* in libris scriptis, ut III, 24, 30; IV, 13, 14.

I, 20, 10. *tu bibes; tu liques* Kruegerus, quod verum puto; *non bibes* Schwenius.

I, 20, 11. *temperant;* scribendum videtur *praeparant.*

I, 21, 6. Cf. ed. maior.

I, 21, 12. *humeros* bene Perlcampius.

I, 21, 13. *haec* Bentleius; *hic* v.

I, 22, 2. *Mauris;* pars cdd. *Mauri;* cf. ed. mai.

I, 22, 13—16. Suspectant Perlc. et Mein.

I, 23, 5, 6. *veris — adventus; vepris — ad ventum*

bene Bentleius (*vepris* iam Gogavius; Salmasius; *ad ventum* Muretus).

I, 24, 6. *Iustitia et soror* Waddelius; Perlc.; *Iustitiae soror* v.

I, 25, 20. *Euro* Aldus; *Hebro* cdd.

I, 26. Cf. de hoc carm. ed. Gissensis.

I, 26, 5. *quod Tir. terreat* nos; *quid* v.; cf. III, 27, 21 sqq.

I, 26, 9. *Piplei* vid. legisse Porph.; *Piplea* cdd.

I, 26, 10. *prosunt; possunt* libri pauci, fortasse recte. Cf. Ep. II, 3, 410.

I, 27, 19. *laboras in Charybdi;* ita Aldus; *laboras Char.* vel *laborabas Char.* cdd.

I, 28. Cf. de hoc carm. ed. Giss.

I, 28, 5. *aetherias* Meinekius; *aerias* v.; cf. ed. mai.

I, 28, 21. *rabidus;* plerique cdd. *rapidus.*

I, 28, 24. †*capiti inhumato;* cf. d. r. m. 377 sq.

I, 31, 5. †*grata; lata* Mein.; cf. ed. mai.

I, 31, 9. *Calenam* Porph.; *Calena* v.; cf. tamen ed. mai.

I, 31, 12. *Syra;* scribendum *sua.*

I, 32, 15. *medicumque* Lachmannus; *mihi cumque* cdd.

I, 35. Conf. ed. mai.

I, 35, 3. *mortale corpus;* ib. 6 *ruris;* cf. ed. mai.

I, 35, 17. *serva* bene cdd. plerique cum scholiastis; alii *saeva.* Nam, ut recte dictum est, Necessitas, velut lictores vel apparitores, cum insignibus officii reginam praecedit Fortunam.

I, 35, 21 sq. *te Spes et albo rara fides colit velata panno, nec comitem abnegat.* Id quod est *panno* iam recte explicatum a doctis; cf. Hirschfelderus ad h. l. — In sequentibus merae tenebrae, nisi scripseris, quod coniecit Perlcampius, *sed comitem abnegat.* Manet nimirum Fides in iacente regia [c. I, 37, 25], cum vulgus infidum cedat retro.

I, 35, 26. *diffugiunt;* videtur scribendum *defugiunt,* a quo suspensum sit illud *ferre.*

I, 36, 13—16. Versus loco mutavit Perlc.

I, 37, 28. *pectore conb.* Mentelianus.

I, 38, 5, 6. Cf. ed. mai.

II, 1, 38. *munia* nos; *munera* v.; cf. comm. ad I, 18, 7.

II, 2, 14. *pellis* O. Peilius in libello Halis a 1864 ed. p. 7 (*pellas* Perlc.); *pellit* v.

II, 3, 7. *festos;* verbum corruptum; cf. ed. mai.

II, 3, 16. *arta* Perlc.

II, 3, 21. *et* add. Cuninghamius.

II, 4, 4. 16, 29. Horatium in lyricis dixisse magis crediderim *Achillen,* contra alibi *Achillem, Vlixem.*

II, 4, 9—12. Merito suspectat Perlc.

II, 5, 12. *varius* cdd. plerique.

II, 6, 7. *sit modus; domus* Perlc.; sed cf. ed. mai.

II, 6, 18. *amictus Aulon fertili Baccho;* ita N. Heinsius; cdd. *amicus;* item pars *fertilis.* Cf. Ep. I, 16, 3.

II, 8, 2. *Barine; Barsine* Scheibius, quod verum puto; *Carine* Mein.

II, 8, 3. *uno; unco* Horkelius. Sed habetur duplex ἀπὸ κοινοῦ figura locusque sic intellegendus: *si nigro uno vel dente vel ungui turpior fieres.* Cf. ed. mai.

II, 8, 17. Cf. ed. mai.

II, 9, 1. *hispidos* corruptum. Videtur latere nomen proprium.

II, 9, 20. *Niphaten.* Niphates potius fluvius quam mons. Itaque illa *gentibus — vertices* etiam pertinent ad *Niphaten.*

II, 11, 15. †*canos; cinctos* Lehrsius, *comptos* Th. Fritzschius.

II, 11, 16. *Assyrioque* Bern.; et ita Meinekius, ex more Horatii; *Assyriaque* v.

II, 11, 23 sq. *incomptam Lacaenae more comam religata nodo;* ita Bentl.; cdd. omnes *nodum,* item praeter unum Torrentii *incomptum, in comptum;* multi *comas; comae.* Adfert Meinekius Propertii IV, 13, 28, ubi dicitur de Lacaenis: *est neque odoratae cura molesta comae.*

II, 12, 25. *cum;* pars cdd. *dum.*

II, 12, 28. *occupet;* pauci male *occupat.*

II, 13, 1. Cf. ed. mai.

II, 13, 15 sq. *Thymus — timetve* Lachmannus; *Poenus timet* v.

II, 15, 8. *priorem* Gogavius; *priori* v.

II, 17, 25. *cum;* cf. ed. mai.

II, 18, 14. *satis beatus unicis Sabinis;* scribendum tetur *unico Sabino;* cf. ed. mai.

II, 18, 30. *rapacis orci fine destinata;* in cdd. quibusm et scholiis Cruquianis, item ap. Serv. ad Aen. VI, 152 itur *sede destinata.* Et videtur haec antiqua fuisse tographia. Fortasse legendum *fine destinato.* Cf. ed. mai.

II, 18, 34. *regumque pueris;* illud *pueris* soluta atra morem Horatii extra trimetros arsi iambica (nam empla quae leguntur ep. 15, 24; 5, 48; 2, 62 aliena) spectum iam in editione prima dixeramus. Cet. cf. . mai.

II, 19, 24. *horribilique; horribilisque* Bentl.; sed cf. . mai.

II, 20, 9—12. Cum Perlc. seclusi. — Tamen illud perne correpta finali communem sequitur usum. Cf. d. m. 418.

II, 20, 13. *tutior* Bentleius; cdd. *ocior* vel *notior.* . d. r. m. 371.

III c. 1—6. Cf. ed. mai.

III, 1, 1—4. Hos versus separandos a reliquis censet inekius quasi non primi tantum carminis, sed etiam oximorum quinque prohoemium. Equidem tamen ut dillam eos ab insequentibus, adduci non possum, cum ohoemia talia epico potius carmini quam melico convenire istimem, quamquam ne illi quidem adhibuere Romani. que versus tam pauci per se stare possunt extra epiammata vel scolia.

III, 1, 33—40. Seclusit Perlc.

III, 2, 17. *virtus repulsae nescia sordidae* etc. Hoc o potius bellicae virtutis id est fortitudinis quam eius ae circa togata reipublicae officia versatur laudes prae-

dicari expectaris. Sed enim poeta usus ambiguitate notionis ea subicit quae videmus. Similiter in c. XVI lib. II otii vocabulum cum ad vacationem laborum ac munerum exprimendam per sex versus adhibuisset, statim eo sensu usurpat, ut animus cura et libidine carens eo significetur.

III, 3. Hoc carmen Meinekius cum aliis multis secutus partem librorum continuavit praecedenti; non recte. Neque enim media aut ultima huius poematis ullo modo faciunt ad ea, de quibus in priore egerat poeta; ut omittam indecorum prorsus et exemplo carentem circuitum esse odarum ita iunctarum. Nam sunt versus non minus CIIII, cum alibi non supra LXXX, vel si altius introspicias LXXVI, continuet in lyricis Horatius. Ceterum conferenda, quae diximus in ed. mai. circa finem prohoemii III, 2.

III, 3, 12. *bibet;* male pars librorum *bibit.*

III, 3, 21—24. Videntur ab interpolatore additi. — V. 23. *damnatam* Bentl.; cf. ed. mai.

III, 3, 37. *saeviet* Perlc.; *saeviat* v.

III, 3, 40. *dum* vid. illatum e v. 37; pro quo ab Horatio scriptum existimo *si.*

III, 3, 46. *modicus* nos (intellegitur fretum Gaditanum); *medius* v.

III, 4, 4. *citharaque* cum Graeviano Bentl.; *citharave* libri plerique.

III, 4, 10. *altricis;* pars librorum *nutricis.* — *extra limen Apuliae; extra limina sedulae* Bentl., quod verum puto. Cf. ed. mai.

III, 4, 43. *turbam* scribendum pro dicendi usu Horatii, non *turmam;* contra mox, v. 47, *turmas*, non *turbas.*

III, 4, 44. *caduco; corusco* Bentl.

III, 4, 46. *umbras* Bentl.; *urbes* v.

III, 4, 69—72. Seclusi cum Buttmanno et Meinekio.

III, 4, 78. *reliquit; relinquit* pars librorum cum Porph., quod et ipsum potest esse perfectum.

III, 5, 4. Post h. v. quaedam videntur hausta.

III, 5, 8. *in arvis* Bentl.

III, 5, 17. *perires* Lachmannus; *periret* v. — Male Bentl.: *perirent inmiserabiles captiva pubes.* Cf. comment. ed. Vindob. ad Ep. 1, 16, 18.

III, 5, 37. *anxius* Ianius, Kreusslerus, Lachmannus; *aptius* Graevianus, Vossianus, alii quidam; *inscius,* quod interpolatione ortum, plerique.

III, 6, 22. *acerba* nos; *matura* v.; cf. Varro ap. Non. 247, 24 *quod maiores nostri virginis acerbae aures veneriis vocabulis imbui noluerunt.*

III, 6, 25. *mox;* cf. ed. mai.

III, 7, 15. *Bellerophontae;* Hor. semper usus est Homerica huius nominis forma.

III, 7, 20. *movet; monet* alii.

III, 8, 5. Cf. ed. mai.

III, 9, 9. *me nunc Thressa Chloe regit.* Non inscite, sed ex more Horatii Perlcampius *me nunc Thr. r. Chl.* Ita alibi *tempestiva petit Rhode; ventorumque regat pater.*

III, 9, 20. Cf. ed. mai.

III, 10, 8. *puro numine Iuppiter.* Vere omnino Bentleius reposuit illud *duro.* Nam quomodo *puro* hic possit esse locus, cum praesertim appareat versu ultimo παρακλαυσίθυρον hoc decantatum esse imbrium violentia furente, equidem non intellego. Haesit autem vitium illud ex scriptura quadrata.

III, 11, 11. *nuptiarum expers;* nota *nuptias* dici pro *re venerea.* Talia passim erotici. Velut Naso Am. II, 7, 21 *quis — famulae conubia liber inire — velit.* Sic statim *maritus* pro *amatore,* et supra [II, 5, 15] *iam proterva fronte petet Lalage maritum.* Eodem sensu et *coniux* invenitur. Ita et *adulter* pro quolibet homine in venerem promptiore dicitur.

III, 11, 17—20. Hos versus si scripsisset Horatius, indigni erant hercule libri eius, in quibus recensendis praestantissimus quisque criticorum locaret operam. Sed enim non scripsit. Notandum autem illum non magis quam Tibullum, Propertium, Ovidium, alios multos uti adiectivo quod est *taeter.* Videnda quae adscripta ad

s. I, 2, 33. Nec apte Bentleius in Saturis [I, 5, 7] *hic ego propter aquam, quod erat teterrima, ventri indico bellum.* — Constat nempe adiectivum illud maxime reperiri apud vetustiores poetas cum Catullo et mox apud similes horum Christianos. Vnde non mirum idem prostare apud eos, qui fucata antiquitatis specie carmina sua interdum distinguere amant, puta Vergilium et Senecam. — Etiam illud *sanies* ab Horatii urbanitate alienum.

III, 11, 40; ib. 42. Cf. ed. mai.

III, 12, 2. Cf. ed. mai.

III, 12, 4. *arto;* alii *alto.*

III, 14, 6. *divis; sacris* alii libri.

III, 14, 10 sq. Cf. ed. mai. — *male inominatis* Bentl.; cdd. *male ominatis; male nominatis.*

III, 14, 14. *eximet; exiget* Bern.

III, 14, 14 sqq. *ego nec tumultum nec mori per vim metuam tenente Caesare terras.* Scribendum bis *nunc.* Illud *tumultum* aut mutandum in *tumultu* aut explicandum praepositione *per;* cf. III, 25, 2. Porro *mori metuam* (coniunctivus) idem quod *non moriar;* cf. II, 2, 7; IV, 5, 20.

III, 15, 2. *fige;* pars cdd. *pone.*

III, 15, 11. *cogat* nos; *cogit* v. — *Nothi;* suspectat nomen Meinekius, sed satis firmant C. Keilius Mus. Rhen. XIX, 617; Zangemeisterus de Hor. voc. singul. p. 6.

III, 16, 7. *risisset* Bentleius ex more Horatii; *risissent* v. — Et firmatur illud Statii scholiis ad Theb. VI, 287, loco quidem corrupto, quem iam Bentleius attulit, ubi etiam O. Muellerus nos doctit traditum *misisset.*

III. 17, 2—5. Delevi cum Buttmanno et plerisque.

III, 17, 5. 13. *ducis; potes;* cf. ed. mai.

III, 18, 13 sq. Scribendum *inter audaces lupus errat agnos, spargit arentes ubi silva frondes.*

III, 20, 7. *illa* (supplendum *sit*); ita Perlc.; ib. quam tamen vix veram coniecturam in ed. mai. demonstrabo. Cdd. habent *illi.*

III, 23, 17—20. Cf. ed. mai. — Simplicissima loci huius explicatio videtur haec, ut existimemus dici, ea

ipsa re, quod hostia, quam oblaturus esset innocens, parva esset ac vilis, eum dis gratificaturum esse. Deos enim, ab hostiis abhorrentes, magis pectoris integritatem quam sacrificiorum magnificentiam respicere. Haec sententia, huic carmini aptissima, quamquam apud Iudaeos magis et Christianos quam apud paganos fuit pervulgata, tamen cur ab Horatii temporibus abhorrere possit videri, non intellego. Ita Seneca in nobilissimo fragm., quod apud Lactantium fertur [VI, 25] *'vultisne deum cogitare non immolationibus et sanguine multo colendum — quae enim ex trucidatione immerentium voluptas est? sed mente pura, bono honestoque proposito'*. Nam ne spuriam existimem stropham illam, hac potissimum causa prohibeor, quod et Lygdamus semel [III, 4, 10] et identidem Ovidius eam imitati esse noscuntur.

III, 24, 3 sq. Cf. II, 18, 20—22. — ib. 4. *terrenum* Lachmannus; *tyrrenum (tirrenum)* cdd.; sed cf. comm. Porph. — *mare publicum;* ita Blandinius antiquissimus cum altero Blandinio aliisque libris paucis; in ceteris interpolatum *Ponticum, Apulicum, Punicum.* — *publicum;* cf. Ep. II, 3, 397.

III, 24, 39. *polo* Wyngardenus in Actis societatis Traiectinae I, 197; *solo* cdd.

III, 24, 44. *deseris* nos; *deserit* v.; cf. II, 2, 14.

III, 25. Cf. ed. mai.

III, 25, 9. *Edonis* (ablativ.) Bentleius; *exsomnis* cdd.

III, 26, 1. Cf. ed. mai.

III, 26, 7. †*et arcus; securesque* recte Bentleius.

III, 27, 34 sq. Cf. ed. mai.

III, 27, 41—44. Seclusi cum Perlo.

III, 27, 41. *quam* Sanadonus; *quae* v.

III, 27, 60. Cf. ed. mai.

III, 28, 11. *tum* Lachmannus; *tu* cdd.

III, 29, 6. *Aefulae;* cf. quae dixit Aem. Huebnerus Hermae I, 426.

III, 29, 7. *contempleris;* videtur scribendum *contempnatur.*

III, 29, 46. *efficies* Perlc.; *efficiet* cdd. (v. 44 illud *occupato* secundae est personae).

III, 30, 2. 12. 14. Cf. ed. mai.

Lib. IV. Hic liber in carminibus gravioris argumenti, quibus omnino minus fuit aptum Horatii ingenium, quaedam habet languescentis et quasi defervescentis spiritus exempla, quae quidem maxime in 2, 4, 9, 14 observasse mihi videor. Praeterea in dictione nonnulla comparent a prioribus libris diversa, item in metrica, partim intenta severitate legis, ut in anacrusi versus alcaici, partim remissa, ut in caesura sapphici.

IV, 1, 9. *in domo;* pars librorum *in domum;* fortasse *in domu.* Cf. ed. mai.

IV, 1, 16. Vere, ut puto, Meinekius *late militiae signa feret tuae,* sive *l. s. t. m. f.,* partim euphonia iudice, partim propter morem ab Horatio copulandis disiungendisve in hoc metro adiectivo et substantivo observatum, quem primus indicavit ille.

IV, 1, 35. 36. *cur facunda parum decoro inter verba cadit lingua silentio.* Quod dixit Lachmannus ad Lucr. p. 66 ab Hor. non elidi longas in quarto carminum libro, et hoc loco refellitur et 3, 24: *quod spiro et placeo, si placeo, tuumst*

IV, 2, 2. *Iule;* cum satis iam constet Antonium triumviri filium *Iulum* vocatum, non *Iulium*, et quidem in honorem Iuliae aviae, quae ab Iulo Aeneae filio genus ducere putabatur, hoc autem semper sit nomen trisyllabum, cumque alienum sit ab Horatii more eundem hominem in lyricis carminibus vel iambicis diversis compellari nominibus, sicut fieri videmus v. 26, apparet corruptum vocabulum primum v. 2. Iam cum propter hiatum non admissum, ut observat Hirschfelderus, libro quarto in confiniis versuum sapphicorum non possit cogitari de eo quod Perlcampio venit in mentem: *ille ceratis*, reponendum videtur *iure*, ita quidem, ut id magis pertineat ad verba *vitreo daturus nomina ponto* quam ad praecedentia. Cet. cf. ed. mai.

IV, 2, 26. *Antoni;* cf. ed. mai.

IV, 2, 33. 41. *concines;* cf. ed. mai.

IV, 2, 49. *procedit* Bernensis; *procedis* ceteri. — *atque dum procedit* Meinekius. Verum ab H. numquam in lyricis illud *atque* ponitur primo loco versus. Cf. ed. mai.

IV, 3. Cf. ed. mai.

IV, 4, 17. *Raetis* N. Heinsius; *Raeti* v.

IV, 4, 18—22. Cf. ed. mai.

IV, 4, 61—64. Non recte hanc stropham Meinekius aliique abiudicarunt ab Horatio. Nec enim exitus Hydrae et Spartorum, sed vires comparantur cum populi Romani. Ac ne potuit quidem h. l. Spartorum (nam hos significari verbo *submisere* demonstratur) memorari exitus, cum mutuis hi vulneribus, non ab Iasone aut Cadmo victi succubuerint.

IV, 4, 65. Illud *evenit* corruptum. Eleganter Perlc. *exilit.* Cf. Rutil. Namat. I, 130.

IV, 4, 73. *perficiunt* Blandin. vetustissimus; *perficient* cdd. plerique.

IV, 4, 76. Quidam usque ad h. v. orationem pertinere existimant Hannibalis.

IV, 5, 4. *consilio* Mentelianus, Fea; *concilio* v.

IV, 5, 17 sq. *tutus bos etenim rura perambulat, nutrit farra Ceres;* ita Bentleius; in libris est *nutrit rura.* Sed praestat hoc servato cum T. Fabro in v. 17 scribi *prata perambulat.* Cf. ed. mai.

IV, 5, 25—28. Versus spurii. Cf. ed. mai.

IV, 5, 31. *redit;* quidam libri *venit.* Cf. Ep. II, 2, 22.

IV, 6, 17. *sed palam captis gravis;* illud *captis* abest a parte librorum; coniectando suppletum, quod in paucissimis legitur, *victor.*

IV, 6, 21—24. Versus spurii. Cf. ed. mai. — ib. 21. *flexus* Blandin. antiquissimus; *victus* v.

IV, 6, 25. *Argivae* cum aliis quibusdam libris Blandin. antiquissimus, ut Kellerus refert Epileg. Hor. 320, Sangallens., Parisin. 10310, in margine Lugdunensis et Graevianus, ceteri *argutae,* quod ineptum est.

IV, 7, 15. *pater; pius* alii libri. — ib. *quo Tullus dives et Ancus.* Illud *dives* haud dubie falsum et ab interpolatoribus additum; quod etiam ea re declaratur, quod in parte magna librorum legitur *dives Tullus.* Male tamen Perlcampius, *quo Tullus abivit,* licet dixerit Horatius in epodis *petivi.*

IV, 7, 17. *quis scit an adiciant.* Latet aliquid; nam pro *an* requiritur potius *num.* Et legitur in Bernensi libro *qui scis.* — ib. *summae; vitae* pars librorum.

IV, 8. In hoc carmine constituendo Lachmannum sumus secuti, cuius rationes plerisque iam sunt probatae, etiam in editione maiore, sed ibi hactenus, ut v. 28, quo aegre caretur, servandum existimaremus, 31 vero et 32 ita contrahendos: *quassas eripiunt Tyndaridae rates.* Quo facto eis melius convenit cum praecedentibus et sequentibus. Cet. cf. ed. mai.

IV, 8, 9. *nec* Bland. antiquiss.; *non* libri plerique.

IV, 8, 12. *muneris* pars librorum.

IV, 10, 2. *pluma; bruma* Bentleius; sed magis placet, quod Withofius excogitavit, *poena.*

IV, 10, 5. *Ligurine* Bentleius; *Ligurinum* v.

IV, 11, 5—8. Videntur delendi, sicut placuit Perlcampio. — V. 5 *qua;* referendum ad *hederae; fulges;* praesens potius quam futurum. Certe ap. Hor. praeter *lavere* pro *lavare, stridĕre* (S. II, 8, 78) pro *stridēre* non invenitur exemplum mutati generis verborum. Nam illud *orior* mitto. — 8. *spargier;* cf. d. r. m. 507.

IV, 12, 11. *nigri* libri plerique.

IV, 12, 21. *properas;* recte Sengerus *raperis.*

IV, 13, 14. *nec clari lapides;* non bene alii cum parte librorum *cari;* cf. ed. mai.

IV, 13, 21 sq. Cf. ed. mai.

IV, 14, 5. *aeternet;* recte Perlc. *extendet.*

IV, 14, 9. *nam;* scribendum *nunc* vel *iam.* Cf. ed. mai.

IV, 14, 20 *indomitus* Turicensis, Bentl.; cf. et Porph.; *indomitas* cdd. plerique. — ib. *prope;* cf. S. II, 3, 268.

IV, 14, 26. *qua* Bentl.; *qui* v.

IV, 14, 28. *meditatur*. Ita prius scripsi cum Meinekio; neque hoc indignum Horatio. Ac tamen potius illud *minitatur*, primum propter rationes, quas attulit Bentleius, deinde quod codicum parte longe maiore, atque adeo tribus Blandiniis, adseritur; quibus accedit gravissima Nonii auctoritas, apud quem p. 203, 31 est *minatur*. Nonii autem testimonio inferius esse longe Servii, apud quem legitur id quod est *meditatur*, quis nescit?

IV, 15, 18. *exiget* pars cdd.

Carm. saec. Carmen saeculare in codicibus Horatianis qui extant positum est post epodos: et hunc ordinem testantur grammatici quidam. Sed olim idem fuisse adiectum odarum quarto libro, ut oportebat, inde apparet, quod Mavortii subscriptio in fine collocata est epodon.

C. S. 16. *Genetyllis* recte Bentl.

C. S. 26 sq. *stabilis per aevum terminus servat* idem; *stabilisque rerum t. servet* cdd.

C. S. 36. Post h. v. hausta quaedam. Cf. ed. mai.

C. S. 65. *aras;* multi *arces*.

Ep. I, 1. Notum est gloriari Horatium, quod primus ostenderit Parios iambos Latio, numeros animosque secutus Archilochi; neque est gloriatus immerito. Notandum autem poetas posteriores, cum numeris Archilochi satis saepe uterentur, animos eius abdicasse. Nam cum multa extent carmina Latina, isdem, quibus Horatii epodi, composita metris, animos epodon vel argumenti similitudinem raro admodum inveneris nisi in catalecton Vergilii quinto, quod quidem eodem quo epodos tempore et cum imitatione eorum scriptum apparet.

Ep. 2. Cf. ed. mai.

2, 11. 12. Hi v. traiciendi videntur post 16 (post 14 collocarunt alii). Tum punctum ponendum.

2, 18. *agris* Blandinii, A, B, F; *arvis* pars librorum.

2, 27. *fontesque lymphis obstrepunt manantibus;* eadem quae tradita videtur legisse falsus Censorinus, qui hoc affert choliambi exemplum ab ipso, puto, fictum ductumque ut alia ex Horatio (gramm. lat. VI, 613): *calentibus-*

que lympha fontibus semper. Nec tamen displicet, quod coniecit Marklandus *frondesque.* Quod si receperis, dativus erit illud *lymphis — manantibus.*

2, 37. 67—69. Cf. ed. mai.

3, 15, 16. Collocandi videntur post 18.

3, 20. *iocosa* Marklandus; *iocose v.*

3, 22. *extrema* nominativus.

4, 8. *trium* v.; *ter* cdd.

4, 17, 18. *ora — pondere;* recte Perlc. *aere — pondera.* Cf. ed. mai.

5, 7. Cf. ed. mai.

5, 28. *Laurens* N. Heinsius; *currens* cdd.

5, 34. *inemori;* scribendum videtur *intermori.* Cf. ed. maior.

5, 37. *exsecta* (*execta*) libri optimi; alii *exsucta,* similia; *exesa* bene N. Heinsius, Bentl.

5, 71. *aha;* ita Bentleius; *ah ah* vel *a a* libri plerique. Cf. ed. mai.

5, 87. *maga non* Hauptius; *magnum* cdd.

50, 100. *Esquilinae;* corruptum hoc verbum et hiatus demonstrat exemplo carens et feminino positum *ales,* quo genere non utitur Hor. nisi ubi augurium significat.

6, 3 sq. *quin huc inanes, si potes, vertis minas et me remorsurum petis?* Hoc unico loco cum inveniatur apud Horatium *quin* positum pro *quidni,* dubito plerumque an Horatius, antiquiorum poetarum secutus usum, scripserit quod in Blandinio vetustissimo aliisque bonis libris legitur *verte — pete.* Hoc si statueris, priore v. reponendum *verte, si potes,* olim est intellectum.

7, 12. *nunquam* ed. a. 1490; *umquam, unquam* cdd.

7, 13. *caecos* cdd. pauci; Bentl.; *caecus* v.

8, 8. *equina quales ubera;* codex Parisinus 7900[a] cum Bernensi aliisque bonis habent *qualis.* Expectes *qualia;* quod qui reposuit Madvigius, contra rationem musicam peccavit. Et potest quidem defendi illud *quales.* Sed eleganter admodum Sengerus: *equina malis ubera;* quod quidem per parenthesin accipiendum.

8, 17. *magis* Meinekius; *minus* v. — *nervi;* scil. *mei.*

9, 17. *ad hoc* Bentl.; *ad hunc, adhuc* similia cdd.

9, 19. 23—26. Cf. ed. mai.

9, 28. *mutabit* Lachmannus.

9, 29—32. Supplendum *si,* ut fiat hypothesis vv.33—36.

11, 8. *ut* Bentl.; *et* v.

11, 22. Post h. v. quaedam videntur hausta.

11, 24. *mollitie* Bentl. ex Graeviano; *mollitia* v.

11, 27. *sed ardor alius;* ita nos; *s. al. ard.* vulgo. At non admittitur ab Horatio vel primo vel paenultimo iambici metri pede arsis soluta.

12, 13. *quam* Perlc.; *cum* v.

12, 20. *sua* Perlc.; *nova* v.

13, 3. *rapiamus, †amici; amice* Bentleius; quod cur displiceat in ed. mai. dictum est. *Apici* Scheibius; possis et *Anici.*

13, 13. *†parvi; puri* Perlc.; cf. ed. mai.

13, 15. *curto subtemine Parcae; curto* Bentl.; *certo* cdd.

15, 7. In h. v., qualis nunc legitur, supplendum illud *esset.* Quidam *Orion* commate sublato fecerunt subiectum v. sequentis, satis quidem bene, si emendari possent verba *dum pecori lupus* Sensu certe commodo Sengerus proposuit haec: *dum pecori lupus esset atrox, dum saevus Orion turbaret hibernum mare.*

15, 15. *offensi* Gogavius; *offensae* cdd.

15, 17. *quicumque's.* Inclinandum duximus verbum auxiliare ideo, quod in lyricis Hor. a caesura hexametri separare solet elisionem. Nam qui legitur alienus ab hac norma versus c. I, 7, 13, iniecto nomine proprio excusatur.

16, 42 *petamus alta* bene Sengerus; *p. arva* cdd.; cf. Verg. Aen. VII, 362.

16, 61 sq. Post v. 52 traiecit Abreschius Observ. miscell. II, 382; post v. 50 quidam l. m. p. 381. Cf. ed. M. Hertzii.

17, 18. *relatus;* pars cdd. *relapsus;* cf. Bentl.

17, 22. *me liquit;* ita Scheibius; *reliquit* cdd. — *ossa pelle amicta lurida;* omissum *sunt* parum habet asperitatis

propter sequens *est*. Bentleius: *reliquit ora pelle amicta lurida*. Sed conf. ed. mai.

17, 42. *vicem* Bentleius; *vice* cdd.

17, 64. *laboribus; doloribus* alii.

17, 80. *pocula* Bern. cum libris quibusdam; *poculum* plures.

17, 81. *in te* ablativum esse monet Linkerus Quaest. Horatian. a. MDCCCLXXVII editarum p. 11. — *exitum; exitus* Bern. cum parte librorum.

Saturarum titulo usus est Horatius in priore editione et altera. Sed postquam accesserunt Epistulae, ab eodem illae inscriptae *Sermones*. Cf. ed. Vindobon. I p. XIX.

Sat. I, 1, 4. *annis; armis* recte Buhlerius.

I, 1, 18. *discedite;* fuit qui coniceret *decedite*. Conf. Vsener. Mus. Rhen. XXIV, 344.

I, 1, 28. *qui terram* bene Meinekius (conf. ed. Vindob.), atque ita cdd. pauci; *terram qui* plures.

I, 1, 29. *perfidus hic caupo;* fortasse *perditus hic causis* (*marcidus hic causis* Sengerus).

I, 1, 44. *quid habet pulchri constructus acervus? quid habet lucri* eleganter Sacellaropulus, qui comparat Theocr. XVI, 22 τί δὲ κέρδος ὁ μυρίος ἐνθάδε χρυσὸς κείμενος;

I, 1, 50. †*viventi;* cf. ed. Vindob.

I, 1, 81. *adfixit; adflixit* cdd. plures.

I, 1, 87. *merearis; mercaris* bene cdd. quidam deteriores.

I, 1, 108. *qui;* cf. ed. Vindob.

I, 1, 120. *lippi; lippum* Bentl.

I, 2, 6. V. suspectus.

I, 2, 33. *tecta libido; tecta* Bern. a pr. m.; *taetra* v.; quod ab Horatii usu pariter atque ab sententia huius loci alienum demonstratum est in ed. Vindob. — *Tecta* autem *libido* dicitur occultus ille ardor venereus, qui in adulescentibus sensim accrescit, donec exitum quendam inveniat. De qua re multis dixit Lucretius IV, 1037—57. Apud quem (v. 1057) *muta cupido* idem significat, quod ap. H. *tecta libido*.

I, 2, 38. *qui moechis †non voltis;* pro *moechis* quidam l. boni *moechos.* Sed recte Clericus et Meinekius: *qui echis rem voltis.*

I, 2, 44. *hunc perminxerunt calones.* Inter ἅπαξ εἰρημενα rettulere illud *permingo.* Sed sumpsisse videtur Hor. Lucilianis (III, 41), quae affert Porphyrio ad Sat. I, 22. Quod ibidem legitur proverbium *non contineri intra liculam suam*, apparet, si ex obliqua oratione transatur in rectam, explere trimetrum iambicum comici scio cuius *non continetur intra pelliculam suam,* sive gis placet *non continet sese.*

I, 2, 45, 46. *cuidam* cdd. paucissimi, *quidam* plerie. — *demeterent ferro;* ita Vaticanus unus, Barthius, ntleius; *demeteret ferro* cdd. plerique; *demeteret ferrum* itores quidam, minus bene, ut demonstravit Bentl.

I, 2, 48. *in quis* N. Heinsius.

I, 2, 64. *genero* Meinekius; *genere* vir doctus Miscell. serv. II Amstel. 1733 p. 88 (cf. ed. Hertzii); *gener* cdd.

I, 2, 81. *Cerintha* Doederleinus; *Cerinthe* cdd.

I, 2, 100. *plurimaque* nos; *plurima quae* v.

I, 3, 9—11. Cf. ed. Vindob.

I, 3, 20. *haut; et* cdd. plerique.

I, 3, 25. Bentleius: *cum tua tu viděas oculis male* a cdd. pauci, *mala* plerique) *lippus inunctis;* bene, expto quod praestat illud *mala;* cf. ed. Vindob.

I, 3, 43. *ac; at* alii libri.

I, 3, 51. Cf. ed. Vindob.

I, 3, 60. *versemur* Bland. antiquissimus; *versetur* v.

I, 3, 63 sq. Cf. ed. Vindob.

I, 3, 63. *licenter* recte Praedicovus et Horkelius.

I, 3, 70. *compensat* Sanadonus; *compenset* (*conp*) d. — Cet. cf. ed. Vindob.

I, 3, 71. *amare* Doeringius; *amari* v.

I, 3, 85. Versus secludendus.

I, 3, 117. Scribendum videri *et qui sacra deum nocmus legerit* in ed. Vindob. demonstratum est.

I, 3, 121. *nunc* cum A. Palmero nos; *non* v.

I, 3, 132. *tonsor* Bland. antiquissimus; *sutor* v.

I, 4, 8. *durus componere versus.* Minus aeque de Lucilii arte metrica iudicari ab Horatio dixi comm. Luc. p. 291. Verendum tamen, ne indulgentiae nimiae crimine iam accusetur idem, modo fidem habueris libro illi, qui Berolini nuper prodiit ita inscriptus: *C. Lucilii saturarum. Carolus Lachmannus emendavit.* Nempe in hoc leguntur, ut pauca excerpam ex multis, versiculi tales dactylici:

ego quae nunc Aemilio *prae*
canto atque exigo et excanto.
pluma atque *amphitapoe et* si aliud quid divitiarum.
a primum *longā* brevi' syllaba. nos tamen unum.
ut perhibetur iners, ars in quo *non est ulla.*
contrā venis, vel qui in nuptis belle esse neges te.

sive trochaica vel iambica mavis:

perge amabo ac si *pote, face* dignam me ut vobis putem.
mihi necesse est loqui.

Praeterea ex eodem discimus, Lachmannum, cum prius statuisset in Lucilii libris non fuisse nisi hexametros pentametrosque dactylicos et iambicos trimetros ac trochaicos septenarios, postremis vitae mensibus apud eundem deprendisse et octonarios iambicos vel trochaicos et anapaestorum varia genera et creticos et bacchios, quaedam etiam metra, quae a me quidem, quantumvis laborarem, scandi nullo modo potuerint. — Tu vero sic habeto, neque aut fecisse Lucilium versus tales aut habuisse eos pro Lucilianis Lachmannum neque librum, quem Lachmanno parum esse dignum publice privatimque professus est M. Hauptius, nitescere posse laudibus Momseni vel Vahleni. Quorum temeritas, quantumvis acerba memoriae Lachmanni et ob id nobis ingrata, duplex tamen commodum habuit, primum quod iam omnibus apparet, non durius aequo, ut nonnulli opinati sunt, sed lenius arreptos olim a nobis eos, qui ad talia edenda cum descenderunt, declararunt ipsi, quanta essent sermonis litterarumque Latinarum peritia, deinde quod tandem nubes illa mendaciorum, quae a philologis Berolinensibus quibusdam in-

cta erat Lachmanni studiis Lucilianis, ita discussa est dissipata, non ut possit rursus coire. Quis enim iam gabit emendationem reliquiarum Lucilii a Lachmanno n modo non absolutam, sed ne incohatam quidem serio? mpe ne mediocris quidem criticus, nedum Lachmannus, emendandas via et ratione disponendasque Lucilii saras potuit accedere, antequam de fontibus, quibus progatae sunt reliquiae illae, et de varietate scripturae licum cum cura quaesivisset. Atqui talis studii in ro, qui inscribitur *C. Lucilii saturarum. Carolus Lachmnus emendavit,* nec vola nec vestigium apparet.

Et haec quidem ante annos paene XX cum scripsisnus, actum putabamus de Momseni Vahlenique ludibriis. terim eo servitii processere Germanorum quidam docti, non modo uterentur editione ista loco nostrae, sed eam am potiorem hac praedicarent.

I, 4, 14. *minimo; nummo* Bentl.; cf. ed. Vindob.

I, 4, 25. *elige* cum aliis multis unus ex Blandiniis; *pe* tres Bland.

I, 4, 26. *ab avaritia; ob avaritiam* cdd. plerique. In uentibus supplendum *ab*. Cf. comm. ed. mai. ad III, 25, 2.

I, 4, 33. *poetam* Bentl.; *poetas* v.

I, 4, 60 sq. Cf. ed. Vindob.

I, 4, 63. Videtur obelo notandus. Cf. ed. Vindob. p. 343 sq.

I, 4, 109. Cf. ed. Vindob.

I, 4, 110. *Baius* cdd. Bland. cum maiore parte reliorum; alii *Barus*, *Barrus* sim.

I, 4, 139. *illis;* cf. ed. Vindob.

I, 5, 33. Post hunc v. quaedam hausta.

I, 5, 50. Hic in ed. Vindob. turbatum. Illud enim it dicendum, cum Fonteius Capito magis curioso studio scribatur ab Hor. quam Cocceius v. 32 sq. et iam v. 38 is penus plenissima praedicetur, fortasse etiam v. 50 ponendum *Fontei.*

I, 5, 61 sq. Cf. ed. Vindob.

I, 5, 92. Seclusit Bentl.

I, 5, 97. *Lymphis; lymphis* alii.

I, 6, 22. Post hunc v. quaedam videntur excidisse.

I, 6, 29. Pars librorum: *quis homo est hic; hic est; hic aut;* cf. ed. Vindob.

I, 6, 35. *et delubra;* abest *et* a cdd. plerisque.

I, 6, 38. *Syri Damae aut Dionysi;* v. *Syri, Damae;* comma expunxit Madvigius.

I, 6, 47. *sim; sum* pars librorum; Bentl.

I, 6, 102. *rusve peregreve;* ita Guelferbytanus tertius, Aldus; *rus peregreve* vel *rusve peregre* cdd. plerique. Versus hypermeter, ut S. I, 4, 96.

I, 6, 111. *milibus; multis* recte Lambinus. — Illud *multis atque aliis* ablativus est neutri generis et iungendum cum *hoc* v. 110.

I, 6, 126. *fugio campum lusumque trigonem;* ita Blandin. antiquissimus, Gothanus, in quo tamen scriptum *lusitque,* item post Bentleium plerique doctorum; *fugio rabiosi tempora signi* cdd. ceteri. Nec *trigonis* vocabulo primus, ut putant, inter Romanos usus est Horatius, sed Lucilius in fragmento, quod prolatum est a G. Gundermanno Mus. Rhen. XLI, 632. — Dittographiam autem antiquissimam libri Blandinii (nam deinceps lectio interpolata volgaris), mirificis, ne dicam portentosis, praestigiis a Kellero explicatam Epileg. Hor. p. 483, apparet obversatam scholiastae Cruquiano, cuius commentariorum melior pars petita est ex illo ipso, cum ad S. II, 6, 49 adscriberet haec: *solebant Romani in campo Martio ludere pila trigonali.* — Ceterum illud *lusumque* suspectum, pro quo perbene Paulius *invisumque,* quod etiam ad *campum* referendum. Cf. ed. Vindobon.

I, 6, 131. *quaestor;* scrib. vid. *praetor.*

I, 7, 26 sq. Cf. ed. Vindob.

I, 8, 20. *perdere; pellere* N. Heinsius.

I, 8, 25. 28. 39. Cf. ed. Vindob.

I, 8, 41. *resonarint* Bentl.; *resonarent* cdd.

I, 9, 17. *circumagi* cdd. plerique; cf. d. r. m. 324.

I, 9, 48. *vivimus;* fortasse rectius pars librorum *vivitur.*

I, 9, 64. *pressare;* minus bene pars librorum *prensare.*

I, 9, 69. *tricesima sabbata;* verba obscura; *tristissima* Linkerus.

I, 10, 1—8. Hos versus, qui paucissimis codicibus sunt servati, ab Horatio positos in editione prioris Satu-rarum libri prima et in secunda recisos demonstratum est in ed. Vindob.

I, 10, 4. *quo melior vir et est;* ita cdd. quidam de-teriores; alii *est quo vir melior;* optimi *quo melior vir est.* — ib. *illo; isto* Bothius.

I, 10, 5. *puerumst; puerum est* Reisigerus (*est* iam Gesnerus); *puer et* cdd.

I, 10, 6 sq. *ut esset opem qui ferre poetis antiquis posset;* haec suspensa ab illo *parat* (v. 6), recte, ut puto; nam *parat* praesens historicum videtur esse. Quamquam potest scribi *uti sit, opem qui ferre poetis antiquis possit.*

I, 10, 13. *urbane; urbani* cdd. plerique.

I, 10, 22. *Pitholeonti;* cf. ed. Vindob.

I, 10, 27. *oblitos* Bentl.; *oblitus* v.

I, 10, 35. Post hunc v. quaedam videntur hausta.

I, 10, 37. *diffindit* Vossianus; *defindit; diffingit; de-fingit* cdd. plerique.

I, 10, 65 sq. Cf. ed. Vindob.

I, 10, 68. *delatus;* ita libri pauci; plerique *delapsus; dilapsus; dilatus.*

I, 10, 81—91. Haec ab Hor. in ed. secunda addita.

I, 10, 86. *Bibule* Muretus; *Bibuli* cdd.

II, 1, 15. *describat; describit; describet* alii.

II, 1, 39. *hau* cd. Monac. Porph.; *haud; haut* v.

II, I, 48. 49. Videntur inter se loco mutandi.

II, 1, 67. *aut,* ut puto, delendum.

II, 2, 12 sq. Scribendum existimo cum Perlcampio: *seu te discus agit studio fallente laborem* omissis illis *mol-liter austerum — pete cedentem aera disco,* quae disiectis versus, quem adposui, partibus ab interpolatore videntur addita.

II, 2, 29 sq. *carne tamen quamvis distat nil, hanc magis illa inparibus formis deceptum te petere! esto;* alii *hac magis illam.* Et illud quidem *petere;* quod tuentur scholiastae cum parte meliorum cdd., etiam Gothano, olim a nobis repositum pro vulgato *patet,* quod interpolatione ortum. Habes instantis cum indignatione accusativum et infinitivum omisso *ne* interrogativo, ut Ep. 8, 1. Praeterea in Porph. paraphrasi legitur *hanc — illam;* in ceteris libris *hac, haec — illa, illam, ista.*

II, 2, 38. Hunc v. iure videtur damnasse Bentleius comm. in Ep. II, 3, 337.

II, 2, 55. *Aufidienus* cd. Feae; *Avidienus* v.

II, 2, 84. *ubive* Bentl.; *ubique* cdd.

II, 2, 123. *culpa potare magistra;* cf. ed. Vindob.

II, 2, 136. Videtur expungendus.

II, 3, 1. *scribis, ut;* cf. ed. Vindob.

II, 3, 4, 5. *at ipsis Saturnalibus* Blandin. antiquissimus cum Paris. 7971 et 7974; *ab i. S.* libri plerique.

II, 3, 12. *Eupolin Archilocho* cum cdd. nonnullis Bentl.; *Eupolin, Archilochum* v.

II, 3, 34. *descripsi;* cf. ed. Vindob.

II, 3, 43. *quemcumque;* fortasse *quem utcumque.*

II, 3, 57. *amice* Schneidewinus; *amica* cdd.

II, 3, 70. Cf. ed. Vindob.

II, 3, 83. *nec scio* Meinekius; *nescio* v.

II, 3, 89. 113. Cf. ed. Vindob.

II, 3, 117 sq. *ulvae octoginta* Meinekius; *unde octoginta* v.

II, 3, 129. *tuo* Gothanus, Bentl.; *tuos* v.

II, 3, 154. *ingesta* Marklandus; *ingens* v.

II, 3, 163. 191. 199. Cf. ed. Vindob.

II, 3, 182—186. Stertinii verba, non Oppidii.

II, 3, 201. *rectum animi servas cursum?* ita Perlc.; *rectum animi servas? quorsum?* v.

II, 3, 208. *celerisque (scelerisque)* cdd. plerique; cf. ed. Kelleri; *cerebrique* recte Horkelius.

II, 3, 230. *qui cum venere frequentes* ex cdd. quibusdam deterioribus Bentl.; *quid tum? ven. frequ.* v.

II, 3, 245. *inpenso; immenso* Cruquius.

II, 3, 246. Videtur scribendum *quorsum abeant? sani creta an carbone notandi* ac tum hausti versus plures, iorum in principio fuisse probabile est: *ut stulti* vel *in-ni.* Cdd. plerique *notati;* eorundem pars *sani (sanin) eta* similia. Cf. ed. Vindob.

II, 3, 262. *nec* cdd. plerique; alii *ne;* cf. ed. Vindob.

II, 3, 276. *scrutare modo: in quem* C. Frankius.

II, 3, 280. Post h. v. quaedam videntur hausta.

II, 3, 282 sq. Cf. ed. Vindob.

II, 3, 294. Versus ab interpolatore additus.

II, 3, 303. *manibus* Blandin. antiquissimus cum libris ıucis; *demens* plerique.

II, 3, 322. Alii *quae siquis sanus facit, et sanus facies tu.*

II, 4, 11. Post h. v. fortasse quaedam hausta.

II, 4, 13. *alma* Bentl.; *alba* cdd.

II, 4, 18. *malum;* cf. ed. Vindob.

II, 4, 19. *musto* ed. Cratonis; *mixto (mulso)* cdd.

II, 4, 44. *fecundae* Bland. antiquiss.; *fecundi* v.

II, 4, 45. *quae natura et foret aetas;* bene Perlc. ıae *natura afferat atque ars.*

II, 4, 80. *creterrae* cum aliis quibusdam libris Bland. ıtiquiss., sed hic a prima manu, a secunda cum pluris ıs *craterae.* Cf. ed. Vindob.

II, 4, 85, 6. Cf. ed. Vindob.

II, 5, 6, 7. Cf. ed. Vindob.

II, 5, 21. *tulit* ed. Cratonis; *tuli* v. (seq. *t.*).

II, 5, 48. *uti* Heindorfius; *ut et* cdd. plerique; quiım cum Gothano *ut.* Apitzius *ut adscribare.*

II, 5, 59, 60. ib. 90, 91. Cf. ed. Vindob.

II, 5, 103, 4. *inlacrima.e re est* cum Praedicovo Lachannus; cdd. fere *inlacrimare est.* Locus tamen nondum peditus, cum illud *e re est* vix inveniatur in metro ctylico. Cdd. plerique *prodentem;* quidam *prudentem; udentum; prudentis.* Fortasse *et si paulum potes incrimare. Est gaudia prudentis voltu* (sic Barthii liber) *lare.*

II, 6, 18, 19. Post v. 16 bene collocavit Kirchnerus. Post v. 17 quaedam videntur hausta.

II, 6, 23. 29. Cf. ed. Vindob.

II, 6, 58. *egregium* cd. Valartii; nos; *egregii* v.

II, 6, 59. *perditur; porgitur* Lachmannus; *vertitur* Halmius; *mergitur* Madvigius; *deperit* nos.

II, 6, 65. Cf. ed. Vindob.

II, 6, 67. *dapibus. prout cuique libidost;* illud *prout* synizesi coactum legere me non memini, nisi apud Ausonium semel in Mosella cum imitatione loci huius, v. 372. A Bentleio receptum *cum ut cuique libido est,* id quod in Gothano aliisque nonnullis invenitur libris. Quod sicui probatur, post *dapibus* ponendum comma.

II, 6, 103. *canderet; arderet* Perlc. coll. Aen. IV, 262.

II, 6, 108. *ipse* Lambinus; *ipsis* cdd.

II, 7, 19. *illo; ille* cdd. plerique.

II, 7, 21. *hodie* male trahitur ad praecedentia.

II, 7, 64. 65. Cf. ed. Vindob.

II, 7, 88. *in quo manca* nos; *in quem* v.

II, 8, 6 sq. Haec ita accipienda: *in primis (prima esca) fuit Lucanus aper, leni austro captus* docuit Madvigius Advers. crit. II, 61.

II, 8, 18. *divitias miras* D. Heinsius; *divitias miseras* v.

II, 8, 30. *porrexit is* nos; cdd. *porrexerit; porrexerat; porrexit.*

II, 8, 40. Cf. ed. Vindob.

II, 8, 88. *albae* Bland. antiquiss., *albi* cdd. plerique.

Ep. I, 1, 19. *et mihi res, non me rebus subiungere conor; et non res mihi, me r. s. c.* nos; *nunc* pro *non* Dobraeus.

I, 1, 21. *longa; lenta* cd. C. Barthii; Bentl.

I, 1, 56. Delevit Guietus. Cf. S. I, 6, 74.

I, 1, 60. 61. *hic murus — pallescere culpa;* suspectant iure Wielandius et Meinekius.

I, 1, 91. *quid pauper recte?* nos? *quid pauper? ride* v.

I, 1, 103—105. Vt puto, spurii. Post 105 quaedam videntur intercepta.

I, 2, 1. *Maxime* Mein.; *maxime* v.

I, 2, 10. Alii *quod Paris, ut salvus regnet.*

I, 2, 31. *cessantem somnum* Bentl.; cdd. *cessatum somnum* sive *curam.*

I, 2, 32. *hominem;* ita fere cdd. meliores; quidam *homines.* Cf. ed. Vindob.

I, 2, 34. *noles — curres* maior pars librorum bonorum.

I, 2, 52. *tomenta* Buhierius; *fomenta* v.

I, 2, 55. Versus spurius.

I, 2, 60. *dolor quod suaserit amens* Henr. Stephanus.

I, 2, 61. Versus spurius.

I, 2, 68. *vera* Linkerus; *verba* v.

I, 3, 28. *hoc opus* (sc. *est*), *hoc studio parvi properemus et ampli;* ita nos; v. *hoc opus* (accus.), *hoc studium p. pr. et a.*

I, 3, 30. *si tibi curae est* Bentl.; cdd. *sit, si — curae.*

I, 4, 11. *et mundus victus;* ita cdd. pars; alii *et modus et victus;* unde profectus Bentleius *et domus et victus.*

I, 5, 11. Cf. ed. Vindob.

I, 5, 16. *desiguat* pars librorum.

I, 5, 27. *potiorve* nos; *potiorque* v.

I, 6, 8. Seclusit A. Nauckius. Nec vero M. Hertzius in iudicio parum liberali, quod tulit de Epistularum ed. Vindob., mirari debuit, quod Nauckii, hominis, quamdiu vixit, malevolentissimi in nos et ob id merito puniti ἀθετήσεις quasdam versuum Horatianorum vel veras vel veri similes in commentis nostris tractassem sine ira et studio. Nec enim solemus in taxandis scriptis vel odium vel amorem sequi auctorum, quod genus iudicii longe miserrimum semper reliquimus obtrectatoribus nostris. Et Nauckius quidem quanta fuerit ignorantia sermonis Latini nemo me scit melius. Ac poterunt, quibus libuerit, cognoscere inspectis libellis eius de Phaedro nostro, quibus fellis livorisque plenissimis, rerum vacuissimis Academiae Petropolitanae conspurcavit Acta. Sed quis ignorat aliquando et sub sordido palliolo latitare sapientiam et in locis immundissimis inveniri aurum? Verum de Hertzio Nauckioque (quem quidem ille coniectura ductus putavit

eundem atque hominem istum nauci, cuius imaginem proposuimus in libello de vita nostra, qui inscriptus est 'ein Horazjubiläum') alio loco agetur pluribus.

I, 6, 11. *externat* Fr. Iacobsius; *exterret* cdd.

I, 6, 26. 34. *et* a magna parte abest librorum.

I, 6, 59. *populumque; campumque* recte Bentleius.

I, 7, 5—9. Cf. ed. Vindob.

I, 7, 6. *designatorem* libri pauci.

I, 7, 24. Seclusit A. Nauckius.

I, 7, 29. *nitedula* Bentl.; *vulpecula* cdd.

I, 7, 38. Seclusit A. Nauckius.

I, 7, 58. *curto* libri pauci, Bentl.; *certo* v.

I, 7, 78 sqq. *videt ridetque Philippus; tum septem donat sestertia* omissis mediis A. Nauckius.

I, 7, 93. *ponere* Blandin. antiquiss. cum parte librorum; *dicere* alii.

I, 7, 96. *aspexit;* puto *inspexit.* Cf. ed. Vindob.

I, 10, 4 sq. Haec ita fere restituenda: *quidquid negat alter, et alter respuit; ac siquid dignum sapiente bonoquest, adnuimus pariter.*

I, 10, 9. *effertis* Bland. antiquiss.; *fertis* plerique.

I, 10, 13. *ponendaque domo* cdd. Bland.; *ponendaeque* v.

I, 10, 37. *victo ridens* Hauptius (*victo* iam Bentleius); *victor violens* vel *violens victor* cdd.

I, 10, 41. *nesciet;* scribendum vid. *nescius.*

I, 11, 18 sq. *campestre — Tiberis;* haec verba seclusit A. Nauckius.

I, 12, 1. *Acrillae* Horkelius.

I, 12, 24. Post h. v. quaedam hausta.

I, 13, 14. †*Pyrrhia;* cf. ed. Vindob.

I, 13, 16. *neu* cum nonnullis cdd. Bentl.; *ne, nec* plerique.

I, 13, 18 sq. *nitere porro. vade, vale;* alii sic interpungunt: *nitere. porro vade, vale.*

I, 14, 5. *an rus* Dan. Heinsius.

I, 14, 12 sq. Videntur secludendi.

I, 14, 14. Ante h. v. recte collocatus a Ribbeckio v. 31.

I, 14, 18. Scribend. vid. *et hoc.*

I, 14, 39. 40. Cum Madvigio (Advers. cr. II, 61) inpunctum post *servis,* non post *moventem.*

I, 15, 12. *ac* nos; *aut* v.

I, 15, 13. Cf. ed. Vindob.

I, 15, 16. *dulcis* Blandin. antiquiss.; *iugis* plerique.

I, 15, 32. *donaret* Bentl.; *donarat; donabat* cdd.

I, 15, 37. *corrector* Lambinus; cf. et Kelleri ed.; *cortus* libri paene omnes.

I, 16, 7. *decedens* Bentl.; *discedens; descendens* cdd.

I, 16, 43. *quo res sponsore* Bland. antiquiss.; *quo ponsore* cdd. ceteri.

I, 16, 53. *admittis notae* nos; *admittes in te* cdd.

I, 16, 54. Post h. v. quaedam videntur hausta.

I, 16, 55. 56. Cf. ed. Vindob.

I, 16, 59. 68. Post hos v. quaedam vid. hausta.

I, 17, 2. †*tandem; tenuem* recte Horkelius.

I, 17, 24. Post *fere* interpungunt Doederleinus et ıdvigius, post *maiora* v.

I, 17, 43. *suo* libri plerique.

I, 18, 46. *Aeoliis* cd. Franqueranus cum aliis paucis; ietius; *Aetolis* v.

I, 18, 58. *absis; abstes* Bentl.

I, 18, 71. 74. Cf. ed. Vindob.

I, 18, 85. Secludendus.

I, 18, 91 sq. Secuti sumus Pottıerum et Mein.

I, 18, 93. 95. Post hos v. quaedam vid. hausta.

I, 18, 98 sq. *neu — neu;* ita nos; *num; non; ne — m; nam; non* (*neu* Florileg. Nostradamense) cdd.

I, 18, 102. *an; ac* probabiliter Schuetzius.

I, 18, 111. *ponit;* ita Blandinii cum parte cdd.; i *donat.*

I, 18, 112. *aequum mi animum ipse parabo;* variant ri. Et displicet illud *aequum.* Praeterea suspectum *mi* rtim propter elisionem duriorem, partim quod alias illo in Saturis tantum utitur Horatio. Recte, ut vid., Iohannes risberiensis *animum mihi ego ipse parabo.* Cf. Bentl.

I, 19, 10. *edixi* pars cdd.; cf. ed. Vindob.

I, 19, 23—31. Cf. ed. Vindob.

I, 19, 32. *hunc ego;* legend. vid. *hunc quoque.*

I, 19, 39. Post h. v. quaedam hausta.

I, 19, 48 sq. Seclusit A. Nauckius.

I, 20, 8. Post h. v. recte a Luetiohanne collocati 14—16.

I, 20, 10. *deseret* (cdd. plerique *deserat*); *deteret* Franckius.

I, 20, 18. Post h. v. quaedam excidisse bene suspicatur Mein.

I, 20, 19. *sol tepidus;* vid. scribendum *trepidus.* Linkerus *sal lepidus.* Cf. ed. Vindob.

I, 20, 24. *solibus aptum; ustum* Herbstius, ut puto recte. Cf. ed. Vindob.

I, 20, 28. *dixit* Doeringius; *duxit* cdd.

II, 1, 18. *hoc;* ita cdd. pauci, eamque scholia adserunt lectionem; *hic* v.

II, 1, 28. *Graiorum* Bland. antiquiss. cum aliis quibusdam; *Graecorum* v.

II, 1, 31. *olea* Bentl.; *oleam* v.

II, 1, 41. *probosque* Bentl.; *poetas* v.

II, 1, 46. *etiam;* multi cdd. *et item.*

II, 1, 63. Videtur expungendus.

II, 1, 85. *imberbi* comm. Cruq.; *imberbes (inb.)* v.

II, 1, 90. *Graiis* Bentl.; *Graecis* cdd.

II, 1, 101. Post 107 traiectus a Lachmanno.

II, 1, 111. *me* vid. delendum.

II, 1, 115 sq. Cf. ed. Vindob.

II, 1, 140. †*levantes;* scribendum *euhantes.* Versus 141 cum Nauckio expungendus.

II, 1, 145. *invecta* Politianus aliique; *inventa* cdd.

II, 1, 155. Delevit A. Nauckius.

II, 1, 164. Vtrum ante *rem* sit interpungendum an post, incertum.

II, 1, 167. *inscite; in scriptis (inscriptis)* Blandin. antiquiss. cum libris quibusdam; *inscitus* bene Bentl.

II, 1, 198. *nimio; mimo* plures cdd.

II, 1, 200. Post fabellam inserendum *aut.*

II, 2, 22. *rediret;* pars cdd. *veniret.* Cf. C. IV, 5, 31.

II, 2, 70. *humane;* legendum *hau sane (haud sane* Froelichius).

II, 2, 87. Scribendum vid. *auctor erat Romae consulto rhetor.*

II, 2, 163. *modo isto;* pronuntiandum *modo sto.* Cf. Lachm. ad Lucr. III, 954.

II, 2, 171. *refugit; refringit* Horkelius; cf. ed. Vindob.

II, 2, 185. *durus* nos; *dives* v.

II, 2, 199. *tamen* a nobis additum ad lacunam, quae in cdd. variis interpolationibus expleta, implendam. Etiam in sequentibus turbatum. Cf. ed. Vindob.

II, 2, 208. *terrores magicos;* non bene quidam *terrores, magicos.*

Ep. II, 3. Hanc epistulam iam ab antiquissimo tempore inscripsere multi librum de arte poetica, sed pessime; etenim apparet ea potissimum demonstrari viam et rationem scribendae ad normam Graecorum tragoediae, ita quidem ut reliquorum poesis generum, quae a Graecis traxere Romani, obiter fiat mentio, eorum, quae propria fuere Romanorum, hoc est saturae, Fescennini, Atellanae, omnino nulla. — In ordine recto partium restituendo multum laborarunt docti, sed ut plurimum frustra.

Ceterum haec epistula cum in plerisque codicibus collocata sit post odas, in aliis post epodos et carmen saeculare vel post saturas invenitur posita. Videnda quae Cruquius ad Saturarum, Kellerus ad carminis, de quo agitur, initium adnotarunt. Suo autem loco restituta epistula ad Pisonem Henr. Stephani merito.

II, 3, 3 sq. *atram desinat in pristim* Gronovius.

II, 3, 5 sq. Fortasse sic interpungendum: *spectatum admissi risum teneatis? amici credite Pisones* e. q. s.

II, 3, 26. *lenia; levia* libri plerique.

II, 3, 32. *unus; imus* libri plerique.

II, 3, 45 sq. Secuti sumus Bentleium, qui v. 46 prae-

posuit praecedenti. Sed potius ordinem antiquitus traditum habere recte et in eo quod est *promissi* mendum latere existimamus. Et recte quidem Mauric. Schmidtius reposuit illud: *sit carminis auctor in verbis etiam tenuis cautusque serendis.* Cetera incerta.

II, 3, 52. *fictaque* libri plurimi. — *seu* nos; *si* v.

II, 3, 59. *producere nomen* cdd. plerique, quidam *procudere; procudere nummum* Luisinus.

II, 3, 65. *sterilisve palus prius* Bentl.; *sterilisve palus agitataque remis* Marklandius.

II, 3, 92. V. traiciendus post 98.

II, 3, 96. *et Peleus; aut* Bentl.; cf. v. 104.

II, 3, 101. *adflent* Bentl. ex grammatico Vigorniensi; *adsunt* cdd.

II, 3, 120 *Homeriacum* (vel *Homereum*) Bentl.; *honoratum* v.

II, 3, 153. Plures post *audi* punctum ponunt, v. 155 post *dicat* comma. Cf. ed. Vindob.

II, 3, 157. Cf. ed. Vindob.

II, 3, 161. *inberbus (imb.)* quidam cdd. boni, etiam Bland. antiquiss.; *inberbis (imb.)* reliqui.

II, 3, 172. †*longus;* cf. ed. Vindob. — *pavidusque* Bentl.; *avidusque* cdd.

II, 3, 200, 201. Collocandi videntur ante 198.

II, 3, 240—243. Collocandi videntur ante 234.

II, 3, 252. *iussum* nos; *iussit* v.

II, 3, 254—258. Cf. ed. Vindob.

II, 3, 277. *qui* Bentl.; *quae* cdd.

II, 3, 294. *praesectum* Bland. antiquiss.; Bern.; *perfectum* plures libri.

II, 3, 310. Post h. v. quaedam vid. hausta.

II, 3, 328. *properat* Schneidevinus; *poteras (poterat)* cdd.

II, 3, 337. Merito suspectat Bentl.

II, 3, 350. *quodcumque* (quidam libri *quocumque*) *minabitur;* cf. ed. Vindob.

II, 3, 358. *ut idem* I. Scheborus; *et idem* cdd.

II, 3, 360. Iure secludit Hammersteinius.

II, 3, 393. *rabidos* Blandinii, Bern.; *rapidos* plures libri.
II, 3, 404—407. Cf. ed. Vindob.
II, 3, 410. *possit; prosit* libri plerique; cf. C. I, 26, 10.
II, 3, 423. *artis; atris* libri plerique.
II, 3, 429. *et iam; etiam* v.
II, 3, 430. †*saliet;* scribendum vid. *Salius.*
II, 3, 431. *ut quae conductae* Kirchmannus.
II, 3, 437. *sub volpe;* fortasse *sub nube.*
II, 3, 449. Delet Ribbeckius.
II, 3, 450. *non;* pars cdd. *nec.*
II, 3, 467. Delendus cum Ribbeckio.
II, 3, 468. *iam* utrum ad praecedentia pertineat an ad subsequentia, non comparet.

Denique in Horatii vita Suetoniana ut alia quaedam aliis auctoribus sunt mutata, ita duo a nobis sublata menda. Nam p. 243 in medio libello post illud '*privignorum suorum*' adiectum id quod est '*inlustrandum*', quam supplevimus vocem ex Porphyrionis in principium l. IV commentario, item pro inepto '*mentionem habitam*' restitutum '*rationem*'.

Difficultates autem, quibus laborant Horatii scripta, expedire omnes cum neque hominis sit unius — ne si Bentleius quidem fuerit — neque aetatis, his iam acquiescat doctorum indulgentia. Quibus equidem ut recte utantur, semper oportet eos meminisse, quod dixi in vita Ritschelii p. 64 non posse exigi a critico, qui in refingendis versatur veterum scriptis, ut ubique ipsa auctoris restituat verba, sed ut artis leges quam minimum violet. Quodsi existimarint iudices prudentes in re gerenda ea nos usos disciplina ac ratione, ut partim ipsi verum inveniremus vel, id quod multo saepius accidit, inventum ab aliis suo restitueremus honori, partim aliis demonstraremus viam, qua iretur ad verum, satis superque beati nobis videbimur.

Dabam Petropoli kal. Ian. a. MDCCCLXXXXVII.

DE METRIS HORATIANIS.

I.

Hexametro, Lucilium secutus, qui hunc potissimum adhibuit versum, Hor. in saturis et epistulis utitur solo, eiusque exemplum sunt imitati posterioris temporis satirici Persius, Turnus, Iuvenalis. Idem aliquoties invenitur in systematis iambicis et lyricis.

Differunt autem admodum saturarum epistularumque hexametri a Vergilii et Ovidii, ut tamen epistularum aliquanto magis accurati castigatique sint numeri. Contra in iambicis ac lyricis eadem fere ars eaedemque rationes huius sunt metri, atque apud ceteros Augusti aequales.

II.

De metricis rationibus lyricorum Horatii carminum iam inde a primis temporibus multum quaesivere grammatici veteres, sed exiguo cum fructu. Nam ut omittam suptiliora pleraque artis eis minime fuisse perspecta, duobus maxime erroribus mirum in modum sunt conflictati, altero quod immodice usi epiplocae artificio ab hexametro dactylico sive trimetro iambico versus Horatii tantum non omnes repetendos esse existimarunt, altero quod *systematum* (vulgo *strophas* nuncupant) quaternis versibus constantium praeter sapphicum et alcaicum et duo asclepiadea (II. et IV.) nullam omnino habuere no-

iam, quam post XVIII ferme saecula redintegrarunt inekius et Lachmannus. Nam nec apud Caesium Bassum, ualem Neronis, ad quem dedit librum de metris, lioris doctrinae apparet vestigium.

De auctoribus metrorum, quos in iambicis et lyricis hibuit Horatius, ipse plenissime exponit in epistula ad ecenatem [I, 19, 23 sq.]:

> Parios ego primus iambos
> ostendi Latio, numeros animosque secutus
> Archilochi, non res et agentia verba Lycamben
> ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
> quod timui mutare modos et carminis artem:
> temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho,
> temperat Alcaeus, sed rebus et ordine dispar,
> nec socerum quaerit, quem versibus oblinat atris,
> nec sponsae laqueum famoso carmine nectit.
> hunc ego non alio dictum prius ore Latinus
> volgavi fidicen.

his quod dicit Hor. noluisse se mutare modos artemque chilochi carminis, non respici pedum liberius admissorum ersitatem aut alia minuta, sed naturam et indolem suum epodicorum ad Archilochi exemplum iambicis et tylicis decurrentium numeris demonstratum est in tione Vindobonensi. — Ceterum bene constat aliunde es poeticas et alia huius modi exemplarium Graecorum is curiose observata ab Horatio, ita tamen ut ubique monis Latini indolisque Romanae proprietati consuleretur. lsos autem fuisse, qui nuper statuerunt Horatium in formanda adaptandaque popularibus metrica gram- ticorum potius aequalium quam propria secutum pla- a suarumque iudicium aurium in editione maiore de- nstrabitur.

Praeterea quod paenultimo versu legitur *hunc,* ad caeum, non ad Archilochum pertinere verissime monuit ntleius. At ab eodem non bene explicatum illud *perat* per *miscet,* quasi diceret Horatius Sappho et caeum propria Aeolensium metra miscuisse Ionicis Archi- hi. Nam hoc potius indicatur, Sapphus et Alcaei ra-

tiones metricas isdem fere legibus temperari quibus Archilochi, h. e. constare numeris iambicis, trochaicis, dactylicis, logaoedicis, simplicissima arte compositis.

Sed quod Hor. asserit a se Archilochi iambos translatos in Latium, ita intellegendum est, ut dicamus eum primum epodis iuncta carmina iambica aptasse linguae patriae. Etenim cantores Euphorionis, quos dicit Tullius, ut puta Catullus, Laevius, alii, longe ante ipsum, Alexandrinos potissimum secuti poetas, trimetros et dimetros exclusa scaenicorum licentia adhibuere. Quorum adeo de arte remisisse aliquid videtur Hor.

Aeolensium poetarum ad numeros primus carmina aptavit Catullus, sed ut intra Sapphus imitationem subsisteret. Itaque recte rem instituere docti, quod eius poema XXX binorum versuum systematis distinxerunt. Nam tali metro totum librum tertium Sapphus dispositum a grammaticis Alexandrinis sat constat.

At Horatius, mihi quidem ut videtur, quotquot intulit lyrica metra Latio, cum Alcaei maxime imitatione novavit. Ceterum versus sapphici maioris et iambelegici exempla apud Graecos non inveniuntur. Ac fortasse haec metra invenit ipse.

Systemata autem carminum lyricorum utrum omnia sumpserit ab Alcaeo an partem definiri nullo potest pacto, cum disiectae nimis ac disturbatae huius sint poetae reliquiae. Conferenda tamen, quae leguntur d. r. m. 122 sq.

Iam cum Graeci lyrici in basi versuum glyconeorum pherecrateorum asclepiadeorum cum trochaeo principali promiscue adhibuissent spondeum, iambum, pyrrichium, et voluissent primam et quintam syllabam alcaicorum quartamque sapphicorum ancipitem sive, ut veteres dixere, communem, Horatius omnia firmata spondeis sub severiorem legem revocavit. Praeterea cum idem caesuras, quas longioribus addi metris interest elegantiae, saepe habuissent insuper, Horatius versibus undecim syllabarum sive plurium, a

aucissimis et vix dignis memoria exemplis si ɔcesseris, semper voluit adesse incisionem fixam ɔrtamque. Rhythmos etiam pedum ante finem rdinis metrici hoc est sive ante caesuram sive ı exitu metri positorum diligentius servavit raecis, at minus accurate Seneca et reliquis omanorum, qui tempore eum sunt insecuti. eque enim nimis raro locis, quos dixi, monoyllaba praecedentibus plus quam monosyllabis dmittit.

Hactenus haec. Nam de admissa ab Horatio synahia vel spreta, de pedum modulis, de caesuris et numeris ersuum, de elisione et synizesi, de hiatus ac positionis ɔgibus et de producta finali plenissime dictum in libris e re metrica poetarum Latinorum, qui nuper iterum ınt editi, nec minus in Summariis ex illo fonte deductis, uae Latina et Germanica lingua sunt vulgata. Praeterea e arte metrica Saturarum Epistularumque cum cura xpositum in editione Vindobonensi, de lyricorum autem ırminum iambicorumque agetur proximo tempore in ditione maiore eorundem.

Denique pauca, quae brevitatem admitterent enarandi, etiam relata libri huius Indice grammatico et metrico.

Metra Horatii.

A.

I. Hexameter dactylicus.

– ⏑⏑ – ⏑⏑ – | ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑
– ⏑⏑ – (|) ⏑⏑ – ⏑⏑ – | ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑
– ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑ | ⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑

loc conscriptae saturae et epistulae. Spondeus quinto ɔco, sed in versu suspecto, reperitur ep. II, 3, 467.

II. Trimeter iambicus.

⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ | ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ – ⏑ –

Invenitur etiam, sed aliquanto rarius, caesura post septimum semipedem; quae ubi adest, aut post arsin alteram aut post thesin tertiam solet finiri verbum. epod. XVII.

B.

Epodi praeter septimum decimum omnes constant systematis versuum binorum.

Lyrica autem, exemplo, ut putat Lachmannus, Alcaei, quaternorum versuum continentur systematis: nam quod solum huic legi adversatur carmen IIII, 8, id vero interpolatorum libidine corruptelas traxit gravissimas.

I. Systema Asclepiadeum primum:

– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑

Constat v. ascl. minore usque repetito. I, 1. III, 30. IIII, 8.

II. Syst. Asclep. secundum:

– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑

Const. v. ascl. min. et glyconeo. I, 6, 15, 24, 33. II, 12. III, 10, 16. IIII, 5, 12.

III. Syst. Asclep. tertium:

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑

Const. v. glyconeo et ascl. min. I, 3, 13, 19, 36. III, 9, 15, 19, 24, 25, 28. IIII, 1, 3.

IIII. Syst. Ascl. quartum:

– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑

Const. v. ascl. min. et pherecrateo et glyconeo. I, 5, 14, 21, 23. III, 7, 13. IIII, 13.

V. Syst. Asclep. quintum:

⏑ – ⏑ ∪ ∪ ⏑ | ⏑ ∪ ∪ ⏑ | ⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑
⏑ – ⏑ ∪ ∪ ⏑ | ⏑ ∪ ∪ ⏑ | ⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑
⏑ – ⏑ ∪ ∪ ⏑ | ⏑ ∪ ∪ ⏑ | ⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑
⏑ – ⏑ ∪ ∪ ⏑ | ⏑ ∪ ∪ ⏑ | ⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑

Const. ascl. maiore. I, 11, 18. IIII, 10

IV. Systema Sapphicum prius:

⏑ ∪ ⏑ – ⏑ | ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪
⏑ ∪ ⏑ – ⏑ | ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪
⏑ ∪ ⏑ – ⏑ | ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪
⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪

Const. v. sapphico minore et adonio. I, 2, 10, 12, 20, 22, 25, 30, 32, 38. II, 2, 4, 6, 8, 10, 16. III, 8, 11, 14, 18, 20, 22, 27. IIII, 2, 6, 11. c. saec. — Cet. cf. proleg. ad Lib. IV.

VII. Syst. Sapph. alterum:

⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪
⏑ ∪ ⏑ – ⏑ | ∪ ∪ ⏑ | ⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪
⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪
⏑ ∪ ⏑ – ⏑ | ∪ ∪ ⏑ | ⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪

Const. v. aristophanio et sapph. maiore. I, 8.

VIII. Systema Alcaicum:

⏓ ⏑ ∪ ⏑ – | ⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑
⏔ ⏑ ∪ ⏑ – | ⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑
⏓ ⏑ ∪ ⏑ – ⏑ ∪ ⏑ ∪
⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪

Const. v. alcaicis hendecasyllabo et enneasyllabo et decasyllabo. Hoc frequentissime omnium usus est Hor., ut puta I, 9, 16, 17, 26, 27, 29, 31, 34, 35, 37. II, 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 19, 20. III, 1—6, 17, 21, 23, 26, 29. IIII, 4, 9, 14, 15. Cet. cf. proleg. ad Lib. IV.

VIIII. Systema Hipponacteum:

⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑
⏒ ⏑ ∪ ⏑ ⏒ | ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪
⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑
⏒ ⏑ ∪ ⏑ ⏒ | ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪

Constat dimetro trochaico catal. et iambico trimetro catal. II, 18. Cet. cf. prol. ad II, 18, 34.

X. Systema ionicum:

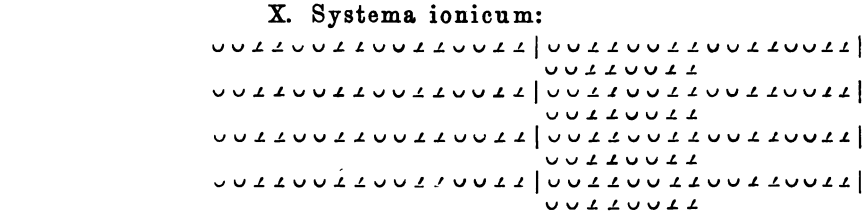

Constant singuli versus denis ionicis a minori.

Notandum quod unum hoc systema ap. Hor. continua decurrit synaphia. III, 12.

XI. Systema Alcmanium:

a) lyricorum

b) iambicorum

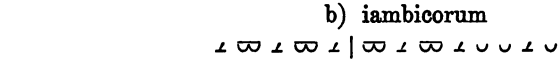

Constat v. heroico et Alcmanio. c. I, 7, 28; ep. 12.

XII. Systema Archilochium primum:

Const. v. her. et trimetro dactylico catal. IIII, 7.

XIII. Syst. Archil. secundum:

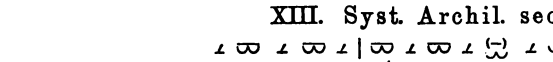

Const. v. heroico et iambelegico. ep. 13.

XIIII. Syst. Archil. tertium:

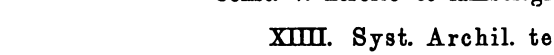

Const. trimetro iambico et v. elegiambico. ep. 11.

XV. Syst. Archil. quartum:

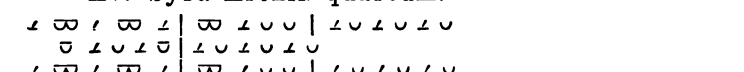

Const. v. Archilochio maiore et trimetro iambico catalectico. I, 4.

XVI. Systema pythiambicum prius:

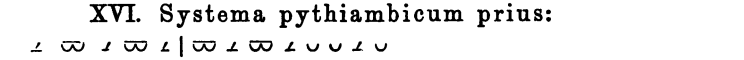

Hoc a pythio id est heroico et iambic. v. nomen traxit. Constat hex. dact. et dim. iambico. ep. 14, 15. Cet. cf. proleg. ad c. II, 18, 34.

XVII. Syst. pyth. alterum:

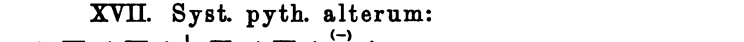

Const. v. heroico et trimetro puro. ep. XVI.

XVIII. Systema iambicum:

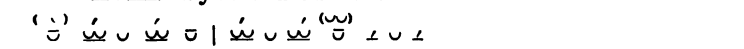

Const. trim. iamb. et dimetro. ep. 1—10. Cet. cf. proleg. ad. c. II, 18, 34.

Q. HORATI FLACCI
CARMINVM
LIBER PRIMVS.

I.

Maecenas atavis edite regibus,
O et praesidium et dulce decus meum,
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse iuvat metaque fervidis

Evitata rotis palmaque nobilis;
Terrarum dominos evehit ad deos
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus,

Illum, si proprio condidit horreo,
Quidquid de Libycis verritur areis.
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros Attalicis condicionibus

Numquam demoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens otium et oppidi

Laudat rura sui; mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici
Nec partem solido demere de die

Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae.
Multos castra iuvant et lituo tubae
Permixtus sonitus bellaque matribus

Detestata. Manet sub Iove frigido
Venator tenerae coniugis inmemor,
Seu visast catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marsus aper plagas.

Me doctarum hederae praemia frontium
Dis miscent superis, me gelidum nemus
Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo, si neque tibias

Euterpe cohibet nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
Quodsi me lyricis vatibus inseris,
Sublimi feriam sidera vertice.

II.

Iam satis terris nivis atque dirae
Grandinis misit Pater et rubente
Dextera sacras iaculatus arces
Terruit urbem,

Terruit gentes, grave ne rediret
Saeculum Pyrrhae nova monstra questae,
Omne cum Proteus pecus egit altos
Visere montes,

[Piscium et summa genus haesit ulmo,
Nota quae sedes fuerat columbis,
Et superiecto pavidae natarunt
Aequore dammae.]

Vidimus flavum Tiberim retortis
Litore Etrusco violenter undis
Ire deiectum monumenta regis
Templaque Vestae,

Iliae dum se nimium querenti
Iactat ultorem, vagus et sinistra
Labitur ripa Iove non probante uxorius amnis.

Audiet cives †acuisse ferrum,
Quo graves Persae melius perirent,
Audiet pugnas vitio parentum
Rara iuventus.

Quem vocet divum populus ruentis
Imperi rebus? Prece qua fatigent
Virgines sanctae minus audientem
Carmina Vestam?

Cui dabit partes scelus expiandi
Iuppiter? Tandem venias, precamur,
Nube candentes umeros amictus,
Augur Apollo;

Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Iocus circum volat et Cupido;
Sive neglectum genus et nepotes
Respicis, auctor,

Heu nimis longo satiate ludo,
Quem iuvat clamor galeaeque leves
Acer et Marsi peditis cruentum
Voltus in hostem.

Sive mutata iuvenem figura
Ales in terris imitaris, almae
Filius Maiae, patiens vocari
Caesaris ultor:

Serus in caelum redeas, diuque
Laetus intersis populo Quirini,
Neve te nostris vitiis iniquum
Ocior aura

Tollat; hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater atque princeps,
Neu sinas Medos equitare inultos,
Te duce, †Caesar.

III.

Sic te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenae, lucida sidera,
Ventorumque regat pater
Obstrictis aliis praeter Iapyga,

Navis, quae tibi creditum
Debes Vergilium finibus Atticis.
Reddas incolumem, precor,
Et serves animae dimidium meae.

Illi robur et aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Conmisit pelago ratem
Primus, nec timuit praecipitem Africum

Decertantem Aquilonibus
Nec tristes Hyadas nec rabiem Noti,
Quo non arbiter Hadriae
Maior, tollere seu ponere volt freta.

Quem mortis timuit gradum,
Qui siccis oculis monstra natantia,
Qui vidit mare turbidum et
Infames scopulos, Acroceraunia?

Nequiquam deus abscidit
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen inpiae
Non tangenda rates transiliunt vada.

Audax omnia perpeti
  Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
  Ignem fraude mala gentibus intulit.

Post ignem aetheria domo
  Subductum macies et nova febrium
Terris incubuit cohors,
  †Semotique prius tarda necessitas

Leti corripuit gradum.
  Expertus vacuum Daedalus aera
Pinnis non homini datis;
  Perrupit Acheronta Herculeus labor.

Nil mortalibus arduist;
  Caelum ipsum petimus stultitia, neque
Per nostrum patimur scelus
  Iracunda Iovem ponere fulmina.

IIII.

Solvitur acris hiemps grata vice veris et Favoni,
  Trahuntque siccas machinae carinas,
Ac neque iam stabulis gaudet pecus aut arator igni,
  Nec prata canis albicant pruinis.

Iam Cytherea choros ducit Venus imminente luna,
  Iunctaeque Nymphis Gratiae decentes
Alterno terram quatiunt pede, dum graves Cyclopum
  Volcanus ardens urit officinas.

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto
  Aut flore, terrae quem ferunt solutae;
Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
  Seu poscat agna sive malit haedo.

Pallida Mors aequo pulsat pede pauperum tabern
Regumque turres. O beate Sesti,
Vitae summa brevis spem nos vetat incohare longa
Iam te premet nox fabulaeque Manes

Et domus exilis Plutonia; quo simul mearis,
Nec regna vini sortiere talis,
Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet iuven
Nunc omnis et mox virgines †tepebunt.

V.

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urguet odoribus
Grato, Pyrrha, sub antro?
Cui flavam religas comam,

Simplex munditiis? Heu quotiens fidem
Mutatosque deos flebit et aspera
Nigris aequora ventis
Emirabitur insolens,

Qui nunc te fruitur credulus aurea,
Qui semper vacuam, semper amabilem
Sperat, nescius aurae
Fallacis. Miseri, quibus

Intemptata nites. Me tabula sacer
Votiva paries indicat uvida
Suspendisse potenti
Vestimenta maris deo.

VI.

Scriberis Vario fortis et hostium
Victor, Maeonii carminis †aliti,
Quam rem cumque ferox navibus aut equis
Miles te duce gesserit.

Nos, Agrippa, neque haec dicere nec gravem
Pelidae stomachum cedere nescii
Nec cursus duplicis per mare Ulixei
Nec saevam Pelopis domum

Conamur, tenues grandia, dum pudor
Inbellisque lyrae Musa potens vetat
Laudes egregii Caesaris et tuas
Culpa deterere ingeni.

[Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit aut pulvere Troico
Nigrum Merionen aut ope Palladis
Tydiden superis parem?]

Nos convivia, nos proelia virginum
Sectis in iuvenes unguibus acrium
Cantamus, vacui, sive quid urimur,
Non praeter solitum leves.

VII.

ıudabunt alii claram Rhodon aut Mytilenen
Aut Epheson bimarisve Corinthi
oenia vel Baccho Thebas vel Apolline Delphos
Insignes aut Thessala Tempe.

ınt quibus unum opus est, intactae Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare †et
ndique decerptam fronti praeponere olivam.
Plurimus in Iunonis honore

Aptum dicet equis Argos ditesque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedaemon
Nec tam Larisae percussit campus opimae,
Quam domus Albuneae resonantis

Et praeceps Anio ac Tiburni lucus et uda
Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obscuro deterget nubila caelo
Saepe Notus neque parturit imbres

Perpetuo, sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitaeque labores
Molli, Plance, mero, seu te fulgentia signis
Castra tenent seu densa tenebit

Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyaeo
Tempora populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes adfatus amicos:

'Quo nos cumque feret melior fortuna parente,
Ibimus, o socii comitesque!
Nil desperandum Teucro duce et auspice †Teucro:
Certus enim promisit Apollo

Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes peioraque passi
Mecum saepe viri, nunc vino pellite curas;
Cras ingens iterabimus aequor.'

VIII.

Lydia, dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere; cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris atque solis?

Cur neque militares
  Inter aequales equitat, Gallica nec lupatis
Temperat ora frenis?
  Cur timet flavum Tiberim tangere? Cur olivum

Sanguine viperino
  Cautius vitat, neque iam livida gestat armis
Bracchia, saepe disco,
  Saepe trans finem iaculo nobilis expedito?

Quid latet, ut marinae
  Filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Troiae
Funera, ne virilis
  Cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

VIIII.

Vides ut alta stet nive candidum
Soracte, nec iam sustineant onus
  Silvae laborantes, geluque
    Flumina constiterint acuto.

Dissolve frigus ligna super foco
Large reponens atque benignius
  Deprome quadrimum Sabina,
    O Thaliarche, merum diota.

Permitte divis cetera, qui simul
Stravere ventos aequore fervido
  Deproeliantes, nec cupressi
    Nec veteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras, fuge quaerere et
Quem Fors dierum cumque dabit, lucro
  Adpone nec dulces amores
    Sperne, puer, neque tu choreas,

Donec virenti canities abest
Morosa. Nunc et campus et areae
Lenesque sub noctem susurri
Conposita repetantur hora,

Nunc et latentis proditor intimo
Gratus puellae risus ab angulo
Pignusque dereptum lacertis
Aut digito male pertinaci.

X.

Mercuri facunde, nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus et decorae
More palaestrae,

Te canam, magni Iovis et deorum
Nuntium curvaeque lyrae parentem,
Callidum, quidquid placuit, iocoso
Condere furto.

Te, boves olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.

Quin et Atridas duce te superbos
Ilio dives Priamus relicto
Thessalosque ignes et iniqua Troiae
Castra fefellit.

Tu pias laetis animas reponis
Sedibus virgaque levem coherces
Aurea turbam, superis deorum
Gratus et imis.

XI.

ı ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
nem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
ımptaris numeros. Vt melius, quidquid erit, pati,
ıu plures hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam,

ıae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
rrhenum. Sapias, vina liques, et spatio brevi
ıem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
ætas: carpe diem, quam minimum credula postero.

XII.

Quem virum aut heroa lyra vel acri
Tibia sumis celebrare, Clio?
Quem deum? Cuius recinet iocosa
  Nomen imago

Aut in umbrosis Heliconis oris
Aut super Pindo gelidove in Haemo?
Vnde vocalem temere insecutae
  Orphea silvae,

[Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus celeresque ventos,
Blandum et auritas fidibus canoris
  Ducere quercus.]

Quid prius dicam solitis parentis
Laudibus, qui res hominum ac deorum,
Qui mare et terras variisque mundum
  Temperat horis?

Vnde nil maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut secundum.
Proximos illi tamen occupavit
  Pallas honores,

Proeliis audax; neque te silebo,
Liber, et saevis inimica virgo
Beluis, nec te, metuende certa
Phoebe sagitta.

Dicam et Alciden puerosque Ledae,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem; quorum simul alba nautis
Stella refulsit,

Defluit saxis agitatus humor,
Concidunt venti fugiuntque nubes,
Et minax, †cum sic voluere, ponto
Vnda recumbit.

Romulum post hos prius an quietum
Pompili regnum memorem an superbos
Tarquini fasces, dubito, an Catonis
Nobile letum.

[Regulum et Scauros animaeque magnae
Prodigum Paulum superante Poeno
Gratus insigni referam camena
Fabriciumque.

Hunc et incomptis Curium capillis
Vtilem bello tulit et Camillum
Saeva paupertas et avitus arto
Cum lare fundus.]

Crescit occulto velut arbor aevo
Fama Marcellis; micat inter omnes
Iulium sidus, velut inter ignes
Luna minores.

Gentis humanae pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Caesaris fatis data: tu secundo
Caesare regnes.

Ille seu Parthos Latio imminentes
Egerit iusto domitos triumpho,
Sive subiectos Orientis orae
Seras et Indos,

Te minor latum reget aequus orbem:
Tu gravi curru quaties Olympum,
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

XIII.

Cum tu, Lydia, Telephi
Cervicem roseam, lactea Telephi
Laudas bracchia, vae, meum
Fervens difficili bile tumet iecur.

Tum nec mens mihi nec color
Certa sede manet, umor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.

Vror, seu tibi candidos
Turparunt umeros inmodicae mero
Rixae, sive puer furens
Inpressit memorem dente labris notam.

Non, si me satis audias,
Speres perpetuum dulcia barbare
Laedentem oscula, quae Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.

Felices ter et amplius,
Quos inrupta tenet copula nec malis
Divolsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die.

XIIII.

O navis, referent in mare te novi
Fluctus. O quid agis? Fortiter occupa
Portum. Nonne vides, ut
Nudum remigio latus

Et malus celeri saucius Africo
Antemnaeque gemant, ac sine funibus
Vix durare carinae
Possint imperiosius

Aequor? Non tibi sunt integra lintea,
Non di, quos iterum pressa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Silvae filia nobilis,

Iactes et genus et nomen inutile:
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. Tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave.

Nuper sollicitum quae mihi taedium,
Nunc desiderium curaque non levis,
Interfusa nitentes
Vites aequora Cycladas.

XV.

Pastor cum traheret per freta navibus
Idaeis Helenen perfidus hospitam,
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera

Nereus fata. 'Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Graecia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias
Et regnum Priami vetus.

Eheu, quantus equis, quantus adest viris
Sudor! quanta moves funera Dardanae
Genti! Iam galeam Pallas et aegida
Currusque et rabiem parat.

Nequiquam Veneris praesidio ferox
Pectes caesariem grataque feminis
Inbelli cithara carmina †divides;
Nequiquam thalamo graves

Hastas et calami spicula Cnosii
Vitabis strepitumque et celerem sequi
Aiacem: tamen, heu serus! adulteros
Crines pulvere collines.

Non Laertiaden, exitium tuae
Genti, non Pylium Nestora respicis?
Vrguent inpavidi te Salaminius
Teucer, te Sthenelus, sciens

Pugnae, sive opus est imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Nosces. Ecce furit, te reperire atrox,
Tydides melior patre,

Quem tu, cervus uti vallis in altera
Visum parte lupum graminis inmemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuae.

Iracunda diem proferet Ilio
Matronisque Phrygum classis Achillei;
Post certas hiemes uret Achaicus
Ignis Pergameas domos.'

XVI.

O matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminosis cumque voles modum
Pones iambis, sive flamma
Sive mari libet Hadriano.

Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non Liber aeque, non acuta
Si geminant Corybantes aera,

Tristes ut irae, quas neque Noricus
Deterret ensis nec mare naufragum
Nec saevus ignis nec tremendo
Iuppiter ipse ruens tumultu.

Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam et insani leonis
Vim stomacho adposuisse nostro.

Irae Thyesten exitio gravi
Stravere et altis urbibus ultimae
Stetere causae, cur perirent
Funditus inprimeretque muris

Hostile aratrum exercitus insolens.
Compesce mentem: me quoque pectoris
Temptavit in dulci iuventa
Fervor et in celeres iambos

Misit furentem; nunc ego mitibus
Mutare quaero tristia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis animumque reddas.

XVII.

Velox amoenum saepe Lucretilem
Mutat Lycaeo Faunus et igneam
  Defendit aestatem capellis
    Vsque meis pluviosque ventos.

Inpune totum per nemus arbutos
Quaerunt latentes et thyma deviae
  Olentis uxores mariti,
    Nec virides metuunt colubras

Nec martiales Haediliae lupos,
Vtcumque dulci, Tyndari, fistula
  Valles et Vsticae cubantis
    Levia personuere saxa.

Di me tuentur, dis pietas mea
Et Musa cordist. Hic tibi copia
  Manabit ad plenum benigno
    Ruris honorum opulenta cornu.

Hic in reducta valle Caniculae
Vitabis aestus, et fide Teia
  Dices laborantes in uno
    Penelopen vitreamque Circen;

Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra, nec Semeleius
  Cum Marte confundet Thyoneus
    Proelia, nec metues protervum

Suspecta Cyrum, ne male dispari
Incontinentes iniciat manus
  Et scindat haerentem coronam
    Crinibus inmeritamque vestem.

XVIII.

Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem
Circa mite solum Tiburis et moenia Catili;
Siccis omnia nam dura deus proposuit neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.

Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepa
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venu
Ac nequis modici transiliat †munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero

Debellata, monet Sithoniis non levis Euhius,
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu,
Invitum quatiam nec variis obsita frondibus

Sub divum rapiam. Saeva tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quae subsequitur caecus Amor su
Et tollens vacuum plus nimio Gloria verticem
Arcanique Fides prodiga, perlucidior vitro.

XVIIII.

Mater saeva Cupidinum
Thebanaeque iubet me Semeles puer
Et lasciva Licentia
Finitis animum reddere amoribus.

Vrit me Glycerae nitor,
Splendentis Pario marmore purius;
Vrit grata protervitas
Et voltus nimium lubricus adspici.

In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit, nec patitur Scythas
Aut versis animosum equis
Parthum dicere, nec quae nihil attinet.

Hic vivum mihi caespitem, hic
Verbenas, pueri, ponite turaque
Bimi cum patera meri:
Mactata veniet lenior hostia.

XX.

†Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, Graeca quod ego ipse testa
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plausus,

Clare Maecenas eques, ut paterni
Fluminis ripae simul et iocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.

Caecubum et prelo domitam Caleno
Tu †bibes uvam: mea nec Falernae
†Temperant vites neque Formiani
Pocula colles.

XXI.

Dianam tenerae dicite virgines,
Intonsum, pueri, dicite Cynthium
Latonamque supremo
Dilectam penitus Iovi.

Vos laetam fluviis et nemorum coma,
Quaecumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis aut viridis Cragi;

Vos Tempe totidem tollite laudibus
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Insignemque pharetra
Fraternaque †umerum lyra.

Haec bellum lacrimosum, hic miseram famen
Pestemque a populo et principe Caesare in
Persas atque Britannos
Vestra motus aget prece.

XXII.

Integer vitae scelerisque purus
Non eget Mauris iaculis neque arcu
Nec venenatis gravida sagittis,
Fusce, pharetra,

Sive per Syrtes iter aestuosas
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum vel quae loca fabulosus
Lambit Hydaspes.

Namque me silva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen et ultra
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem;

Quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesculetis
Nec Iubae tellus generat, leonum
Arida nutrix.

Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor aestiva recreatur aura,
Quod latus mundi nebulae malusque
Iuppiter urguet;

Pone sub curru nimium propinqui
Solis in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

XXIII.

Vitas hinuleo me similis, Chloe,
Quaerenti pavidam montibus aviis
Matrem non sine vano
Aurarum et siluae metu.

Nam seu mobilibus veris inhorruit
Adventus foliis, seu virides rubum
Dimovere lacertae,
Et corde et genibus tremit.

Atqui non ego te tigris ut aspera
Gaetulusve leo frangere persequor:
Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

XXIIII.

Quis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? Praecipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quintilium perpetuus sopor
Vrguet? Cui Pudor et Iustitia soror,
Incorrupta Fides, nudaque Veritas
Quando ullum inveniet parem?

Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior quam tibi, Vergili.
Tu frustra pius heu non ita creditum
Poscis Quintilium deos.

Quid si Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem?
Num vanae redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida,

Non lenis precibus fata recludere,
Nigro conpulerit Mercurius gregi?
Durum: sed levius fit patientia,
Quidquid corrigerest nefas.

XXV.

Parcius iunctas quatiunt fenestras
Iactibus crebris iuvenes protervi,
Nec tibi somnos adimunt, amatque
Ianua limen,

Quae prius multum facilis movebat
Cardines. Audis minus et minus iam:
'Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis?'

Invicem moechos anus arrogantes
Flebis in solo levis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
lunia vento,

Cum tibi flagrans amor et libido,
Quae solet matres furiare equorum,
Saeviet circa iecur ulcerosum,
Non sine questu,

Laeta quod pubes hedera virenti
Gaudeat pulla magis atque myrto,
Aridas frondes Hiemis sodali
Dedicet Euro.

XXVI.

Musis amicus tristitiam et metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis, quis sub Arcto
Rex gelidae metuatur orae,

Quod Tiridaten terreat, unice
Securus. O quae fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte, meo Lamiae coronam,

Piplei dulcis. Nil sine te mei
Prosunt honores: hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque tuasque decet sorores.

XXVII.

Natis in usum laetitiae scyphis
Pugnare Thracumst: tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Vino et lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat: inpium
Lenite clamorem, sodales,
Et cubito remanete presso.

Voltis severi me quoque sumere
Partem Falerni? Dicat Opuntiae
Frater Megyllae, quo beatus
Volnere, qua pereat sagitta.

Cessat voluntas? Non alia bibam
Mercede. Quae te cumque domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus ingenuoque semper

Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus. A miser,
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma!

Quae saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vix inligatum te triformi
Pegasus expediet Chimaera.

XXVIII.

Te maris et terrae numeroque carentis harenae
Mensorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope litus parva Matinum
Munera, nec quicquam tibi prodest

Aetherias temptasse domos animoque rotundum
Percurrisse polum morituro.
Occidit et Pelopis genitor, conviva deorum,
Tithonusque remotus in auras

Et Iovis arcanis Minos admissus, habentque
Tartara Panthoiden iterum Orco
Demissum, quamvis clipeo Troiana refixo
Tempora testatus nihil ultra

Nervos atque cutem morti concesserat atrae,
Iudice te non sordidus auctor
Naturae verique. Sed omnes una manet nox,
Et calcanda semel via leti.

Dant alios Furiae torvo spectacula Marti,
Exitiost avidum mare nautis;
Mixta senum ac iuvenum densentur funera, nullum
Saeva caput Proserpina fugit.

Me quoque devexi rabidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagae ne parce malignus harenae
Ossibus et capiti †inhumato

Particulam dare: sic, quodcumque minabitur Eurus
Fluctibus Hesperiis, Venusinae
Plectantur silvae te sospite, multaque merces,
Vnde potest, tibi defluat aequo

Ab Iove Neptunoque sacri custode Tarenti.
Neglegis inmeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem conmittere? Fors et
Debita iura vicesque superbae

Te maneant ipsum: precibus non linquar inultis,
Teque piacula nulla resolvent.
Quamquam festinas, non est mora longa; licebit
Iniecto ter pulvere curras.

XXVIIII.

Icci, beatis nunc Arabum invides
Gazis et acrem militiam paras
Non ante devictis Sabaeae
Regibus, horribilique Medo

Nectis catenas. Quae tibi virginum
Sponso necato barbara serviet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur unctis,

Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? Quis neget arduis
Pronos relabi posse rivos
Montibus et Tiberim reverti,

Cum tu coemptos undique nobilis
Libros Panaeti, Socraticam et domum
Mutare loricis Hiberis,
Pollicitus meliora, tendis?

XXX.

O Venus, regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron et vocantis
Ture te multo Glycerae decoram
Transfer in aedem.

Fervidus tecum puer et solutis
Gratiae zonis properentque Nymphae
Et parum comis sine te Iuventas
Mercuriusque.

XXXI.

Quid dedicatum poscit Apollinem
Vates? Quid orat, de patera novum
Fundens liquorem? Non opimae
Sardiniae segetes feraces,

Non aestuosae †grata Calabriae
Armenta, non aurum aut ebur Indicum,
Non rura, quae Liris quieta
Mordet aqua taciturnus amnis.

Premant Calenam falce quibus dedit
Fortuna vitem, dives et aureis
Mercator exsiccet culillis
Vina †Syra reparata merce,

Dis carus ipsis, quippe ter et quater
Anno revisens aequor Atlanticum
Inpune. Me pascunt olivae,
Me cichorea levesque malvae.

Frui paratis et valido mihi,
Latoe, dones ac precor integra
Cum mente, nec turpem senectam
Degere nec cithara carentem.

XXXII.

Poscimur. Siquid vacui sub umbra
Lusimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat et plures, age dic Latinum,
Barbite, carmen,

Lesbio primum modulate civi,
Qui ferox bello tamen inter arma,
Sive iactatam religarat udo
Litore navim,

Liberum et Musas Veneremque et illi
Semper haerentem puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis nigroque
Crine decorum.

O decus Phoebi et dapibus supremi
Grata testudo Iovis, o laborum
Dulce lenimen medicumque, salve
Rite vocanti!

XXXIII.

Albi, ne doleas plus nimio memor
Inmitis Glycerae neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi iunior
Laesa praeniteat fide.

Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor, Cyrus in asperam
Declinat Pholoen: sed prius Apulis
Iungentur capreae lupis,

Quam turpi Pholoe peccet adultero.
Sic visum Veneri, cui placet inpares
Formas atque animos sub iuga ahenea
Saevo mittere cum ioco.

Ipsum me melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Hadriae
Curvantis Calabros sinus.

XXXIIII.

Parcus deorum cultor et infrequens,
Insanientis dum sapientiae
Consultus erro, nunc retrorsum
Vela dare atque iterare cursus

Cogor relictos: namque Diespiter,
Igni corusco nubila dividens
Plerumque, per purum tonantes
Egit equos volucremque currum;

Quo bruta tellus et vaga flumina,
Quo Styx et invisi horrida Taenari
Sedes Atlanteusque finis
Concutitur. Valet ima summis

Mutare et insignem attenuat deus,
Obscura promens; hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

XXXV.

O diva, gratum quae regis Antium,
Praesens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus vel superbos
Vertere funeribus triumphos,

Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus, te dominam aequoris,
Quicumque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.

Te Dacus asper, te profugi Scythae
Vrbesque gentesque et Latium ferox
Regumque matres barbarorum et
Purpurei metuunt tyranni,

Iniurioso ne pede proruas
Stantem columnam, neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet imperiumque frangat.

Te semper antit serva Necessitas,
Clavos trabales et cuneos manu
Gestans ahena, nec severus
Vncus abest liquidumque plumbum.

Te Spes et albo rara Fides colit
Velata panno, †nec comitem abnegat,
Vtcumque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.

At volgus infidum et meretrix retro
Periura cedit, diffugiunt cadis
Cum faece siccatis amici,
Ferre iugum pariter dolosi.

Serves iturum Caesarem in ultimos
Orbis Britannos et iuvenum recens
Examen, Eois timendum
Partibus Oceanoque rubro.

Eheu, cicatricum et sceleris pudet
Fratrumque. Quid nos dura refugimus
Aetas? quid intactum nefasti
Liquimus? unde manum iuventus

Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris? O utinam nova
Incude diffingas retusum in
Massagetas Arabasque ferrum!

XXXVI.

Et ture et fidibus iuvat
Placare et vituli sanguine debito
Custodes Numidae deos,
Qui nunc Hesperia sospes ab ultima

Caris multa sodalibus,
  Nulli plura tamen dividit oscula
Quam dulci Lamiae, memor
  Actae non alio rege puertiae

Mutataeque simul togae.
  Cressa ne careat pulchra dies nota,
Neu promptae modus amphorae,
  Neu morem in Salium sit requies pedum,

Neu desint epulis rosae
  Neu vivax apium neu breve lilium;
Nec multi Damalis meri
  Bassum threicia vincat amystide.

Omnes in Damalin putres
  Deponent oculos, nec Damalis novo
Divelletur adultero,
  Lascivis hederis ambitiosior.

XXXVII.

Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus, nunc Saliaribus
  Ornare pulvinar deorum
    Tempus erat dapibus, sodales.

Anthac nefas depromere Caecubum
Cellis avitis, dum Capitolio
  Regina dementes ruinas,
    Funus et imperio parabat

Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet inpotens
  Sperare fortunaque dulci
    Ebria. Sed minuit furorem

Vix una sospes navis ab ignibus,
Mentemque †lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Caesar, ab Italia volantem

Remis adurguens, accipiter velut
Molles columbas aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Haemoniae, daret ut catenis

Fatale monstrum. Quae generosius
Perire quaerens nec muliebriter
Expavit ensem nec latentes
Classe cita †reparavit oras.

Ausa et iacentem visere regiam
Voltu sereno, fortis et asperas
Tractare serpentes, ut atrum
Corpore conbiberet venenum,

Deliberata morte ferocior;
Saevis Liburnis scilicet invidens
Privata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

XXXVIII.

Persicos odi, puer, adparatus,
Displicent nexae philyra coronae;
Mitte sectari, rosa quo locorum
Sera moretur.

Simplici myrto nihil adlabores
Sedulus curo: neque te ministrum
Dedecet myrtus neque me sub arta
Vite bibentem.

CARMINVM

LIBER ALTER.

I.

Motum ex Metello consule civicum
Bellique causas et vitia et modos
Ludumque Fortunae gravesque
Principum amicitias et arma

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosae plenum opus aleae,
Tractas et incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Paulum severae Musa tragoediae
Desit theatris: mox ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes coturno,

Insigne maestis praesidium reis
Et consulenti, Pollio, curiae,
Cui laurus aeternos honores
Delmatico peperit triumpho.

Iam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures, iam litui strepunt,
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos equitumque voltus.

Audire magnos iam videor duces,
Non indecoro pulvere sordidos,
Et cuncta terrarum subacta
Praeter atrocem animum Catonis.

Iuno et deorum quisquis amicior
Afris inulta cesserat inpotens
Tellure, victorum nepotes
Rettulit inferias Iugurthae.

Quis non Latino sanguine pinguior
Campus sepulcris inpia proelia
Testatur auditumque Medis
Hesperiae sonitum ruinae?

Qui gurges aut quae flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniae
Non decoloravere caedes?
Quae caret ora cruore nostro?

Sed ne relictis, Musa, procax iocis
Ceae retractes munia neniae,
Mecum Dionaeo sub antro
Quaere modos leviore plectro.

II.

Nullus argento color est avaris
Abdito terris, inimice lamnae
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.

Vivet extento Proculeius aevo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget pinna metuente solvi
Fama superstes.

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadibus iungas et uterque Poenus
Serviat uni.

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellis, nisi causa morbi
Fugerit venis et aquosus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri solio Phrahaten
Dissidens plebi numero beatorum
Eximit Virtus populumque falsis
Dedocet uti

Vocibus, regnum et diadema tutum
Deferens uni propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo inretorto
Spectat acervos.

III.

Aequam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Laetitia, moriture Delli,

Seu maestus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.

Quo pinus ingens albaque populus
Vmbram hospitalem consociare amant
Ramis? Quid obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo?

Huc vina et unguenta et nimium breves
Flores amoenae ferre iube rosae,
Dum res et aetas et sororum
Fila trium patiuntur atra.

Cedes coemptis saltibus et domo
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes, et exstructis in altum
Divitiis potietur heres,

Divesne, prisco et natus ab Inacho
Nil interest an pauper et infima
De gente sub divo moreris,
Victima nil miserantis Orci.

Omnes eodem cogimur, omnium
Versatur urna serius ocius
Sors exitura et nos in aeternum
Exsilium inpositura cymbae.

IIII.

Ne sit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu. Prius insolentem
Serva Briseis niveo colore
Movit Achillem;

Movit Aiacem Telamone natum
Forma captivae dominum Tecmessae;
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta,

Barbarae postquam cecidere turmae
Thessalo victore et ademptus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Grais.

Nescias an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes:
Regium certe genus, et penates
Maeret iniquos.

Crede non illam tibi de scelesta
Plebe dilectam neque sic fidelem,
Sic lucro aversam potuisse nasci
Matre pudenda.

Bracchia et voltum teretesque suras
Integer laudo; fuge suspicari,
Cuius octavum trepidavit aetas
Claudere lustrum.

V.

Nondum subacta ferre iugum valet
Cervice, nondum munia conparis
Aequare nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus.

Circa virentes est animus tuae
Campos iuvencae, nunc fluviis gravem
Solantis aestum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicto

Praegestientis. Tolle cupidinem
Inmitis uvae: iam tibi lividos
Distinguet autumnus racemos
Purpureo varios colore.

Iam te sequetur (currit enim ferox
Aetas, et illi, quod tibi demserit,
Adponet annus), iam proterva
Fronte petet Lalage maritum,

Dilecta, quantum non Pholoe fugax,
Non Chloris, albo sic umero nitens,
Vt pura nocturno renidet
Luna mari Cnidiusve Gyges,

Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum solutis
Crinibus ambiguoque voltu.

VI.

Septimi, Gades aditure mecum et
Cantabrum indoctum iuga ferre nostra et
Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
Aestuat unda,

Tibur Argeo positum colono
Sit meae sedes utinam senectae,
Sit modus lasso maris et viarum
Militiaeque.

Vnde si Parcae prohibent iniquae,
Dulce pellitis ovibus Galaesi
Flumen et regnata petam Laconi
Rura Phalantho.

Ille terrarum mihi praeter omnes
Angulus ridet, ubi non Hymetto
Mella decedunt viridique certat
Baca Venafro;

Ver ubi longum tepidasque praebet
Iuppiter brumas, et amictus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet uvis.

Ille te mecum locus et beatae
Postulant arces; ibi tu calentem
Debita sparges lacrima favillam
Vatis amici.

VII.

O saepe mecum tempus in ultimum
Deducte Bruto militiae duce,
  Quis te redonavit Quiritem
    Dis patriis Italoque caelo,

Pompei, meorum prime sodalium,
Cum quo morantem saepe diem mero
  Fregi, coronatus nitentes
    Malobathro Syrio capillos?

Tecum Philippos et celerem fugam
Sensi relicta non bene parmula,
  Cum fracta virtus et minaces
    Turpe solum tetigere mento.

Sed me per hostes Mercurius celer
Denso paventem sustulit aere;
  Te rursus in bellum resorbens
    Vnda fretis tulit aestuosis.

Ergo obligatam redde Iovi dapem,
Longaque fessum militia latus
  Depone sub lauru mea nec
    Parce cadis tibi destinatis.

Oblivioso levia Massico
Ciboria exple, funde capacibus
  Vnguenta de conchis. Quis udo
    Deproperare apio coronas

Curatve myrto? Quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? Non ego sanius
  Bacchabor Edonis: recepto
    Dulce mihi furerest amico.

VIII.

Vlla si iuris tibi peierati
Poena, †Barine, nocuisset umquam,
Dente si nigro fieres vel uno
Turpior ungui,

Crederem. Sed tu simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo iuvenumque prodis
Publica cura.

Expedit matris cineres opertos
Fallere et toto taciturna noctis
Signa cum caelo gelidaque divos
Morte carentes.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident
Simplices Nymphae ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.

Adde quod †pubes tibi crescit omnis,
Servitus crescit nova, nec priores
Inpiae tectum dominae relinquunt,
Saepe minati.

Te suis matres metuunt iuvencis,
Te senes parci miseraeque, nuper
Virgines, nuptae, tua ne retardet
Aura maritos.

VIIII.

Non semper imbres nubibus †hispidos
Manant in agros aut mare Caspium
Vexant inaequales procellae
Vsque, nec Armeniis in oris,

Amice Valgi, stat glacies iners
Menses per omnes, aut aquilonibus
Querqueta Gargani laborant
Et foliis viduantur orni:

Tu semper urgues flebilibus modis
Mysten ademptum, nec tibi vespero
Surgente decedunt amores
Nec rapidum fugiente solem.

At non ter aevo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos, nec inpubem parentes
Troilon aut Phrygiae sorores

Flevere semper. Desine mollium
Tandem querellarum, et potius nova
Cantemus Augusti tropaea
Caesaris, et rigidum Niphaten

Medumque flumen gentibus additum
Victis minores volvere vertices,
Intraque praescriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

X.

Rectius vives, Licini, neque altum
Semper urguendo neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Litus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.

Saepius ventis agitatur ingens
Pinus et celsae graviore casu
Decidunt turres feriuntque summos
Fulgura montes.

Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene praeparatum
Pectus. Informes hiemes reducit
Iuppiter, idem

Submovet. Non, si male nunc, et olim
Sic erit: quondam cithara tacentem
Suscitat Musam neque semper arcum
Tendit Apollo.

Rebus angustis animosus atque
Fortis adpare: sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

XI.

Quid bellicosus Cantaber et Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet Hadria
Divisus obiecto, remittas
Quaerere, nec trepides in usum

Poscentis aevi pauca: fugit retro
Levis iuventas et decor, arida
Pellente lascivos amores
Canitie facilemque somnum.

Non semper idem floribus est honor
Vernis, neque uno luna rubens nitet
Voltu: quid aeternis minorem
Consiliis animum fatigas?

Cur non sub alta vel platano vel hac
Pinu iacentes sic temere et rosa
†Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyrioque nardo

Potamus uncti? Dissipat Euhius
Curas edaces. Quis puer ocius
Restinguet ardentis Falerni
Pocula praetereunte lympha?

Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? Eburna, dic age, cum lyra
Maturet, incomptam Lacaenae
More comam religata nodo!

XII.

Nolis longa ferae bella Numantiae
Nec dirum Hannibalem nec Siculum mare
Poeno purpureum sanguine mollibus
Aptari citharae modis,

Nec saevos Lapithas et nimium mero
Hylaeum domitosque Herculea manu
Telluris iuvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus

Saturni veteris: tuque pedestribus
Dices historiis proelia Caesaris,
Maecenas, melius ductaque per vias
Regum colla minacium.

Me dulces dominae Musa Licymniae
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos et bene mutuis
Fidum pectus amoribus;

Quam nec ferre pedem dedecuit choris
Nec certare ioco nec dare bracchia
Ludentem nitidis virginibus sacro
Dianae celebris die.

Num tu quae tenuit dives Achaemenes
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes
Permutare velis crine Licymniae? *
Plenas aut Arabum domos,

Cum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem, aut facili saevitia negat,
Quae poscente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupet?

XIII.

†Ille et nefasto te posuit die,
Quicumque primum, et sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem opprobriumque pagi;

Illum et parentis crediderim sui
Fregisse cervicem et penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis; ille venena Colcha

Et quidquid usquam concipitur nefas
Tractavit, agro qui statuit meo
Te triste lignum, te caducum
In domini caput inmerentis.

Quid quisque vitet, numquam homini satis
Cautumst in horas: navita Bosphorum
Thynus perhorrescit neque ultra
Caeca timetve aliunde fata,

Miles sagittas et celerem fugam
Parthi, catenas Parthus et Italum
Robur; sed inprovisa leti
Vis rapuit rapietque gentes.

Quam paene furvae regna Proserpinae
Et iudicantem vidimus Aeacum
Sedesque discretas piorum et
Aeoliis fidibus querentem

Sappho puellis de popularibus
Et te sonantem plenius aureo,
Alcaee, plectro dura navis,
Dura fugae mala, dura belli.

Vtrumque sacro digna silentio
Mirantur umbrae dicere; sed magis
Pugnas et exactos tyrannos
Densum umeris bibit aure volgus.

Quid mirum, ubi illis carminibus stupens
Demittit atras belua centiceps
Aures, et intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?

Quin et Prometheus et Pelopis parens
Dulci laborem decipitur sono,
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

XIIII.

Eheu fugaces, Postume, Postume,
Labuntur anni, nec pietas moram
Rugis et instanti senectae
Adferet indomitaeque morti;

Non, si trecenis, quotquot eūnt dies,
Amice, places inlacrimabilem
Plutona tauris, qui ter amplum
Geryonen Tityonque tristi

Conpescit unda, scilicet omnibus,
Quicumquē terrae munere vescimur,
Enaviganda, sive reges
Sive inopes erimus coloni.

Frustra cruento marte carebimus
Fractisque rauci fluctibus Hadriae,
Frustra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus austrum:

Visendus ater, flumine languido
Cocytos errans et Danai genus
Infame damnatusque longi
Sisyphus Aeolides laboris.

Linquenda tellus et domus et placens
Vxor, neque harum, quas colis, arborum
Te praeter invisas cupressos
Vlla brevem dominum sequetur.

Absumet heres Caecuba dignior
Servata centum clavibus et mero
Tinguet pavimentum superbo,
Pontificum potiore cenis.

XV.

Iam pauca aratro iugera regiae
Moles relinquent, undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque caelebs

Evincet ulmos; tum violaria et
Myrtus et omnis copia narium
Spargent olivetis odorem
Fertilibus domino priorem.

Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. Non ita Romuli
Praescriptum et intonsi Catonis
Auspiciis veterumque norma.

Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton,

Nec fortuitum spernere caespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes et deorum
Templa novo decorare saxo.

XVI.

Otium divos rogat in patenti
Prensus Aegaeo, simul atra nubes
Condidit lunam neque certa fulgent
Sidera nautis;

Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Grosphe, non gemmis neque purpura venale neque auro.

Non enim gazae neque consularis
Submovet lictor miseros tumultus
Mentis et curas laqueata circum
Tecta volantes.

Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum
Nec leves somnos timor aut cupido
Sordidus aufert.

Quid brevi fortes iaculamur aevo
Multa? Quid terras alio calentes
Sole mutamus? Patriae quis exsul
Se quoque fugit?

Scandit aeratas vitiosa naves
Cura nec turmas equitum relinquit,
Ocior cervis et agente nimbos
Ocior Euro.

Laetus in praesens animus quod ultrast
Oderit curare et amara lento
Temperet risu; nihil est ab omni
Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa Tithonum minuit senectus;
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget hora.

Te greges centum Siculaeque circum
Mugiunt vaccae, tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa, te bis Afro
Murice tinctae

Vestiunt lanae; mihi parva rura et
Spiritum Graiae tenuem Camenae
Parca non mendax dedit et malignum
Spernere volgus.

XVII.

Cur me querellis exanimas tuis?
Nec dis amicumst nec mihi te prius
Obire, Maecenas, mearum
Grande decus columenque rerum.

A, te meae si partem animae rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus aeque nec superstes
Integer? Ille dies utramque

Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,
Vtcumque praecedes, supremum
Carpere iter comites parati.

Me nec Chimaerae spiritus igneae
Nec, si resurgat, centimanus Gyas
Divellet umquam: sic potenti
Iustitiae placitumque Parcis.

Seu Libra seu me Scorpios adspicit
Formidolosus pars violentior
Natalis horae seu tyrannus
Hesperiae Capricornus undae,

Vtrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. Te Iovis inpio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit volucrisque Fati

Tardavit alas, cum populus frequens
Laetum theatris ter crepuit sonum;
Me truncus inlapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum

Dextra levasset, Mercurialium
Custos virorum. Reddere victimas
Aedemque votivam memento;
Nos humilem feriemus agnam.

XVIII.

Non ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar,
Non trabes Hymettiae
Premunt columnas ultima recisas
Africa, neque Attali
Ignotus heres regiam occupavi,
Nec Laconicas mihi
Trahunt honestae purpuras clientae.

At fides et ingeni
Benigna venast, pauperemque dives
Me petit: nihil supra
Deos lacesso nec potentem amicum

Largiora flagito,
Satis beatus †unicis Sabinis.
Truditur dies die,
Novaeque pergunt interire lunae.

Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus et sepulcri
Inmemor struis domos,
Marisque Bais obstrepentis urgues

Submovere litora,
Parum locuples continente ripa.
Quid quod usque proximos
Revellis agri terminos et ultra

Limites clientium
Salis avarus? Pellitur paternos
In sinu ferens deos
Et uxor et vir sordidosque natos.

Nulla certior tamen
Rapacis orci fine destinata
Aula divitem manet
Erum. Quid ultra tendis? Aequa tellus

Pauperi recluditur
Regumque pueris, nec satelles Orci
Callidum Promethea
Revexit auro captus. Hic superbum

Tantalum atque Tantali
Genus cohercet, hic levare functum
Pauperem laboribus
Vocatus atque non vocatus audit.

XVIIII.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem, credite, posteri,
Nymphasque discentes et aures
Capripedum Satyrorum acutas.

Euhoe, recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Laetatur. Euhoe, parce Liber,
Parce, gravi metuende thyrso.

Fas pervicaces est mihi Thyiadas
Vinique fontem lactis et uberes
Cantare rivos atque truncis
Lapsa cavis iterare mella;

Fas et beatae coniugis additum
Stellis honorem tectaque Penthei
Disiecta non leni ruina
Thracis et exitium Lycurgi.

Tu flectis amnes, tu mare barbarum,
Tu separatis uvidus in iugis
Nodo coherces viperino
Bistonidum sine fraude crines.

Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet inpia,
Rhoetum retorsisti leonis
Vnguibus horribilique mala;

Quamquam choreis aptior et iocis
Ludoque dictus non sat idoneus
Pugnae ferebaris; sed idem
Pacis eras mediusque belli.

Te vidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

XX.

Non usitata nec tenui ferar
Pinna biformis per liquidum aethera
Vates, neque in terris morabor
Longius invidiaque maior

Vrbes relinquam. Non ego, pauperum
Sanguis parentum, non ego, †quem vocas
Dilecte Maecenas, obibo
Nec Stygia cohibebor unda.

[Iam iam residunt cruribus asperae
Pelles, et album mutor in alitem
Superne, nascunturque leves
Per digitos umerosque plumae.]

Iam Daedaleo tutior Icaro
Visam gementis litora Bosphori
Syrtesque Gaetulas canorus
Ales Hyperboreosque campos.

Me Colchus et, qui dissimulat metum
Marsae cohortis, Dacus et ultimi
Noscent Geloni, me †peritus
Discet Hiber Rhodanique potor.

Absint inani funere neniae
Luctusque turpes et querimoniae;
Conpesce clamorem ac sepulcri
Mitte supervacuos honores.

CARMINVM

LIBER TERTIVS.

I.

Odi profanum volgus et arceo.
Favete linguis; carmina non prius
  Audita Musarum sacerdos
    Virginibus puerisque canto.

Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperiumst Iovis,
  Clari Giganteo triumpho,
    Cuncta supercilio moventis.

Est ut viro vir latius ordinet
Arbusta sulcis, hic generosior
  Descendat in campum petitor,
    Moribus hic meliorque fama

Contendat, illi turba clientium
Sit maior. Aequa lege Necessitas
  Sortitur insignes et imos;
    Omne capax movet urna nomen.

Destrictus ensis cui super inpia
Cervice pendet, non Siculae dapes
  Dulcem elaborabunt saporem,
    Non avium citharaeque cantus

Somnum reducent. Somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
  Fastidit umbrosamque ripam,
    Non zephyris agitata tempe.

Desiderantem quod satis est neque
Tumultuosum sollicitat mare
Nec saevus Arcturi cadentis
Impetus aut orientis Haedi,

Non verberatae grandine vineae
Fundusque mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas.

[Contracta pisces aequora sentiunt
Iactis in altum molibus: huc frequens
Caementa demittit redemptor
Cum famulis dominusque terrae

Fastidiosus. Sed Timor et Minae
Scandunt eodem, quo dominus, neque
Decedit aerata triremi et
Post equitem sedet atra Cura.]

Quodsi dolentem nec Phrygius lapis
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit usus nec Falerna
Vitis Achaemeniumque costum:

Cur invidendis postibus et novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

II.

Angustam amice pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat et Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta,

Vitamque sub divo et trepidis agat
In rebus. Illum ex moenibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens et adulta virgo

Suspiret: 'eheu, ne rudis agminum
Sponsus lacessat regius asperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira caedes.'

Dulce et decorumst pro patria mori.
Mors et fugacem persequitur virum,
Nec parcit inbellis iuventae
Poplitibus timidoque tergo.

Virtus, repulsae nescia sordidae,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis aurae.

Virtus, recludens inmeritis mori
Caelum, negata temptat iter via,
Coetusque volgares et udam
Spernit humum fugiente pinna.

Est et fideli tuta silentio
Merces: vetabo, qui Cereris sacrum
Volgarit arcanae, sub isdem
Sit trabibus fragilemque mecum

Solvat phaselon; saepe Diespiter
Neglectus incesto addidit integrum,
Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede Poena claudo.

III.

Iustum et tenacem propositi virum
Non civium ardor prava iubentium,
  Non voltus instantis tyranni
    Mente quatit solida neque Auster,

Dux inquieti turbidus Hadriae,
Nec fulminantis magna manus Iovis;
  Si fractus inlabatur orbis,
    Inpavidum ferient ruinae.

Hac arte Pollux et vagus Hercules
Enisus arces attigit igneas,
  Quos inter Augustus recumbens
    Purpureo bibet ore nectar.

Hac te merentem, Bacche pater, tuae
Vexere tigres, indocili iugum
  Collo trahentes; hac Quirinus
    Martis equis Acheronta fugit,

Gratum elocuta consiliantibus
Iunone divis: 'Ilion, Ilion
  Fatalis incestusque iudex
    Et mulier peregrina vertit

In pulverem, ex quo destituit deos
Mercede pacta Laomedon, mihi
  Castaeque damnatum Minervae
    Cum populo et duce fraudulento.

Iam nec Lacaenae splendet adulterae
Famosus hospes nec Priami domus
  Periura pugnaces Achivos
    Hectoreis opibus refringit,

Nostrisque ductum seditionibus
Bellum resedit. Protinus et graves
Iras et invisum nepotem,
Troica quem peperit sacerdos,

Marti redonabo; illum ego lucidas
Inire sedes, ducere nectaris
Sucos et adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.

Dum longus inter saeviet Ilion
Romamque pontus, qualibet exsules
In parte regnanto beati;
†Dum Priami Paridisque busto

Insultet armentum et catulos ferae
Celent inultae, stet Capitolium
Fulgens triumphatisque possit
Roma ferox dare iura Medis.

Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras, qua modicus liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arva Nilus,

Aurum inrepertum et sic melius situm,
Cum terra celat, spernere fortior
Quam cogere humanos in usus
Omne sacrum rapiente dextra.

Quicumque mundo terminus obstitit,
Hunc tangat armis, visere gestiens,
Qua parte debacchantur ignes,
Qua nebulae pluviique rores.

Sed bellicosis fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii
Rebusque fidentes avitae
Tecta velint reparare Troiae.

Troiae renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur
Ducente victrices catervas
Coniuge me Iovis et sorore.

Ter si resurgat murus aheneus
Auctore Phoebo, ter pereat meis
Excisus Argivis, ter uxor
Capta virum puerosque ploret.'

Non hoc iocosae conveniet lyrae:
Quo, Musa, tendis? Desine pervicax
Referre sermones deorum et
Magna modis tenuare parvis.

IIII.

Descende caelo et dic age tibia
Regina longum Calliope melos,
Seu voce nunc mavis acuta
Seu fidibus citharaque Phoebi.

Auditis, an me ludit amabilis
Insania? Audire et videor pios
Errare per lucos, amoenae
Quos et aquae subeunt et aurae.

Me fabulosae Volture in Apulo
Altricis extra limen †Apuliae
Ludo fatigatumque somno
Fronde nova puerum palumbes

Texere, mirum quod foret omnibus,
Quicumque celsae nidum Acherontiae
Saltusque Bantinos et arvum
Pingue tenent humilis Forenti,

Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem et ursis, ut premerer sacra
Lauroque conlataque myrto,
Non sine dis animosus infans.

Vester, Camenae, vester in arduos
Tollor Sabinos, seu mihi frigidum
Praeneste seu Tibur supinum
Seu liquidae placuere Baiae.

Vestris amicum fontibus et choris
Non me Philippis versa acies retro,
Devota non extinxit arbor,
Nec Sicula Palinurus unda.

Vtcumque mecum vos eritis, libens
Insanientem navita Bosphorum
Temptabo et urentes harenas
Litoris Assyrii viator;

Visam Britannos hospitibus feros
Et laetum equino sanguine Concanum,
Visam pharetratos Gelonos
Et Scythicum inviolatus amnem

Vos Caesarem altum, militia simul
Fessas cohortes abdidit oppidis,
Finire quaerentem labores,
Pierio recreatis antro.

Vos lene consilium et datis et dato
Gaudetis, almae. Scimus, ut inpios
Titanas immanemque turbam
Fulmine sustulerit caduco,

Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum et umbras regnaque tristia,
Divosque mortalesque turmas
Imperio regit unus aequo.

Magnum illa terrorem intulerat Iovi
Fidens iuventus horrida bracchiis
  Fratresque tendentes opaco
    Pelion inposuisse Olympo.

Sed quid Typhoeus et validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
  Quid Rhoetus evolsisque truncis
    Enceladus iaculator audax

Contra sonantem Palladis aegida
Possent ruentes? Hinc avidus stetit
  Volcanus, hinc matrona Iuno et
    Numquam umeris positurus arcum,

Qui rore puro Castaliae lavit
Crines solutos, qui Lyciae tenet
  Dumeta natalemque silvam,
    Delius et Patareus Apollo.

Vis consili expers mole ruit sua:
Vim temperatam di quoque provehunt
  In maius; idem odere vires
    Omne nefas animo moventes.

[Testis mearum centimanus Gyas
Sententiarum, notus et integrae
  Temptator Orion Dianae,
    Virginea domitus sagitta.]

Iniecta monstris Terra dolet suis
Maeretque partus fulmine luridum
  Missos ad Orcum; nec peredit
    Inpositam celer ignis Aetnam,

Incontinentis nec Tityi iecur
Reliquit ales, nequitiae additus
  Custos; amatorem trecentae
    Pirithoum cohibent catenae.

V.

Caelo tonantem credidimus Iovem
Regnare; praesens divus habebitur
Augustus adiectis Britannis
Imperio gravibusque Persis.

Milesne Crassi coniuge barbara
Turpis maritus vixit et hostium,
Pro curia inversique mores!
Consenuit socerorum in armis

Sub rege Medo Marsus et Apulus,
Anciliorum et nominis et togae
Oblitus aeternaeque Vestae,
Incolumi Iove et urbe Roma?

Hoc caverat mens provida Reguli
Dissentientis condicionibus
Foedis et exemplo trahenti
Perniciem veniens in aevum,

Si non perires inmiserabilis,
Captiva pubes. 'Signa ego Punicis
Adfixa delubris et arma
Militibus sine caede' dixit

'Derepta vidi, vidi ego civium
Retorta tergo bracchia libero
Portasque non clausas et arva
Marte coli populata nostro.

Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit. Flagitio additis
Damnum: neque amissos colores
Lana refert medicata fuco,

Nec vera virtus, cum semel excidit,
Curat reponi deterioribus.
  Si pugnat extricata densis
    Cerva plagis, erit ille fortis,

Qui perfidis se credidit hostibus,
Et marte Poenos proteret altero,
  Qui lora restrictis lacertis
    Sensit iners timuitque mortem.

Hic, unde vitam sumeret anxius,
Pacem duello miscuit. O pudor!
  O magna Carthago, probrosis
    Altior Italiae ruinis!'

Fertur pudicae coniugis osculum
Parvosque natos ut capitis minor
  Ab se removisse et virilem
    Torvus humi posuisse voltum,

Donec labantes consilio patres
Firmaret auctor numquam alias dato,
  Interque maerentes amicos
    Egregius properaret exsul.

Atqui sciebat, quae sibi barbarus
Tortor pararet. Non aliter tamen
  Dimovit obstantes propinquos
    Et populum reditus morantem,

Quam si clientum longa negotia
Diiudicata lite relinqueret,
  Tendens Venafranos in agros
    Aut Lacedaemonium Tarentum.

VI.

Delicta maiorum inmeritus lues,
Romane, donec templa refeceris
Aedesque labentes deorum et
Foeda nigro simulacra fumo.

Dis te minorem quod geris, imperas:
Hinc omne principium, huc refer exitum
Di multa neglecti dederunt
Hesperiae mala luctuosae.

Iam bis Monaeses et Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros et adiecisse praedam
Torquibus exiguis renidet.

Paene occupatam seditionibus
Delevit urbem Dacus et Aethiops,
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.

Fecunda culpae saecula nuptias
Primum inquinavere et genus et domos:
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.

Motus doceri gaudet Ionicos
Acerba virgo et fingitur artibus
Iam nunc et incestos amores
De tenero meditatur ungui.

Mox iuniores quaerit adulteros
Inter mariti vina, neque eligit,
Cui donet inpermissa raptim
Gaudia luminibus remotis,

Sed iussa coram non sine conscio
Surgit marito, seu vocat institor
Seu navis Hispanae magister,
Dedecorum pretiosus emptor.

Non his iuventus orta parentibus
Infecit aequor sanguine Punico
Pyrrhumque et ingentem cecidit
Antiochum Hannibalemque dirum;

Sed rusticorum mascula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Versare glaebas et severae
Matris ad arbitrium recisos

Portare fustes, Sol ubi montium
Mutaret umbras et iuga demeret
Bobus fatigatis amicum
Tempus agens abeunte curru.

Damnosa quid non inminuit dies?
Aetas parentum, peior avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

VII.

Quid fles, Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Favonii
Thyna merce beatum,
Constantis iuvenem fide,

Gygen? Ille Notis actus ad Oricum
Post insana Caprae sidera frigidas
Noctes non sine multis
Insomnis lacrimis agit.

Atqui sollicitae nuntius hospitae,
Suspirare Chloen et miseram tuis
Dicens ignibus uri,
Temptat mille vafer modis.

Vt Proetum mulier perfida credulum
Falsis inpulerit criminibus nimis
Casto Bellerophontae
Maturare necem refert;

Narrat paene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens;
Et peccare docentes
Fallax historias movet.

Frustra: nam scopulis surdior Icari
Voces audit adhuc integer. At tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus iusto placeat cave;

Quamvis non alius flectere equum sciens
Aeque conspicitur gramine Martio,
Nec quisquam citus aeque
Tusco denatat alveo.

Prima nocte domum claude neque in vias
Sub cantu querulae despice tibiae,
Et te saepe vocanti
Duram difficilis mane.

VIII.

Martiis caelebs quid agam kalendis,
Quid velint flores et acerra turis
Plena miraris positusque carbo in
Cespite vivo,

Docte sermones utriusque linguae?
Voveram dulces epulas et album
Libero caprum prope funeratus
Arboris ictu.

Hic dies anno redeunte festus
Corticem adstrictum pice dimovebit
Amphorae fumum bibere institutae
Consule Tullo.

Sume, Maecenas, cyathos amici
Sospitis centum et vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis esto
Clamor et ira.

Mitte civiles super urbe curas:
Occidit Daci Cotisonis agmen,
Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis,

Servit Hispanae vetus hostis orae
Cantaber, sera domitus catena,
Iam Scythae laxo meditantur arcu
Cedere campis.

Neglegens, nequa populus laboret,
Parce privatus nimium cavere et
Dona praesentis cape laetus horae,
Linque severa.

VIIII.

'Donec gratus eram tibi
Nec quisquam potior bracchia candidae
Cervici iuvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.'

'Donec non alia magis
Arsisti neque erat Lydia post Chloen,
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.'

'Me nunc Thressa Chloe regit,
Dulces docta modos et citharae sciens,
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animae fata superstiti.'

'Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornyti,
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.'

'Quid si prisca redit venus
Diductosque iugo cogit aheneo?
Si flava excutitur Chloe
Reiectaeque patet ianua Lydiae?'

'Quamquam sidere pulchrior
Illest, tu levior cortice et inprobo
Iracundior Hadria:
Tecum vivere amem, tecum obeam libens!'

X.

Extremum Tanain si biberes, Lyce,
Saevo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante fores obicere incolis
Plorares Aquilonibus.

Audis, quo strepitu ianua, quo nemus
Inter pulchra satum tecta remugiat
Ventis, et positas ut glaciet nives
†Puro numine Iuppiter?

Ingratam Veneri pone superbiam,
Ne currente retro funis eat rota:
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.

O quamvis neque te munera nec preces
Nec tinctus viola pallor amantium
Nec vir Pieria paelice saucius
Curvat, supplicibus tuis

Parcas, nec rigida mollior aesculo
Nec Mauris animum mitior anguibus.
Non hoc semper erit liminis aut aquae
Caelestis patiens latus.

XI.

Mercuri, nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides canendo,
Tuque testudo resonare septem
Callida nervis,

Nec loquax olim neque grata, nunc et
Divitum mensis et amica templis,
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Adplicet aures,

Quae velut latis equa trima campis
Ludit exsultim metuitque tangi,
Nuptiarum expers et adhuc protervo
Cruda marito.

Tu potes tigres comitesque silvas
Ducere et rivos celeres morari;
Cessit immanis tibi blandienti
Ianitor aulae,

[Cerberus, quamvis furiale centum
Muniant angues caput eius atque
Spiritus taeter saniesque manet
Ore trilingui.]

Quin et Ixion Tityosque voltu
Risit invito, stetit urna paulum
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.

Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum poenas et inane lymphae
Dolium fundo pereuntis imo
Seraque fata,

Quae manent culpas etiam sub Orco.
Inpiae, (nam quid potuere maius?)
Inpiae sponsos potuere duro
Perdere ferro.

Vna de multis face nuptiali
Digna periurum fuit in parentem
Splendide mendax et in omne virgo
Nobilis aevum,

'Surge' quae dixit iuveni marito,
'Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur; socerum et scelestas
Falle †sorores,

Quae, velut nactae vitulos leaenae,
†Singulos eheu lacerant: ego illis
Mollior nec te feriam neque intra
Claustra tenebo.

Me pater saevis oneret catenis,
Quod viro clemens misero peperci;
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.

I, pedes quo te rapiunt et aurae,
Dum favet Nox et Venus; i secundo
Omine, et nostri memorem sepulcro
Scalpe querellam.'

XII.

rarumst neque amori dare ludum neque dulci | vino lavere aut exanimari metuentes | patruae era linguae.

qualum Cythereae puer ales, tibi telas | operoue Minervae studium aufert, Neobule, | Liparnitor Hebri,

ul unctos Tiberinis umeros lavit in undis, | s ipso melior Bellerophonte, neque pugno | e segni pede victus,

s idem per apertum fugientes agitato | grege os iaculari et celer arto latitantem | fruticeto pere aprum.

XIII.

O fons Bandusiae, splendidior vitro,
Dulci digne mero non sine floribus,
Cras donaberis haedo,
Cui frons turgida cornibus

Primis et venerem et proelia destinat.
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lascivi suboles gregis.

Te flagrantis atrox hora Caniculae
Nescit tangere, tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Praebes et pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis inpositam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphae desiliunt tuae.

XIIII.

Herculis ritu modo dictus, o plebs,
Morte venalem petiisse laurum
Caesar Hispana repetit penates
Victor ab ora.

Vnico gaudens mulier marito
Prodeat iustis operata divis
Et soror clari ducis et decorae
Supplice vitta

Virginum matres iuvenumque nuper
Sospitum. Vos, o pueri et puellae
†Iam virum expertae, male inominatis
Parcite verbis.

Hic dies vere mihi festus atras
Eximet curas; ego †nec tumultum
†Nec mori per vim metuam tenente
Caesare terras.

I, pete unguentum, puer, et coronas
Et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum siqua potuit vagantem
Fallere testa.

Dic et argutae properet Neaerae
Murreum nodo cohibente crinem;
Si per invisum mora ianitorem
Fiet, abito.

Lenit albescens animos capillus
Litium et rixae cupidos protervae;
Non ego hoc ferrem calidus iuventa
Consule Planco.

XV.

Vxor pauperis Ibyci,
Tandem nequitiae fige modum tuae
Famosisque laboribus;
Maturo propior desine funeri

Inter ludere virgines
Et stellis nebulam spargere candidis.
Non, siquid Pholoen, satis
Et te, Chlori, decet: filia rectius

Expugnat iuvenum domos,
Pulso Thyias uti concita tympano.
Illam cogat amor Nothi
Lascivae similem ludere capreae;

Te lanae prope nobilem
Tonsae Luceriam, non citharae decent
Nec flos purpureus rosae
Nec poti vetulam faece tenus cadi.

XVI.

Inclusam Danaen turris ahenea
Robustaeque fores et vigilum canum
Tristes excubiae munierant satis
Nocturnis ab adulteris,

Si non Acrisium virginis abditae
Custodem pavidum Iuppiter et Venus
Risisset: fore enim tutum iter et patens
Converso in pretium deo.

Aurum per medios ire satellites
Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo: concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum

Demersa exitio; diffidit urbium
Portas vir Macedo et subruit aemulos
Reges muneribus; munera navium
Saevos inlaqueant duces.

Crescentem sequitur cura pecuniam
Maiorumque fames. Iure perhorrui
Late conspicuum tollere verticem,
Maecenas, equitum decus.

Quanto quisque sibi plura negaverit,
Ab dis plura feret: nil cupientium
Nudus castra peto et transfuga divitum
Partes linquere gestio,

Contemptae dominus splendidior rei,
Quam si, quidquid arat inpiger Apulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.

Purae rivus aquae silvaque iugerum
Paucorum et segetis certa fides meae
Fulgentem imperio fertilis Africae
Fallit sorte beatior.

Quamquam nec Calabrae mella ferunt apes,
Nec Laestrygonia Bacchus in amphora
Languescit mihi, nec pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis:

Inportuna tamen pauperies abest,
Nec si plura velim tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,

Quam si Mygdoniis regnum Alyattei
Campis continuem. Multa petentibus
Desunt multa: benest, cui deus obtulit
Parca quod satis est manu.

XVII.

Aeli vetusto nobilis ab Lamo,
[Quando et priores hinc Lamias ferunt
Denominatos et nepotum
Per memores genus omne fastos;

Auctore ab illo ducis originem,]
Qui Formiarum moenia dicitur
Princeps et innantem Maricae
Litoribus tenuisse Lirim,

Late tyrannus. Cras foliis nemus
Multis et alga litus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet, aquae nisi fallit augur

Annosa cornix. Dum potes, aridum
Conpone lignum: cras Genium mero
Curabis et porco bimenstri
Cum famulis operum solutis.

XVIII.

Faune, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines et aprica rura
Lenis incedas abeasque parvis
Aequus alumnis,

Si tener pleno cadit haedus anno,
Larga nec desunt Veneris sodali
Vina craterae, vetus ara multo
Fumat odore.

Ludit herboso pecus omne campo,
Cum tibi nonae redeunt Decembres;
Festus in pratis vacat otioso
Cum bove pagus;

Inter audaces lupus errat agnos;
†Spargit agrestes tibi silva frondes;
Gaudet invisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

XVIIII.

Quantum distet ab Inacho
Codrus pro patria non timidus mori
Narras et genus Aeaci
Et pugnata sacro bella sub Ilio;

Quo Chium pretio cadum
Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo praebente domum et quota
Paelignis caream frigoribus, taces.

Da lunae propere novae,
Da noctis mediae, da, puer, auguris
Murenae: tribus aut novem
Miscentur cyathis pocula commodis.

Qui Musas amat inpares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates; tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia

Nudis iuncta sororibus.
Insanire iuvat: cur Berecyntiae
Cessant flamina tibiae?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?

Parcentes ego dexteras
Odi: sparge rosas; audiat invidus
Dementem strepitum Lycus
Et vicina seni non habilis Lyco.

Spissa te nitidum coma,
Puro te similem, Telephe, vespero
Tempestiva petit Rhode;
Me lentus Glycerae torret amor meae.

XX.

Non vides, quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Gaetulae catulos leaenae?
Dura post paulo fugies inaudax
Proelia raptor,

Cum per obstantes iuvenum catervas
Ibit insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi praeda cedat,
†Maior an illa.

Interim, dum tu celeres sagittas
Promis, haec dentes acuit timendos,
Arbiter pugnae posuisse nudo
Sub pede palmam

Fertur et leni recreare vento
Sparsum odoratis umerum capillis,
Qualis aut Nireus fuit aut aquosa
Raptus ab Ida.

XXI.

O nata mecum consule Manlio,
Seu tu querellas sive geris iocos
Seu rixam et insanos amores
Seu facilem, pia testa, somnum,

Quocumque lectum nomine Massicum
Servas, moveri digna bono die,
Descende Corvino iubente
Promere languidiora vina.

Non ille, quamquam Socraticis madet
Sermonibus, te neglegit horridus:
Narratur et prisci Catonis
Saepe mero caluisse virtus.

Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro; tu sapientium
Curas et arcanum iocoso
Consilium retegis Lyaeo;

Tu spem reducis mentibus anxiis
Viresque et addis cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices neque militum arma.

Te Liber et si laeta aderit Venus
Segnesque nodum solvere Gratiae
Vivaeque producent lucernae,
Dum rediens fugat astra Phoebus.

XXII.

Montium custos nemorumque, Virgo,
Quae laborantes utero puellas
Ter vocata audis adimisque leto,
Diva triformis,

Imminens villae tua pinus esto,
Quam per exactos ego laetus annos
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

XXIII.

Caelo supinas si tuleris manus
Nascente luna, rustica Phidyle,
Si ture placaris et horna
Fruge Lares avidaque porca:

Nec pestilentem sentiet Africum
Fecunda vitis nec sterilem seges
Robiginem aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.

Nam quae nivali pascitur Algido
Devota quercus inter et ilices
Aut crescit Albanis in herbis
Victima, pontificum secures

Cervice tinguet: te nihil attinet
Temptare multa caede bidentium
Parvos coronantem marino
Rore deos fragilique myrto.

Inmunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosa blandior hostia,
Mollivit aversos Penates
Farre pio et saliente mica.

XXIIII.

Intactis opulentior
Thesauris Arabum et divitis Indiae
Caementis licet occupes
Terrenum omne tuis et mare publicum.

Si figit adamantinos
Summis verticibus dira Necessitas
Clavos, non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.

Campestres melius Scythae,
Quorum plaustra vagas rite trahunt domos
Vivunt et rigidi Getae,
Inmetata quibus iugera liberas

Fruges et Cererem ferunt,
Nec cultura placet longior annua,
Defunctumque laboribus
Aequali recreat sorte vicarius.

Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens,
Nec dotata regit virum
Coniunx nec nitido fidit adultero,

Dos est magna parentium
Virtus et metuens alterius viri
Certo foedere castitas,
Et peccare nefas aut pretiumst mori.

O quisquis volet inpias
Caedes et rabiem tollere civicam,
Si quaeret PATER VRBIVM
Subscribi statuis, indomitam audeat

Refrenare licentiam,
Clarus postgenitis: quatenus, heu nefas,
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quaerimus invidi.

Quid tristes querimoniae,
Si non supplicio culpa reciditur;
Quid leges sine moribus
Vanae proficiunt? si neque fervidis

Pars inclusa caloribus
Mundi nec boreae finitimum latus
Durataeque polo nives
Mercatorem abigunt, horrida callidi

Vincunt aequora navitae,
Magnum pauperies opprobrium iubet
Quidvis et facere et pati,
Virtutisque viam deseris arduae.

Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat et turba faventium,
Vel nos in mare proximum
Gemmas et lapides aurum et inutile,

Summi materiem mali,
Mittamus, scelerum si bene paenitet.
Eradenda cupidinis
Pravi sunt elementa et tenerae nimis

Mentes asperioribus
Formandae studiis. Nescit equo rudis
Haerere ingenuus puer
Venarique timet, ludere doctior,

Seu Graeco iubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea,
Cum periura patris fides
Consortem socium fallat et hospitem

Indignoque pecuniam
Heredi properet. Scilicet inprobae
Crescunt divitiae; tamen
Curtae nescio quid semper abest rei.

XXV.

Quo me, Bacche, rapis tui
Plenum? Quae nemora aut quos agor in spe
Velox mente nova? Quibus
Antris egregii Caesaris audiar

Aeternum meditans decus
Stellis inserere et consilio Iovis?
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. Non secus in iugis

Edonis stupet Euhias,
Hebrum prospiciens et nive candidam
Thracen ac pede barbaro
Lustratam Rhodopen, ut mihi devio

Ripas et vacuum nemus
Mirari libet. O Naiadum potens
Baccharumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,

Nil parvum aut humili modo,
Nil mortale loquar. Dulce periculumst,
O Lenaee, sequi deum
Cingentem viridi tempora pampino.

XXVI.

Vixi puellis nuper idoneus
Et militavi non sine gloria;
Nunc arma defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,

Laevum marinae qui Veneris latus
Custodit. Hic, hic ponite lucida
Funalia et vectes †et arcus
Oppositis foribus minaces.

O quae beatam diva tenes Cyprum et
Memphin carentem Sithonia nive,
Regina, sublimi flagello
Tange Chloen semel arrogantem.

XXVII.

Inpios parrae recinentis omen
Ducat et praegnans canis aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino
Fetaque volpes;

Rumpat et serpens iter institutum,
Si per obliquum similis sagittae
Terruit mannos: ego cui timebo,
Providus auspex,

Antequam stantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oscinem corvum prece suscitabo
Solis ab ortu.

Sis licet felix, ubicumque mavis,
Et memor nostri, Galatea, vivas;
Teque nec laevus vetat ire picus
Nec vaga cornix.

Sed vides, quanto trepidet tumultu
Pronus Orion. Ego quid sit ater
Hadriae novi sinus et quid albus
Peccet Iapyx.

Hostium uxores puerique caecos
Sentiant motus orientis Austri et
Aequoris nigri fremitum et trementes
Verbere ripas.

Sic et Europe niveum doloso
Credidit tauro latus et scatentem
Beluis pontum mediasque fraudes
Palluit audax.

Nuper in pratis studiosa florum et
Debitae Nymphis opifex coronae
Nocte sublustri nihil astra praeter
Vidit et undas.

Quae simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten, 'pater, o relictum
Filiae nomen pietasque' dixit
'Victa furore.

Vnde quo veni? Levis una mors est
Virginum culpae. Vigilansne ploro
Turpe conmissum an vitiis carentem
Ludit imago

Vana, quam porta fugiens eburna
Somnium ducit? Meliusne fluctus
Ire per longos fuit an recentes
Carpere flores?

Siquis infamem mihi nunc iuvencum
Dedat iratae, lacerare ferro et
Frangere enitar modo multum amati
Cornua monstri.

Inpudens liqui patrios Penates,
Inpudens orcum moror. O deorum
Siquis haec audis, utinam inter errem
Nuda leones!

Antequam turpis macies decentes
Occupet malas teneraeque sucus
Defluat praedae, speciosa quaero
Pascere tigres.

Vilis Europe, pater urguet absens:
Quid mori cessas? Potes hac ab orno
Pendulum zona bene te secuta
Laedere collum.

Sive te rupes et acuta leto
Saxa delectant, age te procellae
Crede veloci, nisi erile mavis
Carpere pensum

Regius sanguis dominaeque tradi
Barbarae paelex.' Aderat querenti
Perfidum ridens Venus et remisso
Filius arcu.

Mox ubi lusit satis, 'abstineto'
Dixit 'irarum calidaeque rixae,
Cum tibi invisus laceranda reddet
Cornua taurus.

Vxor invicti Iovis esse nescis.
Mitte singultus, bene ferre magnam
Disce fortunam; tua sectus orbis
Nomina ducet.'

XXVIII.

Festo quid potius die
Neptuni faciam? Prome reconditum,
Lyde, strenua Caecubum
Munitaeque adhibe vim sapientiae.

Inclinare meridiem
Sentis ac, veluti stet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Cessantem Bibuli consulis amphoram.

Nos cantabimus invicem
Neptunum et virides Nereidum comas;
Tum curva recines lyra
Latonam et celeris spicula Cynthiae;

Summo carmine, quae Cnidon
Fulgentesque tenet Cycladas et Paphon
Iunctis visit oloribus,
Dicetur; merita Nox quoque nenia.

XXVIIII.

Tyrrhena regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado
Cum flore, Maecenas, rosarum et
Pressa tuis balanus capillis

Iandudum apud mest: eripe te morae,
Ne semper udum Tibur et Aefulae
Declive †contempleris arvum et
Telegoni iuga parricidae.

Fastidiosam desere copiam et
Molem propinquam nubibus arduis,
Omitte mirari beatae
Fumum et opes strepitumque Romae.

Plerumque gratae divitibus vices
Mundaeque parvo sub lare pauperum
Cenae sine aulaeis et ostro
Sollicitam explicuere frontem.

Iam †clarus occultum Andromedae pater
Ostendit ignem, iam Procyon furit
Et stella vesani Leonis
Sole dies referente siccos;

Iam pastor umbras cum grege languido
Rivumque fessus quaerit et horridi
Dumeta Silvani, caretque
Ripa vagis taciturna ventis.

Tu civitatem quis deceat status
Curas et urbi sollicitus times,
Quid Seres et regnata Cyro
Bactra parent Tanaisque discors.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit deus,
Ridetque si mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adest memento

Conponere aequus; cetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc lapides adesos

Stirpesque raptas et pecus et domos
Volventis una non sine montium
Clamore vicinaeque silvae,
Cum fera diluvies quietos

Irritat amnes. Ille potens sui
Laetusque deget, cui licet in diem
Dixisse ‘vixi: cras vel atra
Nube polum pater occupato

Vel sole puro; non tamen irritum,
Quodcumque retrost, efficies, neque
Diffinget infectumque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit.

Fortuna saevo laeta negotio et
Ludum insolentem ludere pertinax
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi nunc alii benigna.

Laudo manentem; si celeres quatit
Pinnas, resigno quae dedit et mea
Virtute me involvo probamque
Pauperiem sine dote quaero.

Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere et votis pacisci,
Ne Cypriae Tyriaeque merces

Addant avaro divitias mari:
Tum me biremis praesidio scaphae
Tutum per Aegaeos tumultus
Aura feret geminusque Pollux.'

XXX.

Exegi monumentum aere perennius
Regalique situ pyramidum altius,
Quod non imber edax, non aquilo impotens
Possit diruere aut innumerabilis

Annorum series et fuga temporum.
Non omnis moriar multaque pars mei
Vitabit Libitinam: usque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium

Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus
Et qua pauper aquae Daunus agrestium
Regnavit populorum, †ex humili potens

Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. †Sume superbiam
Quaesitam meritis et mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

CARMINVM

LIBER QVARTVS.

I.

Intermissa, Venus, diu
Rursus bella moves? Parce, precor, precor
Non sum qualis eram bonae
Sub regno Cinarae. Desine, dulcium

Mater saeva Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Iam durum imperiis: abi,
Quo blandae iuvenum te revocant preces.

Tempestivius in domo
Pauli, purpureis ales oloribus,
Comissabere Maximi,
Si torrere iecur quaeris idoneum.

Namque et nobilis et decens
Et pro sollicitis non tacitus reis
Et centum puer artium
Late signa feret militiae tuae;

Et quandoque potentior
Largi muneribus riserit aemuli,
Albanos prope te lacus
Ponet marmoream sub trabe citrea.

Illic plurima naribus
Duces tura lyraeque et Berecyntiae
Delectabere tibiae
Mixtis carminibus non sine fistula;

Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes pede candido
In morem Salium ter quatient humum.

Me nec femina nec puer
Iam nec spes animi credula mutui
Nec certare iuvat mero
Nec vincire novis tempora floribus.

Sed cur heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lacrima per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?

Nocturnis ego somniis
Iam captum teneo, iam volucrem sequor
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

II.

Pindarum quisquis studet aemulari,
†Iule, ceratis ope Daedalea
Nititur pinnis vitreo daturus
Nomina ponto.

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas,
Fervet inmensusque ruit profundo
Pindarus ore,

Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit numerisque fertur
Lege solutis,

Seu deos regesve canit, deorum
Sanguinem, per quos cecidere iusta
Morte Centauri, cecidit tremendae
Flamma Chimaerae,

Sive quos Elea domum reducit
Palma caelestes pugilemve equumve
Dicit et centum potiore signis
Munere donat,

Flebili sponsae iuvenemve raptum
Plorat et vires animumque moresque
Aureos educit in astra nigroque
Invidet Orco.

Multa Dircaeum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quotiens in altos
Nubium tractus. Ego apis Matinae
More modoque

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum circa nemus uvidique
Tiburis ripas operosa parvus
Carmina fingo.

Concines maiore poeta plectro
Caesarem, quandoque trahet feroces
Per sacrum clivum merita decorus
Fronde Sygambros;

Quo nihil maius meliusve terris
Fata donavere bonique divi,
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priscum.

Concines laetosque dies et urbis
Publicum ludum super inpetrato
Fortis Augusti reditu forumque
Litibus orbum.

Tum meae, siquid loquor audiendum,
Vocis accedet bona pars, et 'o sol
Pulcher, o laudande!' canam recepto
Caesare felix.

†Teque, dum procedit, 'io triumphe!'
Non semel dicemus, 'io triumphe!'
Civitas omnis dabimusque divis
Tura benignis.

Te decem tauri totidemque vaccae,
Me tener solvet vitulus, relicta
Matre qui largis iuvenescit herbis
In mea vota,

Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium lunae referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri,
Cetera fulvus.

III.

Quem tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem, non equus inpiger

Curru ducet Achaico
Victorem, neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,

Ostendet Capitolio;
Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt
Et spissae nemorum comae
Fingent Aeolio carmine nobilem.

Romae principis urbium
  Dignatur suboles inter amabiles
Vatum ponere me choros,
  Et iam dente minus mordeor invido.

O testudinis aureae
  Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas,
O mutis quoque piscibus
  Donatura cycni, si libeat, sonum,

Totum muneris hoc tuist,
  Quod monstror digito praetereuntium
Romanae fidicen lyrae:
  Quod spiro et placeo, si placeo, tuumst.

IIII.

Qualem ministrum fulminis alitem,
Cui rex deorum regnum in aves vagas
  Permisit expertus fidelem
    Iuppiter in Ganymede flavo,

Olim iuventas et patrius vigor
Nido laborum propulit inscium,
  Vernique iam nimbis remotis
    Insolitos docuere nisus

Venti paventem, mox in ovilia
Demisit hostem vividus impetus,
  Nunc in reluctantes dracones
    Egit amor dapis atque pugnae;

Qualemve laetis caprea pascuis
Intenta fulvae matris ab ubere
  Iam †lacte depulsum leonem
    Dente novo peritura vidit:

Videre Raetis bella sub Alpibus
Drusum gerentem Vindelici; †quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi

Dextras obarmet, quaerere distuli,
Nec scire fas est omnia. Sed diu
Lateque victrices catervae
Consiliis iuvenis revictae

Sensere, quid mens, rite quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones.

Fortes creantur fortibus et bonis;
Est in iuvencis, est in equis patrum
Virtus, neque inbellem feroces
Progenerant aquilae columbam.

Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant;
Vtcumque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpae.

Quid debeas, o Roma, Neronibus,
Testis Metaurum flumen et Hasdrubal
Devictus et pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,

Qui primus alma risit adorea,
Dirus per urbes Afer ut Italas
Ceu flamma per taedas vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.

Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit, et inpio
Vastata Poenorum tumultu
Fana deos habuere rectos.

Dixitque tandem perfidus Hannibal:
'Cervi luporum praeda rapacium,
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere et effugerest triumphus.

Gens, quae cremato fortis ab Ilio
Iactata Tuscis aequoribus sacra
Natosque maturosque patres
Pertulit Ausonias ad urbes,

Duris ut ilex tonsa bipinnibus
Nigrae feraci frondis in Algido,
Per damna, per caedes ab ipso
Ducit opes animumque ferro.

Non hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monstrumve submisere Colchi
Maius Echioniaeve Thebae.

Merses profundo, pulchrior †evenit;
Luctere, multa proruit integrum
Cum laude victorem geritque
Proelia coniugibus loquenda.

Carthagini iam non ego nuntios
Mittam superbos: occidit, occidit
Spes omnis et fortuna nostri
Nominis Hasdrubale interempto.'

Nil Claudiae non perficiunt manus,
Quas et benigno numine Iuppiter
Defendit et curae sagaces
Expediunt per acuta belli.

V.

Divis orte bonis, optime Romulae
Custos gentis, abes iam nimium diu;
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto consilio redi.

Lucem redde tuae, dux bone, patriae:
Instar veris enim voltus ubi tuus
Adfulsit populo, gratior it dies
Et soles melius nitent.

Vt mater iuvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris aequora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet a domo,

Votis ominibusque et precibus vocat,
Curvo nec faciem litore dimovet:
Sic desideriis icta fidelibus
Quaerit patria Caesarem.

Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit farra Ceres almaque Faustitas,
Pacatum volitant per mare navitae;
Culpari metuit fides,

Nullis polluitur casta domus stupris,
Mos et lex maculosum edomuit nefas,
Laudantur simili prole puerperae,
Culpam poena premit comes.

[Quis Parthum paveat, quis gelidum Scythen,
Quis Germania quos horrida parturit
Fetus incolumi Caesare? quis ferae
Bellum curet Hiberiae?]

Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem viduas ducit ad arbores;
Hinc ad vina redit laetus et alteris
Te mensis adhibet deum;

Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris, et Laribus tuum
Miscet numen, uti Graecia Castoris
Et magni memor Herculis.

'Longas o utinam, dux bone, ferias
Praestes Hesperiae!' dicimus integro
Sicci mane die, dicimus uvidi,
Cum sol Oceano subest.

VI.

Dive, quem proles Niobea magnae
Vindicem linguae Tityosque raptor
Sensit et Troiae prope victor altae
Phthius Achilles,

Ceteris maior, tibi miles inpar,
Filius quamvis Thetidis marinae
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.

Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus aut inpulsa cupressus euro,
Procidit late posuitque collum in
Pulvere Teucro.

Ille non inclusus equo Minervae
Sacra mentito male feriatos
Troas et laetam Priami choreis
Falleret aulam;

Sed palam †captis gravis, heu nefas, heu,
Nescios fari pueros Achivis
Vreret flammis, etiam latentem
Matris in alvo,

[Ni tuis flexus Venerisque gratae
Vocibus divum pater adnuisset
Rebus Aeneae potiore ductos
Alite muros.]

Doctor Argivae fidicen Thaliae,
Phoebe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniae defende decus Camenae,
Levis Agyieu.

Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
Carminis nomenque dedit poetae.
Virginum primae puerique claris
Patribus orti,

Deliae tutela deae, fugaces
Lyncas et cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem meique
Pollicis ictum,

Rite Latonae puerum canentes,
Rite crescentem face Noctilucam,
Prosperam frugum celeremque pronos
Volvere menses.

Nupta iam dices 'ego dis amicum,
Saeculo festas referente luces,
Reddidi carmen docilis modorum
Vatis Horati.'

VII.

Diffugere nives, redeunt iam gramina campis
Arboribusque comae;
Mutat terra vices et decrescentia ripas
Flumina praetereunt;

Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
Ducere nuda choros.
Inmortalia ne speres, monet annus et almum
Quae rapit hora diem.

Frigora mitescunt zephyris, ver proterit aestas
Interitura, simul
Pomifer autumnus fruges effuderit, et mox
Bruma recurrit iners.

Damna tamen celeres reparant caelestia lunae;
Nos ubi decidimus,
Quo pater Aeneas, quo Tullus †dives et Ancus,
Pulvis et umbra sumus.

†Quis scit an adiciant hodiernae crastina summae
Tempora di superi?
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
Quae dederis animo.

Cum semel occideris et de te splendida Minos
Fecerit arbitria,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas;

Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum,
Nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

VIII.

Donarem pateras grataque commodus,
Censorine, meis aera sodalibus,
Donarem tripodas, praemia fortium
Graiorum, neque tu pessima munerum

Ferres, divite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit aut Scopas,
Hic saxo, liquidis ille coloribus
Sollers nunc hominem ponere, nunc deum.

Sed non haec mihi vis, nec tibi talium
Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus; carmina possumus
Donare et pretium dicere muneri.

Non incisa notis marmora publicis,
Per quae spiritus et vita redit bonis
Post mortem ducibus, [non celeres fugae
Reiectaeque retrorsum Hannibalis minae,
Non incendia Carthaginis inpiae
Eius, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit,] clarius indicant
Laudes quam Calabrae Pierides neque,

Si chartae sileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris. Quid foret Iliae
Mavortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis invida Romuli?

Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum
Virtus et favor et lingua potentium
Vatum divitibus consecrat insulis.
[Dignum laude virum Musa vetat mori.]
Caelo Musa beat. Sic Iovis interest

Optatis epulis inpiger Hercules,
Clarum Tyndaridae sidus ab infimis
Quassas eripiunt aequoribus rates,
[Ornatus viridi tempora pampino]
Liber vota bonos ducit ad exitus.

VIIII.

Ne forte credas interitura quae
Longe sonantem natus ad Aufidum
Non ante volgatas per artes
Verba loquor socianda chordis:

Non, si priores Maeonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricae latent
Ceaeque et Alcaei minaces
Stesichorique graves Camenae;

Nec siquid olim lusit Anacreon
Delevit aetas; spirat adhuc amor
Vivuntque conmissi calores
Aeoliae fidibus puellae.

Non sola comptos arsit adulteri
Crines et aurum vestibus illitum
Mirata regalesque cultus
Et comites Helene Lacaena,

Primusve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu; non semel Ilios
Vexata; non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelusve solus

Dicenda Musis proelia; non ferox
Hector vel acer Deiphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerisque primus.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi; sed omnes inlacrimabiles
Vrguentur ignotique longa
Nocte, carent quia vate sacro.

Paulum sepultae distat inertiae
Celata virtus. Non ego te meis
Chartis inornatum silebo,
Totve tuos patiar labores

Inpune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. Est animus tibi
Rerumque prudens et secundis
Temporibus dubiisque rectus,

Vindex avarae fraudis et abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniae,
Consulque non unius anni,
Sed quotiens bonus atque fidus

Iudex honestum praetulit utili,
Reiecit alto dona nocentium
Voltu, per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma.

Non possidentem multa vocaveris
Recte beatum; rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter uti

Duramque callet pauperiem pati
Peiusque leto flagitium timet,
Non ille pro caris amicis
Aut patria timidus perire.

X.

O crudelis adhuc et Veneris muneribus potens
Insperata tuae cum veniet †pluma superbiae
Et, quae nunc umeris involitant, deciderint cor
Nunc et qui color est puniceae flore prior ros
Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hispidam
Dices 'heu,' quotiens te speculo videris alterum
'Quae mens est hodie, cur eadem non puero fi
Vel cur his animis incolumes non redeunt gen

XI.

Est mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus; est in horto,
Phylli, nectendis apium coronis;
Est hederae vis

Multa, qua crines religata fulges;
Ridet argento domus; ara castis
Vincta verbenis avet immolato
Spargier agno;

Cuncta festinat manus, huc et illuc
Cursitant mixtae pueris puellae;
Sordidum flammae trepidant rotantes
Vertice fumum.

Vt tamen noris quibus advoceris
Gaudiis, idus tibi sunt agendae,
Qui dies mensem Veneris marinae
Findit Aprilem,

Iure sollemnis mihi sanctiorque
Paene natali proprio, quod ex hac
Luce Maecenas meus adfluentes
Ordinat annos.

Telephum, quem tu petis, occupavit
Non tuae sortis iuvenem puella
Dives et lasciva tenetque grata
Compede vinctum.

Terret ambustus Phaethon avaras
Spes, et exemplum grave praebet ales
Pegasus terrenum equitem gravatus
Bellerophonten,

Semper ut te digna sequare et ultra
Quam licet sperare nefas putando
Disparem vites. Age iam, meorum
Finis amorum,

(Non enim posthac alia calebo
Femina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas: minuentur atrae
Carmine curae.

XII.

Iam veris comites, quae mare temperant,
Inpellunt animae lintea Thraciae;
Iam nec prata rigent nec fluvii strepunt
Hiberna nive turgidi.

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis et Cecropiae domus
Aeternum opprobrium, quod male barbaras
Regumst ulta libidines.

Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistula
Delectantque deum, cui pecus et nigrae
Colles Arcadiae placent.

Adduxere sitim tempora, Vergili;
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, iuvenum nobilium cliens,
Nardo vina mereberis.

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis adcubat horreis,
Spes donare novas largus amaraque
Curarum eluere efficax.

Ad quae si †properas gaudia, cum tua
Velox merce veni: non ego te meis
Inmunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.

Verum pone moras et studium lucri
Nigrorumque memor, dum licet, ignium
Misce stultitiam consiliis brevem:
Dulcest desipere in loco.

XIII.

Audivere, Lyce, di mea vota, di
Audivere, Lyce: fis anus et tamen
Vis formosa videri
Ludisque et bibis inpudens

Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum sollicitas. Ille virentis et
Doctae psallere Chiae
Pulchris excubat in genis.

Inportunus enim transvolat aridas
Quercus, et refugit te, quia luridi
Dentes te, quia rugae
Turpant et capitis nives.

Nec Coae referunt iam tibi purpurae
Nec clari lapides tempora, quae semel
Notis condita fastis
Inclusit volucris dies.

Quo fugit venus, heu, quove color? decens
Quo motus? Quid habes illius, illius,
Quae spirabat amores,
Quae me surpuerat mihi,

Felix post Cinaram notaque et artium
Gratarum facies? Sed Cinarae breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem

Cornicis vetulae temporibus Lycen,
Possent ut iuvenes visere fervidi
Multo non sine risu
Dilapsam in cineres facem.

XIIII.

Quae cura patrum quaeve Quiritium
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguste, virtutes in aevum
Per titulos memoresque fastus

†Aeternet, o, qua sol habitabiles
Inlustrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinae
Vindelici didicere nuper,

Quid marte posses. Milite †nam tuo
Drusus Genaunos, inplacidum genus,
Breunosque veloces et arces
Alpibus inpositas tremendis

Deiecit acer plus vice simplici;
Maior Neronum mox grave proelium
Conmisit immanesque Raetos
Auspiciis pepulit secundis,

Spectandus †in certamine Martio
Devota morti pectora liberae
Quantis fatigaret ruinis,
Indomitus prope qualis undas

Exercet auster Pleiadum choro
Scindente nubes, inpiger hostium
Vexare turmas et frementem
Mittere equum medios per ignes.

Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qua regna Dauni praefluit Apuli,
Cum saevit horrendamque cultis
Diluviem minitatur agris,

Vt barbarorum Claudius agmina
Ferrata vasto diruit impetu
Primosque et extremos metendo
Stravit humum sine clade victor,

Te copias, te consilium et tuos
Praebente divos. Nam tibi quo die
Portus Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit aulam,

Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemque et optatum peractis
Imperiis decus adrogavit.

Te Cantaber non ante domabilis
Medusque et Indus, te profugus Scythes
Miratur, o tutela praesens
Italiae dominaeque Romae.

Te, fontium qui celat origines,
Nilusque et Hister, te rapidus Tigris,
Te beluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis,

Te non paventis funera Galliae
Duraeque tellus audit Hiberiae,
Te caede gaudentes Sygambri
Conpositis venerantur armis.

XV.

Phoebus volentem proelia me loqui
Victas et urbes increpuit lyra,
Ne parva Tyrrhenum per aequor
Vela darem. Tua, Caesar, aetas

Fruges et agris rettulit uberes
Et signa nostro restituit Iovi
Derepta Parthorum superbis
Postibus et vacuum duellis

Ianum Quirini clausit et ordinem
Rectum evaganti frena licentiae
Iniecit emovitque culpas
Et veteres revocavit artes,

Per quas Latinum nomen et Italae
Crevere vires famaque et imperi
Porrecta maiestas ad ortum
Solis ab Hesperio cubili.

Custode rerum Caesare non furor
Civilis aut vis eximet otium,
Non ira, quae procudit enses
Et miseras inimicat urbes.

Non qui profundum Danuvium bibunt
Edicta rumpent Iulia, non Getae,
Non Seres infidive Persae,
Non Tanain prope flumen orti.

Nosque et profestis lucibus et sacris
Inter iocosi munera Liberi
Cum prole matronisque nostris,
Rite deos prius adprecati,

Virtute functos more patrum duces
Lydis remixto carmine tibiis
Troiamque et Anchisen et almae
Progeniem Veneris canemus.

CARMEN

SAECVLARE.

Phoebe silvarumque potens Diana,
Lucidum caeli decus, o colendi
Semper et culti, date quae precamur
Tempore sacro,

Quo Sibyllini monuere versus
Virgines lectas puerosque castos
Dis quibus septem placuere colles
Dicere carmen.

Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas aliusque et idem
Nasceris, possis nihil urbe Roma
Visere maius!

Rite maturos aperire partus
Lenis, Ilithyia, tuere matres,
Sive tu Lucina probas vocari
Seu †Genitalis.

Diva, producas subolem patrumque
Prosperes decreta super iugandis
Feminis prolisque novae feraci
Lege marita,

Certus undenos deciens per annos
Orbis ut cantus referatque ludos
Ter die claro totiensque grata
Nocte frequentes.

Vosque veraces cecinisse, Parcae,
Quod semel dictum stabilis per aevum
Terminus servat, bona iam peractis
Iungite fata.

Fertilis frugum pecorisque tellus
Spicea donet Cererem corona;
Nutriant fetus et aquae salubres
Et Iovis aurae.

Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros, Apollo;
Siderum regina bicornis, audi,
Luna, puellas.

†Roma si vestrumst opus Iliaeque
Litus Etruscum tenuere turmae,
Iussa pars mutare Lares et urbem
Sospite cursu,

Cui per ardentem sine fraude Troiam
Castus Aeneas patriae superstes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis:

Di, probos mores docili iuventae,
Di, senectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque prolemque
Et decus omne.

Quaeque vos bobus veneratur albis
Clarus Anchisae Venerisque sanguis,
Inpetret, bellante prior, iacentem
Lenis in hostem.

Iam mari terraque manus potentes
Medus Albanasque timet secures,
Iam Scythae responsa petunt superbi
Nuper et Indi.

Iam Fides et Pax et Honos Pudorque
Priscus et neglecta redire Virtus
Audet, adparetque beata pleno
Copia cornu.

Augur et fulgente decorus arcu
Phoebus acceptusque novem Camenis,
Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus,

Si Palatinas videt aequus aras,
Remque Romanam Latiumque felix
Alterum in lustrum meliusque semper
Prorogat aevum.

Quaeque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curat et votis puerorum amicas
Adplicat aures.

Haec Iovem sentire deosque cunctos
Spem bonam certamque domum reporto
Doctus et Phoebi chorus et Dianae
Dicere laudes.

EPODON

LIBER.

I.

Ibis Liburnis inter alta navium,
  Amice, propugnacula,
Paratus omne Caesaris periculum
  Subire, Maecenas, tuo.
Quid nos, quibus te vita si superstite
  Iucunda, si contra, gravis?
Vtrumne iussi persequemur otium
  Non dulce ni tecum simul,
An hunc laborem, mente laturi, decet
  Qua ferre non molles viros?
Feremus, et te vel per Alpium iuga
  Inhospitalem et Caucasum
Vel occidentis usque ad ultimum sinum
  Forti sequemur pectore.
Roges, tuum labore quid iuvem meo,
  Inbellis ac firmus parum?
Comes minore sum futurus in metu,
  Qui maior absentes habet:
Vt adsidens inplumibus pullis avis
  Serpentium adlapsus timet
Magis relictis, non uti sit auxili
  Latura plus praesentibus.
Libenter hoc et omne militabitur
  Bellum in tuae spem gratiae,
Non ut iuvencis inligata pluribus
  Aratra nitantur mea,

Pecusve Calabris ante sidus fervidum
Lucana mutet pascuis,
Neque ut superni villa candens Tusculi
Circaea tangat moenia.
Satis superque me benignitas tua
Ditavit: haud paravero,
Quod aut avarus ut Chremes terra premam,
Discinctus aut perdam nepos.

II.

'Beatus ille qui procul negotiis,
Vt prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis
Solutus omni fenore,
Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare,
Forumque vitat et superba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos,
†Aut in reducta valle mugientium
Prospectat errantes greges,
Inutilesque falce ramos amputans
Feliciores inserit,
Aut pressa puris mella condit amphoris,
Aut tondet infirmas oves;
Vel cum decorum mitibus pomis caput
Autumnus agris extulit,
Vt gaudet insitiva decerpens pira
Certantem et uvam purpurae,
Qua muneretur te, Priape, et te, pater
Silvane, tutor finium.
Libet iacere modo sub antiqua ilice,
Modo in tenaci gramine.

Labuntur altis interim ripis aquae,
Queruntur in silvis aves,
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.
At cum tonantis annus hibernus Iovis
Imbres nivesque conparat,
Aut trudit acres hinc et hinc multa cane
Apros in obstantes plagas,
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos,
Pavidumque leporem et advenam laqueo gruem
Iucunda captat praemia.
Quis non †malarum, quas amor curas habet,
Haec inter obliviscitur?
Quodsi pudica mulier in partem iuvet
Domum atque dulces liberos,
Sabina qualis aut perusta solibus
Pernicis uxor Apuli,
Sacrum vetustis exstruat lignis focum
Lassi sub adventum viri,
Claudensque textis cratibus laetum pecus
Distenta siccet ubera,
Et horna dulci vina promens dolio
Dapes inemptas adparet:
Non me Lucrina iuverint conchylia
Magisve rhombus aut scari,
Siquos Eois intonata fluctibus
Hiemps ad hoc vertat mare;
Non Afra avis descendat in ventrem meum,
Non attagen Ionicus
Iucundior quam lecta de pinguissimis
Oliva ramis arborum
Aut herba lapathi prata amantis et gravi
Malvae salubres corpori
Vel agna festis caesa Terminalibus
Vel haedus ereptus lupo.

Has inter epulas ut iuvat pastas oves
Videre properantes domum,
Videre fessos vomerem inversum boves
Collo trahentes languido
Positosque vernas, ditis examen domus,
Circum renidentes Lares.'
Haec ubi locutus fenerator Alfius,
Iam iam futurus rusticus,
Omnem redegit idibus pecuniam,
Quaerit kalendis ponere.

III.

Parentis olim siquis inpia manu
Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
O dura messorum ilia!
Quid hoc veneni saevit in praecordiis?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractavit dapes?
Vt Argonautas praeter omnes candidum
Medea miratast ducem,
Ignota tauris inligaturum iuga
Perunxit hoc Iasonem;
Hoc delibutis ulta donis paelicem
Serpente fugit alite.
†Nec tantus umquam siderum insedit vapor
Siticulosae Apuliae,
Nec munus umeris efficacis Herculis
Inarsit aestuosius.
At siquid umquam tale concupiveris,
Iocosa, Maecenas, precor,
Manum puella savio opponat tuo,
Extrema et in sponda cubet.

IIII.

Lupis et agnis quanta sortito obtigit,
Tecum mihi discordiast,
Hibericis peruste funibus latus
Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.
Videsne, Sacram metiente te viam
Cum bis trium ulnarum toga,
Vt ora vertat huc et huc euntium
Liberrima indignatio?
'Sectus flagellis hic triumviralibus
Praeconis ad fastidium
Arat Falerni mille fundi iugera
Et Appiam mannis terit
Sedilibusque magnus in primis eques
Othone contempto sedet.
Quid attinet tot †ora navium gravi
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
Hoc, hoc tribuno militum?'

V.

'At o deorum quidquid in caelo regit
Terras et humanum genus,
Quid iste fert tumultus et quid omnium
Voltus in unum me truces?
Per liberos te, si vocata partubus
Lucina veris adfuit,
Per hoc †inane purpurae decus precor,
Per inprobaturum haec Iovem,
Quid ut noverca me intueris aut uti
Petita ferro belua?'

Vt haec trementi questus ore constitit
Insignibus raptis puer,
Inpube corpus, quale posset inpia
Mollire Thracum pectora:
Canidia, brevibus inplicata viperis
Crines et incomptum caput,
Iubet sepulcris caprificos erutas,
Iubet cupressos funebres
Et uncta turpis ova ranae sanguine
Plumamque nocturnae strigis
Herbasque, quas Iolcos atque Hiberia
Mittit venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta ieiunae canis
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana, per totam domum
Spargens Avernales aquas,
Horret capillis ut marinus asperis
Echinus aut Laurens aper.
Abacta nulla Veia conscientia
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus,
Quo posset infossus puer
Longo die bis terque mutatae dapis
†Inemori spectaculo,
Cum promineret ore, quantum exstant aqua
Suspensa mento corpora:
†Exsucta uti medulla et aridum iecur
Amoris esset poculum,
Interminato cum semel fixae cibo
Intabuissent pupulae.
Non defuisse masculae libidinis
Ariminensem Foliam
Et otiosa credidit Neapolis
Et omne vicinum oppidum;
Quae sidera excantata voce Thessala
Lunamque caelo deripit.

Hic inresectum saeva dente livido
Canidia rodens pollicem
Quid dixit aut quid tacuit? 'O rebus meis
Non infideles arbitrae,
Nox et Diana, quae silentium regis,
Arcana cum fiunt sacra,
Nunc, nunc adeste, nunc in hostiles domos
Iram atque numen vertite.
Formidolosis dum latent silvis ferae
Dulci sopore languidae,
Senem, quod omnes rideant, adulterum
Latrent Suburanae canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
Meae laborarint manus.
Quid accidit? Cur dira barbarae minus
Venena Medeae valent,
Quibus superbam fugit ulta paelicem,
Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, novam
Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba nec latens in asperis
Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
Oblivione paelicum.
Aha, solutus ambulat veneficae
Scientioris carmine!
Non usitatis, Vare, potionibus,
O multa fleturum caput,
Ad me recurres, nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
Fastidienti poculum,
Priusque caelum sidet inferius mari
Tellure porrecta super,
Quam non amore sic meo flagres uti
Bitumen atris ignibus.'

Sub haec puer iam non, ut ante, mollibus
Lenire verbis inpias,
Sed dubius unde rumperet silentium,
Misit Thyesteas preces:
'Venena maga non fas nefasque, non valent
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos; dira detestatio
Nulla expiatur victima.
Quin, ubi perire iussus exspiravero,
Nocturnus occurram Furor,
Petamque voltus umbra curvis unguibus,
Quae vis deorumst Manium,
Et inquietis adsidens praecordiis
Pavore somnos auferam.
Vos turba vicatim hinc et hinc saxis petens
Contundet obscenas anus;
Post insepulta membra different lupi
Et †Esquilinae alites,
Neque hoc parentes, heu mihi superstites,
Effugerit spectaculum.'

VI.

Quid inmerentes hospites vexas, canis
Ignavus adversum lupos?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?
Nam qualis aut Molossus aut fulvus Laco,
Amica vis pastoribus,
Agam per altas aure sublata nives,
Quaecumque praecedet fera;
Tu, cum timenda voce complesti nemus,
Proiectum odoraris cibum.
Cave, cave: namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua,

Qualis Lycambae spretus infido gener
Aut acer hostis Bupalo.
An, siquis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

VII.

Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?
Parumne campis atque Neptuno super
Fusumst Latini sanguinis?
Non ut superbas invidae Carthaginis
Romanus arces ureret,
Intactus aut Britannus ut descenderet
Sacra catenatus via,
Sed ut secundum vota Parthorum sua
Vrbs haec periret dextera.
Neque hic lupis mos nec fuit leonibus,
Numquam nisi in dispar feris.
Furorne caecos an rapit vis acrior
An culpa? Responsum date!
Tacent, et albus ora pallor inficit,
Mentesque perculsae stupent.
Sic est: acerba fata Romanos agunt
Scelusque fraternae necis,
Vt inmerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

VIII.

Rogare longo putidam te saeculo,
Vires quid enervet meas,
Cum sit tibi dens ater et rugis vetus
Frontem senectus exaret,

Hietque turpis inter aridas nates
Podex velut crudae bovis!
Sed incitat me pectus et mammae putres,
Equina †quales ubera,
Venterque mollis et femur tumentibus
Exile suris additum.
Esto beata, funus atque imagines
Ducant triumphales tuum.
Nec sit marita, quae rotundioribus
Onusta bacis ambulet.
Quid quod libelli stoici inter sericos
Iacere pulvillos amant?
Inlitterati num magis nervi rigent,
Minusve languet fascinum?
Quod ut superbo provoces ab inguine,
Ore adlaborandumst tibi.

VIIII.

Quando repostum Caecubum ad festas dapes
Victore laetus Caesare
Tecum sub alta — sic Iovi gratum — domo,
Beate Maecenas, bibam
Sonante mixtum tibiis carmen lyra,
Hac Dorium, illis barbarum?
Vt nuper, actus cum freto Neptunius
Dux fugit ustis navibus,
Minatus urbi vincla, quae detraxerat
Servis amicus perfidis.
Romanus eheu — posteri negabitis —
Emancipatus feminae
Fert vallum et arma miles et spadonibus
Servire rugosis potest,
Interque signa turpe militaria
Sol adspicit conopium.

Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
Galli, canentes Caesarem,
Hostiliumque navium †portu latent
Puppes sinistrorsum citae.
Io Triumphe, tu moraris aureos
Currus et intactas boves?
Io Triumphe, nec †Iugurthino parem
Bello reportasti ducem
Neque Africanum, cui super Carthaginem
Virtus sepulcrum condidit.
Terra marique victus hostis punico
Lugubre mutavit sagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus,
Ventis iturus non suis,
Exercitatas aut petit Syrtes noto,
Aut fertur incerto mari:
Capaciores adfer huc, puer, scyphos
Et Chia vina aut Lesbia,
Vel quod fluentem nauseam coherceat
Metire nobis Caecubum.
Curam metumque Caesaris rerum iuvat
Dulci Lyaeo solvere.

X.

Mala soluta navis exit alite,
Ferens olentem Maevium.
Vt horridis utrumque verberes latus,
Auster, memento fluctibus.
Niger rudentes Eurus inverso mari
Fractosque remos differat;
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices.
Nec sidus atra nocte amicum adpareat,
Qua tristis Orion cadit;

Quietiore nec feratur aequore
Quam Graia victorum manus,
Cum Pallas usto vertit iram ab Ilio
In inpiam Aiacis ratem.
O quantus instat navitis sudor tuis
Tibique pallor luteus
Et illa non virilis heiulatio
Preces et aversum ad Iovem,
Ionius udo cum remugiens sinus
Noto carinam ruperit.
Opima quodsi praeda curvo litore
Porrecta mergos iuveris,
Libidinosus immolabitur caper
Et agna Tempestatibus.

XI.

Petti, nihil me sicut antea iuvat
Scribere versiculos amore percussum gravi,
Amore, qui me praeter omnes expetit
Mollibus in pueris aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo destiti
Inachia furere, silvis honorem decutit.
Heu me, per urbem, nam pudet tanti mali,
Fabula quanta fui, conviviorum ut paenitet,
In quis amantem languor et silentium
Arguit et latere petitus imo spiritus.
'Contrane lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium!' querebar adplorans tibi,
Simul calentis inverecundus deus
Fervidiore mero arcana promorat loco.
'Quodsi meis inaestuet praecordiis
Libera bilis, ut haec ingrata ventis dividat
Fomenta, volnus nil malum levantia,
Desinet inparibus certare submotus pudor.'

Vbi haec severus te palam laudaveram,
Iussus abire domum ferebar incerto pede
Ad non amicos heu mihi postes et heu
Limina dura, quibus lumbos et infregi latus.
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitie amor Lycisci me tenet;
Vnde expedire non amicorum queant
Libera consilia nec contumeliae graves,
Sed ardor alius aut puellae candidae
Aut teretis pueri, longam renodantis comam.

XII.

Quid tibi vis, mulier nigris dignissima barris?
Munera cur mihi quidve tabellas
Mittis, nec firmo iuveni neque naris obesae?
Namque sagacius unus odoror,
Polypus an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus.
Qui sudor vietis et quam malus undique membr
Crescit odor, cum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare, neque illi
Iam manet umida creta colorque
Stercore fucatus crocodili, iamque subando
Tenta cubilia tectaque rumpit.
Vel mea quam saevis agitat fastidia verbis:
'Inachia langues minus ac me;
Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum
Mollis opus. Pereat male, quae te
Lesbia quaerenti taurum monstravit inertem,
Cum mihi Cous adesset Amyntas,
Cuius in indomito constantior inguine nervus,
Quam sua collibus arbor inhaeret.
Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae
Cui properabantur? Tibi nempe,

Ne foret aequales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier sua quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres
Agna lupos capreaeque leones!'

XIII.

Horrida tempestas caelum contraxit, et imbres
Nivesque deducunt Iovem; nunc mare, nunc siluae
Threicio aquilone sonant. Rapiamus, †amici,
Occasionem de die, dumque virent genua
Et decet, obducta solvatur fronte senectus.
Tu vina Torquato move consule pressa meo.
Cetera mitte loqui: deus haec fortasse benigna
Reducet in sedem vice. Nunc et Achaemenio
Perfundi nardo iuvat et fide Cyllenea
Levare diris pectora sollicitudinibus,
Nobilis ut cecinit grandi Centaurus alumno:
'Invicte, mortalis dea nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida †parvi
Findunt Scamandri flumina lubricus et Simois,
Vnde tibi reditum curto subtemine Parcae
Rupere, nec mater domum caerula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis aegrimoniae dulcibus adloquiis.'

XIIII.

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem sensibus,
Pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
Arente fauce traxerim,
Candide Maecenas, occidis saepe rogando:
Deus, deus nam me vetat
Inceptos, olim promissum carmen, iambos
Ad umbilicum adducere.

Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
Anacreonta Teium,
Qui persaepe cava testudine flevit amorem
Non elaboratum ad pedem.
Vreris ipse miser: quodsi non pulchrior ignis
Accendit obsessam Ilion,
Gaude sorte tua; me libertina, nec uno
Contenta, Phryne macerat.

XV.

Nox erat et caelo fulgebat Luna sereno
Inter minora sidera,
Cum tu, magnorum numen laesura deorum,
In verba iurabas mea,
Artius atque hedera procera adstringitur ilex
Lentis adhaerens bracchiis,
†Dum pecori lupus et nautis infestus Orion,
Turbaret hibernum mare,
Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute Neaera!
Nam siquid in Flacco virist,
Non feret adsiduas potiori te dare noctes,
Et quaeret iratus parem;
Nec semel offensi cedet constantia formae,
Si certus intrarit dolor.
Et tu, quicumque's felicior atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore et multa dives tellure licebit
Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagorae fallant arcana renati,
Formaque vincas Nirea,
Eheu, translatos alio maerebis amores.
Ast ego vicissim risero.

XVI.

Altera iam teritur bellis civilibus aetas,
Suis et ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi
Minacis aut Etrusca Porsenae manus,
Aemula nec virtus Capuae nec Spartacus acer
Novisque rebus infidelis Allobrox,
Nec fera caerulea domuit Germania pube
Parentibusque abominatus Hannibal:
Impia perdemus devoti sanguinis aetas,
Ferisque rursus occupabitur solum.
Barbarus heu cineres insistet victor et urbem
Eques sonante verberabit ungula,
Quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini,
Nefas videre! dissipabit insolens.
Forte, quod expediat, communiter aut melior pars
Malis carere quaeritis laboribus?
Nulla sit hac potior sententia, Phocaeorum
Velut profugit exsecrata civitas
Agros atque lares patrios, habitandaque fana
Apris reliquit et rapacibus lupis,
Ire, pedes quocumque ferent, quocumque per undas
Notus vocabit aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? Secunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus in haec: simul imis saxa renarint
Vadis levata, ne redire sit nefas;
Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina laverit cacumina,
In mare seu celsus procurrerit Appenninus,
Novaque monstra iunxerit libidine
Mirus amor, iuvet ut tigres subsidere cervis,
Adulteretur et columba miluo,
Credula nec ravos timeant armenta leones,
Ametque salsa levis hircus aequora.

Haec et quae poterunt reditus abscindere dul
Eamus omnis exsecrata civitas,
Aut pars indocili melior grege; mollis et exs
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luct
Etrusca praeter et volate litora.
Nos manet Oceanus circum vagus arva beata
Petamus †arva divites et insulas,
Reddit ubi cererem tellus inarata quotannis
Et inputata floret usque vinea,
Germinat et numquam fallentis termes olivae,
Suamque pulla ficus ornat arborem,
Mella cava manant ex ilice, montibus altis
Levis crepante lympha desilit pede.
Illic iniussae veniunt ad mulctra capellae,
Refertque tenta grex amicus ubera,
Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
Nec intumescit alta viperis humus;
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem aestuosa torret inpotentia.
Pluraque felices mirabimur, ut neque largis
Aquosus Eurus arva radat imbribus,
Pinguia nec siccis urantur semina glaebis,
Vtrumque rege temperante caelitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
Neque inpudica Colchis intulit pedem;
Non huc Sidonii torserunt cornua nautae,
Laboriosa nec cohors Vlixei.
Iuppiter illa piae secrevit litora genti,
Vt inquinavit aere tempus aureum;
Aere, dehinc ferro duravit saecula, quorum
Piis secunda vate me datur fuga.

XVII.

'Iam iam efficaci do manus scientiae,
Supplex et oro regna per Proserpinae,
Per et Dianae non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa caelo devocare sidera,
Canidia, parce vocibus tandem sacris
Citumque retro solve, solve turbinem!
Movit nepotem Telephus Nereium,
In quem superbus ordinarat agmina
Mysorum et in quem tela acuta torserat.
Vnxere matres Iliae additum feris
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
Postquam relictis moenibus rex procidit
Heu pervicacis ad pedes Achillei.
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi remiges Vlixei
Volente Circa membra, tunc mens et sonus
Relatus atque notus in voltus honor.
Dedi satis superque poenarum tibi,
Amata nautis multum et institoribus.
Fugit iuventas et verecundus color
Me liquit; ossa pelle amicta lurida,
Tuis capillus albus est odoribus,
Nullum ab labore me reclinat otium;
Vrguet diem nox et dies noctem, nequest
Levare tenta spiritu praecordia.
Ergo negatum vincor ut credam miser,
Sabella pectus increpare carmina
Caputque Marsa dissilire nenia.
Quid amplius vis? O mare et terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore, nec Sicana fervida
Virens in Aetna flamma; tu, donec cinis
Iniuriosis aridus ventis ferar,

Cales venenis officina Colchicis.
Quae finis aut quod me manet stipendium?
Effare; iussas cum fide poenas luam,
Paratus expiare, seu poposceris
Centum iuvencos, sive mendaci lyra
Voles sonari: tu pudica, tu proba
Perambulabis astra sidus aureum.
Infamis Helenae Castor offensus vicem
Fraterque magni Castoris, victi prece,
Adempta vati reddidere lumina:
Et tu — potes nam — solve me dementia,
O nec paternis obsoleta sordibus
Nec in sepulcris pauperum prudens anus
Novendiales dissipare pulveres.
Tibi hospitale pectus et purae manus
Tuusque venter Pactumeius, et tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
Vtcumque fortis exsilis puerpera.'
'Quid obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora navitis
Neptunus alto tundit hibernus salo.
Inultus ut tu riseris Cotytia
Volgata, sacrum liberi Cupidinis,
Et Esquilini pontifex venefici
Inpune ut urbem nomine inpleris meo?
Quid proderat ditasse Paelignas anus
Velociusve miscuisse toxicum?
Sed tardiora fata te votis manent;
Ingrata misero vita ducendast in hoc,
Novis ut usque suppetas laboribus.
Optat quietem Pelopis infidi pater,
Egens benignae Tantalus semper dapis,
Optat Prometheus obligatus aliti,
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum; sed vetant leges Iovis.
Voles modo altis desilire turribus,
Modo ense pectus Norico recludere,

Frustraque vincla gutturi nectes tuo,
Fastidiosa tristis aegrimonia.
Vectabor umeris tunc ego inimicis eques,
Meaeque terra cedet insolentiae.
An quae movere cereas imagines,
Vt ipse nosti curiosus, et polo
Deripere lunam vocibus possim meis,
Possim crematos excitare mortuos
Desiderique temperare pocula,
Plorem artis in te nil agentis exitum?'

SATVRARVM

LIBER PRIMVS.

I.

Qui fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit seu fors obiecerit, illa
Contentus vivat, laudet diversa sequentes?
'O fortunati mercatores!' gravis †annis
Miles ait, multo iam fractus membra labore.
Contra mercator, navim iactantibus Austris,
'Militiast potior. Quid enim? Concurritur; horae
Momento cita mors venit aut victoria laeta.'
Agricolam laudat iuris legumque peritus,
Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.
Ille, datis vadibus qui rure extractus in urbem,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cetera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi,
Quo rem deducam. Siquis deus 'En ego'! dicat,
'Iam faciam quod voltis; eris tu, qui modo miles,
Mercator; tu, consultus modo, rusticus: hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite partibus. Eia!
Quid statis?' nolint. Atqui licet esse beatis.
Quid causaest, merito quin illis Iuppiter ambas
Iratus buccas inflet neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
Praeterea ne sic, ut qui iocularia, ridens
Percurram (quamquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa velint ut discere prima;

l tamen amoto quaeramus seria ludo);
gravem duro terram qui vertit aratro,
rfidus hic caupo, miles nautaeque, per omne
daces mare qui currunt, hac mente laborem
e ferre, senes ut in otia tuta recedant,
nt, cum sibi sint congesta cibaria: sicut
vola, nam exemplost, magni formica laboris
trahit quodcumque potest atque addit acervo,
em struit, haud ignara ac non incauta futuri.
e, simul inversum contristat Aquarius annum,
n usquam prorepit et illis utitur ante
esitis sapiens, cum te neque fervidus aestus
moveat lucro neque hiemps, ignis, mare, ferrum,
obstet tibi, dum ne sit te ditior alter.
id iuvat, inmensum te argenti pondus et auri
rtim defossa timidum deponere terra?
od, si conminuas, vilem redigatur ad assem.'
ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?
lia frumenti tua triverit area centum:
n tuus hoc capiet venter plus ac meus, ut, si
ticulum panis venales inter onusto
rte vehas umero, nihilo plus accipias quam
i nil portarit. Vel dic, quid referat intra
turae fines †viventi, iugera centum an
lle aret? 'At suavest ex magno tollere acervo.'
n ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
r tua plus laudes cumeris granaria nostris?
tibi si sit opus liquidi non amplius urna
l cyatho, et dicas 'magno de flumine malim,
am ex hoc fonticulo tantundem sumere.' Eo fit,
nior ut siquos delectet copia iusto
m ripa simul avolsos ferat Aufidus acer.
qui tantuli eget, quantost opus, is neque limo
rbatam haurit aquam neque vitam amittit in undis.
bona pars hominum decepta cupidine falso
l satis est', inquit, 'quia tanti quantum habeas sis.'
id facias illi? Iubeas miserum esse, libenter

Quatenus id facit. Vt quidam memoratur Athenis
Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic solitus: 'populus me sibilat, at mihi plaudo
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.'
Tantalus a labris sitiens fugientia captat
Flumina. Quid rides? Mutato nomine de te
Fabula narratur: congestis undique saccis
Indormis inhians et tamquam parcere sacris
Cogeris aut pictis tamquam gaudere tabellis.
Nescis quo valeat nummus? quem praebeat usum?
Panis ematur, olus, vini sextarius, adde,
Quis humana sibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
Formidare malos fures, incendia, servos,
Ne te conpilent fugientes, hoc iuvat? Horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
At si condoluit temptatum frigore corpus
Aut alius casus lecto te adfixit, habes qui
Adsideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suscitet ac reddat gnatis carisque propinquis?
Non uxor salvum te volt, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellae.
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo praestet, quem non merearis, amorem?
An si cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
Infelix operam perdas: ut siquis asellum
In campo doceat parentem currere frenis.
Denique sit finis quaerendi, cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus et finire laborem
Incipias, parto quod avebas, ne facias quod
Vmmidius quidam; non longast fabula: dives,
Vt metiretur nummos, ita sordidus, ut se
Non umquam servo melius vestiret, ad usque
Supremum tempus, ne se penuria victus
Opprimeret, metuebat. At hunc liberta securi
Divisit medium, fortissima Tyndaridarum.

id mi igitur suades? Vt vivam Maenius aut sic
Nomentanus?' Pergis pugnantia secum
ntibus adversis conponere: non ego, avarum
n veto te fieri, vappam iubeo ac nebulonem.
inter Tanain quiddam socerumque Viselli.
modus in rebus, sunt certi denique fines,
ɔs ultra citraque nequit consistere rectum.
c, unde abii, redeo, qui nemo, ut avarus,
probet ac potius laudet diversa sequentes,
ɔdque aliena capella gerat distentius uber,
ɔescat, neque se maiori pauperiorum
·bae conparet, hunc atque hunc superare laboret,
festinanti semper locupletior obstet,
cum carceribus missos rapit ungula currus,
ɔat equis auriga suos vincentibus, illum
eteritum temnens extremos inter euntem.
e fit, ut raro, qui se vixisse beatum
at et exacto contentus tempore vita
at uti conviva satur, reperire queamus.
ı satis est. Ne me Crispini scrinia lippi
ıpilasse putes, verbum non amplius addam.

II.

bubaiarum collegia, pharmacopolae,
ıdici, mimae, balatrones, hoc genus omne
ɜstum ac sollicitumst cantoris morte Tigelli:
ppe benignus erat. Contra hic, ne prodigus esse
atur metuens, inopi dare nolit amico,
ɣus quo duramque famem propellere possit.
ıc si perconteris, avi cur atque parentis
eclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
nia conductis coemens obsonia nummis:
lidus atque animi quod parvi nolit haberi,
pondet. Laudatur ab his, culpatur ab illis.
dius vappae famam timet ac nebulonis,

[Dives agris, dives positis in fenore nummis.]
Quinas hic capiti mercedes exsecat, atque
Quanto perditior quisquest, tanto acrius urguet;
Nomina sectatur modo sumpta veste virili
Sub patribus duris tironum. 'Maxime' quis non
'Iuppiter!' exclamat, simul atque audivit? 'At in se
Pro quaestu sumptum facit hic.' Vix credere possis,
Quam sibi non sit amicus, ita ut pater ille, Terenti
Fabula quem miserum gnato vixisse fugato
Inducit, non se peius cruciaverit atque hic.
Siquis nunc quaerat 'quo res haec pertinet?' illuc:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Maltinus tunicis demissis ambulat; est qui
Inguen ad obscaenum subductis usque facetus.
Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum.
Nil mediumst. Sunt qui nolint tetigisse nisi illas,
Quarum subsuta talos tegat instita veste;
Contra alius nullam nisi olenti in fornice stantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice, 'macte
Virtute esto' inquit sententia dia Catonis.
Nam simul ac venas inflavit tecta libido,
Huc iuvenes aequumst descendere, non alienas
Permolere uxores. 'Nolim laudarier' inquit
'Sic me' mirator cunni Cupiennius albi.
Audirest operae pretium, procedere recte
Qui moechis †non voltis, ut omni parte laborent,
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque haec rara, cadat dura inter saepe pericla.
Hic se praecipitem tecto dedit, ille flagellis
Ad mortem caesus, fugiens hic decidit acrem
Praedonum in turbam, dedit hic pro corpore nummos,
Hunc perminxerunt calones; quin etiam illud
Accidit, ut cuidam testes caudamque salacem
Demeterent ferro. 'Iure' omnes; Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe secunda,
Libertinarum dico, Sallustius in quas
Non minus insanit quam qui moechatur. At hic si,

res, qua ratio suaderet, quaque modeste
fico esse licet, vellet bonus atque benignus
daret quantum satis esset, nec sibi damno
corique foret. Verum hoc se amplectitur uno,
amat et laudat: 'matronam nullam ego tango.'
uondam Marsaeus, amator Originis ille,
patrium mimae donat fundumque Laremque,
fuerit mi' inquit 'cum uxoribus umquam alienis.'
m est cum mimis, est cum meretricibus, unde
malum gravius quam res trahit. An tibi abunde
nam satis est, non illud, quidquid ubique
t, evitare? Bonam deperdere famam,
patris oblimare malumst ubicumque. Quid inter
n matrona, ancilla peccesne togata?
is in Fausta Sullae genero, hoc miser uno
ne deceptus, poenas dedit usque superque
i satis est pugnis caesus ferroque petitus,
isus fore, cum Longarenus foret intus.
si muttonis verbis mala tanta videntis
et haec animus 'quid vis tibi? numquid ego a te
o prognatum deposco consule cunnum
umque stola, mea cum conferbuit ira?'
responderet? 'Magno patre nata puellast.'
uanto meliora monet pugnantiaque istis
opis natura suae, tu si modo recte
nsare velis ac non fugienda petendis
icere. Tuo vitio rerumne labores,
eferre putas? Quare, ne paeniteat te,
e matronas sectarier, unde laboris
haurire malist quam ex re decerpere fructus.
nagis huic, inter niveos viridesque lapillos
cet, hoc, Cerintha, tuo tenerumst femur aut crus
us, atque etiam melius persaepe togataest.
huc quod mercem sine fucis gestat, aperte
venale habet ostendit, nec, siquid honestist,
habetque palam, quaerit quo turpia celet.
us hic mos est, ubi equos mercantur: opertos

Inspiciunt, ne si facies, ut saepe, decora
Molli fulta pedest, emptorem inducat hiantem,
Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix
Hoc illi recte; ne corporis optima Lyncei
Contemplere oculis, Hypsaea caecior illa,
Quae mala sunt, spectes. 'O crus! o bracchia!' Verum
Depugis, nasuta, brevi latere ac pede longost.
Matronae praeter faciem nil cernere possis,
Cetera, ni Catiast, demissa veste tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata (nam te
Hoc facit insanum), multae tibi tum officient res:
Custodes, lectica, ciniflones, parasitae,
Ad talos stola demissa et circumdata palla
Plurimaque invideant pure adparere tibi rem.
Altera, nil obstat: Cois tibi paene viderest
Vt nudam, ne crure malo, ne sit pede turpi;
Metiri possis oculo latus. An tibi mavis
Insidias fieri pretiumque avellier ante
Quam mercem ostendi? 'Leporem venator ut alta
In nive sectatur, positum sic tangere nolit,'
Cantat et adponit 'meus est amor huic similis: nam
Transvolat in medio posita et fugientia captat.'
Hiscine versiculis speras tibi posse dolores
Atque aestus curasque graves e pectore tolli?
Nonne, cupidinibus statuat natura modum quem,
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quaerere plus prodest et inane abscindere soldo?
Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quaeris
Pocula? num esuriens fastidis omnia praeter
Pavonem rhombumque? Tument tibi cum inguina num, si
Ancilla aut vernast praesto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego: namque parabilem amo venerem facilemque
Illam 'Post paulo'; 'Sed pluris'; 'Si exierit vir'
Gallis, hanc Philodemus ait sibi, quae neque magno
Stet pretio neque cunctetur, cumst iussa, venire.

dida rectaque sit, munda hactenus, ut neque longa
magis alba velit, quam dat natura, videri.
c, ubi supposuit dextro corpus mihi laevum,
et Egeriast; do nomen quodlibet illi.
vereor, ne, dum futuo, vir rure recurrat,
a frangatur, latret canis, undique magno
a domus strepitu resonet, vepallida lecto
liat mulier, miseram se conscia clamet,
ibus haec metuat, doti deprensa, egomet mi.
incta tunica fugiendumst ac pede nudo,
nummi pereant aut puga aut denique fama.
rendi miserumst: Fabio vel iudice vincam.

III.

nibus hoc vitiumst cantoribus, inter amicos
numquam inducant animum cantare rogati,
iussi numquam desistant. Sardus habebat
e Tigellius hoc: Caesar, qui cogere posset,
peteret per amicitiam patris atque suam, non
nicquam proficeret; si conlibuisset, ab ovo
sque ad mala citaret 'io Bacchae' modo summa
oce, modo hac, resonat quae chordis quattuor ima.
il aequale homini fuit illi: saepe velut †qui
urrebat fugiens hostem, persaepe velut qui
nonis sacra ferret; habebat saepe ducentos,
aepe decem servos; modo reges atque tetrarchas,
mnia magna loquens, modo 'sit mihi mensa tripes et
oncha salis puri et toga, quae defendere frigus,
uamvis crassa, queat.' Deciens centena dedisses
Huic parco, paucis contento: quinque diebus
Nil erat in loculis. Noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totum stertebat. Nil fuit umquam
Sic inpar sibi. Nunc aliquis dicat mihi 'quid? tu
Nullane habes vitia?' Immo alia, haut fortasse minora.
Maenius absentem Novium cum carperet, 'heus, tu'

Quidam ait 'ignoras te an ut ignotum dare nobis
Verba putas?' 'Egomet mi ignosco' Maenius inquit
Stultus et inprobus hic amor est dignusque notari.
Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum
Quam aut aquila aut serpens Epidaurius? At ⊏ contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
Iracundior est paullo, minus aptus acutis
Naribus horum hominum, rideri possit eo, quod
Rusticius tonso toga defluit et male laxus
In pede calceus haeret; at est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam, at tibi amicus, at ingenium inge
Inculto latet hoc sub corpore. Denique te ipsum
Concute, numqua tibi vitiorum inseverit olim
Natura aut etiam consuetudo mala; namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.
Illuc praevertamur, amatorem quod amicae
Turpia decipiunt caecum vitia aut etiam ipsa haec
Delectant, veluti Balbinum polypus Hagnae.
Vellem in amicitia sic erraremus et isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.
Ac pater ut gnati, sic nos debemus, amici
Siquod sit vitium, non fastidire: strabonem
Appellat paetum pater, et pullum, male parvus
Sicui filius est, ut abortivus fuit olim
Sisyphus; hunc varum distortis cruribus, illum
Balbutit scaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit: frugi dicatur. Ineptus
Et iactantior hic paullost: concinnus amicis
†Postulat ut videatur. At est truculentior atque
Plus aequo liber: simplex fortisque habeatur.
Caldior est: acres inter numeretur. Opinor,
Haec res et iungit, iunctos et servat amicos.
At nos virtutes ipsas invertimus atque
Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis
Nobiscum vivit, multum demissus homo ille:

gnomen, pingui damus. Hic fugit omnes
ıullique malo latus obdit apertum,
us hoc inter vitae versemur, ubi acris
tque vigent ubi crimina: pro bene sano
ncauto fictum astutumque vocamus.
r quis et est, qualem me saepe †libenter
ı tibi, Maecenas, ut forte legentem
um inpellat quovis sermone: 'molestus
sensu plane caret' inquimus. Eheu,
nere in nosmet legem sancimus iniquam.
is nemo sine nascitur; optimus illest,
mis urguetur. Amicus dulcis, ut aequumst,
ı conpensat vitiis bona, pluribus hisce,
plura mihi bona sunt, inclinet. Amare
hac lege, in trutina ponetur eadem.
;uberibus propriis offendat amicum,
ignoscet verrucis illius: aequumst
veniam poscentem reddere rursus.
quatenus excidi penitus vitium irae,
ɜm nequeunt stultis haerentia, cur non
ıs modulisque suis ratio utitur, ac res
uest, ita suppliciis delicta cohercet?
m servum, patinam qui tollere iussus
pisces tepidumque ligurrierit ius,
suffigat, Labeone insanior inter
ɜatur. Quanto hoc furiosius atque
ccatumst: paulum deliquit amicus,
i concedas, habeare insuavis, acerbus:
fugis ut Rusonem debitor aeris,
cum tristes misero venere kalendae,
ı aut nummos unde unde extricat, amaras
iugulo historias captivus ut audit.
t lectum potus mensave catillum
manibus tritum deiecit: ob hanc rem,
;um ante mea quia pullum in parte catini
ɜsuriens, minus hoc iucundus amicus
Quid faciam, si furtum fecerit aut si

Prodiderit conmissa fide sponsumve negarit?
Quis paria esse fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verumst: sensus moresque repugnan
Atque ipsa utilitas, iusti prope mater et aequi.
Cum prorepserunt primis animalia terris,
Mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia propt
Vnguibus et pugnis, dein fustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quae post fabricaverat usus,
Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
Nominaque invenere; dehinc absistere bello,
Oppida coeperunt munire et ponere leges,
Nequis fur esset neu latro neuquis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus deterrima belli
Causa, sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos venerem incertam rapientes more ferarum
Viribus editior caedebat, ut in grege taurus.
Iura inventa metu iniusti fateare necessest,
Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
Nec natura potest iusto secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis;
Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque
Qui teneros caules alieni fregerit horti
Et qui nocturnus sacra †divum legerit. Adsit
Regula, peccatis quae poenas inroget aequas,
Ne scutica dignum horribili sectere flagello.
Nam ut ferula caedas meritum maiora subire
Verbera nunc vereor, cum dicas esse pares res
Furta latrociniis et magnis parva mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,
Et sutor bonus et solus formosus et est rex,
Cur optas quod habes? 'Non nosti, quid pater,' inqui
'Chrysippus dicat: sapiens crepidas sibi numquam
Nec soleas fecit; sutor tamen est sapiens.' Qui?
'Vt quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
Optimus est modulator; ut Alfenus vafer omni
Abiecto instrumento artis clausaque taberna

at; sapiens operis sic optimus omnis
ɾ, solus sic rex.' Vellunt tibi barbam
ıeri, quos tu nisi fuste coherces,
turba circum te stante miserque
et latras, magnorum maxime regum.
n faciam: dum tu quadrante lavatum
neque te quisquam stipator ineptum
rispinum sectabitur, et mihi dulces
siquid peccaro stultus, amici,
ɜm illorum patiar delicta libenter,
ıe magis vivam te rege beatus.

IIII.

tque Cratinus Aristophanesque poetae
, quorum comoedia prisca virorumst,
t dignus describi, quod malus ac fur,
chus foret aut sicarius aut alioqui
multa cum libertate notabant.
is pendet Lucilius, hosce secutus
ıntum pedibus numerisque, facetus,
naris, durus conponere versus.
hoc vitiosus: in hora saepe ducentos,
m, versus dictabat stans pede in uno.
et lutulentus, erat quod tollere velles;
ıtque piger scribendi ferre laborem,
recte: nam ut multum, nil moror. Ecce,
minimo me provocat 'accipe, si vis,
tabulas; detur nobis locus, hora,
videamus uter plus scribere possit.'
ɜcerunt, inopis me quodque pusilli
animi, raro et perpauca loquentis;
clusas hircinis follibus auras,
orantes, dum ferrum molliat ignis,
imitare. Beatus Fannius ultro
ɔsis et imagine, cum mea nemo

Scripta legat, vulgo recitare timentis ob hanc rem,
Quod sunt quos genus hoc minime iuvat, utpote plures
Culpari dignos. Quemvis media elige turba:
Aut ab avaritia aut misera ambitione laborat.
Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum;
Hunc capit argenti splendor; stupet Albius aere;
Hic mutat merces surgente a sole ad eum, quo
Vespertina tepet regio; quin per mala praeceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine, nequid
Summa deperdat metuens aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt versus, odere poetam.
'Faenum habet in cornu, longe fuge: dummodo risum
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico,
Et quodcumque semel chartis inleverit, omnes
Gestiet a furno redeuntes scire lacuque
Et pueros et anus.' Agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus esse poetis,
Excerpam numero: neque enim concludere versum
Dixeris esse satis; neque, siqui scribat uti nos
Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
Ingenium cui sit, cui mens divinior atque os
Magna sonaturum, des nominis huius honorem.
Idcirco quidam, comoedia necne poema
Esset, quaesivere, quod acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest, nisi quod pede certo
Differt sermoni, sermo merus. 'At pater ardens
Saevit, quod meretrice nepos insanus amica
Filius uxorem grandi cum dote recuset,
Ebrius et, magnum quod dedecus, ambulet ante
Noctem cum facibus.' Numquid Pomponius istis
Audiret leviora, pater si viveret? Ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis,
Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem
Quo personatus pacto pater. His, ego quae nunc,
Olim quae scripsit Lucilius, eripias si
Tempora certa modosque, et quod prius ordine verbum
Posterius facias, praeponens ultima primis:

Non, ut si solvas 'postquam Discordia taetra
Belli ferratos postes portasque refregit,'
Invenias etiam disiecti membra poetae.
[Hactenus haec: alias, iustum sit necne poema;]
Nunc illud tantum quaeram, meritone tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer
Ambulat et Caprius, rauci male cumque libellis,
Magnus uterque timor latronibus; at bene siquis
Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.
Vt sis tu similis Caeli Birrique latronum,
Non ego sum Capri neque Sulci: cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Quis manus insudet vulgi Hermogenisque Tigelli;
Nec recito cuiquam nisi amicis idque coactus,
Non ubivis coramve quibuslibet. In medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi, quique lavantes:
Suave locus voci resonat conclusus. Inanes
Hoc iuvat, haud illud quaerentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. 'Laedere gaudes,'
Inquit, 'et hoc studio pravus facis.' Vnde petitum
Hoc in me iacis? Est auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? Absentem qui rodit amicum,
Qui non defendit alio culpante, solutos
Qui captat risus hominum famamque dicacis,
Fingere qui non visa potest, conmissa tacere
Qui nequit: hic niger est, hunc tu, Romane, caveto.
Saepe tribus lectis videas cenare quaternos,
E quibus unus amet quavis aspergere cunctos
Praeter eum qui praebet aquam; post hunc quoque potus,
Conducta cum verax aperit praecordia Liber.
Hic tibi comis et urbanus liberque videtur,
Infesto nigris; ego si risi, quod ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum,
Lividus et mordax videor tibi? Mentio siqua
De Capitolini furtis iniecta Petilli
Te coram fuerit; defendas, ut tuus est mos:

'Me Capitolinus convictore usus amicoque
A puerost causaque mea permulta rogatus
Fecit, et incolumis laetor quod vivit in urbe;
Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
Fugerit': hic nigrae sucus loliginis, haec est
Aerugo mera; quod vitium procul afore chartis
Atque animo prius, ut siquid promittere de me
Possum aliud vere, promitto. Liberius si
Dixero quid, si forte iocosius, hoc mihi iuris
Cum venia dabis: insuevit pater optimus hoc me,
Vt fugerem exemplis vitiorum quaeque notando.
Cum me hortaretur, parce, frugaliter atque
Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset:
'Nonne vides, †Albi ut male vivat filius utque
Baius inops? Magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit.' A turpi meretricis amore
Cum deterreret: 'Scetani dissimilis sis.'
Ne sequerer moechas, concessa cum venere uti
Possem: 'deprensi non bellast fama Treboni'
Aiebat. 'Sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi; mi satis est, si
Traditum ab antiquis morem servare tuamque,
Dum custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem possum; simul ac duraverit aetas
Membra animumque tuum, nabis sine cortice.' Sic me
Formabat puerum dictis, et sive iubebat,
Vt facerem quid, 'habes auctorem, quo facias hoc:' —
Vnum ex iudicibus selectis obiciebat; —
Sive vetabat, 'an hoc inhonestum et inutile factu
Necne sit addubites, flagret rumore malo cum
Hic atque ille?' Avidos vicinum funus ut aegros
Exanimat mortisque metu sibi parcere cogit,
Sic teneros animos aliena opprobria saepe
Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quaecumque ferunt, mediocribus et quis
Ignoscas vitiis teneor; fortassis et istinc
Largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,

Consilium proprium: neque enim, cum lectulus aut me
Porticus excepit, desum mihi. 'Rectius hoc est.
Hoc faciens vivam melius. Sic dulcis amicis
Occurram. Hoc quidam non belle: numquid ego illi
Inprudens olim faciam simile?' Haec ego mecum
Conpressis agito labris; ubi quid datur oti,
Inludo chartis. Hoc est mediocribus illis
Ex vitiis unum; cui si concedere nolis,
Multa poetarum veniet manus, auxilio quae
Sit mihi: nam multo plures sumus, ac veluti te
Iudaei cogemus in hanc concedere turbam.

V.

Egressum magna me excepit Aricia Roma
Hospitio modico, rhetor comes Heliodorus,
Graecorum longe doctissimus; inde Forum Appi,
Differtum nautis cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos
Praecinctis unum: minus est gravis Appia tardis.
Hic ego propter aquam, quod erat deterrima, ventri
Indico bellum, cenantes haud animo aequo
Exspectans comites. Iam nox inducere terris
Vmbras et caelo diffundere signa parabat.
Tum pueri nautis, pueris convitia nautae
Ingerere: 'huc adpelle'; 'trecentos inseris; ohe,
Iam satis est.' Dum aes exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. Mali culices ranaeque palustres
Avertunt somnos. Absentem ut cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta atque viator
Certatim, tandem fessus dormire viator
Incipit, ac missae pastum retinacula mulae
Nauta piger saxo religat stertitque supinus.
Iamque dies aderat, nil cum procedere lintrem
Sentimus, donec cerebrosus prosilit unus
Ac mulae nautaeque caput lumbosque saligno

Fuste dolat: quarta vix demum exponimur hora.
Ora manusque tua lavimus, Feronia, lympha;
Milia tum pransi tria repimus atque subimus
Inpositum saxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Maecenas optimus atque
Cocceius, missi magnis de rebus uterque
Legati, aversos soliti conponere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Inlinere; interea Maecenas advenit atque
Cocceius Capitoque simul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
Linquimus, insani ridentes praemia scribae,
Praetextam et latum clavum prunaeque vatillum.
In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
Murena praebente domum, Capitone culinam.
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius et Varius Sinuessae Vergiliusque
Occurrunt, animae, quales neque candidiores
Terra tulit, neque quis me sit devinctior alter.
O qui conplexus et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo sanus amico.
Proxima Campano ponti quae villula, tectum
Praebuit et parochi, quae debent, ligna salemque.
Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
Lusum it Maecenas, dormitum ego Vergiliusque;
Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.
Hinc nos Coccei recipit plenissima villa,
Quae super est Caudi cauponas. Nunc mihi paucis
Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicirri
Musa velim memores, et quo patre natus uterque
Contulerit lites. Messi clarum genus Osci;
Sarmenti domina exstat: ab his maioribus orti
Ad pugnam venere. Prior Sarmentus 'equi te
Esse feri similem dico.' Ridemus, et ipse
Messius 'accipio,' caput et movet. 'O, tua cornu
Ni foret exsecto frons,' inquit, 'quid faceres, cum

s minitaris?' At illi foeda cicatrix
laevi frontem turpaverat oris.
in morbum, in faciem permulta iocatus,
altaret uti Cyclopa rogabat:
va aut tragicis opus esse cothurnis.
rrus ad haec: donasset iamne catenam
aribus, quaerebat; scriba quod esset,
us dominae ius esse: rogabat
ur umquam fugisset, cui satis una
a foret, gracili sic tamque pusillo.
unde cenam producimus illam.
hinc recta Beneventum, ubi sedulus hospes
ros arsit dum turdos versat in igni:
per veterem dilapso flamma culinam
mmum properabat lambere tectum.
vidos cenam servosque timentes
e atque omnes restinguere velle videres.
illo montes Apulia notos
mihi, quos torret Atabulus et quos
erepsemus, nisi nos vicina Trivici
isset lacrimoso non sine fumo,
foliis ramos urente camino.
endacem stultissimus usque puellam
a noctem exspecto; somnus tamen aufert
eneri: tum inmundo somnia visu
vestem maculant ventremque supinum.
inc rapimur viginti et milia raedis,
pidulo, quod versu dicere non est,
acilest: venit vilissima rerum
sed panis longe pulcherrimus, ultra
soleat umeris portare viator.
si lapidosus, aquae non ditior urna
a forti Diomedest conditus olim].
ic Varius discedit maestus amicis.
s fessi pervenimus, utpote longum
iter et factum corruptius imbri.
npestas melior, via peior ad usque

Bari moenia piscosi; dein Gnatia lymphis
Iratis exstructa dedit risusque iocosque,
Dum flamma sine tura liquescere limine sacro
Persuadere cupit. Credat Iudaeus Apella,
Non ego: namque deos didici securum agere aevum
Nec, siquid miri faciat natura, deos id
Tristes ex alto caeli demittere tecto.
Brundisium longae finis chartaeque viaequest.

VI.

Non quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te,
Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarent,
Vt plerique solent, naso suspendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum.
Cum referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus, persuades hoc tibi vere,
Ante potestatem Tulli atque ignobile regnum
Multos saepe viros nullis maioribus ortos
Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos;
Contra Laevinum, Valeri genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulsus fugit, unius assis
Non umquam pretio pluris licuisse; notante
Iudice, quo nosti, populo, qui stultus honores
Saepe dat indignis et famae servit ineptus,
Qui stupet in titulis et imaginibus. Quid oportet
Nos facere a volgo longe longeque remotos?
Namque esto, populus Laevino mallet honorem
Quam Decio mandare novo, censorque moveret
Appius, ingenuo si non essem patre natus;
Vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem.
Sed fulgente trahit constrictos Gloria curru
Non minus ignotos generosis. Quo tibi, Tilli,
Sumere depositum clavum fierique tribuno?

Tardo cognomen, pingui damus. Hic fugit omnes
Insidias nullique malo latus obdit apertum,
Cum genus hoc inter vitae versemur, ubi acris
Invidia atque vigent ubi crimina: pro bene sano
Ac non incauto fictum astutumque vocamus.
Simplicior quis et est, qualem me saepe †libenter
Obtulerim tibi, Maecenas, ut forte legentem
Aut tacitum inpellat quovis sermone: 'molestus
Communi sensu plane caret' inquimus. Eheu,
Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam.
Nam vitiis nemo sine nascitur; optimus illest,
Qui minimis urguetur. Amicus dulcis, ut aequumst,
Cum mea conpensat vitiis bona, pluribus hisce,
Si modo plura mihi bona sunt, inclinet. Amare
Si volet hac lege, in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Postulat, ignoscet verrucis illius: aequumst
Peccatis veniam poscentem reddere rursus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium irae,
Cetera item nequeunt stultis haerentia, cur non
Ponderibus modulisque suis ratio utitur, ac res
Vt quaequest, ita suppliciis delicta cohercet?
Siquis eum servum, patinam qui tollere iussus
Semesos pisces tepidumque ligurrierit ius,
In cruce suffigat, Labeone insanior inter
Sanos dicatur. Quanto hoc furiosius atque
Maius peccatumst: paulum deliquit amicus,
Quod nisi concedas, habeare insuavis, acerbus:
Odisti et fugis ut Rusonem debitor aeris,
Qui nisi, cum tristes misero venere kalendae,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
Porrecto iugulo historias captivus ut audit.
Conminxit lectum potus mensave catillum
Euandri manibus tritum deiecit: ob hanc rem,
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, minus hoc iucundus amicus
Sit mihi? Quid faciam, si furtum fecerit aut si

Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum
Non patre praeclaro, sed vita et pectore puro.
Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendosast natura, alioqui recta, velut si
Egregio inspersos reprendas corpore naevos,
Si neque avaritiam neque sordes nec mala lustra
Obiciet vere quisquam mihi, purus et insons,
Vt me collaudem, si et vivo carus amicis:
Causa fuit pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti,
Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonos referentes idibus aeris,
Sed puerumst ausus Romam portare docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
Semet prognatos. Vestem servosque sequentes,
In magno ut populo, siqui vidisset, avita
Ex re praeberi sumptus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. Quid multa? Pudicum,
Qui primus virtutis honos, servavit ab omni
Non solum facto, verum opprobrio quoque turpi,
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si praeco parvas aut, ut fuit ipse, coactor
Mercedes sequerer; neque ego essem questus. At hodie nunc
Laus illi debetur et a me gratia maior.
Nil me paeniteat sanum patris huius, eoque
Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
Sic me defendam. Longe mea discrepat istis
Et vox et ratio: nam si natura iuberet
A certis annis aevum remeare peractum
Atque alios legere ad fastum, quoscumque parentes
Optaret sibi quisque, meis contentus honestos
Fascibus et sellis nollem mihi sumere, demens
Iudicio volgi, sanus fortasse tuo, quod

aus haud umquam solitus portare molestum.
i continuo maior quaerenda foret res
utandi plures, ducendus et unus
alter, uti ne solus rusve peregreve
)lures calones atque caballi
ducenda petorrita. Nunc mihi curto
nulo vel si libet usque Tarentum,
ui lumbos onere ulceret atque eques armos:
:mo sordes mihi, quas tibi, Tilli,
irte via praetorem quinque sequuntur
lasanum portantes oenophorumque.
:ommodius quam tu, praeclare senator,
itque aliis vivo. Quacumque libidost,
lus, percontor quanti olus ac far,
circum vespertinumque pererro
im, adsisto divinis, inde domum me
et ciceris refero laganique catinum;
istratur pueris tribus, et lapis albus
m cyatho duo sustinet, adstat echinus
i patera gutus, Campana supellex.
dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
n sit mane, obeundus Marsya, qui se
:rre negat Noviorum posse minoris.
im iaceo; post hanc vagor aut ego lecto
:o quod me tacitum iuvet, unguor olivo,
fraudatis inmundus Natta lucernis.
ie fessum sol acrior ire lavatum
, fugio campum †lusumque trigonem.
on avide, quantum interpellet inani
:m durare, domesticus otior. Haec est
orum misera ambitione gravique.
)nsolor victurum suavius, ac si
avus pater atque meus patruusque fuisset.

VII.

Proscripti Regis Rupili pus atque venenum
Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas,
Durus homo atque odio qui posset vincere Regem,
Confidens tumidusque, adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros ut equis praecurreret albis.
Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim sunt omnes iure molesti,
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit: inter
Hectora Priamiden animosum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors,
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
Summa fuit; duo si discordia vexet inertes
Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, discedat pigrior, ultro
Muneribus missis): Bruto praetore tenente
Ditem Asiam, Rupili et Persi par pugnat, uti non
Conpositum melius cum Bitho Bacchius. In ius
Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum laudatque cohortem,
Solem Asiae Brutum appellat stellasque salubres
Appellat comites excepto Rege; Canem illum,
Invisum agricolis sidus, venisse. Ruebat
Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
Tum Praenestinus salso multoque fluenti
Expressa arbusto regerit convitia, durus
Vindemiator et invictus, cui saepe viator
Cessisset magna conpellans voce cuculum.
At Graecus, postquamst Italo perfusus aceto,
Persius exclamat: 'per magnos, Brute, deos te

eges consueris tollere, cur non
em iugulas? Operum hoc, mihi crede,
tuorumst.'

VIII.

ɔus eram ficulnus, inutile lignum,
, incertus scamnum faceretne Priapum,
e deum. Deus inde ego, furum aviumque
ɾrmido: nam fures dextra cohercet
ue ruber porrectus ab inguine palus,
unas volucres in vertice arundo
ı vetatque novis considere in hortis.
angustis eiecta cadavera cellis
vili portanda locabat in arca;
ae plebi stabat commune sepulcrum,
scurrae Nomentanoque nepoti.
s in fronte, trecentos cippus in agrum
, heredes monumentum ne sequeretur.
; Esquiliis habitare salubribus atque
aprico spatiari, qua modo tristes
rmem spectabant ossibus agrum;
non tantum furesque feraeque suetae
ıre locum curae sunt atque labori,
carminibus quae versant atque venenis
animos. Has nullo perdere possum
bere modo, simul ac vaga luna decorum
ɜ, quin ossa legant herbasque nocentes.
ıet nigra succinctam vadere palla
pedibus nudis passoque capillo,
na †maiore ululantem: pallor utrasque
ɔrrendas adspectu. Scalpere terram
et pullam divellere mordicus agnam
; cruor in fossam confusus, ut †inde
licerent animas responsa daturas.
ɜffigies erat altera cerea: maior
ae poenis conpesceret inferiorem;

Cerea suppliciter stabat, servilibus ut quae
Iam peritura modis. Hecaten vocat altera, saevam
Altera Tisiphonen: serpentes atque videres
Infernas errare canes lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
Mentior at siquid, merdis caput inquiner albis
Corvorum atque in me veniat mictum atque cacatum
†Iulius et fragilis Pediatia furque Voranus.
Singula quid memorem, quo pacto alterna loquentes
Vmbrae cum Sagana resonarint triste et acutum,
Vtque lupi barbam variae cum dente colubrae
Abdiderint furtim terris, et imagine cerea
Largior arserit ignis, et ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum et facta duarum.
Nam displosa sonat quantum vesica, pepedi
Diffissa nate ficus; at illae currere in urbem.
Canidiae dentes, altum Saganae caliendrum
Excidere atque herbas atque incantata lacertis
Vincula cum magno risuque iocoque videres.

VIIII.

Ibam forte via Sacra, sicut meus est mos,
Nescio quid meditans nugarum, totus in illis:
Accurrit quidam, notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu 'quid agis, dulcissime rerum?'
'Suaviter, ut nunc est,' inquam, 'et cupio omnia
quae vis.'
Cum adsectaretur, 'numquid vis?' occupo. At ille
'Noris nos' inquit; 'docti sumus.' Hic ego 'pluris
Hoc' inquam 'mihi eris.' Misere discedere quaerens
Ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
Dicere nescio quid puero, cum sudor ad imos
Manaret talos. 'O te, Bolane, cerebri
Felicem' aiebam tacitus, cum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret. Vt illi

l respondebam, 'misere cupis' inquit 'abire.
ıdudum video; sed nil agis: usque tenebo;
osequar hinc quo nunc iter est tibi'. 'Nil opus est te
rcuagi: quendam volo visere non tibi notum;
ans Tiberim longe cubat is prope Caesaris hortos.'
il habeo quod agam et non sum piger: usque sequar te.'
mitto auriculas, ut iniquae mentis asellus,
m gravius dorso subiit onus. Incipit ille:
bene me novi, non Viscum pluris amicum,
n Varium facies: nam quis me scribere plures
t citius possit versus? quis membra movere
llius? invideat quod et Hermogenes, ego canto.'
erpellandi locus hic erat: 'est tibi mater,
gnati, quis te salvost opus?' 'Haud mihi quisquam.
ınes conposui.' 'Felices! Nunc ego resto.
ıfice: namque instat fatum mihi triste, Sabella
od puero cecinit divina mota anus urna:
nc neque dira venena nec hosticus auferet ensis
c laterum dolor aut tussis nec tarda podagra;
rrulus hunc quando consumet cumque: loquaces,
sapiat, vitet, simul atque adoleverit aetas.'
ntum erat ad Vestae quarta iam parte diei
ıeterita, et casu tunc respondere vadato
bebat; quod ni fecisset, perdere litem.
me amas,' inquit 'paulum hic ades.' 'Inteream, si
t valeo stare aut novi civilia iura;
propero quo scis.' 'Dubius sum, quid faciam,' inquit,
me relinquam an rem.' 'Me, sodes.' 'Non faciam' ille,
praecedere coepit; ego, ut contendere durumst
m victore, sequor. 'Maecenas quomodo tecum?'
nc repetit; 'paucorum hominum et mentis bene sanae;
mo dexterius fortunast usus. Haberes
gnum adiutorem, posset qui ferre secundas,
nc hominem velles si tradere: dispeream, ni
nmosses omnes.' 'Non isto vivimus illic,
› tu rere, modo; domus hac nec purior ullast

Nec magis his aliena malis; nil mi officit,' inquam,
'Ditior hic aut est quia doctior; est locus uni
Cuique suus.' 'Magnum narras, vix credibile.' 'Atqui
Sic habet.' 'Accendis, quare cupiam magis illi
Proximus esse.' 'Velis tantummodo: quae tua virtus,
Expugnabis; et est qui vinci possit, eoque
Difficiles aditus primos habet.' 'Haud mihi dero:
Muneribus servos corrumpam; non, hodie si
Exclusus fuero, desistam; tempora quaeram,
Occurram in triviis, deducam. Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.' Haec dum agit, ecce
Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, et illum
Qui pulchre nosset. Consistimus. 'Vnde venis et
Quo tendis?' rogat et respondet. Vellere coepi
Et pressare manu lentissima bracchia, nutans,
Distorquens oculos, ut me eriperet. Male salsus
Ridens dissimulare; meum iecur urere bilis.
'Certe nescio quid secreto velle loqui te
Aiebas mecum.' 'Memini bene, sed meliore
Tempore dicam; hodie tricesima sabbata: vin tu
Curtis Iudaeis oppedere?' 'Nulla mihi' inquam
'Relligiost.' 'At mi: sum paulo infirmior, unus
Multorum. Ignosces; alias loquar.' Huncine solem
Tam nigrum surrexe mihi! Fugit inprobus ac me
Sub cultro linquit. Casu venit obvius illi
Adversarius et 'quo tu, turpissime?' magna
Inclamat voce, et 'licet antestari?' Ego vero
Oppono auriculam. Rapit in ius; clamor utrimque,
Vndique concursus. Sic me servavit Apollo.

X.

[Lucili, quam sis mendosus, teste Catone
Defensore tuo pervincam, qui male factos
Emendare parat versus, hoc lenius ille,
Quo melior vir et est longe subtilior †illo,

i multum puerumst loris et funibus udis
hortatus, ut esset opem qui ferre poetis
tiquis posset contra fastidia nostra,
mmaticorum equitum doctissimus. Vt redeam illuc:]

mpe inconposito dixi pede currere versus
ili. Quis tam Lucili fautor ineptest,
non hoc fateatur? At idem, quod sale multo
em defricuit, charta laudatur eadem.
tamen, hoc tribuens, dederim quoque cetera:
nam sic
Laberi mimos, ut pulchra poemata, mirer.
o non satis est risu diducere rictum
ditoris; et est quaedam tamen hic quoque virtus;
brevitate opus, ut currat sententia neu se
ediat verbis lassas onerantibus aures,
sermone opus est modo tristi, saepe iocoso,
fendente vicem modo rhetoris atque poetae,
erdum urbane parcentis viribus atque
tenuantis eas consulto. Ridiculum acri
rtius et melius magnas plerumque secat res.
i, scripta quibus comoedia prisca viris est,
c stabant, hoc sunt imitandi; quos neque pulcher
rmogenes umquam legit neque simius iste
l praeter Calvum et doctus cantare Catullum.
t magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis
scuit.' O seri studiorum, quine putetis
fficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
ntigit? 'At sermo lingua concinnus utraque
avior, ut Chio nota si conmixta Falernist.'
n versus facias, te ipsum percontor, an et cum
ra tibi peragenda rei sit causa Petilli?
licet oblitos patriaeque patrisque Latini,
n Pedius causas exsudet Poplicola atque
rvinus, patriis intermiscere petita
rba foris malis, Canusini more bilinguis?
que ego cum Graecos facerem, natus mare citra,

Versiculos, vetuit me tali voce Quirinus,
Post mediam noctem visus, cum somnia vera:
'In silvam non ligna feras insanius, ac si
Magnas Graecorum malis inplere catervas.'
Turgidus Alpinus iugulat dum Memnona dumque
Diffindit Rheni luteum caput, haec ego ludo,
Quae neque in aede sonent certantia iudice Tarpa
Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
Arguta meretrice potes Davoque Chremeta
Eludente senem comes garrire libellos
Vnus vivorum, Fundani; Pollio regum
Facta canit pede ter percusso; forte epos acer,
Vt nemo, Varius ducit; molle atque facetum
Vergilio adnuerunt gaudentes rure Camenae.
Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
Inventore minor; neque ego illi detrahere ausim
Haerentem capiti cum multa laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, saepe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quaeso,
Tu nihil in magno doctus reprehendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci,
Non ridet versus Enni gravitate minores,
Cum de se loquitur non ut maiore reprensis?
Quid vetat et nosmet Lucili scripta legentes
Quaerere, num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis factos et euntes
Mollius, ac siquis pedibus quid claudere senis,
Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cenatus: Etrusci
Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
Ingenium, capsis quem famast esse librisque
Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
Comis et urbanus, fuerit limatior idem
Quam rudis et Graecis intacti carminis auctor
Quamque poetarum seniorum turba; sed ille,
Si foret hoc nostrum fato delatus in aevum,

t sibi multa, recideret omne, quod ultra
m traheretur, et in versu faciendo
ıput scaberet, vivos et roderet ungues.
ılum vertas, iterum quae digna legi sint
us, neque te ut miretur turba labores,
ıs paucis lectoribus. An tua demens
in ludis dictari carmina malis?
o: nam satis est equitem mihi plaudere, ut
audax,
ıtis aliis, explosa Arbuscula dixit.
veat cimex Pantilius, aut cruciet quod
absentem Demetrius aut quod ineptus
Hermogenis laedat conviva Tigelli?
et Varius, Maecenas Vergiliusque,
et probet haec Octavius optimus atque
et haec utinam Viscorum laudet uterque!
ne relegata te dicere possum,
;e, Messalla, tuo cum fratre, simulque
bule et Servi, simul his te, candide Furni,
es alios, doctos ego quos et amicos
praetereo, quibus haec, sint qualiacumque,
› velim, doliturus, si placeant spe
nostra. Demetri, teque, Tigelli,
arum inter iubeo plorare cathedras.
atque meo citus haec subscribe libello.

SATVRARVM

LIBER ALTER.

I.

'Sunt quibus in satura videor nimis acer et ultra
Legem tendere opus; sine nervis altera quidquid
Conposui pars esse putat similesque meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,
Quid faciam, praescribe.' 'Quiescas.' 'Ne faciam, inquis,
Omnino versus?' 'Aio.' 'Peream male, si non
Optimum erat; verum nequeo dormire.' 'Ter uncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto,
Inriguumque mero sub noctem corpus habento.
Aut si tantus amor scribendi te rapit, aude
Caesaris invicti res dicere, multa laborum
Praemia laturus.' 'Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina nec fracta pereuntes cuspide Gallos
Aut labentis equo describit vulnera Parthi.'
'Attamen et iustum poteras et scribere fortem,
Scipiadam ut sapiens Lucilius.' 'Haud mihi dero,
Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore Flacci
Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem,
Cui male si palpere, recalcitrat undique tutus.'
'Quanto rectius hoc quam tristi laedere versu
Pantolabum scurram Nomentanumque nepotem,
Cum sibi quisque timet, quamquamst intactus, et odit
'Quid faciam? Saltat Milonius, ut semel icto
Accessit fervor capiti numerusque lucernis;
Castor gaudet equis, ovo prognatus eodem

quot capitum vivunt, totidem studiorum
e pedibus delectat claudere verba
tu, nostrum melioris utroque.
t fidis arcana sodalibus olim
libris, neque si male cesserat usquam
ıs alio neque si bene: quo fit, ut omnis
ıateat veluti descripta tabella
is. Sequor hunc, Lucanus an Apulus, anceps:
nusinus arat finem sub utrumque colonus,
ıd hoc pulsis, vetus est ut fama, Sabellis,
per vacuum Romano incurreret hostis,
ıd Apula gens seu quod Lucania bellum
; violenta. Sed hic stilus hau petet ultro
ım animantem, et me veluti custodiet ensis
ɔectus: quem cur destringere coner
ɔ infestis latronibus? O pater et rex
ut pereat positum robigine telum,
ɜquam noceat cupido mihi pacis! At ille,
conmorit (melius non tangere, clamo),
; insignis tota cantabitur urbe.
iratus leges minitatur et urnam,
malum Turius, siquid se iudice certes,
Albuci, quibus est inimica, venenum.
quisque valet suspectos terreat, utque
hoc natura potens, sic collige mecum.
ɹpus, cornu taurus petit: unde nisi intus
ɹum? Scaevae vivacem crede nepoti
nil faciet sceleris pia dextera (mirum,
ɔ calce lupus quemquam neque dente petit bos);
ɜ tollet anum vitiato melle cicuta.
ım faciam: seu me tranquilla senectus
ɹt seu mors atris circumvolat alis,
ıops, Romae, seu fors ita iusserit exsul,
erit vitae scribam color.' 'O puer, ut sis
ɑetuo et maiorum nequis amicus
te feriat.' 'Quid, cumst Lucilius ausus
ın hunc operis conponere carmina morem,

Detrahere et pellem, nitidus qua quisque per ora
Cederet, introrsum turpis: num Laelius et qui
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen
Ingenio offensi aut laeso doluere Metello
Famosisque Lupo cooperto versibus? Atqui
Primores populi arripuit populumque tributim,
Scilicet uni aequus virtuti atque eius amicis.
Quin ubi se a vulgo et scaena in secreta remorant
Virtus Scipiadae et mitis sapientia Laeli,
Nugari cum illo et discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego, quamvis
Infra Lucili censum ingeniumque; tamen me
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia et fragili quaerens illidere dentem
Offendet solido, nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis.' 'Equidem nihil hinc diffingere possum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, ius est
Iudiciumque.' 'Esto, siquis mala; sed bona siquis
Iudice condiderit laudatus Caesare? siquis
Opprobriis dignum latraverit, integer ipse?'
'Solventur risu tabulae, tu missus abibis.'

II.

Quae virtus et quanta, boni, sit vivere parvo
(Nec meus hic sermost, sed quae praecepit Ofellus
Rusticus, abnormis sapiens crassaque Minerva),
Discite non inter lances mensasque nitentes,
Cum stupet insanis acies fulgoribus et cum
Acclinis falsis animus meliora recusat,
Verum hic inpransi mecum disquirite. Cur hoc?
Dicam, si potero. Male verum examinat omnis
Corruptus iudex. Leporem sectatus equove
Lassus ab indomito vel, si Romana fatigat

Militia adsuetum graecari, seu pila velox
†Molliter austerum studio fallente laborem
†Seu te discus agit, pete cedentem aera disco:
Cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis
Sperne cibum vilem; nisi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. Foris est promus, et atrum
Defendens pisces hiemat mare: cum sale panis
Latrantem stomachum bene leniet. Vnde putas aut
Qui partum? Non in caro nidore voluptas
Summa, sed in te ipsost. Tu pulmentaria quaere
Sudando: pinguem vitiis albumque nec ostrea
Nec scarus aut poterit peregrina iuvare lagois.
Vix tamen eripiam, posito pavone velis quin
Hoc potius quam gallina tergere palatum,
Corruptus vanis rerum, quia veneat auro
Rara avis et picta pandat spectacula cauda:
Tamquam ad rem attineat quisquam. Num vesceris ista,
Quam laudas, pluma? cocto num adest honor idem?
Carne tamen quamvis distat nil, hanc magis illa
Inparibus formis deceptum te petere! Esto.
Vnde datum sentis, lupus hic Tiberinus an alto
Captus hiet? pontesne inter iactatus an amnis
Ostia sub Tusci? Laudas, insane, trilibrem
Mullum, in singula quem minuas pulmenta necessest.
Ducit te species, video: quo pertinet ergo
Proceros odisse lupos? Quia scilicet illis
Maiorem natura modum dedit, his breve pondus.
[Ieiunus raro stomachus volgaria temnit.]
'Porrectum magno magnum spectare catino
Vellem' ait Harpyiis gula digna rapacibus. At vos,
Praesentes Austri, coquite horum obsonia. Quamquam
Putet aper rhombusque recens, mala copia quando
Aegrum sollicitat stomachum, cum rapula plenus
Atque acidas mavolt inulas. Necdum omnis abacta
Pauperies epulis regum: nam vilibus ovis
Nigrisquest oleis hodie locus. Haud ita pridem
Galloni praeconis erat acipensere mensa

Infamis. Quid? tum rhombos minus aequora alebant?
Tutus erat rhombus tutoque ciconia nido,
Donec vos auctor docuit praetorius. Ergo
Siquis nunc mergos suaves edixerit assos,
Parebit pravi docilis Romana iuventus.
Sordidus a tenui victu distabit, Ofello
Iudice: nam frustra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravum detorseris. Aufidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,
Quinquennes oleas est et silvestria corna,
Ac nisi mutatum parcit defundere vinum, et
Cuius odorem olei nequeas perferre, licebit
Ille repotia, natales aliosve dierum
Festos albatus celebret, cornu ipse bilibri
Caulibus instillat, veteris non †parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens utetur et horum
Vtrum imitabitur? Hac urguet lupus, hac canis, aiunt.
Mundus erit, qua non offendat sordibus, atque
In neutram partem cultus miser. Hic neque servis
Albuci senis exemplo, dum munia didit,
Saevus erit, nec sic ut simplex Naevius unctam
Convivis praebebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quae quantaque secum
Adferat. In primis valeas bene: nam variae res
Vt noceant homini, credas, memor illius escae,
Quae simplex olim tibi sederit. At simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis,
Dulcia se in bilem vertent stomachoque tumultum
Lenta feret pituita. Vides, ut pallidus omnis
Cena desurgat dubia? Quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque praegravat una
Atque adfigit humo divinae particulam aurae.
Alter, ubi dicto citius curata sopori
Membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit.
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam,
Sive diem festum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus, ubive

edent anni et tractari mollius aetas
ecilla volet: tibi quidnam accedet ad istam,
m puer et validus praesumis, mollitiem, seu
a valetudo inciderit seu tarda senectus?
cidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
nullus erat, sed, credo, hac mente, quod hospes
lius adveniens vitiatum commodius quam
grum edax dominus consumeret. Hos utinam inter
oas natum tellus me prima tulisset!
aliquid famae, quae carmine gratior aurem
apet humanam? Grandes rhombi patinaeque
nde ferunt una cum damno dedecus. Adde
um patruum, vicinos, te tibi iniquum
frustra mortis cupidum, cum derit egenti
laquei pretium. 'Iure' inquit 'Trausius istis
gatur verbis; ego vectigalia magna
itiasque habeo tribus amplas regibus.' Ergo
d superat non est melias quo insumere possis?
eget indignus quisquam te divite? Quare
pla ruunt antiqua deum? Cur, inprobe, carae
aliquid patriae tanto emetiris acervo?
nimirum tibi recte semper erunt res,
nagnus posthac inimicis risus! Vterne
casus dubios fidet sibi certius? hic qui
ribus adsuerit mentem corpusque superbum,
qui contentus parvo metuensque futuri
pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?
magis his credas, puer hunc ego parvus Ofellum
gris opibus novi non latius usum
m nunc accisis. Videas metato in agello
n pecore et gnatis fortem mercede colonum
n ego' narrantem 'temere edi luce profesta
cquam praeter olus fumosae cum pede pernae.
mihi seu longum post tempus venerat hospes
e operum vacuo gratus conviva per imbrem
inus, bene erat non piscibus urbe petitis,
l pullo atque haedo; tum pensilis uva secundas

Et nux ornabat mensas cum duplice ficu.
Post hoc ludus erat culpa potare magistra;
Ac venerata Ceres, ita culmo surgeret alto,
Explicuit vino contractae seria frontis.
Saeviat atque novos moveat fortuna tumultus:
Quantum hinc inminuet? quanto aut ego parcius aut vos,
O pueri, nituistis, ut huc novus incola venit?
Nam propriae telluris erum natura nec illum
Nec me nec quemquam statuit: nos expulit ille;
Illum aut nequities aut vafri inscitia iuris,
Postremum expellet certe vivacior heres.
Nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius, sed cedet in usum
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes
[Fortiaque adversis opponite pectora rebus'].

III.

'Si raro scribis, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quaeque retexens,
Iratus tibi, quod vini somnique benignus
Nil dignum sermone canas: quid fiet? At ipsis
Saturnalibus huc fugisti sobrius. Ergo
Dic aliquid diguum promissis. Incipe. Nil est?
Culpantur frustra calami, inmeritusque laborat
Iratis natus paries dis atque poetis.
Atqui voltus erat multa et praeclara minantis,
Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro,
Eupolin Archilocho, comites educere tantos?
Invidiam placare paras virtute relicta?
Contemnere miser! Vitandast inproba Siren
Desidia, aut quidquid vita meliore parasti
Ponendum aequo animo.' 'Di te, Damasippe, deaeq
Verum ob consilium donent tonsore. Sed unde

Tam bene me nosti?' 'Postquam omnis res mea Ianum
Ad medium fractast, aliena negotia curo
Excussus propriis. Olim nam quaerere amabam,
Quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus aere,
Quid sculptum infabre, quid fusum durius esset.
Callidus huic signo ponebam milia centum;
Hortos egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram: unde frequentia Mercuriale
Inposuere mihi cognomen compita.' 'Novi,
Et miror morbi purgatum te illius. Atqui
Emovit veterem mire novus, ut solet, in cor
Traiecto lateris miseri capitisve dolore,
Vt lethargicus hic cum fit pugil et medicum urguet.
Dum nequid simile huic, esto ut libet.' 'O bone, ne te
Frustrere: insanis et tu, stultique prope omnes,
Siquid Stertinius veri crepat, unde ego mira
Descripsi docilis praecepta haec, tempore quo me
Solatus iussit sapientem pascere barbam
Atque a Fabricio non tristem ponte reverti.
Nam male re gesta cum vellem mittere operto
Me capite in fiumen, dexter stetit et 'cave faxis
Te quicquam indignum. Pudor' inquit 'te malus angit,
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primum nam inquiram, quid sit furere: hoc si erit in te
Solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala stultitia et quem cumque inscitia veri
Caecum agit, insanum Chrysippi porticus et grex
Autumat. Haec populos, haec magnos formula reges,
Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe, quare
Desipiant omnes aeque ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. Velut silvis, ubi passim
Palantes error certo de tramite pellit,
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit, unus utrique
Error, sed variis inludit partibus: hoc te
Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. Est genus unum
Stultitiae nihilum metuenda timentis, ut ignes,

Vt rupes fluviosque in campo obstare queratur;
Alterum et huic varum et nihilo sapientius ignes
Per medios fluviosque ruentis: clamet amice
Mater, honesta soror cum cognatis, pater, uxor:
'Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serva!'
Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis
'Mater, te appello' clamantibus. Huic ego volgus
Errori similem cunctum insanire docebo.
Insanit veteres statuas Damasippus emendo:
Integer est mentis Damasippi creditor? Esto.
'Accipe quod numquam reddas mihi' si tibi dicam:
Tune insanus eris, si acceperis, an magis excors
Reiecta praeda, quam praesens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio: non est satis; adde Cicutae
Nodosi tabulas, centum, mille adde catenas;
Effugiet tamen haec sceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in ius malis ridentem alienis,
Fiet aper, modo avis, modo saxum et, cum volet, arbor.
Si male rem gerere insanist, contra bene sani:
Putidius multo cerebrumst, mihi crede, Perelli
Dictantis, quod tu numquam rescribere possis.
Audire atque togam iubeo conponere, quisquis
Ambitione mala aut argenti pallet amore,
Quisquis luxuria tristive superstitione
Aut alio mentis morbo calet; huc propius me,
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Dandast ellebori multo pars maxima avaris,
Nec scio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Heredes Staberi summam incidere sepulcro,
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria atque epulum arbitrio Arri et
Frumenti quantum metit Africa. 'Sive ego prave
Seu recte hoc volui, ne sis patruus mihi.' Credo,
Hoc Staberi prudentem animum †vidisse. Quid ergo
Sensit, cum summam patrimoni insculpere saxo
Heredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens

vitium et cavit nihil acrius, ut, si
.s locuples uno quadrante perisset,
tur sibi nequior: omnis enim res,
ıa, decus, divina humanaque pulchris
:ent; quas qui construxerit, ille
fortis, iustus. 'Sapiensne?' Etiam, et rex
d volet. Hoc, veluti virtute paratum,
agnae laudi fore. Quid simile isti
istippus? qui servos proicere aurum
ıssit Libya, quia tardius irent
ıs segnes. Vter est insanior horum?
emplum, litem quod lite resolvit.
t citharas, emptas conportet in unum,
citharae nec Musae deditus ulli,
et formas non sutor, nautica vela
ercaturis: delirus et amens
catur merito. Qui discrepat istis,
)s aurumque recondit, nescius uti
metuensque velut contingere sacrum?
ngentem frumenti semper acervum
igilet cum longo fuste neque illinc
riens dominus contingere granum
oliis parcus vescatur amaris;
ntus Chii veterisque Falerni
nihil est, tercentum milibus, acre
m; age, si et stramentis incubet ulvae
ınnos natus, cui stragula vestis,
ıc tinearum epulae, putrescat in arca:
ısanus paucis videatur, eo quod
rs hominum morbo iactatur eodem.
etiam haec libertus ut ebibat heres,
senex, custodis? Ne tibi desit?
enim summae curtabit quisque dierum,
caules oleo meliore caputque
pexa foedum porrigine? Quare,
satis est, periuras, surripis, aufers
Tun sanus? Populum si caedere saxis

Incipias servosve, tuo quos aere pararis,
Insanum te omnes pueri clamentque puellae;
Cum laqueo uxorem interimis matremque veneno,
Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis Argis
Nec ferro ut demens genetricem occidis Orestes.
An tu reris eum occisa insanisse parente,
Ac non ante malis dementem actum Furiis quam
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quost habitus male tutae mentis Orestes,
Nil sane fecit quod tu reprendere possis:
Non Pyladen ferro violare aususve sororem
Electram tantum maledicit utrique vocando
Hanc Furiam, hunc aliud, iussit quod splendida bilis.
Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla vappamque profestis,
Quondam lethargo grandist oppressus, ut heres
Iam circum loculos et claves laetus ovansque
Curreret. Hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni iubet atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum: hominem sic erigit; addit et illud:
'Ni tua custodis, avidus iam haec auferet heres.'
'Men vivo?' 'Vt vivas igitur, vigila. Hoc age.' 'Quid vis?'
'Deficient inopem venae te, ni cibus atque
Ingesta accedit stomacho fultura ruenti.
Tu cessas? Agedum, sume hoc ptisanarium oryzae.'
'Quanti emptae?' 'Parvo.' 'Quanti ergo?' 'Octussibus.'
'Eheu,
Quid refert, morbo an furtis pereamque rapinis?'
'Quisnam igitur sanus?' Qui non stultus. 'Quid avarus?'
Stultus et insanus. 'Quid, siquis non sit avarus,
Continuo sanus?' Minime. 'Cur, Stoice?' Dicam.
Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic aeger; rectest igitur, surgetque? Negabit,

ɨtus aut renes morbo temptentur acuto.
; periurus neque sordidus, inmolet aequis
cum Laribus; verum ambitiosus et audax:
Anticyram. Quid enim differt, barathrone
ɥuidquid habes an numquam utare paratis?
Oppidius Canusi duo praedia, dives
censu, gnatis divisse duobus
ɜt haec moriens pueris dixisse vocatis
ɯm: 'Postquam te talos, Aule, nucesque
nu laxo, donare et ludere vidi,
eri, numerare, cavis abscondere tristem,
, ne vos ageret vesania discors,
ɪentanam, tu ne sequerere Cicutam.
ɜr divos oratus uterque Penates,
ne minuas, tu ne maius facias id,
ɨtis esse putat pater et natura cohercet.
ɜa ne vos titillet gloria, iure
obstringam ambo: uter aedilis fueritve
ɪ praetor, is intestabilis et sacer esto.'
e atque faba bona tu perdasque lupinis,
t in circo spatiere et aheneus ut stes,
ɨgris, nudus nummis, insane, paternis;
ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu,
ingenuum volpes imitata leonem?
humasse velit Aiacem, Atrida, vetas cur?'
m.' 'Nil ultra quaero plebeius.' 'Et aequam
perito; ac sicui videor non istus, inulto
ɥuod sentit permitto.' 'Maxime regum,
dent capta classem deducere Troia.
nsulere et mox respondere licebit?'
.' 'Cur Aiax, heros ab Achille secundus,
, totiens servatis clarus Achivis,
ut populus Priami Priamusque inhumato,
m tot iuvenes patrio caruere sepulcro?'
vium insanus morti dedit, inclitum Vlixem
ɜlaum una mecum se occidere clamans.'
ɪ pro vitula statuis dulcem Aulide natam

Ante aras spargisque mola caput, inprobe, salsa,
Rectum animi servas cursum? Insanus quid enim Aiax
Fecit? Cum stravit ferro pecus, abstinuit vim
Vxore et gnato; mala multa precatus Atridis
Non ille aut Teucrum aut ipsum violavit Vlixem.'
'Verum ego, ut haerentes adverso litore naves
Eriperem, prudens placavi sanguine divos.'
'Nempe tuo, furiose?' 'Meo, sed non furiosus.'
'Qui species alias veris †scelerisque tumultu
Permixtas capiet, commotus habebitur, atque
Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
Aiax cum inmeritos occidit desipit agnos;
Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo et purumst vitio tibi, cum tumidumst cor?'
Siquis lectica nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem ut gnatae paret, ancillas paret, aurum,
Rufam aut Posillam appellet fortique marito
Destinet uxorem: interdicto huic omne adimat ius
Praetor et ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid, siquis gnatam pro muta devovet agna,
Integer est animi? Ne dixeris. Ergo ubi prava
Stultitia, hic summast insania; qui sceleratus,
Et furiosus erit; quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age, luxuriam et Nomentanum arripe mecum:
Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Vnguentarius ac Tusci turba inpia vici,
Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum
Mane domum veniant. Qui cum venere frequentes,
Verba facit leno: 'Quidquid mihi, quidquid et horum
Cuique domist, id crede tuum et vel nunc pete vel cras.'
Accipe quid contra haec iuvenis responderit aequus.
'In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Cenem ego; tu pisces hiberno ex aequore verris.
Segnis ego, indignus qui tantum possideam: aufer,

Sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex,
Inde uxor media currit de nocte vocata.'
Filius Aesopi detractam ex aure Metellae,
Scilicet ut decies solidum absorberet, aceto
Diluit insignem bacam: qui sanior, ac si
Illud idem in rapidum flumen iaceretve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
Petitia et nugis, pravorum et amore gemellum,
Muscinias soliti inpenso prandere coemtas,
Huorsum abeant? Sanin creta an carbone notati?
Aedificare casas, plostello adiungere mures,
Ludere par inpar, equitare in arundine longa
Siquem delectet barbatum: amentia verset.
Si puerilius his ratio esse evincet amare,
Nec quicquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quaero, faciasne quod olim
Mutatus Polemon? ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia, potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
Postquamst inpransi correptus voce magistri?
Porrigis irato puero cum poma, recusat;
'Sume, catelle': negat; si non des, optet. Amator
Exclusus qui distat, agit ubi secum, eat an non,
Quo rediturus erat non arcessitus, et haeret
Invisis foribus? 'Nec nunc, cum me vocat ultro,
Accedam? An potius mediter finire dolores?
Exclusit; revocat: redeam? Non, si obsecret.' — Ecce
Servus, non paulo sapientior 'o ere, quae res
Nec modum habet neque consilium, ratione modoque
Tractari non volt. In amore haec sunt mala, bellum,
Pax rursum: haec siquis tempestatis prope ritu
Mobilia et caeca fluitantia sorte laboret
Reddere certa sibi, nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione modoque.'
Quid, cum Picenis excerpens semina pomis
Gaudes, si cameram percusti forte, penes te's?

Quid? cum balba feris annoso verba palato,
Aedificante casas qui sanior? Adde cruorem
Stultitiae, atque ignem gladio scrutare. Modo, inquam,
Hellade percussa Marius cum praecipitat se,
Cerritus fuit? an commotae crimine mentis
Absolves hominem, et sceleris damnabis eundem,
Ex more inponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus currebat et 'unum,
('Quid tam magnum?' †addens), 'unum me surpite morti!
Dis etenim facilest' orabat, sanus utrisque
Auribus atque oculis; mentem, nisi litigiosus,
Exciperet dominus, cum venderet. Hoc quoque volgus
Chrysippus ponit fecunda in gente Meneni.
'Iuppiter, ingentes qui das adimisque dolores,'
Mater ait pueri menses iam quinque cubantis,
'Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis ieiunia, nudus
In Tiberi stabit.' Casus medicusve levarit
Aegrum ex praecipiti: mater delira necabit
In gelida fixum ripa febrimque reducet.
Quone malo mentem concussa? Timore deorum.'
Haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit, posthac ne conpellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.'
'Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris,
Qua me stultitia, quoniam non est genus unum,
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.'
'Quid, caput abscissum manibus cum portat Agaue
Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?'
'Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam insanum; tantum hoc edissere, quo me
Aegrotare putes animi vitio.' 'Accipe: primum
Aedificas, hoc est longos imitaris, ab imo

Ad summum totus moduli bipedalis, et idem
Corpore maiorem rides Turbonis in armis
Spiritum et incessum: qui ridiculus minus illo?
An, quodcumque facit Maecenas, te quoque verumst,
Tantum dissimilem et tanto certare minorem?
Absentis ranae pullis vituli pede pressis
Vnus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Belua cognatos eliserit: illa rogare,
Quantane? num tantum, sufflans se, magna fuisset?
'Maior.' 'Dimidio? — Num tanto?' Cum magis atque
Se magis inflaret, 'non, si te ruperis,' inquit,
'Par eris.' Haec a te non multum abludit imago.
Adde poemata nunc, hoc est, oleum adde camino,
Quae siquis sanus fecit, sanus facis et tu.
Non dico horrendam rabiem'. 'Iam desine.' 'Cultum
Maiorem censu.' Teneas, Damasippe, tuis te.'
'Mille puellarum, puerorum mille furores.'
'O maior tandem parcas, insane, minori.'

IIII.

'Vnde et quo Catius?' 'Non est mihi tempus aventi
Ponere signa novis praeceptis, qualia vincent
Pythagoran Anytique reum doctumque Platona.'
'Peccatum fateor, cum te sic tempore laevo
Interpellarim; sed des veniam bonus oro.
Quodsi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox,
Sivest naturae hoc sive artis, mirus utroque.'
'Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem,
Vtpote res tenues, tenui sermone peractas.'
Ede hominis nomen, simul et, Romanus an hospes.'
Ipsa memor praecepta canam, celabitur auctor.
onga quibus facies ovis erit, illa memento,
't suci melioris et ut magis alma rotundis,
onere: namque marem cohibent callosa vitellum.
aule suburbano qui siccis crevit in agris

Dulcior, inriguo nihil est elutius horto.
Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina †malum responset dura palato,
Doctus eris vivam musto mersare Falerno:
Hoc teneram faciet. Pratensibus optima fungis
Naturast; aliis male creditur. Ille salubres
Aestates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quae legerit arbore solem.
Aufidius forti miscebat mella Falerno,
Mendose, quoniam vacuis conmittere venis
Nil nisi lene decet: leni praecordia mulso
Prolueris melius. Si dura morabitur alvus,
Mitulus et viles pellent obstantia conchae
Et lapathi brevis herba, sed albo non sine Coo.
Lubrica nascentes inplent conchylia lunae;
Sed non omne marest generosae fertile testae:
Murice Baiano melior Lucrina peloris,
Ostrea Circeis, Miseno oriuntur echini,
Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum.
Nec sibi cenarum quivis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est, cara pisces averrere mensa
Ignarum, quibus est ius aptius et quibus assis
Languidus in cubitum iam se conviva reponet.
Vmber et iligna nutritus glande rotundas
Curvat aper lances carnem vitantis inertem:
Nam Laurens malus est, ulvis et arundine pinguis.
Vinea submittit capreas non semper edules.
Fecundae leporis sapiens sectabitur armos.
Piscibus atque avibus quae natura †et foret aetas,
Ante meum nulli patuit quaesita palatum.
Sunt quorum ingenium nova tantum crustula promit.
Nequaquam satis in re una consumere curam,
Vt siquis solum hoc, mala ne sint vina, laboret,
Quali perfundat pisces securus olivo.
Massica si caelo suppones vina sereno,
Nocturna, siquid crassist, tenuabitur aura,

Et decedet odor nervis inimicus; at illa
Integrum perdunt lino vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet faece Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ovo,
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis et Afra
Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
Post vinum stomacho; perna magis ac magis hillis
Flagitat inmorsus refici, quin omnia malit,
Quaecumque inmundis fervent adlata popinis.
Est operae pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. Simplex e dulci constat olivo,
Quod pingui miscere mero muriaque decebit
Non alia quam qua Byzantia putuit orca.
Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis
Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
Pressa Venafranae quod baca remisit olivae.
Picenis cedunt pomis Tiburtia suco:
Nam facie praestant. Vennuncula convenit ollis;
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis, ego faecem primus et allec,
Primus et invenior piper album cum sale nigro
Incretum puris circumposuisse catillis.
Inmanest vitium dare milia terna macello
Angustoque vagos pisces urguere catino.
Magna movet stomacho fastidia, seu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum frusta ligurrit,
Sive gravis veteri creterrae limus adhaesit.
Vilibus in scopis, in mappis, in scobe quantus
Consistit sumptus? Neglectis flagitium ingens.
Ten lapides varios lutulenta radere palma
Et Tyrias dare circum inlota toralia vestes,
Oblitum, quanto curam sumptumque minorem
Haec habeant, tanto †reprendi iustius illis,
Quae nisi divitibus nequeant contingere mensis?'
'Docte Cati, per amicitiam divosque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocumque, memento.

Nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantundem iuveris. Adde
Voltum habitumque hominis, quem tu vidisse beatus
Non magni pendis, quia contigit; at mihi cura
Non mediocris inest, fontes ut adire remotos
Atque haurire queam vitae praecepta beatae.'

V.

'Hoc quoque, Tiresia, praeter narrata petenti
Responde, quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis. Quid rides?' 'Iamne doloso
Non satis est Ithacam revehi patriosque Penates
Adspicere?' 'O nulli quicquam mentite, vides ut
Nudus inopsque domum redeam te vate, neque illic
Aut apotheca procis †intactast aut pecus: atqui
Et genus et virtus, nisi cum re, vilior algast.'
'Quando pauperiem missis ambagibus horres,
Accipe qua ratione queas ditescere. Turdus
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
Res ubi magna nitet domino sene; dulcia poma
Et quoscumque feret cultus tibi fundus honores
Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.
Qui quamvis periurus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus, ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.'
'Vtne tegam spurco Damae latus? Haud ita Troiae
Me gessi, certans semper melioribus.' 'Ergo
Pauper eris.' 'Fortem hoc animum tolerare iubebo;
Et quondam maiora tulit. Tu protinus, unde
Divitias aerisque ruam, dic augur, acervos.'
'Dixi equidem et dico: captes astutus ubique
Testamenta senum neu, si vafer unus et alter
Insidiatorem praeroso fugerit hamo,
Aut spem deponas aut artem inlusus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim:

Vivet uter locuples sine gnatis, inprobus, ultro
Qui meliorem audax vocet in ius, illius esto
Defensor; fama civem causaque priorem
Sperne, domi si gnatus erit fecundave coniux.
'Quinte' puta aut 'Publi' (gaudent praenomine molles
Auriculae) 'tibi me virtus tua fecit amicum.
Ius anceps novi, causas defendere possum;
Eripiet quivis oculos citius mihi quam te
Contemptum cassa nuce pauperet; haec mea curast,
Nequid tu perdas neu sis iocus.' Ire domum atque
Pelliculam curare iube; fi cognitor ipse,
Persta atque obdura: seu rubra Canicula findet
Infantes statuas, seu pingui tentus omaso
Furius hibernas cana nive conspuet Alpes.
'Nonne vides' aliquis cubito stantem prope tangens
Inquiet, 'ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?'
Plures adnabunt thunni et cetaria crescent.
Sicui praeterea validus male filius in re
Praeclara sublatus aletur, ne manifestum
Caelibis obsequium nudet te, leniter in spem
Arrepe officiosus, uti scribare secundus
Heres et, siquis casus puerum egerit Orco,
In vacuum venias: perraro haec alea fallit.
Qui testamentum tradet tibi cumque legendum,
Abnuere et tabulas a te removere memento,
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
Cera velit versu; solus multisne coheres,
Veloci percurre oculo. Plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem,
Captatorque dabit risus Nasica Corano.'
'Num furis? an prudens ludis me obscura canendo?'
'O Laertiade, quidquid dicam, aut erit †aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.'
'Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.'
'Tempore quo iuvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Aenea, tellure marique
Magnus erit, forti nubet procera Corano

Filia Nasicae, metuentis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit atque
Vt legat orabit; multum Nasica negatas
Accipiet tandem et tacitus leget, invenietque
Nil sibi legatum praeter plorare suisque.
Illud ad haec iubeo: mulier si forte dolosa
Libertusve senem delirum temperet, illis
Accedas socius, laudes, lauderis ut absens.
Adiuvat hoc quoque, sed vincit longe prius ipsum
Expugnare caput. Scribet mala carmina vecors:
Laudato. Scortator erit: cave te roget: ultro
Penelopam facilis potiori trade.' 'Putasne,
Perduci poterit tam frugi tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?'
'Venit enim magnum donandi parca iuventus
Nec tantum Veneris quantum studiosa culinae.
Sic tibi Penelope frugist; quae si semel uno
De sene gustarit tecum partita lucellum,
Vt canis a corio numquam absterrebitur uncto.
Me sene, quod dicam, factumst. Anus inproba Theb
Ex testamento sic est elata: cadaver
Vnctum oleo largo nudis umeris tulit heres,
Scilicet elabi si posset mortua; credo,
Quod nimium institerat viventi. Cautus adito,
Neu desis operae, neve inmoderatus abundes.
Difficilem et morosum offendes garrulus: ultra
Non etiam sileas; Davus sis comicus atque
Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
Obsequio grassare; mone, si increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput; extrahe turba
Oppositis umeris; aurem substringe loquaci.
Inportunus amat laudari: donec 'ohe!' iam
Ad caelum manibus sublatis dixerit, urgue et
Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
Cum te servitio longo curaque levarit,
Et certum vigilans 'quartae sit partis Vlixes'
Audieris 'heres:' 'ergo nunc Dama sodalis

squamst? unde mihi tam fortem tamque fidelem?'
urge subinde et, si paullum potes, inlacrima; e rest
idia prudentem voltum celare. Sepulcrum
missum arbitrio sine sordibus exstrue: funus
regie factum laudet vicinia. Siquis
te coheredum senior male tussiet, huic tu
, ex parte tua seu fundi sive domus sit
iptor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
periosa trahit Proserpina: vive valeque.'

VI.

c erat in votis: modus agri non ita magnus,
rtus ubi et tecto vicinus iugis aquae fons
paulum silvae super his foret. Auctius atque
melius fecere. Benest. Nil amplius oro,
a nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis.
neque maiorem feci ratione mala rem,
sum facturus vitio culpave minorem;
veneror stultus nihil horum 'o si angulus ille
ximus accedat, qui nunc denormat agellum!
i urnam argenti fors quae mihi monstret, ut illi
sauro invento qui mercennarius agrum
m ipsum mercatus aravit, dives amico
rcule!' si, quod adest, gratum iuvat, hac prece te oro:
gue pecus domino facias et cetera praeter
enium, utque soles custos mihi maximus adsis!
o ubi me in montes et in arcem ex urbe removi,
id prius inlustrem saturis Musaque pedestri?
c mala me ambitio perdit nec plumbeus Auster
tumnusque gravis, Libitinae quaestus acerbae.
tutine pater, seu Iane libentius audis,
de homines operum primos vitaeque labores
stituunt (sic dis placitum), tu carminis esto
incipium. †Romae sponsorem me rapis. 'Eia,

Ne prior officio quisquam respondeat, urgue.'
Sive Aquilo radit terras seu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire necessest.
Postmodo, quod mi obsit, clare certumque locuto
Luctandum in turba et facienda iniuria tardis.
'Quid †vis, insane, et quas res agis?' inprobus urguet
Iratis precibus: 'tu pulses omne quod obstat,
Ad Maecenatem memori si mente recurras.'
Hoc iuvat et mellist, non mentiar. At simul atras
Ventumst Esquilias, aliena negotia centum
Per caput et circa saliunt latus. 'Ante secundam
Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras.'
'De re communi scribae magna atque nova te
Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.'
'Inprimat his cura Maecenas signa tabellis.'
Dixeris, experiar: 'si vis, potes,' addit et instat.
Septimus octavo propior iam fugerit annus,
Ex quo Maecenas me coepit habere suorum
In numero, dumtaxat ad hoc, quem tollere raeda
Vellet iter faciens et cui concredere nugas
Hoc genus: 'Hora quotast?' 'Thrax est Gallina Syro par?'
'Matutina parum cautos iam frigora mordent;'
Et quae rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus subiectior in diem et horam
Invidiae noster. Ludos spectaverat una,
Luserat in campo: 'Fortunae filius!' omnes.
Frigidus a rostris manat per compita rumor:
Quicumque obvius est, me consulit: 'o bone, nam te
Scire, deos quoniam propius contingis, oportet,
Numquid de Dacis audisti?' 'Nil equidem.' Vt tu
Semper eris derisor.' 'At omnes di exagitent me,
Si quicquam.' 'Quid? militibus promissa Triquetra
Praedia Caesar an est Itala tellure daturus?'
Iurantem me scire nihil mirantur, ut unum
Scilicet egregium mortalem altique silenti.
Perditur haec inter misero lux non sine votis:

ando ego te adspiciam, quandoque licebit
rum libris nunc somno et inertibus horis
llicitae iucunda oblivia vitae?
faba Pythagorae cognata simulque
s pingui ponentur oluscula lardo?
cenaeque deum, quibus ipse †meique
m proprium vescor vernasque procaces
tis dapibus. Prout cuique libidost,
equales calices conviva solutus
ısanis, seu quis capit acria fortis
ı modicis uvescit laetius. Ergo
tur, non de villis domibusve alienis,
necne Lepos saltet; sed, quod magis ad nos
t nescire malumst, agitamus, utrumne
›mines an sint virtute beati;
amicitias, usus rectumne, trahat nos;
it natura boni summumque quid eius.
ıec inter vicinus garrit aniles
ellas. Siquis nam laudat Arelli
ignarus opes, sic incipit 'olim
ırbanum murem mus paupere fertur
cavo, veterem vetus hospes amicum,
ıttentus quaesitis, ut tamen artum
ospitiis animum. Quid multa? neque ille
ıceris nec longae invidit avenae,
; ore ferens acinum semesaque lardi
lit, cupiens varia fastidia cena
ngentis male singula dente superbo;
· ipse domus palea porrectus in horna
· loliumque, dapis meliora relinquens.
rbanus ad hunc 'quid te iuvat' inquit, 'amice,
nemoris patientem vivere dorso?
mines urbemque feris praeponere silvis?
n, mihi crede, comes, terrestria quando
ınimas vivunt sortita, neque ullast
o aut parvo leti fuga: quo, bone, circa,
, in rebus iucundis vive beatus,

Vive memor, quam sis aevi brevis.' Haec ubi dicta
Agrestem pepulere, domo levis exsilit; inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Moenia nocturni subrepere. Iamque tenebat
Nox medium caeli spatium, cum ponit uterque
In locuplete domo vestigia, rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
Multaque de magna superessent fercula cena,
Quae procul exstructis inerant hesterna canistris.
Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes
Continuatque dapes, nec non verniliter ipse
Fungitur officiis, praelambens omne quod adfert.
Ille cubans gaudet mutata sorte bonisque
Rebus agit laetum convivam, cum subito ingens
Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave magisque
Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
Personuit canibus. Tum rusticus: 'Haud mihi vita
Est opus hac' ait et 'valeas: me silva cavusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.'

VII.

'Iandudum ausculto et cupiens tibi dicere servus
Pauca reformido.' 'Davusne?' 'Ita; Davus, amicum
Mancipium domino et frugi quod sit satis, hoc est,
Vt vitale putes.' 'Age, libertate Decembri,
Quando ita maiores voluerunt, utere; narra.'
'Pars hominum vitiis gaudet constanter et urguet
Propositum; pars multa natat, modo recta capessens,
Interdum pravis obnoxia. Saepe notatus
Cum tribus anellis, modo laeva Priscus inani
Vixit inaequalis, clavum ut mutaret in horas,
Aedibus ex magnis subito se conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeste;

n moechus Romae, iam mallet doctus Athenis
vere, Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
urra Volanerius, postquam illi iusta cheragra
ntudit articulos, qui pro se tolleret atque
tteret in phimum talos, mercede diurna
nductum pavit: quanto constantior isdem
vitiis, tanto levius miser ac prior illo,
ui iam contento, iam laxo fune laborat.'
on dices, hodie quorsum haec tam putida tendant,
arcifer?' 'Ad te, inquam.' 'Quo pacto, pessime?'
'Laudas
ortunam et mores antiquae plebis, et idem,
quis ad illa deus subito te agat, usque recuses,
ut quia non sentis, quod clamas, rectius esse,
ut quia non firmus rectum defendis, et haeres
equiquam caeno cupiens evellere plantam.
omae rus optas; absentem rusticus urbem
ollis ad astra levis. Si nusquam es forte vocatus
d cenam, laudas securum olus ac, velut usquam
inctus eas, ita te felicem dicis amasque,
uod nusquam tibi sit potandum. Iusserit ad se
laecenas serum sub lumina prima venire
onvivam: 'nemon oleum fert ocius? ecquis
udit?' cum magno blateras clamore fugisque.
ulvius et scurrae, tibi non referenda precati,
iscedunt. 'Etenim fateor me' dixerit ille
Duci ventre levem, nasum nidore supinor,
mbecillus, iners, siquid vis, adde, popino.
u cum sis quod ego et fortassis nequior, ultro
nsectere velut melior verbisque decoris
bvolvas vitium?' Quid, si me stultior ipso
uingentis empto drachmis deprenderis? Aufer
e vultu terrere; manum stomachumque teneto,
um, quae Crispini docuit me ianitor, edo.
e coniunx aliena capit, meretricula Davum:
ccat uter nostrum cruce dignius? Acris ubi me
atura intendit, sub clara nuda lucerna

Quaecumque excepit turgentis verbera caudae
Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum,
Dimittit neque famosum neque sollicitum, ne
Ditior aut formae melioris meiat eodem.
Tu cum proiectis insignibus, anulo equestri
Romanoque habitu prodis ex iudice Dama
Turpis odoratum caput obscurante lacerna,
Non es quod simulas? Metuens induceris atque
Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
Quid refert, uri virgis ferroque necari
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
Quo te demisit peccati conscia erilis,
Contractum genibus tangas caput? Estne marito
Matronae peccantis in ambo iusta potestas?
In corruptorem vel iustior. Illa tamen se
Non habitu mutatve loco peccatve †superne.
Cum te formidat mulier neque credit amanti,
Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
Conmittes rem omnem et vitam et cum corpore famam
Evasti: credo, metues doctusque cavebis;
Quaeres, quando iterum paveas iterumque perire
Possis, o totiens servus! Quae belua ruptis,
Cum semel effugit, reddit se prava catenis?
'Non sum moechus' ais. Neque ego, hercule, fur, ut
vasa
Praetereo sapiens argentea. Tolle periclum:
Iam vaga prosiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantisque minor, quem ter vindicta quaterque
Inposita haud umquam misera formidine privet?
Adde super, dictis quod non levius valeat: nam,
Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos
Vester ait, seu conservus, tibi quid sum ego? Nem
Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser atque
Duceris ut nervis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi qui imperiosus
Quem neque pauperies neque mors neque vincula terre

sponsare cupidinibus, contemnere honores
rtis, et in se ipso totus, teres atque rotundus,
terni nequid valeat per leve morari,
quo manca ruit semper fortuna. Potesne
: his ut proprium quid noscere? Quinque talenta
scit te mulier, vexat foribusque repulsum
rfundit gelida, rursus vocat: eripe turpi
lla iugo, 'liber, liber sum,' dic age! Non quis.
guet enim dominus mentem non lenis et acres
ıbiectat lasso stimulos versatque negantem.
ɜl cum Pausiaca torpes, insane, tabella,
ıi peccas minus atque ego, cum Fulvi Rutubaeque
ut Pacideiani contento poplite miror
roelia rubrica picta aut carbone, velut si
e vera pugnent, feriant vitentque moventes
rma viri? Nequam et cessator Davus; at ipse
ubtilis veterum iudex et callidus audis.
il ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
irtus atque animus cenis responsat opimis?
bsequium ventris mihi perniciosius est cur?
ergo plector enim. Qui tu inpunitior illa,
uae parvo sumi nequeunt, obsonia captas?
empe inamarescunt epulae sine fine petitae,
ılusique pedes vitiosum ferre recusant
orpus. An hic peccat, sub noctem qui puer uvam
urtiva mutat strigili: qui praedia vendit,
il servile gulae parens habet? Adde, quod idem
on horam tecum esse potes, non otia recte
nere teque ipsum vitas fugitivus et erro,
n vino quaerens, iam somno fallere curam;
ustra: nam comes atra premit sequiturque fugacem.'
nde mihi lapidem?' 'Quorsumst opus?' 'Vnde sagittas?'
ıt insanit homo aut versus facit.' 'Ocius hinc te
rapis, accedes opera agro nona Sabino.'

VIII.

'Vt Nasidieni iuvit te cena beati?
Nam mihi quaerenti convivam dictus here illic
De medio potare die.' 'Sic, ut mihi numquam
In vita fuerit melius.' 'Da, si grave non est,
Quae prima iratum ventrem placaverit esca.'
'In primis Lucanus aper leni fuit Austro
Captus, ut aiebat cenae pater: acria circum
Rapula, lactucae, radices, qualia lassum
Pervellunt stomachum, siser, allec, faecula Coa.
His ubi sublatis puer alte cinctus acernam
Gausape purpureo mensam pertersit et alter
Sublegit quodcumque iaceret inutile quodque
Posset cenantes offendere, ut Attica virgo
Cum sacris Cereris procedit fuscus Hydaspes,
Caecuba vina ferens, Alcon Chium maris expers.
Hic erus 'Albanum, Maecenas, sive Falernum
Te magis adpositis delectat: habemus utrumque.'
'Divitias miras! Sed quis cenantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.'
'Summus ego et prope me Viscus Thurinus et infr
Si memini, Varius, cum Servilio Balatrone
Vibidius, quas Maecenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
Ridiculus totas simul absorbere placentas;
Nomentanus ad hoc, qui, siquid forte lateret,
Indice monstraret digito: nam cetera turba,
Nos, inquam, cenamus aves, conchylia, pisces,
Longe dissimilem noto celantia sucum,
Vt vel continuo patuit, cum passeris atque
Ingustata mihi porrexit is ilia rhombi.
Post hoc me docuit melimela rubere minorem
Ad lunam delecta. Quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melius. Tum Vibidius Balatroni:
'Nos nisi damnose bibimus, moriemur inulti;'
Et calices poscit maiores. Vertere pallor

a parochi faciem, nil sic metuentis ut acres
ores, vel quod maledicunt liberius vel
rida quod subtile exsurdant vina palatum.
ertunt Allifanis vinaria tota
idius Balatroque. Secutis omnibus imi
vivae lecti nihilum nocuere lagoenis.
ertur squillas inter murena natantes
patina porrecta. Sub hoc erus 'haec gravida' inquit
otast, deterior post partum carne futura.
mixtum ius est: oleo, quod prima Venafri
ssit cella; garo de sucis piscis Hiberi;
o quinquenni, verum citra mare nato,
n coquitur — cocto Chium sic convenit, ut non
magis ullum aliud —; pipere albo, non sine aceto,
d Methymnaeam vitio mutaverit uvam.
icas virides, inulas ego primus amaras
nstravi incoquere; inlotos Curtillus echinos,
melius muria quod testa marina remittat.'
erea suspensa graves aulaea ruinas
patinam fecere, trahentia pulveris atri
ntum non Aquilo Campanis excitat agris.
s maius veriti, postquam nihil esse pericli
simus, erigimur; Rufus posito capite, ut si
ius inmaturus obisset, flere. Quis esset
is, ni sapiens sic Nomentanus amicum
leret: 'heu, Fortuna, quis est crudelior in nos
deus? Vt semper gaudes inludere rebus
manis!' Varius mappa compescere risum
poterat. Balatro suspendens omnia naso
ec est condicio vivendi' aiebat, 'eoque
ponsura tuo numquamst par fama labori.
e, ut ego accipiar laute, torquerier omni
icitudine districtum, ne panis adustus,
male conditum ius adponatur, ut omnes
ecincti recte pueri comptique ministrent?
le hos praeterea casus, aulaea ruant si,
modo; si patinam pede lapsus frangat agaso.

Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adversae nudare solent, celare secundae.'
Nasidienus ad haec: 'tibi di, quaecumque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es convivaque comis';
Et soleas poscit. Tum in lecto quoque videres
Stridere secreta divisos aure susurros.'
'Nullos his mallem ludos spectasse; sed illa
Redde, age, quae deinceps risisti.' 'Vibidius dum
Quaerit de pueris, num sit quoque fracta lagoena,
Quod sibi poscenti non dantur pocula, dumque
Ridetur fictis rerum Balatrone secundo,
Nasidiene, redis mutatae frontis, ut arte
Emendaturus fortunam; deinde secuti
Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis sparsi sale multo, non sine farre,
Pinguibus et ficis pastum iecur anseris albae
Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
Quam si cum lumbis quis edit. Tum pectore adusto
Vidimus et merulas poni et sine clune palumbes,
Suaves res, si non causas narraret earum et
Naturas dominus; quem nos sic fugimus ulti,
Vt nihil omnino gustaremus, velut illis
Canidia adflasset peior serpentibus Afris.'

EPISTVLARVM

LIBER PRIMVS.

I.

dicte mihi, summa dicende Camena,
ıtum satis et donatum iam rude quaeris,
nas, iterum antiquo me includere ludo?
ıademst aetas, non mens. Veianius armis
lis ad postem fixis latet abditus agro,
ıpulum extrema totiens exoret arena.
ıihi purgatam crebro qui personet aurem:
senescentem mature sanus equum, ne
; ad extremum ridendus et ilia ducat.'
itaque et versus et cetera ludicra pono;
verum atque decens, curo et rogo, et omnis in
hoc sum;
et conpono quae mox depromere possim.
forte roges, quo me duce, quo Lare tuter:
s addictus iurare in verba magistri,
ne cumque rapit tempestas, deferor hospes.
agilis fio et mersor civilibus undis,
is verae custos rigidusque satelles;
in Aristippi furtim praecepta relabor,
ıihi res, non me rebus subiungere conor.
x longa, quibus mentitur amica, diesque
a videtur opus debentibus, ut piger annus
is, quos dura premit custodia matrum:
ihi tarda fluunt ingrataque tempora, quae spem
iumque morantur agendi naviter id quod
pauperibus prodest, locupletibus aeque,

Aeque neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus:
Non tamen idcirco contemnas lippus inungui;
Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere cheragra.
Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
Fervet avaritia miseroque cupidine pectus:
Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes: sunt certa piacula, quae te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
Si modo culturae patientem commodet aurem.
Virtus est vitium fugere et sapientia prima
Stultitia caruisse. Vides, quae maxima credis
Esse mala, exiguum censum turpemque repulsam,
Quanto devites animi capitisque labore;
Inpiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
Ne cures ea, quae stulte miraris et optas,
Discere et audire et meliori credere non vis?
Quis circum pagos et circum compita pugnax
Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
Cui sit condicio dulcis sine pulvere palmae?
Vilius argentumst auro, virtutibus aurum.
'O cives, cives, quaerenda pecunia primumst;
Virtus post nummos;' haec Ianus summus ab imo
Prodocet, haec recinunt iuvenes dictata senesque,
[Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto.]
Est animus tibi, sunt mores, est lingua fidesque,
Sed quadringentis sex septem milia desunt:
Plebs eris. At pueri ludentes 'rex eris' aiunt,
'Si recte facies.' [Hic murus aheneus esto:
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.]
Roscia, dic sodes, melior lex an puerorumst

uae regnum recte facientibus offert,
ɔus Curiis et decantata Camillis?
melius suadet, qui 'rem facias, rem,
ı, recte, si non, quocumque modo, rem',
us spectes lacrimosa poemata Pupi;
Fortunae te responsare superbae
et erectum praesens hortatur et aptat?
ne populus Romanus forte roget, cur
porticibus sic iudiciis fruar isdem
ıar aut fugiam quae diligit ipse vel odit:
od volpes aegroto cauta leoni
it, referam: 'quia me vestigia terrent,
e adversum spectantia, nulla retrorsum.'
ultorum es capitum. Nam quid sequar aut quem?
ninum gestit conducere publica; sunt qui
et pomis viduas venentur avaras,
ıtque senes, quos in vivaria mittant;
cculto crescit res fenore. Verum
is alios rebus studiisque teneri:
dem possunt horam durare probantes?
in orbe sinus Bais praelucet amoenis'
dives, lacus et mare sentit amorem
tis eri; cui si vitiosa libido
auspicium, 'cras ferramenta Teanum
fabri.' Lectus genialis in aulast:
esse prius, melius nil caelibe vita;
est, iurat bene solis esse maritis.
eam voltus mutantem Protea nodo?
uper recte? mutat cenacula, lectos,
tonsores, conducto navigio aeque
ac locuples, quem ducit priva triremis.
us inaequali tonsore capillos
rides, si forte subucula pexae
best tunicae, vel si toga dissidet inpar,
quid? mea cum pugnat sententia secum,
tiit spernit, repetit quod nuper omisit,

Aestuat et vitae disconvenit ordine toto,
Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis;
Insanire putas sollemnia me neque rides,
Nec medici credis nec curatoris egere
A praetore dati, rerum tutela mearum
Cum sis et prave sectum stomacheris ob unguem
De te pendentis, te respicientis amici?
Ad summam: sapiens uno minor est Iove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum,
Praecipue sanus, nisi cum pituita molestast.

II.

Troiani belli scriptorem, Maxime Lolli,
Dum tu declamas Romae, Praeneste relegi;
Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia barbariae lento collisa duello,
Stultorum regum et populorum continet aestus.
Antenor censet belli praecidere causam:
Quid Paris? ut salvus regnet vivatque beatus,
Cogi posse negat. Nestor conponere lites
Inter Peliden festinat et inter Atriden.
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, scelere atque libidine et ira
Iliacos intra muros peccatur et extra.
Rursus, quid virtus et quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis exemplar Vlixem,
Qui domitor Troiae multorum providus urbes
Et mores hominum inspexit latumque per aequor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum inmersabilis undis.

voces et Circae pocula nosti;
cum sociis stultus cupidusque bibisset,
ina meretrice fuisset turpis et excors,
canis inmundus vel amica luto sus.
ierus sumus et fruges consumere nati,
'enelopae nebulones Alcinoique
curanda plus aequo operata iuventus,
hrum fuit in medios dormire dies et
itum citharae cessantem ducere somnum.
ent hominem, surgunt de nocte latrones:
sum serves, non expergisceris? Atqui
sanus, cures hydropicus; et ni
nte diem librum cum lumine, si non
animum studiis et rebus honestis,
'el amore vigil torquebere. Nam cur,
dunt oculum, festinas demere; siquid
ium, differs curandi tempus in annum?
n facti, qui coepit, habet: sapere aude;
Qui recte vivendi prorogat horam,
exspectat, dum defluat amnis; at ille
et labetur in omne volubilis aevum.
r argentum puerisque beata creandis
incultae pacantur vomere silvae:
is est cui contingit, nihil amplius optet.
ius et fundus, non aeris acervus et auri
domini deduxit corpore febres,
no curas; valeat possessor oportet,
rtatis rebus bene cogitat uti.
t aut metuit, iuvat illum sic domus et res,
m pictae tabulae, tomenta podagrum,
s citharae collecta sorde dolentes.
st nisi vas, quodcumque infundis acescit.
voluptates: nocet empta dolore voluptas.]
avarus eget: certum voto pete finem.
alterius macrescit rebus opimis;
Siculi non invenere tyranni
rmentum. Qui non moderabitur irae,

Infectum volet esse, dolor quod suaserit et mens,
[Dum poenas odio per vim festinat inulto.]
Ira furor brevis est: animum rege; qui nisi paret,
Imperat; hunc frenis, hunc tu conpesce catena.
Fingit equum tenera docilem cervice magister
Ire viam qua monstret eques; venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in silvis catulus. Nunc adbibe puro
Pectore vera, puer, nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens servabit odorem
Testa diu. Quodsi cessas aut strenuus antis,
Nec tardum opperior nec praecedentibus insto.

III.

Iuli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro.
Thracane vos Hebrusque nivali compede vinctus
An freta vicinas inter currentia turres
An pingues Asiae campi collesque morantur?
Quid studiosa cohors operum struit? hoc quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis et paces longum diffundit in aevum?
Quid Titius Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus et rivos ausus apertos.
Vt valet? ut meminit nostri? Fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet auspice Musa,
An tragica desaevit et ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit? monitus multumque monendus,
Privatas ut quaerat opes et tangere vitet
Scripta, Palatinus quaecumque recepit Apollo,
Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus. Ipse quid audes?
Quae circumvolitas agilis thyma? Non tibi parvum

genium, non incultumst et turpiter hirtum.
u linguam causis acuis seu civica iura
spondere paras seu condis amabile carmen,
ima feres hederae victricis praemia. Quodsi
igida curarum fomenta relinquere posses,
o te caelestis sapientia duceret, ires.
c opus, hoc studio parvi properemus et ampli,
patriae volumus, si nobis vivere cari.
bes hoc etiam rescribere, si tibi curaest,
antae conveniat, Munatius, an male sarta
atia nequiquam coit et rescinditur, ac vos
a calidus sanguis seu rerum inscitia vexat
lomita cervice feros. Vbicumque locorum
vitis, indigni fraternum rumpere foedus,
scitur in vestrum reditum votiva iuvenca.

IIII.

bi, nostrorum sermonum candide iudex,
id nunc te dicam facere in regione Pedana?
ribere, quod Cassi Parmensis opuscula vincat,
1 tacitum silvas inter reptare salubres,
rantem quidquid dignum sapiente bonoquest?
n tu corpus eras sine pectore. Di tibi formam,
tibi divitias dederunt artemque fruendi.
id voveat dulci nutricula maius alumno,
i sapere et fari possit quae sentiat, et cui
atia, fama, valetudo contingat abunde
mundus victus non deficiente crumina?
er spem curamque, timores inter et iras
nem crede diem tibi diluxisse supremum:
ata superveniet, quae non sperabitur hora.
pinguem et nitidum bene curata cute vises,
n ridere voles Epicuri de grege porcum.

V.

Si potes Archiacis conviva recumbere lectis
Nec modica cenare times olus omne patella,
Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffusa palustres
Inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum.
Si melius quid habes, arcesse vel imperium fer.
Iandudum splendet focus et tibi munda supellex.
Mitte leves spes et certamina divitiarum
Et Moschi causam: cras nato Caesare festus
Dat veniam somnumque dies; inpune licebit
Aestivam sermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunam, si non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam nimiumque severus
Adsidet insano: potare et spargere flores
Incipiam patiarque vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas dissignat? operta recludit,
Spes iubet esse ratas, ad proelia trudit inertem,
Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.
Fecundi calices quem non fecere disertum,
Contracta quem non in paupertate solutum?
Haec ego procurare et idoneus imperor et non
Invitus, ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares, ne non et cantharus et lanx
Ostendat tibi te, ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras eliminet, ut coeat par
Iungaturque pari. Butram tibi Septiciumque
Et nisi cena prior potiorve puella Sabinum
Detinet adsumam; locus est et pluribus umbris,
Sed nimis arta premunt olidae convivia caprae.
Tu quotus esse velis rescribe et rebus omissis
Atria servantem postico falle clientem.

VI.

rari prope res est una, Numici,
quae possit facere et servare beatum.
em et stellas et decedentia certis
momentis sunt qui formidine nulla
ɔectent: quid censes munera terrae?
:is extremos Arabas ditantis et Indos
quid plausus et amici dona Quiritis?
ctanda modo, quo sensu credis et ore?]
t his adversa, fere miratur eodem,
ens, pacto; pavor est utrobique molestus,
simul species externat utrumque.
an doleat, cupiat metuatne, quid ad rem,
uid vidit melius peiusve sua spe,
culis animoque et corpore torpet?
piens nomen ferat, aequus iniqui,
ım satis est virtutem si petat ipsam.
ırgentum et marmor vetus aeraque et artes
cum gemmis Tyrios mirare colores;
ıod spectant oculi te mille loquentem;
ane forum et vespertinus pete tectum,
frumenti dotalibus emetat agris
(indignum, quod sit peioribus ortus)
sit potius quam tu mirabilis illi.
sub terrast, in apricum proferet aetas;
condetque nitentia. Cum bene notum
Agrippae et via te conspexerit Appi,
ı restat, Numa quo devenit et Ancus.
aut renes morbo temptantur acuto,
ıgam morbi. Vis recte vivere: quis non?
hoc una potest dare, fortis omissis
deliciis. Virtutem verba putas et
gna: cave ne portus occupet alter,
atica, ne Bithyna negotia perdas;
ınta rotundentur, totidem altera, porro et
ccedant, et quae pars quadret acervum.

Scilicet uxorem cum dote fidemque et amicos
Et genus et formam regina Pecunia donat,
Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.
Mancipiis locuples eget aeris Cappadocum rex:
Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si posset centum scaenae praebere rogatus,
'Qui possum tot?' ait; 'tamen et quaeram, et qu
habebo
Mittam;' post paulo scribit sibi milia quinque
Esse domi chlamydum; partem vel tolleret omnes.
Exilis domus est, ubi non et multa supersunt
Et dominum fallunt et prosunt furibus. Ergo
Si res sola potest facere et servare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species et gratia praestat,
Mercemur servum, qui dictet nomina, laevum
Qui fodicet latus et cogat trans pondera dextram
Porrigere: 'hic multum in Fabia valet, ille Velina;
Cui libet hic fasces dabit, eripietque curule
Cui volet inportunus ebur.' 'Frater' 'pater' adde;
Vt cuiquest aetas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui cenat bene vivit (lucet!), eamus
Quo ducit gula; piscemur, venemur, ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,
Differtum transire forum †populumque iubebat,
Vnus ut e multis populo spectante referret
Emptum mulus aprum. Crudi tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non obliti, Caerite cera
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Vlixi,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti censet, sine amore iocisque
Nil est iucundum, vivas in amore iocisque.
Vive, vale. Siquid novisti rectius istis,
Candidus inperti; si non, his utere mecum.

VII.

nque dies tibi pollicitus me rure futurum
tilem totum mendax desideror. Atqui
me vivere vis sanum recteque valentem,
am mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
ecenas, veniam, dum ficus prima calorque
ssignatorem decorat lictoribus atris,
m pueris omnis pater et matercula pallet,
ficiosaque sedulitas et opella forensis
dducit febres et testamenta resignat.
uodsi bruma nives Albanis inlinet agris,
d mare descendet vates tuus et sibi parcet
ntractusque leget; te, dulcis amice, reviset
m zephyris, si concedes, et hirundine prima.
n quo more piris vesci Calaber iubet hospes
me fecisti locupletem. 'Vescere, sodes.'
m satis est.' 'At tu, quantum vis, tolle.' 'Benigne'.
'on invisa feres pueris munuscula parvis.'
am teneor dono, quam si dimittar onustus.'
't libet: haec porcis hodie comedenda relinques.'
odigus et stultus donat quae spernit et odit:
aec seges ingratos tulit et feret omnibus annis.
ir bonus et sapiens dignis ait esse paratus,
ec tamen ignorat quid distent aera lupinis.
Dignum praestabo me etiam pro laude merentis.]
uodsi me noles usquam discedere, reddes
orte latus, nigros angusta fronte capillos,
eddes dulce loqui, reddes ridere decorum et
ter vina fugam Cinarae maerere protervae.
rte per angustam tenuis nitedula rimam
pserat in cumeram frumenti, pastaque rursus
foras pleno tendebat corpore frustra.
i mustela procul 'si vis' ait 'effugere istinc,
cra cavum repetes artum, quem macra subisti.'
c ego si conpellor imagine, cuncta resigno:
c somnum plebis laudo satur altilium nec

Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Saepe verecundum laudasti, rexque paterque
[Audisti coram, nec verbo parcius absens]:
Inspice, si possum donata reponere laetus.
Haud male Telemachus, proles patientis Vlixi:
'Non est aptus equis Ithace locus, ut neque planis
Porrectus spatiis nec multae prodigus herbae;
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.'
Parvum parva decent: mihi iam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet aut inbelle Tarentum.
Strenuus et fortis causisque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit atque foro nimium distare Carinas
Iam grandis natu queritur, conspexit, ut aiunt,
Adrasum quendam vacua tonsoris in umbra
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
'Demetri,' (puer hic non laeve iussa Philippi
Accipiebat) 'abi, quaere et refer, unde domo, quis,
Cuius fortunae, quo sit patre quove patrono.'
It, redit et narrat, Volteium nomine Menam,
Praeconem, tenui censu, sine crimine, notum
Et properare loco et cessare et quaerere et uti,
Gaudentem parvisque sodalibus et lare curto
Et ludis et post decisa negotia Campo.
'Scitari libet ex ipso quodcumque refers: dic,
Ad cenam veniat.' Non sane credere Mena,
Mirari secum tacitus. Quid multa? 'Benigne'
Respondet. 'Neget ille mihi?' 'Negat inprobus et t
Neglegit aut horret.' Volteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato scruta popello
Occupat et salvere iubet prior; ille Philippo
Excusare laborem et mercennaria vincla,
Quod non mane domum venisset, denique quod non
Providisset eum. 'Sic ignovisse putato
Me tibi, si cenas hodie mecum.' 'Vt libet.' 'Ergo
Post nonam venies; nunc i, rem strenuus auge.'
Vt ventum ad cenamst, dicenda tacenda locutus

dem dormitum dimittitur. Hic ubi saepe
ultum visus decurrere piscis ad hamum,
ıe cliens et iam certus conviva, iubetur
a suburbana indictis comes ire Latinis.
›situs mannis arvum caelumque Sabinum
ı cessat laudare. Videt ridetque Philippus,
sibi dum requiem, dum risus undique quaerit,
ɑ septem donat sestertia, mutua septem
mittit, persuadet uti mercetur agellum.
catur. Ne te longis ambagibus ultra
ım satis est morer: ex nitido fit rusticus atque
ɔos et vineta crepat mera, praeparat ulmos,
ıoritur studiis et amore senescit habendi.
um ubi oves furto, morbo periere capellae,
m mentita seges, bos est enectus arando:
ɜnsus damnis media de nocte caballum
ipit iratusque Philippi tendit ad aedes.
ɜm simul adspexit scabrum intonsumque Philippus,
ırus', ait, 'Voltei, nimis attentusque videris
ıe mihi.' 'Pol, me miserum, patrone, vocares,
velles' inquit 'verum mihi ponere nomen.
›d te per Genium dextramque deosque Penates
ɜecro et obtestor, vitae me redde priori!'
semel adspexit, quantum dimissa petitis
estent, mature redeat repetatque relicta.
iri se quemque suo modulo ac pede verumst.

VIII.

o gaudere et bene rem gerere Albinovano
a rogata refer, comiti scribaeque Neronis.
ıuaeret quid agam, dic multa et pulchra minantem
ɜre nec recte nec suaviter, haud quia grando
tuderit vites oleamve momorderit aestus,
quia longinquis armentum aegrotet in agris;
quia mente minus validus quam corpore toto

Nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum;
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
Cur me funesto properent arcere veterno;
Quae nocuere sequar, fugiam quae profore credam;
Romae Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post haec, ut valeat, quo pacto rem gerat et se,
Vt placeat iuveni, percontare, utque cohorti.
Si dicet 'recte,' primum gaudere, subinde
Praeceptum auriculis hoc instillare memento:
Vt tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

VIIII.

Septimius, Claudi, nimirum intellegit unus,
Quanti me facias; nam cum rogat et prece cogit,
Scilicet ut tibi se laudare et tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
Munere cum fungi propioris censet amici:
Quid possim videt ac novit me valdius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem;
Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
Sic ego, maioris fugiens opprobria culpae,
Frontis ad urbanae descendi praemia. Quodsi
Depositum laudas ob amici iussa pudorem,
Scribe tui gregis hunc et fortem crede bonumque.

X.

Vrbis amatorem Fuscum salvere iubemus
Ruris amatores, hac in re scilicet una
Multum dissimiles, at cetera paene gemelli
Fraternis animis: quidquid negat alter, et alter;
†Adnuimus pariter vetuli notique columbi.
Tu nidum servas, ego laudo ruris amoeni
Rivos et musco circumlita saxa nemusque.

eris? Vivo et regno, simul ista reliqui,
ad caelum effertis rumore secundo,
cerdotis fugitivus liba recuso:
o iam mellitis potiore placentis.
ıturae si convenienter oportet
ue domo quaerendast area primum:
locum potiorem rure beato?
plus tepeant hiemes, ubi gratior aura
rabiem Canis et momenta Leonis,
el accepit solem furibundus acutum?
livellat somnos minus invida cura?
Libycis olet aut nitet herba lapillis?
vicis aqua tendit rumpere plumbum
ae per pronum trepidat cum murmure rivum?
ıter varias nutritur silva columnas,
ue domus, longos quae prospicit agros.
expelles furca, tamen usque recurret
perrumpet furtim fastidia victrix.
Sidonio contendere callidus ostro
quinatem potantia vellera fucum,
ccipiet damnum propiusve medullis
i non poterit vero distinguere falsum.
s plus nimio delectavere secundae,
quatient. Siquid mirabere, pones
Fuge magna: licet sub paupere tecto
regum vita praecurrere amicos.
uum pugna melior communibus herbis
donec minor in certamine longo
t opes hominis frenumque recepit.
uam victo ridens discessit ab hoste,
tem dorso, non frenum depulit ore.
auperiem veritus potiore metallis
caret, dominum vehit inprobus atque
eternum, quia parvo nesciet uti.
conveniet sua res, ut calceus olim,
naior erit, subvertet, si minor, uret.
rte tua vives sapienter, Aristi,

Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
Cogere quam satis est ac non cessare videbor.
Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius quam ducere funem.
Haec tibi dictabam post fanum putre Vacunae,
Excepto quod non simul esses, cetera laetus.

XI.

Quid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos,
Quid concinna Samos, quid Croesi regia Sardis,
Zmyrna quid et Colophon? maiora minorane fama?
Cunctane prae campo et Tiberino flumine sordent,
An venit in votum Attalicis ex urbibus una,
An Lebedum laudas odio maris atque viarum?
'Scis, Lebedus quid sit: Gabiis desertior atque
Fidenis vicus; tamen illic vivere vellem
Oblitusque meorum obliviscendus et illis
Neptunum procul e terra spectare furentem.'
Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
Adspersus volet in caupona vivere; nec qui
Frigus collegit, furnos et balnea laudat
Vt fortunatam plene praestantia vitam;
Nec, si te validus iactaverit Auster in alto,
Idcirco navim trans Aegaeum mare vendas.
Incolumi Rhodos et Mytilene pulchra facit, quod
Paenula solstitio, [campestre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis,] Sextili mense caminus.
Dum licet ac voltum servat Fortuna benignum,
Romae laudetur Samos et Chios et Rhodos absens.
Tu quamcumque deus tibi fortunaverit horam
Grata sume manu neu dulcia differ in annum,
Vt quocumque loco fueris vixisse libenter
Te dicas: nam si ratio et prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter aufert,
Caelum, non animum mutant, qui trans mare currunt.

ɔs exercet inertia: navibus atque
petimus bene vivere. Quod petis, hic est,
is, animus si te non deficit aequus.

XII.

†Agrippae Siculis, quos colligis, Icci,
rueris, non est ut copia maior
onari possit tibi. Tolle querellas;
im non est, cui rerum suppetit usus.
bene, si laterist pedibusque tuis, nil
oterunt regales addere maius.
ı medio positorum abstemius herbis
rtica, sic vives protinus, ut te
liquidus Fortunae rivus inauret,
ıaturam mutare pecunia nescit,
ɔuncta putas una virtute minora.
si Democriti pecus edit agellos
dum peregrest animus sine corpore velox?
ter scabiem tantam et contagia lucri
n sapias et adhuc sublimia cures:
conpescant causae, quid temperet annum,
ɔnte sua iussaene vagentur et errent,
ıat obscurum Lunae, quid proferat orbem,
et possit rerum concordia discors,
s an Stertinium deliret acumen.
ı pisces seu porrum et caepe trucidas,
ıpeio Grospho et, siquid petet, ultro
Grosphus nisi verum orabit et aequum.
ɔrumst annona, bonis ubi quid dest.
ignores, quo sit Romana loco res:
Agrippae, Claudi virtute Neronis
cecidit; ius imperiumque Phrahates
ɔcepit genibus minor; aurea fruges
ıo defundit Copia cornu.

XIII.

Vt proficiscentem docui te saepe diuque,
Augusto reddes signata volumina, Vini,
Si validus, si laetus erit, si denique poscet;
Ne studio nostri pecces odiumque libellis
Sedulus inportes opera vemente minister.
Si te forte meae gravis uret sarcina chartae,
Abicito potius, quam quo perferre iuberis
†Clitellas ferus inpingas Asinaeque paternum
Cognomen vertas in risum et fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propositi simul ac perveneris illuc,
Sic positum servabis onus, ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
Vt vinosa glomus furtivae †Pyrrhia lanae,
Vt cum pileolo soleas conviva tribulis.
Neu volgo narres, te sudavisse ferendo
Carmina, quae possint oculos auresque morari
Caesaris. Oratus multa prece nitere porro.
Vade, vale, cave ne titubes mandataque frangas.

XIIII.

Vilice silvarum et mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis et
Quinque bonos solitum Variam dimittere patres,
Certemus, spinas animone ego fortius an tu
Evellas agro, et melior sit Horatius an res.
Me quamvis Lamiae pietas et cura moratur,
Fratrem maerentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter; tamen istuc mens animusque
Fert et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:
Cui placet alterius, sua nimirumst odio sors.
[Stultus uterque locum inmeritum causatur inique:

In culpast animus, qui se non effugit umquam.]
†Tu mediastinus tacita prece rura petebas,
Nunc urbem et ludos et balnea vilicus optas;
Me constare mihi scis et discedere tristem,
Quandocumque trahunt invisa negotia Romam.
Non eadem miramur; †eo disconvenit inter
Meque et te: nam quae deserta et inhospita tesqua
Credis, amoena vocat, mecum qui sentit, et odit,
Quae tu pulchra putas. Fornix tibi et uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, video, et quod
Angulus iste feret piper et tus ocius uva,
Nec vicina subest vinum praebere taberna
Quae possit tibi, nec meretrix tibicina, cuius
Ad strepitum salias terrae gravis; et tamen urgues
Iampridem non tacta ligonibus arva bovemque
Disiunctum curas et strictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc age, quid nostrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togae nitidique capilli,
Quem scis inmunem Cinarae placuisse rapaci,
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Cena brevis iuvat et prope rivum somnus in herba;
Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro morsuque venenat;
Rident vicini glaebas et saxa moventem
Cum servis. Vrbana diaria rodere mavis,
Horum tu in numerum voto ruis; invidet usum
Lignorum et pecoris tibi calo argutus et horti.
Optat ephippia bos piger, optat arare caballus;
Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

XV.

Quae sit hiemps Veliae, quod caelum, Vala, Salerni
Quorum hominum regio et qualis via (nam mihi Baiae
Musa supervacuas Antonius et tamen illis
Me facit invisum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. Sane murteta relinqui
Dictaque cessantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni vicus gemit, invidus aegris,
Qui caput et stomachum supponere fontibus audent
Clusinis Gabiosque petunt et frigida rura.
Mutandus locus est et deversoria nota
Praeteragendus equus. 'Quo tendis? Non mihi Cumas
Est iter ac Baias' laeva stomachosus habena
Dicet eques; †sed equi frenatost auris in ore);
Maior utrum populum frumenti copia pascat,
Collectosne bibant imbres puteosne perennes
Dulcis aquae (nam vina nihil moror illius orae.
Rure meo possum quidvis perferre patique;
Ad mare cum veni, generosum et lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
In venas animumque meum, quod verba ministret,
Quod me Lucanae iuvenem commendet amicae);
Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
Vtra magis pisces et echinos aequora celent,
Pinguis ut inde domum possim Phaeaxque reverti,
Scribere te nobis, tibi nos adcredere par est.
Maenius, ut rebus maternis atque paternis
Fortiter absumptis urbanus coepit haberi,
Scurra vagus, non qui certum praesepe teneret,
Inpransus non qui civem dignosceret hoste,
Quaelibet in quemvis opprobria fingere saevus,
Pernicies et tempestas barathrumque macelli,
Quidquid quaesierat ventri donaret avaro.
Hic ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas cenabat omasi
Vilis et agninae, tribus ursis quod satis esset;

Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos corrector Bestius. Idem,
Quidquid erat nactus praedae maioris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem, 'non hercule miror,'
Aiebat, 'siqui comedunt bona, cum sit obeso
Nil melius turdo, nil volva pulchrius ampla.'
Nimirum hic ego sum; nam tuta et parvola laudo,
Cum res deficiunt, satis inter vilia fortis:
Verum ubi quid melius contingit et unctius, idem
Vos sapere et solos aio bene vivere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

XVI.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quinti,
Arvo pascat erum an bacis opulentet olivae
Pomisne an pratis an amicta vitibus ulmo:
Scribetur tibi forma loquaciter et situs agri.
Continui montes, ni dissocientur opaca
Valle, sed ut veniens dextrum latus adspiciat Sol,
Laevum decedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid si rubicunda benigni
Corna vepres et pruna ferant, si quercus et ilex
Multa fruge pecus, multa dominum iuvet umbra?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hae latebrae dulces et, iam si credis, amoenae
Incolumem tibi me praestant Septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum;
Sed vereor, necui de te plus quam tibi credas,
Neve putes alium sapiente bonoque beatum,
Neu, si te populus sanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi

Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Siquis bella tibi terra pugnata marique
Dicat et his verbis vacuas permulceat aures:
'Tene magis salvum populus velit an populum tu,
Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et urbi,
Iuppiter,' Augusti laudes agnoscere possis;
Cum pateris sapiens emendatusque vocari,
Respondesne tuo, dic, sodes, nomine? 'Nempe
Vir bonus et prudens dici delector ego ac tu.'
Qui dedit hoc hodie, cras si volet auferet, ut, si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
'Pone, meumst,' inquit: pono tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum:
Mordear opprobriis falsis mutemque colores?
Falsus honor iuvat et mendax infamia terret
Quem nisi mendosum et medicandum? Vir bonus est quis?
'Qui consulta patrum, qui leges iuraque servat,
Quo multae magnaeque secantur iudice lites,
Quo res sponsore et quo causae teste tenentur.'
Sed videt hunc omnis domus et vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
'Nec furtum feci nec fugi,' si mihi dicat
Servus: 'habes pretium, loris non ureris,' aio.
'Non hominem occidi.' 'Non pasces in cruce corvos.'
'Sum bonus et frugi.' 'Renuit negitatque Sabellus'.
Cautus enim metuit foveam lupus accipiterque
Suspectos laqueos et opertum miluus hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittis notae formidine poenae;
Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
Nam de mille fabae modiis cum surripis unum,
Damnumst, non facinus, †mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum quem spectat et omne tribunal,
Quandocumque deos vel porco vel bove placat,

e pater' clare, clare cum dixit 'Apollo,'
:a movet metuens audiri: 'pulchra Laverna,
mihi fallere, da iusto sanctoque videri,
tem peccatis et fraudibus obice nubem.'
melior servo, qui liberior sit avarus,
riviis fixum cum se demittit ob assem,
video: nam qui cupiet, metuet quoque; porro
metuens vivet, liber mihi non erit umquam.
lidit arma, locum virtutis deseruit, qui
per in augenda festinat et obruitur re.
dere cum possis captivum, occidere noli:
riet utiliter; sine pascat durus aretque,
iget ac mediis hiemet mercator in undis,
ionae prosit, portet frumenta penusque.
bonus et sapiens audebit dicere: 'Pentheu
tor Thebarum, quid me perferre patique
ignum coges?' 'Adimam bona.' 'Nempe pecus, rem,
tos, argentum: tollas licet.' 'In manicis et
ipedibus saevo te sub custode tenebo.'
ie deus, simulatque volam, me solvet.' Opinor,
: sentit 'moriar.' Mors ultima linea rerumst.

XVII.

mvis, Scaeva, satis per te tibi consulis et scis,
†tandem pacto deceat maioribus uti,
e, docendus adhuc quae censet amiculus, ut si
:us iter monstrare velit; tamen adspice, siquid
ios, quod cures proprium fecisse, loquamur.
e grata quies et primam somnus in horam
ctat, si te pulvis strepitusque rotarum,
aedit caupona, Ferentinum ire iubebo:
i neque divitibus contingunt gaudia solis,
vixit male, qui natus moriensque fefellit.
rodesse tuis pauloque benignius ipsum
tractare voles, accedes siccus ad unctum.

'Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Aristippus.' 'Si sciret regibus uti,
Fastidiret olus, qui me notat.' Vtrius horum
Verba probes et facta doce, vel iunior audi,
Cur sit Aristippi potior sententia. Namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:
'Scurror ego ipse mihi, populo tu: rectius hoc et
Splendidius multost. Equus ut me portet, alat rex,
Officium facio; tu poscis vilia rerum,
Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.'
Omnis Aristippum decuit color et status et res,
Temptantem maiora fere, praesentibus aequum.
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitae via si conversa decebit.
Alter purpureum non exspectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret non inconcinnus utramque;
Alter Mileti textam cane peius et angue
Vitabit chlamydem, morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. Refer et sine vivat ineptus!
Res gerere et captos ostendere civibus hostes
Attingit solium Iovis et caelestia temptat:
Principibus placuisse viris non ultima laus est.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit qui timuit, ne non succederet: esto.
Quid? qui pervenit fecitne viriliter? Atqui
Hic est aut nusquam, quod quaerimus. Hic onus horret
Vt parvis animis et parvo corpore maius;
Hic subit et perfert. Aut virtus nomen inanest,
Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
Coram rege sua de paupertate tacentes
Plus poscente ferent: distat, sumasne pudenter
An rapias. Atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
'Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis nec pascere firmus'
Qui dicit, clamat 'victum date.' Succinit alter
'Et mihi.' Dividuo findetur munere quadra.

tacitus pasci si posset corvus, haberet
s dapis et rixae multo minus invidiaeque.
ndisium comes aut Surrentum ductus amoenum
queritur salebras et acerbum frigus et imbres
cistam effractam et subducta viatica plorat,
ta refert meretricis acumina, saepe catellam,
pe periscelidem raptam sibi flentis, uti mox
lla fides damnis verisque doloribus adsit.
c semel inrisus triviis attollere curat
cto crure planum, licet illi plurima manet
rima, per sanctum iuratus dicat Osirim:
edite, non ludo; crudeles, tollite claudum.'
aere peregrinum' vicinia rauca reclamat.

XVIII.

bene te novi, metues, liberrime Lolli,
rrantis speciem praebere, professus amicum.
matrona meretrici dispar erit atque
color, infido scurrae distabit amicus.
huic diversum vitio vitium prope maius
eritas agrestis et inconcinna gravisque,
e se commendat tonsa cute, dentibus atris,
n vult libertas dici mera veraque virtus.
tus est medium vitiorum et utrimque reductum.
r in obsequium plus aequo pronus et imi
isor lecti sic nutum divitis horret,
iterat voces et verba cadentia tollit,
puerum saevo credas dictata magistro
dere vel partes mimum tractare secundas;
r rixatur de lana saepe caprina,
pugnat nugis armatus: 'scilicet, ut non
mihi prima fides et, vere quod placet, ut non
iter elatrem, pretium aetas altera sordet.'
bigitur quid enim? Castor sciat an Dolichos plus;
ndisium Minuci melius via ducat an Appi.

Quem damnosa venus, quem praeceps alea nudat,
Gloria quem supra vires et vestit et unguit,
Quem tenet argenti sitis inportuna famesque,
Quem paupertatis pudor et fuga, dives amicus,
Saepe decem vitiis instructior, odit et horret,
Aut, si non odit, regit ac veluti pia mater
Plus quam se sapere et virtutibus esse priorem
Volt et ait prope vera: 'meae (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes; tibi parvola res est:
Arta decet sanum comitem toga; desine mecum
Certare.' Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
Vestimenta dabat pretiosa: beatus enim iam
Cum pulchris tunicis sumet nova consilia et spes,
Dormiet in lucem, scorto postponet honestum
Officium, nummos alienos pascet, ad imum
Thrax erit aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu scrutaberis illius umquam,
Conmissumque teges et vino tortus et ira.
Nec tua laudabis studia aut aliena reprendes,
Nec, cum venari volet ille, poemata panges.
Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque
Zethi, dissiluit, donec suspecta severo
Conticuit lyra. Fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis, quotiensque educet in agros
Aeoliis onerata plagis iumenta canesque,
Surge et inhumanae senium depone Camenae,
Cenes ut pariter pulmenta laboribus empta:
Romanis sollemne viris opus, utile famae
Vitaeque et membris, praesertim cum valeas et
Vel cursu superare canem vel viribus aprum
Possis. Adde, virilia quod speciosius arma
Non est qui tractet: scis, quo clamore coronae
Proelia sustineas campestria; denique saevam
Militiam puer et Cantabrica bella tulisti
Sub duce, qui templis Parthorum signa refigit
Nunc et, siquid abest, Italis adiudicat armis.

ne te retrahas et inexcusabilis absis,
mvis nil extra numerum fecisse modumque
as: interdum nugaris rure paterno.
;itur lintres exercitus, Actia pugna
duce per pueros hostili more refertur;
ersarius est frater, lacus Hadria, donec
rutrum velox victoria fronde coronet.
sentire suis studiis qui crediderit te
tor, utroque tuum laudabit pollice ludum.
tinus ut moneam, siquid monitoris eges tu:
d de quoque viro et cui dicas, saepe videto.
contatorem fugito: nam garrulus idemst,
retinent patulae conmissa fideliter aures,
semel emissum volat inrevocabile verbum.
a ancilla tuum iecur ulceret ulla puerve
a marmoreum venerandi limen amici,
dominus pueri pulchri caraeve puellae
nere te parvo beet aut incommodus angat.
dem commendes, etiam atque etiam aspice, ne mox
atiant aliena tibi peccata pudorem.
limur et quondam non dignum tradimus: ergo
m sua culpa premet, deceptus omitte tueri;
penitus notum, si temptent crimina, serves
erisque tuo fidentem praesidio: qui
te Theonino cum circumroditur, ecquid
te post paulo ventura pericula sentis?
n tua res agitur, paries cum proximus ardet,
neglecta solent incendia sumere vires.]
lcis inexpertis cultura potentis amici;
pertus metuit. Tu, dum tua navis in altost,
e age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
erunt hilarem tristes tristemque iocosi,
latum celeres, agilem navumque remissi;
ores [bibuli media de nocte Falerni
erunt] porrecta negantem pocula, quamvis
cturnos iures te formidare tepores.
ne supercilio nubem: plerumque modestus

Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges et percontabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter aevum,
Neu te semper inops agitet vexetque cupido,
Neu pavor et rerum mediocriter utilium spes,
Virtutem doctrina paret naturane donet,
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum,
Quid pure tranquillet, honos an dulce lucellum,
An secretum iter et fallentis semita vitae.
Me quotiens reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus,
Quid sentire putas? quid credis, amice, precari?
'Sit mihi, quod nunc est, etiam minus, et mihi vivam
Quod superest aevi, siquid superesse volunt di;
Sit bona librorum et provisae frugis in annum
Copia, neu fluitem dubiae spe pendulus horae.'
Sed satis est orare Iovem, quae ponit et aufert:
Det vitam, det opes; aequum mi animum ipse parabo.

XVIIII.

Prisco si credis, Maecenas docte, Cratino,
Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
Quae scribuntur aquae potoribus. Vt male sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas,
Vina fere dulces oluerunt mane Camenae.
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus;
Ennius ipse pater numquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. 'Forum putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare severis:'
Hoc simul edixit, non cessavere poetae
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? siquis voltu torvo ferus et pede nudo
Exiguaeque togae simulet †textore Catonem,
Virtutemne repraesentet moresque Catonis?
Rupit Iarbitam Timagenis aemula lingua,

.et urbanus tenditque disertus haberi.
ɛemplar vitiis imitabile: quodsi
casu, biberent exsangue cuminum.
res, servum pecus, ut mihi saepe
epe iocum vestri movere tumultus!
r vacuum posui vestigia princeps,
a meo pressi pede. Qui sibi fidit,
examen. Parios ego primus iambos
ıatio, numeros animosque secutus
i, non res et agentia verba Lycamben.
foliis ideo brevioribus ornes,
ui mutare modos et carminis artem:
Archilochi †musam pede mascula Sappho,
Alcaeus, sed rebus et ordine dispar,
um quaerit, quem versibus oblinat atris,
sae laqueum famoso carmine nectit.
, non alio dictum prius ore, latinus
ıdicen; iuvat inmemorata ferentem
oculisque legi manibusque teneri.
s, mea cur ingratus opuscula lector
netque domi, premat extra limen iniquus.
ventosae plebis suffragia venor
ɔenarum et tritae munere vestis;
nobilium scriptorum auditor et ultor,
ıcas ambire tribus et pulpita dignor:
lacrimae. 'Spissis indigna theatris
udet recitare et nugis addere pondus'
rides' ait, 'et Iovis auribus ista
dis enim manare poetica mella
, tibi pulcher.' Ad haec ego naribus uti
et, luctantis acuto ne secer ungui,
iste locus' clamo et diludia posco.
ıim genuit trepidum certamen et iram,
inimicitias et funebre bellum.]

XX.

Vertumnum Ianumque, liber, spectare videris,
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
Odisti claves et grata sigilla pudico;
Paucis ostendi gemis et communia laudas,
Non ita nutritus. Fuge quo descendere gestis:
Non erit emisso reditus tibi. 'Quid miser egi?
Quid volui?' dices, ubi quid te laeserit; et scis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quodsi non odio peccantis desipit augur,
Carus eris Romae, donec te deseret aetas;
Contrectatus ubi manibus sordescere volgi
Coeperis, aut tineas pasces taciturnus inertes
Aut fugies Uticam aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus, ut ille,
Qui male parentem in rupes protrusit asellum
Iratus: quis enim invitum servare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba senectus.
Cum tibi sol †tepidus plures admoverit aures,
Me libertino natum patre et in tenui re
Maiores pinnas nido extendisse loqueris,
Vt, quantum generi demas, virtutibus addas;
Me primis urbis belli placuisse domique,
Corporis exigui, praecanum, solibus †aptum,
Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Forte meum siquis te percontabitur aevum:
Me quater undenos sciat inplevisse Decembres,
Collegam Lepidum quo dixit Lollius anno.

EPISTVLARVM

LIBER ALTER.

I.

ıt sustineas et tanta negotia solus,
las armis tuteris, moribus ornes,
ı emendes: in publica commoda peccem,
o sermone morer tua tempora, Caesar.
ıs et Liber pater et cum Castore Pollux,
gentia facta deorum in templa recepti,
ırras hominumque colunt genus, aspera bella
unt, agros adsignant, oppida condunt,
re suis non respondere favorem
ım meritis. Diram qui contudit hydram
e fatali portenta labore subegit,
ıit invidiam supremo fine domari.
ım fulgore suo, qui praegravat, artes
ɜ positas: exstinctus amabitur idem.
ti tibi maturos largimur honores,
sque tuum per numen ponimus aras,
turum alias, nil ortum tale fatentes.
ıs hoc populus sapiens et iustus in uno,
tris ducibus, te Grais anteferendo,
nequaquam simili ratione modoque
ıt et, nisi quae terris semota suisque
ıibus defuncta videt, fastidit et odit,
tor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
is quinque viri sanxerunt, foedera regum
biis vel cum rigidis aequata Sabinis,
ıum libros, annosa volumina vatum

Dictitet Albano Musas in monte locutas.
Si, quia Graiorum sunt antiquissima quaeque
Scripta vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina, non est quod multa loquamur:
Nil intrast olea, nil extrast in nuce duri;
Venimus ad summum fortunae, pingimus atque
Psallimus et luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poemata reddit,
Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet an inter
Viles atque novos? Excludat iurgia finis!
'Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.'
Quid? qui deperiit minor uno mense vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne probosque,
An quos et praesens et postera respuat aetas?
'Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
Qui vel mense brevi vel totost iunior anno.'
Vtor permisso, caudaeque pilos ut equinae
Paulatim vello, et demo unum, demo etiam unum,
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit in fastos et virtutem aestimat annis
Miraturque nihil nisi quod Libitina sacravit.
Ennius, et sapiens et fortis et alter Homerus,
Vt critici dicunt, leviter curare videtur,
Quo promissa cadant et somnia Pythagorea.
Naevius in manibus non est et mentibus haeret
Paene recens? adeo sanctumst vetus omne poema.
Ambigitur quotiens, uter utro sit prior, aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alti,
Dicitur Afrani toga convenisse Menandro,
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi,
Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit et hos arto stipata theatro
Spectat Roma potens, habet hos numeratque poetas
Ad nostrum tempus Livi scriptoris ab aevo.
Interdum volgus rectum videt; est ubi peccat.

Si veteres ita miratur laudatque poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis conparet: errat;
Si quaedam nimis antique, si pleraque dure
Dicere credit eos, ignave multa fatetur:
Et sapit et mecum facit et Iove iudicat aequo.
Non equidem insector delendave carmina Livi
Esse reor, memini quae plagosum mihi parvo
Orbilium dictare; sed emendata videri
Pulchraque et exactis minimum distantia miror.
Inter quae verbum emicuit si forte decorum,
Si versus paulo concinnior unus et alter,
Iniuste totum ducit venditque poema.
Indignor quicquam reprendi, non quia crasse
Conpositum inlepideve putetur, sed quia nuper,
Nec veniam antiquis, sed honorem et praemia posci.
Recte necne crocum floresque perambulet Attae
Fabula si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti paene patres, ea cum reprendere coner,
Quae gravis Aesopus, quae doctus Roscius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt,
Vel quia turpe putant parere minoribus et quae
Inberbi didicere, senes perdenda fateri.
Iam Saliare Numae carmen qui laudat et illud,
Quod mecum ignorat, solus volt scire videri,
Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
Nostra sed inpugnat, nos nostraque lividus odit.
Quod si tam Grais novitas invisa fuisset
Quam nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
Quod legeret tereretque viritim publicus usus?
Vt primum positis nugari Graecia bellis
Coepit et in vitium fortuna labier aequa:
Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum,
Marmoris aut eboris fabros aut aeris amavit,
Suspendit picta voltum mentemque tabella,
Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragoedis.
Sub nutrice puella velut si luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.

Hoc paces habuere bonae ventique secundi.
Romae dulce diu fuit et sollemne reclusa
Mane domo vigilare, clienti promere iura,
Cautos nominibus rectis expendere nummos,
Maiores audire, minori dicere per quae
Crescere res posset, minui damnosa libido.
Quid placet aut odiost, quod non mutabile credas?
Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi studio: pueri patresque severi
Fronde comas vincti cenant et carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos [me] adfirmo scribere versus,
Invenior Parthis mendacior, et prius orto
Sole vigil calamum et chartas et scrinia posco.
Navim agere ignarus navis timet, abrotonum aegro
Non audet nisi qui didicit dare, quod †medicorumst,
†Promittunt medici, tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctique poemata passim.
Hic error tamen et levis haec insania quantas
Virtutes habeat, sic collige: vatis avarus
Non temerest animus; versus amat, hoc studet unum;
Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet,
Non fraudem socio puerove incogitat ullam
Pupillo; vivit siliquis et pane secundo;
Militiae quamquam piger et malus, utilis urbi,
Si das hoc, parvis quoque rebus magna iuvari.
Os tenerum pueri balbumque poeta figurat,
Torquet ab obscaenis iam nunc sermonibus aurem,
Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
Asperitatis et invidiae corrector et irae,
Recte facta refert, orientia tempora notis
Instruit exemplis, inopem solatur et aegrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus et praesentia numina sentit,
Caelestes inplorat aquas docta prece blandus,
Avertit morbos, metuenda pericula pellit,
Inpetrat et pacem et locupletem frugibus annum.

Carmine di superi placantur, carmine Manes.
Agricolae prisci, fortes parvoque beati,
Condita post frumenta †levantes tempore festo
Corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum sociis operum, pueris et coniuge fida,
Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
Floribus et vino Genium memorem brevis aevi.
Fescennina per hunc invecta licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit,
Libertasque recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter, donec iam saevus apertam
In rabiem coepit verti iocus et per honestas
Ire domos inpune minax. Doluere cruento
Dente lacessiti, fuit intactis quoque cura
Condicione super communi, quin etiam lex
Poenaque lata, malo quae nollet carmine quemquam
Describi; vertere modum formidine fustis
Ad bene dicendum delectandumque redacti.
Graecia capta ferum victorem cepit et artes
Intulit agresti Latio: sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
Munditiae pepulere; sed in longum tamen aevum
Manserunt hodieque manent vestigia ruris.
Serus enim Graecis admovit acumina chartis,
Et post Punica bella quietus quaerere coepit,
Quid Sophocles et Thespis et Aeschylus utile ferrent.
Temptavit quoque rem si digne vertere posset,
Et placuit sibi, natura sublimis et acer:
Nam spirat tragicum satis et feliciter audet,
Sed turpem putat inscite metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum, sed habet comoedia tanto
Plus oneris, quanto veniae minus. Adspice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi,
Vt patris attenti, lenonis ut insidiosi,
Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis,
Quam non adstricto percurrat pulpita socco.

Gestit enim nummum in loculos demittere, post hoc
Securus, cadat an recto stet fabula talo.
Quem tulit ad scaenam ventoso Gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat:
Sic leve, sic parvumst, animum quod laudis avarum
Subruit aut reficit. Valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Saepe etiam audacem fugat hoc terretque poetam,
Quod numero plures, virtute et honore minores,
Indocti stolidique et depugnare parati,
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
Verum equitis quoque iam migravit ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos et gaudia vana.
Quattuor aut plures aulaea premuntur in horas,
Dum fugiunt equitum turmae peditumque catervae;
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis,
Esseda festinant, pilenta, petorrita, naves,
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus, seu
Diversum confusa genus panthera camelo
Sive elephas albus volgi converteret ora;
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi praebentem nimio spectacula plura,
Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam aut surdo. Nam quae pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus aut mare Tuscum:
Tanto cum strepitu ludi spectantur et artes
Divitiaeque peregrinae, quibus oblitus actor
Cum stetit in scaena, concurrit dextera laevae.
Dixit adhuc aliquid? Nil sane. Quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes me, quae facere ipse recusem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne:
Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit,

Irritat, mulcet, falsis terroribus inplet,
Vt magus, et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age et his, qui se lectori credere malunt
Quam spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam redde brevem, si munus Apolline dignum
Vis conplere libris et vatibus addere calcar,
Vt studio maiore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala saepe poetae,
Vt vineta egomet caedam mea, cum tibi librum
Sollicito damus aut fesso; cum laedimur, unum
Siquis amicorumst ausus reprendere versum;
Cum loca iam recitata revolvimus inrevocati;
Cum lamentamur non adparere labores
Nostros et tenui deducta poemata filo;
Cum speramus eo rem venturam, ut simul atque
Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
Arcessas et egere vetes et scribere cogas.
Sed tamen est operae pretium cognoscere, quales
Aedituos habeat belli spectata domique
Virtus, indigno non conmittenda poetae.
Gratus Alexandro regi magno fuit ille
Choerilus, incultis qui versibus et male natis
Rettulit acceptos, regale nomisma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere scriptores carmine foedo
Splendida facta linunt. Idem rex ille, poema
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto vetuit, nequis se praeter Apellem
Pingeret aut alius Lysippo duceret aera
Fortis Alexandri voltum simulantia. Quodsi
Iudicium subtile videndis artibus illud
Ad libros et ad haec Musarum dona vocares,
Boeotum in crasso iurares aere natum.
At neque dedecorant tua de se iudicia atque
Munera, quae multa dantis cum laude tulerunt
Dilecti tibi Vergilius Variusque poetae,
Nec magis expressi voltus per ahenea signa

Quam per vatis opus mores animique virorum
Clarorum adparent. Nec sermones ego mallem
Repentes per humum quam res conponere gestas
Terrarumque situs et flumina dicere et arces
Montibus inpositas et barbara regna tuisque
Auspiciis totum confecta duella per orbem
Claustraque custodem pacis cohibentia Ianum
Et formidatam Parthis te principe Romam,
Si quantum cuperem possem quoque; sed neque parvu
Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet
Rem temptare pudor quam vires ferre recusent.
Sedulitas autem stulte quem diligit urguet,
Praecipue cum se numeris commendat et arte.
Discit enim citius meminitque libentius illud
Quod quis deridet quam quod probat et veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat, ac neque ficto
In peius voltu proponi cereus usquam
Nec prave factis decorari versibus opto,
Ne rubeam pingui donatus munere et una
Cum scriptore meo capsa porrectus operta
Deferar in vicum vendentem tus et odores
Et piper et quidquid chartis amicitur ineptis.

II.

Flore, bono claroque fidelis amice Neroni,
Siquis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis et tecum sic agat 'hic et
Candidus et talos a vertice pulcher ad imos
Fiet eritque tuus nummorum milibus octo,
Verna ministeriis ad nutus aptus eriles,
Litterulis Graecis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda;
Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
Multa fidem promissa levant, ubi plenius aequo
Laudat venales qui volt extrudere merces:

s urguet me nulla; meo sum pauper in aere.
mo hoc mangonum faceret tibi; non temere a me
ivis ferret idem. Semel hic cessavit et, ut fit,
scalis latuit metuens pendentis habenae;
s nummos, excepta nihil te si fuga laedit:'
ferat pretium poenae securus, opinor.
udens emisti vitiosum, dicta tibist lex:
sequeris tamen hunc et lite moraris iniqua?
xi me pigrum proficiscenti tibi, dixi
libus officiis prope mancum, ne mea saevus
rgares ad te quod epistula nulla rediret.
id tum profeci, mecum facientia iura
tamen attemptas? Quereris super hoc etiam, quod
spectata tibi non mittam carmina mendax.
aculli miles collecta viatica multis
erumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
erdiderat: post hoc vemens lupus et sibi et hosti
atus pariter, ieiunis dentibus acer,
aesidium regale loco deiecit, ut aiunt,
mme munito et multarum divite rerum.
arus ob id factum donis ornatur honestis,
cipit et bis dena super sestertia nummum.
rte sub hoc tempus castellum evertere praetor
scio quod cupiens hortari coepit eundem
rbis, quae timido quoque possent addere mentem:
bone, quo virtus tua te vocat, i pede fausto,
andia laturus meritorum praemia. Quid stas?'
st haec ille catus, quantumvis rusticus, 'ibit,
it eo, quo vis, qui zonam perdidit' inquit.
mae nutriri mihi contigit atque doceri,
atus Grais quantum nocuisset Achilles.
liecere bonae paulo plus artis Athenae,
ilicet ut possem curvo dignoscere rectum
que inter silvas Academi quaerere verum.
ira sed emovere loco me tempora grato
vilisque rudem belli tulit aestus in arma
esaris Augusti non responsura lacertis.

Vnde simul primum me dimisere Philippi
Decisis humilem pinnis inopemque paterni
Et laris et fundi, paupertas impulit audax,
Vt versus facerem. Sed quod non desit habentem
Quae poterunt umquam satis expurgare cicutae,
Ni melius dormire putem quam scribere versus?
Singula de nobis anni praedantur euntes:
Eripuere iocos, venerem, convivia, ludum;
Tendunt extorquere poemata: quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur amantque.
Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis,
Ille Bioneis sermonibus et sale nigro.
Tres mihi convivae prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod iubet alter;
Quod petis, id sanest invisum acidumque duobus.
Praeter cetera me Romaene poemata censes
Scribere posse inter tot curas totque labores?
Hic sponsum vocat, hic auditum scripta relictis
Omnibus officiis; cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino, visendus uterque:
Intervalla vides †humane commoda. Verum
Purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstet?
Festinat calidus mulis gerulisque redemptor,
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum,
Tristia robustis luctantur funera plaustris,
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus:
I nunc et versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus et fugit urbes,
Rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra:
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere et contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumsit Athenas
Et studiis annos septem dedit insenuitque
Libris et curis, statua taciturnius exit
Plerumque et risu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis et tempestatibus urbis

Verba lyrae motura sonum conectere digner?
†Frater erat Romae consulti rhetor, ut alter
Alterius sermone meros audiret honores,
Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mucius ille.
Qui minus argutos vexat furor iste poetas?
Carmina conpono, hic elegos. Mirabile visu
Caelatumque novem Musis opus! Adspice primum,
Quanto cum fastu, quanto molimine circum
Spectemus vacuam Romanis vatibus aedem;
Mox etiam, si forte vacas, sequere et procul audi,
Quid ferat et quare sibi nectat uterque coronam.
Caedimur et totidem plagis consumimus hostem
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Discedo Alcaeus puncto illius; ille meo quis?
Quis nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
Fit Mimnermus et optivo cognomine crescit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum scribo et supplex populi suffragia capto;
Idem finitis studiis et mente recepta
Obturem patulas inpune legentibus aures.
Ridentur mala qui conponunt carmina; verum
Gaudent scribentes et se venerantur et ultro,
Si taceas, laudant quidquid scripsere beati.
At qui legitimum cupiet fecisse poema,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti.
Audebit, quaecumque parum splendoris habebunt
Et sine pondere erunt et honore indigna ferentur,
Verba movere loco, quamvis invita recedant
Et versentur adhuc intra penetralia Vestae;
Obscurata diu populo bonus eruet atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
Quae priscis memorata Catonibus atque Cethegis
Nunc situs informis premit et deserta vetustas;
Adsciscet nova, quae genitor produxerit usus.
Vemens et liquidus puroque simillimus amni
Fundet opes Latiumque beabit divite lingua;
Luxuriantia conpescet, nimis aspera sano

Levabit cultu, virtute carentia tollet,
Ludentis speciem dabit et torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur.
Praetulerim scriptor delirus inersque videri,
Dum mea delectent mala me vel denique fallant,
Quam sapere et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragoedos
In vacuo laetus sessor plausorque theatro,
Cetera qui vitae servaret munia recto
More, bonus sane vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis
Et signo laeso non insanire lagoenae,
Posset qui rupem et puteum vitare patentem:
Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus
Expulit elleboro morbum bilemque meraco
Et redit ad sese, 'pol, me occidistis, amici,
Non servastis' ait, 'cui sic extorta voluptas
Et demptus per vim mentis gratissimus error.'
Nimirum saperest abiectis utile nugis,
Et tempestivum pueris concedere ludum,
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed verae numerosque modosque ediscere vitae.
Quocirca mecum loquor haec tacitusque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia lymphae,
Narrares medicis: quod, quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si volnus tibi monstrata radice vel herba
Non fieret levius, fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier: audieras, cui
Rem di donarent, illi decedere pravam
Stultitiam; et, cum sis nihilo sapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus isdem?
[At si divitiae prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te: nempe ruberes,
Viveret in terris te siquis avarior uno.]
Si propriumst, quod quis libra mercatur et aere,
Quaedam, si credis consultis, mancipat usus:

i te pascit ager, tuus est, et vilicus Orbi,
m segetes occat tibi mox frumenta daturas,
dominum sentit. Das nummos, accipis uvam,
llos, ova, cadum temeti: nempe modo isto
ulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
t etiam supra nummorum milibus emptum.
id refert, vivas numerato nuper an olim?
ptor Aricini quondam Veientis et arvi
ptum cenat olus, quamvis aliter putat; emptis
b noctem gelidam lignis calefactat ahenum;
d vocat usque suum, qua populus adsita certis
mitibus vicina †refugit iurgia; tamquam
t proprium quicquam, puncto quod mobilis horae
nc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte suprema
rmutet dominos et cedat in altera iura.
c quia perpetuus nulli datur usus, et heres
redem alterius velut unda supervenit undam,
id vici prosunt aut horrea? quidve Calabris
ltibus adiecti Lucani, si metit Orcus
andia cum parvis, non exorabilis auro?
mmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
gentum, vestes Gaetulo murice tinctas
nt qui non habeant, est qui non curat habere.
r alter fratrum cessare et ludere et ungui
aeferat Herodis palmetis pinguibus, alter
rus et inportunus ad umbram lucis ab ortu
lvestrem flammis et ferro mitiget agrum,
it Genius, natale comes qui temperat astrum,
aturae deus humanae, mortalis in unum
odque caput, voltu mutabilis, albus et ater.
tar et ex modico, quantum res poscet, acervo
llam nec metuam, quid de me iudicet heres,
od non plura datis invenerit; et tamen idem
ire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
iscrepet et quantum discordet parcus avaro.
istat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptum
vitus facias neque plura parare labores,

Ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies inmunda tamen procul absit: ego †utrum
Nave ferar magna an parva, ferar unus et idem.
Non agimur tumidis velis aquilone secundo:
Non tamen adversis aetatem ducimus austris,
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re
Extremi primorum, extremis usque priores.
Non es avarus: abi. Quid? Cetera iam simul isto
Cum vitio fugere? Caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine et ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos lemures portentaque Thessala rides?
Natales grate numeras? ignoscis amicis?
Lenior et melior fis accedente senecta?
Quid te exempta levat spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, decede peritis.
Lusisti satis, edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibist, ne potum largius aequo
Rideat et pulset lasciva decentius aetas.

III.

[LIBER DE ARTE POETICA.]

Humano capiti cervicem pictor equinam
Iungere si velit et varias inducere plumas,
Vndique collatis membris ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne:
Spectatum admissi risum teneatis, amici?
Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
Persimilem, cuius, velut aegri somnia, vanae
Fingentur species, ut nec pes nec caput uni
Reddatur formae. Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.
Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim;
Sed non ut placidis coeant inmitia, non ut

avibus geminentur, tigribus agni.
ravibus plerumque et magna professis
, late qui splendeat, unus et alter
pannus, cum lucus et ara Dianae
antis aquae per amoenos ambitus agros
n Rhenum aut pluvius describitur arcus.
non erat his locus. Et fortasse cupressum
lare: quid hoc, si fractis enatat exspes
aere dato qui pingitur? Amphora coepit
urrente rota cur urceus exit?
it quidvis, simplex dumtaxat et unum.
ars vatum, pater et iuvenes patre digni,
r specie recti. Brevis esse laboro,
fio; sectantem lenia nervi
animique; professus grandia turget;
mi tutus nimium timidusque procellae;
re cupit rem prodigialiter unam,
n silvis adpingit, fluctibus aprum.
ducit culpae fuga, si caret arte.
circa ludum faber unus et ungues
et molles imitabitur aere capillos,
eris summa, quia ponere totum
nunc ego me, siquid conponere curem,
is esse velim quam naso vivere pravo
m nigris oculis nigroque capillo.
ateriam vestris, qui scribitis, aequam
t versate diu, quid ferre recusent,
ant umeri. Cui lecta potenter erit res,
dia deseret hunc nec lucidus ordo.
aec virtus erit et venus, aut ego fallor,
unc dicat iam nunc debentia dici,
differat et praesens in tempus omittat;
etiam tenuis cautusque serendis
, hoc spernat †promissi carminis auctor.
gregie, notum si callida verbum
t iunctura novum. Si forte necessest
onstrare recentibus abdita rerum,

Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget dabiturque licentia sumpta pudenter.
Et nova factaque nuper habebunt verba fidem, seu
Graeco fonte cadent parce detorta. Quid autem
Caecilio Plautoque dabit Romanus ademptum
Vergilio Varioque? Ego cur, adquirere pauca
Si possum, invideor, cum lingua Catonis et Enni
Sermonem patrium ditaverit et nova rerum
Nomina protulerit? Licuit semperque licebit
Signatum praesente nota procudere nummum.
Vt silvae foliis pronos mutantur in annos,
Prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas,
Et iuvenum ritu florent modo nata vigentque.
Debemur morti nos nostraque. Sive receptus
Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
Regis opus, sterilisve diu †palus aptaque remis
Vicinas urbes alit et grave sentit aratrum,
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt,
Nedum sermonum stet honos et gratia vivax.
Multa renascentur, quae iam cecidere, cadentque,
Quae nunc sunt in honore, vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitriumst et ius et norma loquendi.
Res gestae regumque ducumque et tristia bella
Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
Versibus inpariter iunctis querimonia primum,
Post etiam inclusast voti sententia compos;
Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant et adhuc sub iudice lis est.
Archilochum proprio rabies armavit iambo:
Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,
Alternis aptum sermonibus et populares
Vincentem strepitus et natum rebus agendis.
Musa dedit fidibus divos puerosque deorum
Et pugilem victorem et equum certamine primum
Et iuvenum curas et libera vina referre.
Descriptas servare vices operumque colores,

ur ego, si nequeo ignoroque, poeta salutor?
ur nescire pudens prave quam discere malo?
ersibus exponi tragicis res comica non vult;
idignatur item privatis ac prope socco
ignis carminibus narrari cena Thyestae.
terdum tamen et vocem comoedia tollit,
atusque Chremes tumido delitigat ore;
; tragicus plerumque dolet sermone pedestri
lephus et Peleus, cum pauper et exsul uterque
oicit ampullas et sesquipedalia verba,
curat cor spectantis tetigisse querella.
ngula quaeque locum teneant sortita decentem.
on satis est pulchra esse poemata; dulcia sunto
; quocumque volent animum auditoris agunto.
; ridentibus adrident, ita flentibus adflent
umani voltus. Si vis me flere, dolendumst
imum ipsi tibi: tum tua me infortunia laedent,
lephe vel Peleu; male si mandata loqueris,
ut dormitabo aut ridebo. Tristia maestum
oltum verba decent, iratum plena minarum,
ludentem lasciva, severum seria dictu.
ormat enim natura prius nos intus ad omnem
ortunarum habitum: iuvat aut inpellit ad iram
ut ad humum maerore gravi deducit et angit;
ost effert animi motus interprete lingua.
dicentis erunt fortunis absona dicta,
omani tollent equites peditesque cachinnum.
tererit multum, divusne loquatur an heros,
aturusne senex an adhuc florente iuventa
ervidus, et matrona potens an sedula nutrix,
ercatorne vagus cultorne virentis agelli,
olchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis.
ut famam sequere aut sibi convenientia finge.
criptor Homeriacum si forte reponis Achillem:
piger, iracundus, inexorabilis, acer
ura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
t Medea ferox invictaque, flebilis Ino,

Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Siquid inexpertum scaenae conmittis et audes
Personam formare novam, servetur ad imum,
Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.
Difficilest proprie †communia dicere; tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati iuris erit, si
Non circa vilem patulumque moraberis orbem
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres nec desilies imitator in artum,
Vnde pedem proferre pudor vetet aut operis lex.
Nec sic incipies, ut scriptor cyclius olim:
'Fortunam Priami cantabo et nobile bellum'.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte:
Dic mihi, Musa, virum, captae post tempora Troiae
Qui mores hominum multorum vidit et urbes.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphaten †Scyllamque et cum Cyclope Charybdim
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri
Nec gemino bellum Troianum orditur ab ovo;
Semper ad eventum festinat et in medias res
Non secus ac notas auditorem rapit, et quae
Desperat tractata nitescere posse, relinquit,
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi,
Si plosoris eges aulaea manentis et usque
Sessuri, donec cantor 'vos plaudite' dicat.
Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor naturis dandus et annis.
Reddere qui voces iam scit puer et pede certo
Signat humum, gestit paribus conludere et iram
Colligit ac ponit temere et mutatur in horas.

s iuvenis tandem custode remoto
equis canibusque et aprici gramine campi,
in vitium flecti, monitoribus asper,
tardus provisor, prodigus aeris,
s cupidusque et amata relinquere pernix.
is studiis aetas animusque virilis
opes et amicitias, inserviit honori,
sse cavet quod mox mutare laboret.
enem circumveniunt incommoda, vel quod
et inventis miser abstinet ac timet uti,
ıd res omnes timide gelideque ministrat,
spe †longus, iners pavidusque futuri,
ı, querulus, laudator temporis acti
o, castigator censorque minorum.
ɛrunt anni venientes commoda secum,
ecedentes adimunt. Ne forte seniles
tur iuveni partes pueroque viriles.
in adiunctis aevoque morabimur aptis.
tur res in scaenis aut acta refertur.
irritant animos demissa per aurem
uae sunt oculis subiecta fidelibus et quae
i tradit spectator: non tamen intus
ɡeri promes in scaenam multaque tolles
is, quae mox narret facundia praesens.
·os coram populo Medea trucidet,
nana palam coquat exta nefarius Atreus,
avem Procne vertatur, Cadmus in anguem.
nque ostendis mihi sic, incredulus odi.
inor neu sit quinto productior actu
quae posci volt et spectata reponi;
ıs intersit, nisi dignus vindice nodus
:; nec quarta loqui persona laboret.
partes chorus officiumque virile
t, neu quid medios intercinat actus,
ɔn proposito conducat et haereat apte.
is faveatque et consilietur amice,
t iratos et amet pacare tumentes;

Ille dapes laudet mensae brevis, ille salubrem
Iustitiam legesque et apertis otia portis;
Ille tegat commissa deosque precetur et oret,
Vt redeat miseris, abeat Fortuna superbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta tubaeque
Aemula, sed tenuis simplexque foramine pauco
Adspirare et adesse choris erat utilis atque
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu;
Quo sane populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi castusque verecundusque coibat.
Postquam coepit agros extendere victor et urbes
Latior amplecti murus vinoque diurno
Placari Genius festis inpune diebus,
Accessit numerisque modisque licentia maior.
Indoctus quid enim saperet liberque laborum
Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
Sic priscae motumque et luxuriem addidit arti
Tibicen traxitque vagus per pulpita vestem;
Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia praeceps,
Vtiliumque sagax rerum et divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit et asper
Incolumi gravitate iocum temptavit eo quod
Illecebris erat et grata novitate morandus
Spectator functusque sacris et potus et exlex.
Verum ita risores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
Ne, quicumque deus, quicumque adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro nuper et ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas
Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indigna tragoedia versus,
Vt festis matrona moveri iussa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego inornata et dominantia nomina solum

ıque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo,
ıic enitar tragico differre colori,
hil intersit, Davusne loquatur et audax
as, emuncto lucrata Simone talentum,
ustos famulusque dei Silenus alumni.
oto fictum carmen sequar, ut sibi quivis
t idem, sudet multum frustraque laboret
ı idem: tantum series iuncturaque pollet,
ım de medio sumptis accedit honoris.
deducti caveant me iudice Fauni,
elut innati triviis ac paene forenses
ıimium teneris iuvenentur versibus umquam
ınmunda crepent ignominiosaque dicta.
duntur enim, quibus est equus et pater et res,
siquid fricti ciceris probat et nucis emptor,
is accipiunt animis donantve corona.
ba longa brevi subiecta vocatur iambus,
ıitus: unde etiam trimetris accrescere iussum
ın iambeis, cum senos redderet ictus
ıs ad extremum similis sibi: non ita pridem,
or ut paullo graviorque veniret ad aures,
leos stabiles in iura paterna recepit
ıodus et patiens, non ut de sede secunda
'et aut quarta socialiter. Hic et in Acci
ibus trimetris adparet rarus et Enni
aenam missos cum magno pondere versus
ɔperae celeris nimium curaque carentis
gnoratae premit artis crimine turpi.
quivis videt inmodulata poemata iudex,
ıta Romanis veniast indigna poetis.
ıone vager scribamque licenter? an omnes
os peccata putem mea, tutus et intra
veniae cautus? Vitavi denique culpam,
laudem merui. Vos exemplaria Graeca
ırna versate manu, versate diurna.
ıstri proavi Plautinos et numeros et
ıvere sales, nimium patienter utrumque,

Ne dicam stulte, mirati, si modo ego et vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto
Legitimumque sonum digitis callemus et aure.
Ignotum tragicae genus invenisse Camenae
Dicitur et plaustris vexisse poemata Thespis
Qui canerent agerentque peruncti faecibus ora.
Post hunc personae pallaeque repertor honestae
Aeschylus et modicis instravit pulpita tignis
Et docuit magnumque loqui nitique cothurno.
Successit vetus his comoedia, non sine multa
Laude; sed in vitium libertas excidit et vim
Dignam lege regi: lex est accepta chorusque
Turpiter obticuit sublato iure nocendi.
Nil intemptatum nostri liquere poetae;
Nec minimum meruere decus vestigia Graeca
Ausi deserere et celebrare domestica facta,
Vel qui praetextas vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clarisve potentius armis
Quam lingua Latium, si non offenderet unum
Quemque poetarum limae labor et mora. Vos, o
Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies et multa litura coercuit atque
Praesectum decies non castigavit ad unguem.
Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit et excludit sanos Helicone poetas
Democritus, bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam, secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium nomenque poetae,
Si tribus Anticyris caput insanabile numquam
Tonsori Licino commiserit. O ego laevus,
Qui purgor bilem sub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poemata: verum
Nil tantist. Ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quae ferrum valet exsors ipsa secandi;
Munus et officium, nil scribens ipse, docebo:
Vnde parentur opes, quid alat formetque poetam,
Quid deceat, quid non, quo virtus, quo ferat error.

ndi recte saperest et principium et fons.
ibi Socraticae poterunt ostendere chartae,
que provisam rem non invita sequentur.
dicit, patriae quid debeat et quid amicis,
it amore parens, quo frater amandus et hospes,
sit conscripti, quod iudicis officium, quae
in bellum missi ducis: ille profecto
re personae scit convenientia cuique.
ere exemplar vitae morumque iubebo
n imitatorem et vivas hinc ducere voces.
um speciosa locis morataque recte
nullius veneris, sine pondere et arte,
s oblectat populum meliusque moratur,
versus inopes rerum nugaeque canorae.
ingenium, Grais dedit ore rotundo
loqui, praeter laudem nullius avaris.
ii pueri longis rationibus assem
it in partes centum diducere. 'Dicat
Albini: si de quincunce remotast
quid superat? Properat dixisse 'triens.' 'Eu!
oteris servare tuam. Redit uncia, quid fit?'
.' At haec animos aerugo et cura peculi
emel imbuerit, speramus carmina fingi
linenda cedro et levi servanda cupresso?
rodesse volunt aut delectare poetae
mul et iucunda et idonea dicere vitae.
iid praecipies, esto brevis, ut cito dicta
iant animi dociles teneantque fideles.
supervacuum pleno de pectore manat.]
voluptatis causa sint proxima veris.
odcumque volet poscat sibi fabula credi,
ransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo.
iae seniorum agitant expertia frugis,
praetereunt austera poemata Ramnes.
tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
em delectando pariterque monendo.
eret aera liber Sosiis, hic et mare transit

Et longum noto scriptori prorogat aevum.
Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus:
Nam neque chorda sonum reddit, quem volt manus et mens,
Poscentique gravem persaepe remittit acutum,
Nec semper feriet, quodcumque minabitur, arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit
Aut humana parum cavit natura. Quid ergost?
Vt scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, venia caret; ut citharoedus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum cessat, fit Choerilus ille,
Quem bis terve bonum cum risu miror, ut idem
Indignor quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum operi longo fas est obrepere somnum.
Vt pictura poesis: erit quae, si propius stes,
Te capiat magis, et quae, iam si longius abstes.
Haec amat obscurum; volet haec sub luce videri,
Iudicis argutum quae non formidat acumen;
Haec placuit semel, haec decies repetita placebit.
O maior iuvenum, quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum et per te sapis, hoc tibi dictum
Tolle memor, certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi. Consultus iuris et actor
Causarum mediocris abest virtute diserti
Messallae nec scit quantum Cascellius Aulus,
Sed tamen in pretiost: mediocribus esse poetis
Non homines, non di, non concessere columnae.
Vt gratas inter mensas symphonia discors
Et crassum unguentum et Sardo cum melle papaver
Offendunt, poterat duci quia cena sine istis:
Sic animis natum inventumque poema iuvandis,
Si paulum summo decessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
Indoctusque pilae discive trochive quiescit,
Ne spissae risum tollant inpune coronae:

nescit versus tamen audet fingere? Quidni?
r et ingenuus, praesertim census equestrem
mam nummorum vitioque remotus ab omni.
ıihil invita dices faciesve Minerva;
bi iudiciumst, ea mens; siquid tamen olim
›seris, in Maeci descendat iudicis aures
atris et nostras nonumque prematur in annum
branis intus positis; delere licebit,
l non edideris; nescit vox missa reverti.
stres homines sacer interpresque deorum
ibus et victu foedo deterruit Orpheus.
ıs ob hoc lenire tigres rabidosque leones;
ıs et Amphion, Thebanae conditor urbis,
movere sono testudinis et prece blanda
re, quo vellet. Fuit haec sapientia quondam
ica privatis secernere, sacra profanis,
ubitu prohibere vago, dare iura maritis,
da moliri, leges incidere ligno.
ıonor et nomen divinis vatibus atque
ınibus venit. Post hos insignis Homerus
ıeusque mares animos in Martia bella
ibus exacuit; dictae per carmina sortes,
itae monstrata viast, et gratia regum
is temptata modis, ludusque repertus
›ngorum operum finis: ne forte pudori
ibi Musa lyrae sollers et cantor Apollo.
ra fieret laudabile carmen an arte,
situmst: ego nec studium sine divite vena
rude quid possit video ingenium: alterius sic
a poscit opem res et coniurat amice.
ıstudet optatam cursu contingere metam,
ı tulit fecitque puer, sudavit et alsit,
ınuit venere et vino; qui Pythia cantat
en, didicit prius extimuitque magistrum.
satis est dixisse 'ego nıira poemata pango;
pet extremum scabies; mihi turpe relinquist
ıod non didici sane nescire fateri.'

Vt praeco, ad merces turbam qui cogit emendas,
Adsentatores iubet ad lucrum ire poeta
Dives agris, dives positis in fenore nummis.
Si verost, unctum qui recte ponere possit
Et spondere levi pro paupere et eripere artis
Litibus inplicitum, mirabor, si sciet inter
Noscere mendacem verumque beatus amicum.
Tu seu donaris seu quid donare voles cui,
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
Laetitiae; clamabit enim 'pulchre, bene, recte;'
Pallescet super his et iam stillabit amicis
Ex oculis rorem, †saliet, tundet pede terram.
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo, sic
Derisor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urguere culillis
Et torquere mero, quem perspexisse laborant,
An sit amicitia dignus; si carmina condes,
Numquam te fallant animi sub volpe latentes.
Quintilio siquid recitares, 'corrige, sodes,
Hoc' aiebat 'et hoc.' Melius te posse negares,
Bis terque expertum frustra: delere iubebat
Et male tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum quam vertere malles,
Nullum ultra verbum aut operam insumebat inanem,
Quin sine rivali teque et tua solus amares.
Vir bonus et prudens versus reprendet inertes,
Culpabit duros, incomptis adlinet atrum
Transverso calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget,
Arguet ambigue dictum, mutanda notabit,
Fiet Aristarchus; non dicet 'cur ego amicum
Offendam in nugis?' Hae nugae seria ducent
In mala derisum semel exceptumque sinistre.
Vt mala quem scabies aut morbus regius urguet
Aut fanaticus error et iracunda Diana,
Vesanum tetigisse timent fugiuntque poetam,

unt; agitant pueri incautique sequuntur.
sublimis versus ructatur et errat,
merulis intentus decidit auceps
m foveamve, licet 'succurrite' longum
io cives,' non sit qui tollere curet.
quis opem ferre et demittere funem:
, an prudens huc se proiecerit atque
iolit?' dicam Siculique poetae
interitum. Deus inmortalis haberi
)it Empedocles, ardentem frigidus Aetnam
Sit ius liceatque perire poetis:
qui servat, idem facit occidenti.]
el hoc fecit, nec si retractus erit iam
io et ponet famosae mortis amorem.
; adparet, cur versus factitet, utrum
in patrios cineres an triste bidental
incestus: certe furit, ac velut ursus,
caveae valuit si frangere clathros,
i doctumque fugat recitator acerbus;
ro arripuit, tenet occiditque legendo,
sura cutem nisi plena cruoris hirudo.

C. SVETONI TRANQVILLI

VITA Q. HORATI FLACCI.

Q. Horatius Flaccus Venusinus, patre, ut ipse tradit, libertino et auctionum coactore, ut vero creditum est, salsamentario, bello Philippensi excitus a M. Bruto imperatore tribunus militum meruit; victisque partibus venia impetrata scriptum quaestorium conparavit. ac primo Maecenati, mox Augusto insinuatus non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Maecenas quanto opere eum dilexerit, satis testatur illo epigrammate:

ni te visceribus meis, Horati,
plus iam diligo, tu tuum sodalem
Ninnio videas strigosiorem;

sed multo magis extremis iudiciis tali ad Augustum elogio: 'Horati Flacci, ut mei, esto memor.' Augustus epistularum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Maecenatem scripto significat: 'ante ipse sufficiebam scribendis epistulis amicorum: nunc occupatissimus et infirmus Horatium nostrum a te cupio abducere. veniet ergo ab ista parasitica mensa ad hanc regiam et nos in epistulis scribendis adiuvabit.' ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam aut amicitiam suam ingerere desiit. exstant epistulae, e quibus argumenti gratia pauca subieci: 'sume tibi aliquid iuris apud me, tamquam si convictor mihi fueris; recte enim et non temere feceris, quoniam id usus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit.' et rursus: 'tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire; nam incidit ut illo coram fieret a me tui mentio. neque enim si tu superbus amicitiam nostram sprevisti, ideo nos quoque ἀνθυπερηφανοῦμεν.' praeterea saepe inter alios iocos purissimum penem et homuncionem lepidissimum appellat, unaque et altera liberalitate locupletavit. scripta quidem

ius usque adeo probavit mansuraque perpetuo opinatus st, ut non modo saeculare carmen conponendum iniunxerit, ed et Vindelicam victoriam Tiberii Drusique privignorum uorum *inlustrandam*, eumque coegerit propter hoc tribus arminum libris ex longo intervallo quartum addere: post ermones vero quosdam lectos nullam sui rationem habiam ita sit questus: 'irasci me tibi scito, quod non in lerisque eiusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. an rereris, ne apud posteros infame tibi sit, quod videaris amiliaris nobis esse?' expressitque eclogam ad se, cuius nitium est:

> cum tot sustineas et tanta negotia solus,
> res Italas armis tuteris, moribus ornes,
> legibus emendes: in publica commoda peccem,
> si longo sermone morer tua tempora, Caesar.

Horatius habitu corporis fuit brevis atque obesus; qualis st a semet ipso in saturis describitur et ab Augusto hac pistula: 'pertulit ad me Onysius libellum tuum, quem go, ut alios ante, quantuluscumque est, boni consulo. vereri autem mihi videris, ne maiores libelli tui sint quam ipse es. sed si tibi statura dest, corpusculum non dest. itaque licebit in sextariolo scribas: quo circuitus voluminis tui sit ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui.' d res venerias intemperantior traditur. vixit plurimum n secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini; domusque eius stenditur circa Tiburni luculum. *** venerunt in manus neas et elegi sub titulo eius et epistula prosa oratione, quasi commendantis se Maecenati: sed utraque falsa puto. nam elegi volgares, epistula etiam obscura: quo vitio minime tenebatur. natus est sexto idus Decembres L. Cotta t L. Torquato consulibus. decessit quinto kal. Decemb. . Marcio Censorino et C. Asinio Gallo consulibus, septimo t quinquagesimo anno, herede Augusto palam nuncupato, um urguente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas estamenti tabulas. conditus est extremis Esquiliis iuxta Maecenatis tumulum.

ANNALES CARMINVM HORATIANORVM.

(Ex Caroli Frankii Fastis Horatianis.)

Anni			Sat. I.	Sat. II.	Epod.
u. c.	a. Ch.	Hor. aetat.			
713.	41.	24.			16. Altera iam teritur.
714.	40.	25.	2. Ambubaiarum.		8. Rogare longo.
715.	39.	26.	3. Omnibus h. v.		
716.	38.	27.	4. Eupolis atque Cratinus.		4. Lupis et agnis.
717.	37.	28.	5. Egressum magna me. 6. Non quia Maec.		5. At o deorum.
718.	36.	29.	7. Proscripti R. 8. Olim truncus.		
719.	35.	30.	9. Ibam forte via. 10. Lucili quam sis. 1. Qui fit Maecen.	2. Quae virtus.	3. Parentis ol.
720.	34.	31.			
721.	33.	32.		3. Si raro scribis.	14. Mollis inertia.
722.	32.	33.		4. Vnde et quo Catius. 5. Hoc quoque Tiresia.	7. Quo, quo scelesti
723.	31.	34.		6. Hoc erat in votis.	1. Ibis Liburnis. 9. Quando repostum.
724.	30.	35.		7. Iandudum ausculto. 8. Vt Nasidieni. 1. Sunt quibus.	2. Beatus ille. 17. Iamiam efficaci.
725.	29.	36.			

Anni.			Carm. I.	Carm. II.	Carm. III.
u. c.	a.Ch.	Hor. aetat.			
724.	30.	35.	37. Nunc est bibendum. 16. O matre pulchra.	fort. 7. O saepe mecum. 1. Motum ex Metello.	
725.	29.	36.	2. Iam satis terris. 14. O navis referent.	12. Nolis longa ferae.	24. Intactis opulentior. 25. Quo me Bacche.
726.	28.	37.	21. Dianam tenerae. 31. Quid dedicatum.	15. Iam pauca aratro. fort. 16. Otium divos. 18. Non ebur.	1. Odi profanum. 2. Angustam amice. 6. Delicta mai.
727.	27.	38.	29. Icci beatis. 35. O diva gratum		3. Iustum et tenacem. 5. Caelo tonantem.
728.	26.	39.		13. Ille et nefasto. 17. Cur me querellis.	4. Descende caelo.
729.	25.	40.	19. Mater saeva Cupidin. 12. Quem virum a. h. 26. Mus. amic. 34. Parcus deorum.	11. Quid bellicosus. 4. Ne sit ancillae. 9. Non semper imbres.	8. Martiis caelebs. 29. Tyrrhena regum. 14. Herculis ritu. 19. Quantum distet ab Inacho.
730.	24.	41.	20. Vile potabis. 24. Quis desiderio. 36. Et ture et. 30. O Venus regina.	2. Nullus argento.	30. Exegi monumentum.
731.	23.	42.	1. Maecenas atavis.		

Anni.			Epistular. I.	Carm. IIII.
u. c.	a.Ch.	Hor. aetat.		
730.	24.	41.	13. Vt proficiscentem.	
731.	23.	42.	fort. 7. Quinque dies. 2. Troiani belli scr.	
734.	20	45.	9. Septimius Claudi. 3. Iuli Flore. 8. Celso gaudere. 5. Si potes Archiacis. 12. Fructibus Agrippae. 18. Si bene te novi. 19. Prisco si credis. 20. Vertumnum Ianumque. 1. Prima dicte mihi.	
737.	17	48.		fort. 3. Quem tu Melpom. 6. Dive quem proles. *Carmen saeculare.*
738.	16.	49.		fort. 9. Ne forte credas. 11. Est mihi nonum.
739.	15	50.		fort. 1. Intermissa, Venus, diu. fort. 10. O crudelis adhuc. 2. Pindarum quisquis. 4. Qualem ministrum.
740.	14.	51.		5. Divis orte bonis.
741.	13.	52.		14. Quae cura patrum. 15. Phoebus volentem.

I.

INDEX

RMINVM LYRICORVM ET IAMBICORVM.

tusto III, 17.
ı memento II, 3.
e doleas I, 33
iam teritur ep. 16.
ım amice III, 2.
ɔorum ep. 5.
'e, Lyce IIII, 13.
m in remotis II, 19.
ille, qui procul ep. 2.
upinas III, 23.
onantem III, 5.
, Lydia, Telephi I, 13.
querellis II, 17.
maiorum III, 6.
le caelo III, 4.
. tenerae dicite I, 21.
re nives IIII, 7.
ıem proles Niobea IIII, 6.
rte bonis IIII, 5.
n pateras IIII, 8.
ɣratus eram tibi III, 9.
ıgaces II, 14.
ıi nonum IIII, 11.
et fidibus iuvat I, 36.
nonumentum III, 30.
ım Tanain III, 10.
Nympharum III, 18.
uid potius die III, 28.
ɜ ritu modo III, 14.
tempestas ep. 13.
Iam iam efficaci ep. 17.
Iam pauca aratro II, 15.
Iam satis terris I, 2.
Iam veris comites IIII, 12.
Ibis Liburnis inter alta ep. 1.
Icci, beatis nunc Arabum I, 29.
Ille et nefasto te posuit die II, 13.
Inclusam Danaen III, 16.
Inpios parrae recinentis III, 27
Intactis opulentior III, 24.
Integer vitae I, 22.
Intermissa, Venus, diu IIII, 1.
Iustum et tenacem III, 3.
Laudabunt alii claram I, 7
Lupis et agnis ep. 4.
Lydia, dic, per omnes l, 8.
Maecenas atavis I, 1.
Mala soluta navis ep. 10.
Martiis caelebs III, 8.
Mater saeva Cupidinum I, 19.
Mercuri, facunde nepos I, 10.
Mercuri, nam te docilis III, 11.
Miserarumst neque III, 12.
Mollis inertia cur ep. 14.
Montium custos III, 22.
Motum ex Metello II, 1.
Musis amicus tristitiam I, 26.
Natis in usum laetitiae I, 27.
Ne forte credas IIII, 9.

Ne sit ancillae tibi amor II, 4.
Nolis longa ferae bella II, 12.
Non ebur neque aureum II, 18.
Non semper imbres II, 9.
Non usitata II, 20.
Non vides quanto III, 20.
Nondum subacta ferre II, 5.
Nox erat et caelo ep. 15.
Nullam, Vare, sacra vite I, 18.
Nullus argento color II, 2.
Nunc est bibendum I, 37.
O crudelis adhuc IIII, 10.
O diva, gratum quae regis I, 35.
O fons Bandusiae III, 13.
O matre pulchra filia I, 16.
O nata mecum consule III, 21.
O navis, referent in mare I, 14.
O saepe mecum II, 7.
O Venus, regina Cnidi I, 30.
Odi profanum volgus III, 1.
Otium divos rogat II, 16.
Parcius iunctas I, 25.
Parcus deorum cultor I, 34.
Parentis olim siquis ep. 3.
Pastor cum traheret I, 15.
Persicos odi, puer I, 38.
Petti, nihil me ep. 11.
Phoebe silvarumque c. saec.
Phoebus volentem IIII, 15.
Pindarum quisquis IIII, 2.
Poscimur, siquid I, 32.
Quae cura patrum IIII, 14.
Qualem ministrum IIII, 4
Quando repostum ep. 9.
Quantum distet III, 19.
Quem tu, Melpomene IIII,
Quem virum aut heroa I, 1
Quid bellicosus Cantaber II, 1
Quid dedicatum poscit I, 31
Quid fles, Asterie III, 7.
Quid inmerentes hospites ep.
Quid tibi vis, mulier ep. 12
Quis desiderio sit pudor I, 2
Quis multa gracilis te puer I,
Quo me, Bacche III, 25.
Quo, quo scelesti ruitis ep.
Rectius vives, Licini II, 10.
Rogare longo ep. 8.
Scriberis Vario I, 6.
Septimi, Gades aditure II, 6.
Sic te diva potens Cypri I, 3
Solvitur acris hiems I, 4.
Te maris et terrae I, 28.
Tu ne quaesieris I, 11.
Tyrrhena regum III, 29.
Velox amoenum I, 17.
Vides, ut alta I, 9.
Vile potabis modicis I, 20.
Vitas hinuleo me similis I, 23.
Vixi puellis nuper III, 26.
Vlla si iuris tibi II, 8.
Vxor pauperis Ibyci III, 15.

SATVRARVM.

Ambubaiarum collegia I, 2.
Egressum magna I, 5.
Eupolis atque Cratinus I, 4.
Hoc erat in votis II, 6.
Hoc quoque, Tiresia II, 5.
Iamdudum ausculto II, 7.
Ibam forte via sacra I, 9.
Lucili, quam sis mendosus I, 10.
Non quia, Maecenas I, 6.
Olim truncus eram I, 8.
Omnibus hoc vitiumst I, 3.
Proscripti Regis Rupili I, 7.
Quae virtus et quanta II, 2.
Qui fit, Maecenas I, 1.
Si raro scribis II, 3.
Sunt quibus in satura II, 1
Vnde et quo Catius II, 4.
Vt Nasidieni II, 8.

EPISTVLARVM.

ostrorum sermonum I, 4.
audere et I, 8.
t sustineas II, 1.
bono claroque II, 2.
us Agrippae I, 12.
o capiti II, 3.
ore, quibus I, 3.
conteris I, 16.
nirari prope res I, 6.
dicte mihi I, 1.
si credis I, 19.
it hiems Veliae I, 15.
Quamvis, Scaeva, satis I, 17
Quid tibi visa Chios I, 11.
Quinque dies tibi I, 7.
Septimius, Claudi I, 9
Si bene te novi I, 18.
Si potes Archiacis I, 5.
Troiani belli scriptorem I, 2.
Vertumnum Ianumque I, 20
Vilice silvarum I, 14.
Vrbis amatorem I, 10.
Vt proficiscentem I, 13.

II.

INDEX

NOMINVM ET RERVM.

Iuvenum puellarumque originis non Romanae nc
isdem, quae in amatoriis et convivalibus inveniuntur car
qualia sunt Cyrus, Telephus, Lydia, Lyde, Lyce,
que diversae notantur personae.

Academi, herois Attici, silvae ad Cephisum sitae, i. e. Academia, ep. II, 2, 45.

Accius, L., poeta tragicus, a. 170—100 a. Chr. n., s. I, 10, 53. ep. II, 1, 56. II, 3, 258.

Achaemenes, antiquissimus Persarum rex, Cyri proavus. c. II, 12, 21.

Achaemenius = Persicus, c. III, 1, 44. ep. 13, 8.

Achaicus = Graecus, c. I, 15, 35. IV, 3, 5.

Acheron, c. I, 3, 36. c. III, 3, 16.

Acherontia, Apuliae oppidum (hod. Acerenza), c. III, 4, 14.

Achilles, c. I, 15, 34. II, 4, 4. 16, 29. IV, 6, 4. ep. 17, 14. s. I, 7, 12. II, 3, 193. ep. II, 2, 42. 3, 120.

Achivus subst., c. III, 3, 27. s. II, 3, 194. ep. I, 2, 14. II, 1, 33. — adi., c. IV, 6, 18.

Acrisius, Argivorum naes pater, c. III, 1

Acroceraunia, Ep munturium, c. I, 3,

Actia pugna, pro ep. I, 18, 61.

adorea, donatio ado tum bonorum praem victoria, c. IV, 4, 4

Aeacus, Aeginae re 13, 22. IV, 8, 25 Aeaci i. e. Peleus, Telamon, Aiax, Teuc 19, 3.

Aefula, Latii oppidu 29, 6.

Aegaeum, mare, ep. c. II, 16, 2. III, 29

Aelius, III, 17, 1. Lamia.

Aemilius ludus, ludu torius ab Aemilio constitutus in regi prope for. Rom., ep.

Aeneas, Anchisae et

:. IV, 6, 23. 7, 15.
s. II, 5, 63.
ı, Sisyphus, Corin-
rex, veterator cal-
us, c. II, 14, 20.
carmen = Lesbium,
0, 13. IV, 3, 12. —
3, 24. IV, 9, 12.
= Cumanae, ep. I,

us, poeta tragicus
56), ep. II, 1, 163.

, 1) tragoediarum
Ciceronis aequalis,
1, 82. — 2) eius
omo prodigus, s. II,

s, i. e. Aegyptius,
, 14.
nons Siciliae, c. III,
). 17, 33. ep. II, 3, 465.
ost., c. II, 1, 26. III,
.. dirus = Hannibal,
, 42. adi., Afra avis
na Numidica (Perl-
ep. 2, 53. — c. II,
s. II, 4, 58. 8, 95.
s, natus c. a. 150,
enandrum imitatus
togatas scripsit,
., 57.
:. II, 18, 5. III, 16, 31.
8. s. II, 3, 87.
us, Scipio, minor, ep.

non, Atrei filius,
, 25.
Ochionis uxor, mater
, s. II, 3, 303.
, M. Vipsanius, Octa-
micus et bellorum
a. 36 Sextum Pom-
apud Naulochum,
tonium apud Actium
I, 6. a. 20 Cantabros,
Hispaniae gentem, perdomuit, ep. I, 12, 26. aedilis a. 33 magnifice urbem ornavit, propter munificentiam plebi gratus, s. II, 8, 185. — ep. I, 6, 26. I, 12, 1.
Agyieus, Apollo, quia in vicis (ἀγυιαῖς), quibus praeerat, colebatur, c. IV, 6, 28.
Aiax, Oilei fil., c. I, 15, 19. ep. 10, 14.
Aiax, Telamonis fil., c. II, 4, 5. s. II, 3, 187. 193. 201. 211.
Albanus, c. III, 23, 11. IV, 1, 19. sat. II, 4, 72. ep. I, 7, 10. II, 1, 27. A. (vinum) c. IV, 11, 2. s. II, 8, 16. A. secures = Romanae, c. s. 54.
Albinovanus, Celsus, comes et scriba Neronis, ep. I, 8, 1. v. et s. v. Celsus.
Albinus quidam, ep. II, 3, 327.
Albius 1) Tibullus, c. a. vixit 55—19, elegiarum auctor, ad quem scripta sunt c. I, 33 et ep. I, 4. — 2) vasorum Corinthiacorum amator, s. I, 4, 28. — 3) alius, s. I, 4, 109 (sed nomen corruptum).
Albucius, 1) a Canidia veneno sublatus, s. II, 1, 48. 2) alius, s. II, 2, 67.
Albunea, Sibylla Tiburtina, cuius antrum erat prope Tibur, c. I, 7, 12.
Alcaeus, Mytilenaeus, poeta lyricus, qui flor. c. a. 610, στασιωτικά, συμποτικά, ἐρωτικά scripsit, c. II, 13, 27. IV, 9, 7. ep. I, 19, 29. II, 2, 99.
Alcides, Hercules, Alcei nepos, c. I, 12, 25.
Alcinous, Phaeacum rex, ep. I, 2, 28.
Alcon, servus, s. II, 8, 15.

Alexander, Magnus, ep. II, 1, 232. 241.
Alexandrea, Aegypti urbs, c. IV, 14, 35.
Alfenus, tonsor, s. I, 3, 130.
Alfius, faenerator, ep. 2, 67.
Algidus, Latii mons, c. I, 21, 6. III, 23, 9. IV, 4, 58. c. s. 69.
Allifanus. Allifis, in urbe Samnii, calices capaces fiebant. s. II, 8, 39.
Allobrox, gentis Gallicae nomen, ep. 16, 6.
Alpes, c. IV, 4, 17. 14, 12. ep. 1, 11. s. II, 5, 41.
Alpinus, vid. s. v. Furius, s. I, 10, 36.
Alyattes, Croesi pater, Lydiae rex, c. III, 16, 41.
Amazonius, c. IV, 4, 20.
ambubaiae, tibicines Syri, s. I, 2, 1.
Amor sui, c. I, 18, 14.
Amphion, Antiopae filius, Zethi frater geminus, c. III, 11, 2. ep. I, 18, 41. 44. II, 3, 394.
ampulla et ampullari de magnifico sermonis tragici ornatu vel tumore, ep. I, 3, 14. II, 3, 97.
amystis, ἀμυστί, ἀπνευστί hauriendi poculi ars, c. I, 36, 14.
Anacreon, Teius, poeta lyricus, Polycratis et Hipparchi amicus, c. IV, 9, 9. ep. 14, 16.
ancilia, sacri Saliorum clipei, securitatis imperii Romani pignora, c. III, 5, 10.
Anchises, Aeneae pater, c. IV, 15, 31. c. s. 50.
Ancus, Marcius, rex Rom., c. IV, 7, 15. ep. I, 6, 27.
Andromeda, Cephei c. III, 29, 17.
Anio, flumen, c. I, 7, 13.
Antenor, Troianus, Hel reddendae auctor, ep. I,
Anticyra, Phocidis cuius ager hellebori cissimus erat, s. II, 3, 166. ep. II, 3, 300.
Antilochus, Nestoris fil., 9, 14.
Antiochus, Syriae rex, a Magnesiam devictus a pione Asiatico a. 190, c. 6, 36.
Antiphates, Laestrygon rex, ep. II, 3, 145.
Antium, oppidum Latii m timum, c. I, 35, 1.
Antonius, 1) alter M. tonii triumviri ex Ful filius putatur esse is, nominatur c. IV, 2, 26. res valde incerta. conf. con ed. maior.; vide et s. Iulus. 2) Marcus, trium s. I, 5, 33. 3) Musa, me cus, qui a. 23 perfusioni frigidis Augusti morbum vavit, ep. I, 15, 3. idem significari c. IV, 2, 26.
Anxur (Tarracina), Latii pidum, s. I, 5, 26.
Anytus, qui Socrati di dixit, s. II, 4, 3.
Apella, Iudaeus, exempl hominis superstitiosi, s. 5, 100.
Apelles, Colophonius, A xandri aequalis, pictor, II, 1, 239.
apex et flaminum insi et regum tiara, c. I, 34, III, 21, 19.
Apollo, c. I, 2, 32. 7, 3. 10, 12. 21, 10. 31, 1. II,

20. III, 4, 64. c. s. 34. ep. 15, 9. s. I, 9, 78. II, 5, 60. ep. I, 16, 59. II, 1, 216. 3, 307. vid. s. v. Agyieus, Cynthius, Delius, Latous, Palatinus, Patareus, Phoebus, Pythius.
Apollinaris, c. IV, 2, 9.
Appenninus, ep. 16, 29.
Appia, via Roma Capuam ducens, ep. 4, 14. s. I, 5, 6.
Appius, Claudius Caecus, censor a. 312, s. I, 6, 21. — forum Appi, oppidum ad viam App., s. I, 5, 3. — Appi via, ep. I, 6, 26. 18, 20.
Aprilis, c. IV, 11, 16.
Apulia (c. III, 4, 10 corrupt.) ep. 3, 16. s. I, 5, 77.
Apulus, c. I, 33, 7. III, 4, 9. 5, 9. 16, 26. IV, 14, 26. ep. 2, 42. s. II, 1, 34. 38.
Aquarius, cuius in signum sol transit Ianuario mense, s. I, 1, 36.
Aquilo, c. I, 3, 13. II, 9, 6. III, 10, 4. 30, 3. ep. 10, 7. 13, 3. s. II, 6, 25. 8, 56. ep. II, 3, 64.
Aquinas, purpura, quam Aquini conficiebant Volsci, ep. I, 10, 27.
Arabs, c. I, 29, 1. 35, 40. II, 12, 24. III, 24, 2. ep. I, 6, 6. 7, 36.
Arbuscula, mima, cf. Cic. ad Att. 4, 15, 6; s. I, 10, 77.
Arcadia, c. IV, 12, 12.
Archiacus lectus, simplex, ab Archia fabro confectus, ep. I, 5, 1.
Archilochus, Parius, iamborum scriptor primus, quem Horatius in epodis imitatus est; flor. c. a. 670. s. II, 3, 12. ep. I, 19, 25. 28. II, 3, 79.
Archytas, Tarentinus, Platonis aequalis, philosophus et mathematicus, c. I, 28, 2.
Arctos, septentrio, c. I, 26, 3. II, 15, 16.
Arcturus, signum occidens IV. non. Nov., c. III, 1, 27.
Arellius, Horatii vicinus, s. II, 6, 78.
Argonautae, ep. 3, 9.
Argos, c. I, 7, 9. Argi, s. II, 3, 132. ep. II, 2, 128. 3, 118. Argeus colonus i. e. Tiburnus, Coras, Catilus, c. II, 6, 5. Argivus III, 3, 67. A. augur, Amphiaraus, c. III, 16, 12. Argiva Thalia i. e. Graeca, c. IV, 6, 25.
Argous, ab Argo nave duct., ep. 16, 57.
Aricia, Latii oppidum, s. I, 5, 1. Aricinus, ep. II, 2, 167.
Ariminensis, natus Arimini, quod Vmbriae est opp., ep. 5, 42.
Aristarchus. nobilis grammaticus Alexandrinus, flor. c. a. 170, ep. II, 3, 450.
Aristippus, Cyrenaeus, Socratis discipulus, qui ad voluptatem omnia rettulit. eius est hoc: ἔχω, οὐκ ἔχομαι. s. II, 3, 100. ep. I, 1, 18. 17, 14. 17. 23.
Aristius, Fuscus, s. I, 9, 61. ep. I, 10, 44. v. et s. v. Fuscus.
Aristophanes, antiquae Atticorum comoediae auctor (450—385), s. I, 4, 1.
Armenius, 1) subst., devictus a Tiberio a. 20, ep. I, 12, 27, — 2) adi., c. II, 9, 4.
Arrius, Quintus, prodigus, s. II, 3, 86. 243.
Asia, s. I, 7, 19. 24. ep. I, 3, 5.
Asina, ep. I, 13, 8. cf. Vinius.

Assaracus, Trois filius, Anchisae avus, ep. 13, 13.
Assyrius, ep. II, 3, 118. = Syrius, c. II, 11, 16. III, 4, 32.
Asterie, c. III, 7, 1.
Atabulus, ventus, qui hodie vocatur Scirocco, s. I, 5, 77.
Atacinus, ab Atace, Galliae Narbonensis fl. duct., s. I, 10, 46. v. et s. v. Varro.
Athenae, s. I, 1, 64. II, 7, 13. ep. II, 1, 213. 2, 43. 81.
Atlas, c. I, 10, 1. — Atlanteus finis, extrema Africae ora, c. I, 34, 11. — Atlantius, I, 31, 14.
Atreus, ep. II, 3, 186.
Atrides, Atrida = Agamemnon, c. II, 4, 7. s. II, 3, 187. ep. I, 2, 12. = Menelaus, ep. I, 7, 43. Atridae, c. I, 10, 13. s. II, 3, 203.
Atta, T. Quintius, fabularum togatarum scriptor, qui obiit a. 77, ep. II, 1, 79.
Attalus, rex Pergami, qui a. 133. pop. Rom. regni heredem scripsit, c. II, 18, 5. — — Attalicus, c. I, 1, 12. ep. I, 11, 5.
Atticus, adi., c. I, 3, 6. s. II, 8, 13.
Aufidius, 1) Luscus qui cum scriba fuisset, Fundis praeturam gessit, s. I, 5, 34. — 2) alius, s. II, 4, 24. cf. ed. Vindob.
Aufidus, Apuliae fluvius, c. III, 30, 10. IV, 9, 2. 14, 25. s. I, 1, 58.
Augustus, C. Iulius Caesar Octavianus, natus a. 63, IX. Kal. Oct. (23. d. Sept.), ep. I, 5, 9. Cum Antonio et Lepido triumviratum init a. 43. Brutum et Cassium ad Philippos vincit a. 42. Liviam Drusillam, Tiberii et Drusi Neronum matrem, ducit a. 38. Antonium pugna Actiaca vincit a. 31, IV. Non. Sept. (2. d. Sept.), ep. 9. ep. I, 18, 61. Veteranis agros daturus, s. II, 6, 55. Alexandria potitur a. 30, c. I, 37, 25. IV, 14, 35. Triplici triumpho urbem ingressus maximos a senatu honores accipit a. 29. Iani templum claudit a. 29 et 25, c. IV, 15, 9. ep. II, 1, 255. A senatu Augustus appellatur a. 27. In Hispania bellum gerit a. 26 et 25. In urbem redit a. 24, c. III, 14. Anno 25 Tarracone morantem Indorum et Scytharum legati adeunt, a. 20 Sami Indorum, c. IV, 14, 42. c. s. 55, 6. Parthi ei signa Romana reddunt, c. IV, 15, 6 sqq. ep. I, 18, 56. Legem de maritandis ordinibus perfert a. 18, c. IV, 5, 21. c. s. 20. ep. II, 1, 3. Ludos saeculares facit a. 17, c. s. Post cladem Lollianam in Galliam profectus obsides accipit a Sygambris a. 16, c. IV, 2, 36, inde in Hispaniam proficiscitur. Romam redit mense Iulio a. 13, c. IV, 5. — c. II, 9, 19. III, 3, 11. 5, 3. IV, 2, 43. 4, 27. 14, 3. ep. I, 13, 2. 16, 29. cf. et s. v. Caesar.
Aulis, Boeotiae oppidum, s. II, 3, 199.
Aulon, valles agri Tarentini, c. II, 6, 18.
Aulus, 1) Cascellius, homo iuris scientia clarus, ep. II,

3, 371. — 2) Servii Oppidii filius, s. II, 3, 171.
Ausonius, i. e. Italus, c. IV, 4, 56.
Auster, ventus, c. II, 14, 16. III, 3, 4. 27, 22. IV, 14, 21. ep. 10, 4. s. I, 1, 6. II, 2, 41. 6, 18. 8, 6. ep. I, 11, 15.
Autumnus, ep. 2, 18.
Aventinus, collis, ubi erat Dianae templum antiquissimum, c. s. 69. ep. II, 2, 69.
Avernalis aqua, ex Averno lacu petita, ep. 5, 26.
Avidienus (rectius Aufidienus), homo avarus, s. II, 2, 55.

Babylonius, i. e. astrologorum, c. I, 11, 2.
Baccha, c. III, 25, 15. s. I, 3, 7.
Bacchius, gladiator, s. I, 7, 20.
Bacchus, c. I, 7, 3. 18, 6. 27, 3. II, 6, 19. 19, 1. 6. III, 3, 13. 16, 34. 25, 1. ep. II, 2, 78. vide etiam s. v. Bassareus, Euhius, Lenaeus, Liber, Lyaeus, Thyoneus.
Bactra, urbs prope Oxum flumen sita, c. III, 29, 28.
Baiae, Campaniae oppidum, c. II, 18, 20. III, 4, 24. ep. I, 1, 83. 15, 2, 12. Baianus, s. II, 4, 32.
Baius, s. I, 4. 110.
Balatro, s. II, 8, 21. 33. 40. 64. 83. vid. et s. v. Servilius.
Balbinus, s. I, 3, 40.
Bandusia, nomen fontis prope Venusiam orientis, c. III, 13, 1.
Bantinus saltus, Apuliae, c. III, 4, 15
†Barine, c. II, 8, 2.
Barium, Apuliae oppidum, s. I, 5, 97.
Barrus, homo in corporis cultu nimius, s. I, 6, 30. alius, ut videtur, maledicentissimus, s. I, 7, 8.
Bassareus, Bacchus, c. I, 18, 11.
Bassus, c. I, 36, 14.
Bathyllus, puer formosus, ep. 14, 9.
Bellerophontes, Anteae vel Stheneboeae amorem sprevit, Pegaso Minerva iuvante frenum iniecit, sed ab eodem est deiectus. c. III, 7, 15. III, 12, 3. IV, 11, 28.
Bellona, s. II, 3, 223.
Beneventum, Samnii oppidum, s. I, 5, 71.
Berecyntius, a Berecynto, Phrygiae monte, Cybeles sacris insigni, ductum, c. I, 18, 13. III, 19, 18. IV, 1, 22.
Bestius, homo austerus, ep. I, 15, 37.
Bibulus, M. Calpurnius, cons. a. 59, c. III, 28, 8. huius filius, s. I, 10, 86. cf. ed. Vindob.
Bioneus; Bion, qui floruit c. a. 280, philosophus fuit, sed idem philosophorum aliorumque doctorum irrisor salissimus, ep. II, 2, 60.
Birrius, s. I, 4, 69.
Bistonis, Baccha Thracia, c. II, 19, 20.
Bithus, gladiator, s. I, 7, 20.
Bithynus, c. I, 35, 7; ep. I, 6, 33.
Boeotus, ep. II, 1, 244.
Bolanus, s. I, 9, 11.
Boreas, c. III, 24, 38.

Bosphorus, c. II, 13, 14. 20, 14. III, 4, 30.
Breuni, gens Aenum fluv accolens, c. IV, 14, 11.
Briseis, c. II, 4, 3.
Britannus, c. I, 21, 15. 35, 30. III, 4, 33. 5, 3. IV, 14, 48 ep. 7, 7.
Brundisium, Calabriae oppidum, s. I, 5, 104. ep. I, 17, 52. 18, 20.
Brutus, Marcus Iunius, Caesaris interfector, c. II, 7, 2. s. I, 7, 18. 23. 24. 33.
Bullatius, ep. I, 11, 1.
Bupalus pictor cum Hipponactis imaginem depravatam ridentium circulis proposuisset, acerrimis poetae iambis ad laqueum compulsus esse dicitur. ep. 6, 14.
Butra, ep. I, 5, 26.
Byzantius, s. II, 4, 66.

Cadmus, 1) Thebarum conditor, ep. II, 3, 187. — 2) carnifex, s. I, 6, 39.
Caecilius, Statius, poeta comicus, Ennii amicus, qui obiit c. a. 166, ep. II, 1, 59. 3, 54.
Caecubum, vinum, quod proveniebat in Latio prope Caietam, c. I, 20, 9. 37, 5. II, 14, 25. III, 28, 3. ep. 9, 1. 36. s. II, 8, 15.
Caelius, s. I, 4, 69.
Caeres cera, tabellae civium a censore suffragiis privatorum, quia Caerites civitatem Romanam sine suffragio habebant, ep. I, 6, 62.
Caesar, C. Iulius Octavianus, c. I, 2, 52. 6, 11. 12, 51. 52. 21, 14. 35, 29. 37, 16. II, 9, 20. 12, 10. III, 4, 37. 14, 3 16. 25, 4. IV, 2, 48 5, 16 27. 15, 4. 17. ep. 1, 3. 9, 2. 18. 37. s. I, 3, 4. II, 1, 11. 19. 84. ep. I, 5, 9. 12, 28. 13, 18. II, 1, 4. 2, 48. cf. et s. v. Augustus.
Caesar, dictator, c. I, 2, 44. s. I, 9, 18.
Calabria, c. I, 31, 5.
Calaber, c. I, 33, 16. III, 16, 33. de Ennii carminibus, IV, 8, 20. — ep. 1, 27. ep. I, 7, 14. II, 2, 177.
Calais, c. III, 9, 14.
Cales, Campaniae oppidum, c. IV, 12, 14. Calenus, c. I, 20, 9. 31, 9.
Callimachus, Cyrenaeus, poeta elegiacus celeberrimus, flor. c. a. 260, ep. II, 2, 100. — eius epigramma XXXI ed. Meinek. expressit Horatius s. I, 2, 105—108.
Calliope, c. III, 4, 2.
Calvus, C. Licinius, orator idemque poeta nobilis, Catulli amicus, vixit a. 82—47. s. I, 10, 19.
Camena, c. I, 12, 39. II, 16, 38. III, 4, 21. IV, 6, 27. 9, 8. c. s. 62. s. I, 10, 45. ep. I, 1, 1. 18, 47. 19, 5. II, 3, 275.
Camillus, M. Furius, c. I, 12, 42. ep. 1, 1, 64.
Campanus, s. I, 5, 45. II, 8, 56. Camp. morbus, quo qui laborabant, tempora verrucis turpabantur, s. I, 5, 62. — C. supellex, i. e. fictilis, s. I, 6, 118. trulla, II, 3, 144.
Campus, Martius, comitiorum habendorum locus, c. III, 1, 11. multitudine hominum vel ludentium vel ludos

spectantium repletus, c. I, 8, 4. 9, 18. s. I, 6, 126. II, 6, 49. ep. I, 6, 59. 7, 59. cum fluminis colliumque [illegible] tum aedificiorum magnificentia insignis, ep. I, 11, 4. — campestria proelia, ep. I, 18, 54. arma, ep. II, 3, 379.
Canicula, Sirius, c. I, 17, 17. III, 13, 9. s. II, 5, 39.
Canidia, cui Gratidiae verum nomen fuisse dicitur, ep. 3, 8. 5, 15. 48. 17, 6. s. I, 8, 24. 48. II, 1, 48. 8, 95.
Canis, s. I, 7, 25. ep. I, 10, 16. v. s. v. Canicula. — Anfidieni cognomen, s. II, 2, 56.
Cantaber, populus Hispaniae septentrionem spectantis, c. II, 6, 2. 11, 1. III, 8, 22. IV, 14, 41. ep. I, 12, 26. vid. et s. v. Agrippa et Augustus. — Cantabricus, ep. I, 18, 55.
Canusium, Apuliae opp., s. I, 5, 91. II, 3, 168. — Canusinus, et graecae et latinae linguae peritus, s. I, 10, 30.
Capito, Fonteius, cons. suffectus a. 33, Antonii legatus, s. I, 5, 32.
Capitolinus, Petillius, qui gravi crimine accusatus Octaviani gratia absolutus est, s. I, 4, 94. 96. 10, 26. vide et s. v. Petillius.
Capitolium, c. I, 37, 6. III, 3, 42. 24, 45. 30, 8, IV, 3, 9.
Cappadox, Archelaus, rex Cappadociae perpauper, mancipiis vendendis inopiae medebatur; ep. I, 6, 39.
Capra, sidus, c. III, 7, 6.
Capricornus, sidus, c. II, 17, 20.
Caprius, delator, s. I, 4, 66. 70.
Capua, urbs Campaniae, ep. 16, 5. s. I, 5, 47. ep. I, 11, 11.
Carinae, vicus Romae celeber regionis IV prope montem Esquilinum, ep. I, 7, 48.
Carpathium mare, a Carpatho insula, quae est inter Rhodum et Cretam, c. I, 35, 8. IV, 5, 10.
Carthago, c. III, 5, 39. IV, 4, 69. 8, 17. ep. 7, 5. 9, 25. s. II, 1, 66.
Cascellius, vid. s. v. Aulus
Caspium mare, c. II, 9, 2.
Cassius, 1) Etruscus, s. I, 10, 62. 2) Parmensis, unus e Caesaris percussoribus, amatoriorum carminum auctor, interfectus post pugnam Actiacam, ep. I, 4, 3.
Castalia, Parnassi fons, c. III, 4, 61.
Castor, 1) Iovis et Ledae filius, c. IV, 5, 35. ep. 17, 42. 43. s. II, 1, 26. ep. II, 1, 5. — 2) ep. I, 18, 19. cf. ed. Vindob.
Catia, s. I, 2, 95.
Catienus, histrio, s. II, 3, 61. vid. et s. v. Iliona.
Catilus, Tiburis conditor, c. I, 18, 2.
Catius, homo gulosus, s. II, 4, 1. 88. cf. ed. Vindob.
Cato, 1) M. Porcius Censorius, c. II, 15, 11. III, 21, 11. s. I, 2, 32. ep. II, 2, 117. 3, 56. 2) M. Porcius Vticensis, c. I, 12, 35. II, 1, 24. ep. I, 19, 13. 14. — 3) Valerius grammaticus, s. I, 10 (1).
Catullus, C. Valerius, poeta, qui obiit a. 54, s. I, 10, 19.
Caucasus, c. I, 22, 7. ep. 1, 12.

Caudium, Samnii opp., s. I, 5, 51. sed cf. ed. Vindob.
Cecropius, c. II, 1, 12. C. domus opprobrium IV, 12, 6 Procne, Pandionis filia, Cecropis neptis.
Celsus, Tiberii comes, ep. I, 3, 15. 8, 1. 17. vid et s. v. Albinovanus.
Censorinus, C. Marcius, qui consul fuit a. 8, c. IV, 8, 2.
Centauri, Thessaliae incolae antiquissimi, c. IV, 2, 15. C. Chiron, ep. 13, 11. Centaureus, c. I, 18, 8.
centuriae seniorum, annum aetatis XLV egressi, ep. II, 3, 341.
Cerberus, c. II, 19, 29. III, 11, 17.
Ceres, c. III, 2, 26. 24, 13. IV, 5, 18. c. s. 30. s. II, 2, 124. 8, 14.
Cerintha, s. I, 2, 81.
Cervius, delator, s. II, 1, 47. vicinus Horatii, s. II, 6, 77.
Cethegus, M. Cornelius, cons. a. 204, ep. II, 2, 117. 3, 50.
Ceus, de Simonidis in Ceo insula a. 556 nati carminibus, c. II, 1, 38. IV, 9, 7.
Charybdis, c. I, 27, 19. ep. II, 3, 145.
Chimaera, c. I, 27, 24. II, 17, 13. IV, 2, 16.
Chia, c. IV, 13, 7.
Chios, insula vini optimi ferax, ep. I, 11, 1. 21. — Chius, c. III, 19, 5. ep. 9, 34. s. I, 10, 24. II, 3, 115. 8, 15. 48.
Chloe, c. I, 23, 1. III, 7, 10. 9, 6. 9. 19.
Chloris, c. II, 5, 18. alia, III, 15, 8.
Choerilus, poeta malus, ep. II, 1, 233 3, 357
Chremes, persona fabulae Menandreae, ep. 1, 33. persona comica (cf. ed. Vindob.), s. I, 10, 40. ep. II, 3, 94.
Chrysippus, Cyprius (a. 280—207), stoicus celeberrimus, s. I, 3, 127. II, 3, 44. 287. ep. I, 2, 4.
Cibyraticus, a Cibyra, urbe Phrygiae, ep. I, 6, 33.
Cicirrus, Messius, s. I, 5, 52. 65.
Cicuta, faenerator, s. II, 3, 69. 175.
Cinara, Horatii primus amor, c. IV, 1, 4. 13, 21. 22. ep. I, 7, 28. 14, 33.
Circe, c. I, 17, 20. ep. 17, 17. ep. I, 2, 23. — Circaea moenia = Tusculum a Telegono, Vlixis e Circe filio, conditum ep. 1, 30.
Circei, Latii oppidum maritimum, s. II, 4, 33.
circus maximus, ubi Chaldaei, harioli, fures grassabantur, s. I, 6, 113.
Claudius, Nero, Tiberius, Augusti privignus, c. IV, 14, 29. ep. I, 3, 2. 9, 1. 12, 26. cf. et s. v. Nerones. — Claudius, adi., c. IV, 4, 73.
Clazomenae, oppidum Ioniae maritimum, s. I, 7, 5.
Clio, c. I, 12, 2.
Clusinus, a Clusio Etruriae oppido dict., ep. I, 15, 9.
Cnidos, Cariae urbs, c. I, 30, 1. III, 28, 13. — Cnidius, c. II, 5, 20.
Cnosius, a Cnoso, Cretae urbe, dict., c. I, 15, 17.
Cocceius, L. (Nerva), cons. suffect. a. 39, qui a. 40 pace Brundisina Antonium et Octavianum inter se conciliaverat, s. I, 5, 28 32. 50.

, c. II, 14, 18.
ultimus rex Athe-
n, c. III, 19, 2.
Medea, ep. 16, 58.
chus, subst., c. II,
c. IV, 4, 63. ep. II,
adi., c. II, 13, 8. —
ıs, ep. 5, 24. 17, 35.
n, Ioniae urbs, ep. I,

.e, ante bibliopola-
ıbernas, in quibus
n venalium indices
i erant, ep. II, 3, 373.
ıs, Cantabriae gens,
:, 34.
. s. 60. ep. I, 12, 29.
, s. II, 5, 57. 64.
ıs, c. I, 7, 2. ep. I,
captiva C., i. e. vasa
ia, ep. II, 1, 193.
s, c. III, 21, 7. latini
is observator diligen-
s, s. I, 10, 29. vid. et
essalla.
ıtes, Iovis in Creta
tes, c. I, 16, 8.
s, a Coryco, Ciliciae
duct., s. II, 4, 68.
:ex Dacorum, c. a. 29
Crasso victus, c. III,

, sacra, nocturna et
Cotytus, deae Thra-
p. 17, 56.
IV, 13, 13. ep. 12, 18.
c. vestes, s. I, 2, 101.
C., sc. vinum, s. II, 4,
cula Coa, s. II, 8, 9.
Lyciae mons, c. I,

, Xenocratis auditor,
ıicus celeberrimus,
, 4.
, M. Licinius, inter-
fectus a Parthis a. 53, c. III,
5, 5.
Craterus, medicus, s. II, 3, 161.
Cratinus, antiquae comoe-
diae poeta, qui obiit c. a. 423.
s. I, 4, 1. ep. I, 19, 1.
Creon, Corinthiorum rex,
Glaucae pater, ep. 5, 64.
Creta, c. III, 27, 34. ep. 9, 29. —
Creticus, c. I, 26, 2. — Cressa,
i. e. alba, nota, c. I, 36, 10.
Crispinus, stoicus, homo gar-
rulus, s. I, 1, 120. 3, 139.
4, 14. II, 7, 45.
Crispus, C. Sallustius, c. II,
2, 3. vid. s. v. Sallustius.
Croesus, Lydiae rex, ep. I,
11, 2.
Cumae, Campaniae urbs, ep. I,
15, 11.
Cupido, c. I, 2, 34. II, 8, 14.
Cupidines, c. I, 19, 1. IV,
1, 5. — 13, 5. ep. 17, 57.
Cupiennius, C. Libo, s. I, 2, 36.
Curius, M., Dentatus, qui
Samnites et Pyrrhum vicit,
c. I, 12, 41. ep. I, 1, 64.
Curtillus, s. II, 8, 52.
Cyclades, insulae, c. I, 14, 20
III, 28, 14.
cyclius scriptor, unus ex
poetis, qui, ut Arctinus,
Lesches, Agias, inde ab
Helenae raptu usque ad
Vlixis mortem res ab Homero
praetermissas tractarunt, ep.
II, 3, 136. cf. ed. Vindob.
Cyclops, i. e. Polyphemus,
s. I, 5, 63. ep. II, 2, 125.
3, 145. Cyclopes, c. I, 4, 7.
Cydonius, a Cydone, Cretae
urbe, c. IV, 9, 17
Cyllenea, fides, quia Mercu-
rius in Cyllene, Arcadiae
monte, natus lyram invenit,
ep. 13, 9.

Cynthius = Apollo in Cyntho, Deli insulae monte, natus, c. I, 21, 2. — Cynthia = Diana, c. III, 28, 12.
Cyprus, insula, c. I, 3, 1. 19, 10. 30, 2. III, 26, 9. — Cyprius, c. I, 1, 13. III, 29, 60.
Cyrus, 1) regni Persici conditor, c. II, 2, 17. III, 29, 27. — 2) alius, c. I, 17, 25. 33, 6.
Cytherea Venus, a Cytheris insula dicta, c. I, 4, 5. — subst., III, 12, 2.

Dacus, populus trans Histrum habitans, ab Antonii stabat partibus belli Actiaci tempore, c. I, 35, 9. II, 20, 18. III, 6, 14. 8, 18. s. II, 6, 53.
Daedalus, Icari pater, c. I, 3, 34. Daedaleus, c. II, 20, 13 IV, 2, 2.
Dama, servus, s. I, 6, 38. II, 5, 18. 101. 7, 54.
Damalis, c. I, 36, 13. 17. 18.
Damasippus, stoicus, s. II, 3, 16. 64. 65. 324.
Danae, Acrisii filia, a patre inclusa, ne puerum posset parere, qui illum interficeret, c. III, 16, 1.
Danaus, Aegyptius, cuius filiae maritos necaverunt, c. II, 14, 18. III, 11, 23.
Danuvius, c. IV, 15, 21.
Dardanus = Troianus, c. I, 15, 10. IV, 6, 7.
Daunus, Apuliae rex antiquissimus, c. III, 30, 11. IV, 14, 26. Daunius = Italus, c. II, 1, 34. IV, 6, 27. Daunias = Apulia, I, 22, 14.
Davus, 1) servus comicus, s. I, 10, 40. II, 5, 91. ep. II, 3, 237. 2) Horatii servus, s. II, 7, 2. 46. 100.
December, nonae D., dies festus Fauni, c. III, 18, 10. — ep. 11, 7. libertas D., quia Saturnalia servis iocandi impunitatem dabant, s. II, 7, 4. vid. et s. v. Saturnalia.
Decius, P., Mus, homo novus, cons. 340, qui in pugna contra Latinos se dis inferis devovit, s. I, 6, 20.
Deiphobus, Priami fil., c. IV, 9, 22.
Dellius, Q., primum Cassii, tum Antonii, postremo Octaviani partes secutus, c. II, 3, 4.
Delmaticus triumphus, quem a. 39 de Parthinis egit Pollio, c. II, 1, 16.
Delos, insula, ubi nati Apollo et Diana, c. I, 21, 10. Delius, III, 4, 64. IV, 6, 33. D. folia = laurea, IV, 3, 6.
Delphi, Phocidis urbs, c. I, 7, 3. ep. II, 3, 219. Delphicus, c. III, 30, 15.
Demetrius, 1) servus Philippi consularis, ep. I, 7, 52 2) alius, musicus, I, 10, 79. 90.
Democritus, Abderites, physicus, natus c. a. 460, ep. I, 12, 12. II, 1, 194. 3, 297.
Diana, c. I, 21, 1. II, 12, 20 III, 4, 71. IV, 7, 25. c. s. 1. 70. 75. ep. 5, 51. 17, 3. ep. II, 3, 16. 454.
Diespiter, Iovis pater, ut Marspiter, c. I, 34, 5. III, 2, 29.
Digentia, rivus in Sabinis, ep. I, 18, 104.
Dindymene, a Dindymo,

Phrygiae monte, dicta Cybele, c. I, 16, 5.
Diomedes, cuius pater Tydeus, patruus Meleager erat, s. I, 5, 92. 7, 16. ep. II, 3, 146.
Dionaeus, a Dione, Veneris matre vel ipsa Venere, c. II, 1, 39.
Dionysius, servus, s. I, 6, 38.
Dircaeus, a Dirce fonte duct., = Thebanus, c. IV, 2, 25. vid. et s. v. Pindarus.
Dolichos, ep. I, 18, 19. cf. ed. Vindob.
Dorius, ep. 9, 6.
Dossennus, Atellanarum persona, ep. II, 1, 174.
Drusus, Nero Claudius, qui a. 15 Vindelicos, Genaunos, Breunos vicit, c. IV, 4, 18. 14, 10. Cf. et s. v. Nerones.

Echionius, ab Echione, uno ex terrigenis, Cadmi genero, duct., c. IV, 4, 64.
Edoni, Thracae populus, 1) subst. II, 7, 27. 2) adi., III, 25, 9.
Egeria, nympha, Numae amica, s. I, 2, 126.
Electra, s. II, 3, 140.
elegorum auctor incertus, ep. II, 3, 77, 8.
Eleus = Olympiacus, c. IV, 2, 17.
Empedocles, philosophus Agrigentinus idemque poeta, natus c. a. 492, ep. I, 12, 20. II, 3, 465.
Enceladus, Titan, c. III, 4, 56.
Enipeus, c. III, 7, 23.
Ennius, Q. (239—168), qui primus versu heroico res Romanas cecinit, item saturas composuit, tragoedias Euripidem potissimum secutus scripsit, s. I, 10, 54. ep. I, 19, 7. II, 1, 50. 3, 56. 259; cf. et c. IV, 8, 20. s. I, 10, 64—66.
Eous = orientalis, c. I, 35, 31. ep. 2, 51.
Ephesus, Ioniae urbs, c. I, 7, 2.
Epicharmus, Cous, qui floruit Syracusis c. a. 480, poeta comicus, ep. II, 1, 58.
Epicurus, philosophus (341—270), ep. I, 4, 16.
Epidaurius, ab Epidauro, Argolidis urbe, Aesculapii cultu insigni, s. I, 3, 27.
equester census erat CCCC milium HS., ep. I, 1, 58, 9. II, 3, 383.
Erycina, Venus, ab Eryce, Siciliae monte, dicta, c. I, 2, 33.
Erymanthus, Arcadiae mons, c. I, 21, 7.
Esquiliae, collis, ubi cum plebis infimae olim fuissent sepulcra, Hor. temporibus erant horti et domus Maecenatis, s. I, 8, 14. II, 6, 33. Esquilinus, ep. 5, 100. 17, 58.
Etruscus, c. I, 2, 14. III, 29, 35. c. s. 38. ep. 16, 4. 40. s. I, 6, 1. cf. Tuscus. Etruscus Cassius, s. I, 10, 61. vid. et s. v. Cassius.
Euander, supellectilis vilis et parabilis opifex, s. I, 3, 91.
Euhias = Baccha, c. III, 25, 9. Euhius = Bacchus, c. I, 18, 9. II, 11, 17.
Eumenides, c. II, 13, 36.
Eupolis, antiquae Atticorum comoediae auctor, Alcibiadi aequalis, s. I, 4, 1. II, 3, 12.

Europe, Agenoris f., c. III, 27, 25. 57.
Eurus, c. I, 25, 20. II, 16, 24. III, 17, 11. IV, 4, 43. 6, 10. ep. 10, 5. 16, 54.
Euterpe, c. I, 1, 33.
Eutrapelus, P. Volumnius, eques, Antonii triumviri sodalis, ep. I, 18, 31.

Fabius, homo garrulus, s. I, 1, 14. 2, 134. — Fabia (tribus), ep. I, 6, 52.
Fabricius, C., Luscinus, exemplum virtutis Romanae, cons. a. 282 et 278, c. I, 12, 40. — F. pons lapideus, quo a. 62 insulam Tiberinam L. Fabricius, curator viarum, cum utraque fluminis ripa iunxit, s. II, 3, 36.
Falernus, ager Campaniae sub monte Massico situs, c. I, 20, 10. 27, 10. II, 3, 8. 6, 19. 11, 19. III, 1, 43. ep. 4, 13. s. I, 10, 24. II, 2, 15. 3, 115. 4, 19. 24. 55. 8, 16. ep. I, 14, 34. 18, 91.
Fannius, poeta ineptus, s. I, 4, 21. 10, 80.
Faunus, silvarum agrorumque deus, c. I, 4, 11. 17, 2. II, 17, 28. III, 18, 1. ep. I, 19, 4. II, 3, 244.
Fausta, Sullae dictatoris fil., Milonis uxor, s. I, 2, 64.
Faustitas, c. IV, 5, 18.
Favonius, Zephyrus vel ventus vernus, c. I, 4, 1. III, 7, 2.
Ferentinum, Hernicorum oppidum, ep. I, 17, 8.
Feronia, dea fontis prope Tarracinam, s. I, 5, 24. cf. ed. Vindob.
Fescenninus, ep. II, 1, 145.
Fidenae, Latii oppidum, ep. I, 11, 8.
Fides, c. I, 18, 16. 24, 7. 35, 21. c. s. 57.
Flaccus, Q. Horatius, ep. 15, 12. s. II, 1, 18. vid. et s. v. Q. et Horatius.
Flavius, magister ludi Venusinus, s. I, 6, 72.
Florus, Iulius, a. 20 Tiberii in Asia comes, ep. I, 3, 1. II, 2, 1. vid. et s. v. Iulius.
Folia, venefica, ep. 5, 42.
Fonteius, Capito, s. I, 5, 32. vid. et s. v. Capito.
Forentum, Apuliae oppidum, c. III, 4, 16.
Formiae, Latii opp., c. III, 17, 6. cf. et s. I, 5, 37. — Formianus, c. I, 20, 11.
Fortuna, c. I, 34, 15. II, 1, 3. III, 29, 49. s. II, 6, 49. 8, 61. ep. I, 11, 20. 12, 9.
Fufidius, s. I, 2, 12.
Fufius, histrio, s. II, 3, 60. vid. et s. v. Iliona.
Fulvius, gladiator, s. II, 7, 96.
Fundanius, comoediarum scriptor, s. I, 10, 42. II, 8, 19.
Fundi, Latii opp., s. I, 5, 34.
Furia, c. I, 28, 17. s. I, 8, 45. II, 3, 135. 141.
Furius, poeta malus, qui bellum Gallicum Caesaris videtur cecinisse, s. II, 5, 41. idem cum irrisione dictus Alpinus, s. I, 10, 36. cf. ed. Vindobon.
Furnius, orator et historicus, s. I, 10, 86.
Fuscus, c. I, 22, 4. s. I, 9, 61. 10, 83. ep. I, 10, 1. vide et s. v. Aristius.

Gabii, Latii oppidum, ep. I, 11, 7. 15, 9 II, 1, 25. 2, 3.

Gades, Hispaniae Baeticae urbs, c. II, 2, 11. 6, 1.
Gaetulus = Africanus, c. I, 23, 10. II, 20, 15. III, 20, 2. murex G. = Girbitanus, a Girba, Syrtis minoris insula, duct., ep. II, 2, 181.
Galaesus, Calabriae fluvius, c. II, 6, 10.
Galatea, c. III, 27, 14.
Galba, Servius Sulpicius, iuris consultus, s. I, 2, 46.
Galli, s. II, 1, 14. — 1) Gallicus, c. I, 8, 6. de Gallia cisalpina, III, 16, 35. — 2) G. = Galatae, ep. 9, 18. — 3) Cybeles sacerdotes, s. I, 2, 121.
Gallina, gladiator, s. II, 6, 44.
Gallonius, s. II, 2, 47.
Ganymedes, Trois fil., c. IV, 4, 4.
Garganus, Apuliae mons, c. II, 9, 7. — adi., ep. II, 1, 202.
Gargilius, ep. I, 6, 58.
Gargonius, s. I, 2, 27. 4, 92.
Geloni, Scythiae populus, c. II, 9, 23. 20, 19. III, 4, 35.
Genauni, Breunis confines, c. IV, 14, 10.
Genetyllis, carm. saec. 16.
Genius, c. III, 17, 14. ep. I, 7, 94. II, 1, 144. 2, 187. 3, 210.
Germania, c. IV, 5, 26. ep. 16, 7.
Geryones, trium corporum, quem Hercules interfecit, c. II, 14, 8.
Getae, Thracae populus, c. III, 24, 11. IV, 15, 22.
Gigantes, Terrae filii (cum Titanibus saepe confusi), c. II, 19, 22. — Giganteus, c. III, 1, 7.
Glaucus, Hippolochi fil., s. I, 7, 17.
Gloria, c. I, 18, 15. s. I, 6. 23. ep. II, 1, 177.
Glycera, c. I, 19, 5. 30, 3. 33, 2. III, 19, 28.
Glycon, athleta, ep. I, 1, 30.
Gnatia, Apuliae oppidum, s. I, 5, 97.
Gracchus, C. Sempronius, orator, ep. II, 2, 89.
Graecia, c. I, 15, 6. IV, 5, 35. ep. I, 2, 7. II, 1, 93. 156.
Graecus, 1) subst. s. I, 5, 3. 7, 32. 10, 35. 66. 2) adiect. c. I, 20, 2. III, 24, 57. s. I, 10, 20. 31. ep. II, 2, 7. 3, 53. 268. 286.
Graius, 1) subst. c. II, 4, 12. IV, 8, 4. ep. II, 1, 19. 28. 90. 161. 2, 42. 3, 323. 2) adi. c. II, 16, 38. ep. 10, 12.
Gratia, c. I, 4, 6. 30, 6. III, 19, 16. 21, 22. IV, 7, 5.
Grosphus, Pompeius, eques Romanus, qui in Sicilia agros possidebat, c. II, 16, 7. ep. I, 12, 22. 23. vide et s. v. Pompeius.
Gyas, Gigas, c. II, 17, 14. IV, 4, 69.
Gyges quidam, c. II, 5, 20. III, 7, 5.

Hadria, c. I, 3, 15. 33, 15. II, 11, 2. 14, 14. III, 3, 5. 9, 23. 27, 19. ep. I, 18, 63. Hadrianus, c. I, 16, 4.
Haedilia, mons, c. I, 17, 9.
Haedus (Haedi), signum, oritur a. d. III kal. Octobr., III, 1, 28.
Haemonia = Thessalia, c. I, 37, 20.
Haemus, Thracae mons, c. I, 12, 6.
Hagna, amica, s. I, 3, 40.
Hannibal, c. II, 12, 2. III,

6, 36. IV, 4, 49. 8, 16. ep. 16, 8.
Harpyia, s. II, 2, 40.
Hasdrubal, qui a. 207 a. C. Claudio Nerone et M. Livio Salinatore victus occidit, c. IV, 4, 38. 72.
Hebrus, Thracae fluvius, c. III, 25, 10. ep. I, 3, 3. 16, 13.
Hebrus, adulescens, c. III, 12, 2.
Hecate, dea magorum adiutrix, s. I, 8, 33.
Hector, c. II, 4, 10. IV, 9, 22. ep. 17, 12. s. I, 7, 12. — Hectoreus, c. III, 3, 28.
Helicon, Boeotiae mons, c. I, 12, 5. ep. II, 1, 218. 3, 296.
Heliodorus, s. I, 5, 2.
Hellas, puella, s. II, 3, 277.
Hercules, c. III, 3, 9. 14, 1. IV, 4, 62. 5, 36. 8, 30. ep. 3, 17. 17, 31. s. II, 6, 13. ep. I, 1, 5. cf. II, 1, 10. Herculeus, c. I, 3, 36. II, 12, 6.
Hermogenes, Tigellius, poeta et cantor ineptus, s. I, 3, 129. 4, 72. 9, 25. 10, 18. 80. v. et s. v. Tigellius.
Herodes, Iudaeae rex, ep. II, 2, 184, palmeta prope Hierichuntem sita possidebat.
Hesperia = Italia, c. III, 6, 8. IV, 5, 38. = Hispania, c. I, 36, 4. Hesperius = Italus, c. I, 28, 26. II, 1, 32. = in occidente positus, II, 17, 20. IV, 15, 16.
Hiberia = Hispania, c. IV, 5, 28. 14, 50. Hiber, II, 20, 20. Hiberus adi., I, 29, 15. s. II, 8, 46. Hibericus, ep. 4, 3.
Hiberia, regio ad Pontum Euxinum sita, ep. 5, 21.
Hiemps, c. I, 25, 19.
Hippolyte, Acasti, regis Iolci uxor, quae Pelea ad adulterium sollicitavit, c. III, 7, 18.
Hippolytus, Thesei fil., qui Phaedrae novercae amorem repudiavit, c. IV, 7, 26.
Hirpinus, c. II, 11, 2. vid. et s. v. Quintius.
Hispanus, adi., c. III, 6, 31. 8, 21. 14, 3.
Hister, c. IV, 14, 46.
Homerus, c. IV, 9, 6. s. I, 10, 52. ep. I, 19, 6. II, 1, 50. 3, 74. 359. 401. — Homericus, ep. II, 3, 120.
Honos, c. s. 57.
Horatius, Q. Flaccus, n. VI. Id. Decembr. a. 65, L. Aurelio Cotta, L. Manlio Torquato coss. — c. III, 21, 1. ep. 13, 6. ep. I, 20, 27. — natus Venusiae, puer Romam ductus paterna disciplina, Orbilii institutione utitur — s. I, 6, 76. ep. II, 1, 70. 2, 41. — a. 46 vel 45 Athenas se confert — ep. II, 2, 43. — tribunus militum sub Bruto — s. I, 6, 48. — a. 42 pugnae Philippensi interest — c. II, 7, 9. III, 4, 26. ep. II, 2, 49. — in Italiam reversus carminibus editis Vergilio, Vario brevi fit notus; ab his commendatur Maecenati a. 38 — s. I, 6, 55. II, 6, 40. — facit cum eo iter Brundisium a. 37 — s. I, 5. — accipit ab eo Sabinum a. 33 — s. II, 3, 10. — In satiris, quarum I. lib. a. 35, II. a. 30. edidit, Lucilium imitatur, quem secutus Aesopios logos aut immiscet aut tangit — s. II, 6, 79. 3, 299. 5, 56 al. —. in iambicis Archilochum, in lyricis Alcaeum

imitatur et subinde Sappho, Anacreontem, Pindarum, Ibycum, alios; idem haud indiligens Homeri sectator nec Callimachi incuriosus. Prioribus tribus carminum libris, quos a. 24 ediderat, a. 17 carmen saeculare addidit auctore Augusto et deinde quartum librum. Maioris aetatis sunt epistularum libri c. a. 23 scribi coepti. Obiit Horatius V. kal. Decembr. a. 8. Vide et s. v. Flaccus et Quintus.

horti Caesaris dictatoris, quos populo Romano legaverat, in Ianiculo siti, s. I, 9, 18. Maecenatis in Esquiliis, s. I, 8, 7.

Hyades, in fronte Tauri signi positae, et ortu et occasu imbres adducere putabantur, c. I, 3, 14.

Hydaspes, Indiae fluvius, c. I, 22, 8.

Hydaspes, servus Indus, s. II, 8, 14.

Hylaeus, Centaurus, c. II, 12, 6.

Hymettus, Atticae mons, c. II, 6, 14. Hymettius, c. II, 18, 3. s. II, 2, 15.

Hyperboreus, in extremo septentrione positus, c. II, 20, 16.

Hypsaea, Plotia, s. I, 2, 91.

Iambi, qui nunc vulgo epodi inscribuntur, quos Archilochum Parium imitatus scripsit Horatius, c. I, 16, 3. 24. ep. 14, 7. ep. I, 19, 23. II, 2, 59. II, 3, 79.

Ianus, deus et orientis et occidentis solis, qui omnium princeps invocabatur, s. II, 6, 20. ep. I, 16, 59. — Iani Quirini templum erat inter forum vetus et forum Caesaris, cuius portam a. 29 et 25 Octavianus clausit, c. IV, 15, 9. ep. II, 1, 255. — Ianus, arcus in foro, ubi argentariorum erant tabernae, s. II, 3, 18. ep. I, 1, 54. 20, 1.

Iapetus, Promethei pater, c. I, 3, 27.

Iapyx, ventus ab occasu flans, c. I, 3, 4. III, 27, 20.

Iarbita, natione Maurus, cum Timagenis in dicendo vim assequi vellet, laterum contentione exanimatus, ep. I, 19, 15.

Iason, Aesonis fil., ep. 3, 12.

Ibycus, quidam, c. III, 15, 1.

Icarus insula, c. III, 7, 21.

Icarus, Daedali fil., qui inter Icarum (III, 7, 21) et Samum insulas in mare cecidit eique nomen dedit. c. II, 20, 13. Icarius, c. I, 1, 15.

Iccius, qui, a. 25 Aelium Gallum Arabiae bellum parantem secuturus, a. 20 procurator erat praediorum Siculorum M. Agrippae, c. I, 29, 1. ep. I, 12, 1. cf. tamen ed. Vindob.

Ida, Phrygiae mons, unde Ganymedes ad caelum sublatus est, c. III, 20, 16. Idaeus, c. I, 15, 2.

Idomeneus, Cretensium rex, c. IV, 9, 20.

Ilerda, Hispaniae Tarraconensis urbs, ep. I, 20, 13.

Ilia, Aeneae filia ideoque genti Iuliae sanguine iuncta, Romuli et Remi mater, Amulii

iussu in Tiberim praecipitata, c. I, 2, 17. III, 9, 8. IV, 8, 22. s. I, 2, 126.
Ilion vel Ilios, c. I, 10, 14. 15, 33. III, 3, 18. 37. 19, 4. IV, 4, 53. 9, 18. ep. 10, 13. 14, 14.
Iliacus, ep. I, 2, 16. II, 3, 129.
Iliona, Pacuvii tragoedia, in qua Deipyli necati umbra Ilionam matrem dormientem ad iusta funeri facienda impellit; sed Fufius histrio, gravi somno oppressus, Deiphili vocem non exaudivit, s. II, 3, 61.
Ilithyia, Diana Lucina, quae opem fert puerperis, c. s. 14.
Ilius, adi., carm. saec. 37. ep. 17, 11.
Illyricus, c. I, 28, 22.
Inachia, ep. 11, 6. 12, 14. 15.
Inachus, Argivorum rex antiquissimus, c. II, 3, 21. III, 19, 1.
India, c. III, 24, 2. — Indus, c. I, 12, 56. IV, 14, 42. c. s. 56. ep. I, 1, 45. 6, 6. — Indicus, c. I, 31, 6.
Ino, Cadmi filia, quae cum Athamas maritus alterum filiorum necasset, cum altero fugiens in mare se praecipitavit, ep. II, 3, 123.
Io, Inachi filia, a Iove in vaccam mutata, diu multumque erravit; ideo vaga i. e. inquieta mente dicitur, ep. II, 3, 124.
Iocus, Κῶμος, c. I, 2, 34.
Iolcos, Thessaliae opp., ep. 5, 21.
Ionicus, ep. 2, 54. lasciviam signif., c. III, 6, 21. — Ionius, ep. 10, 19.
Isthmius, c. IV, 3, 3
Italia, c. I, 37, 16. III, 5, 40. IV, 14, 44. s. I, 6, 35. ep. I, 12, 29. — Italus, c. II, 7, 4. 13, 18. III, 30, 13. IV, 4, 42. 15, 13. s. I, 7, 32. II, 6, 56 ep. I, 18, 57.
Ithaca, s. II, 5, 4. ep. I, 7, 41. — Ithacensis, ep. I, 6, 63.
Itys, Terei et Procnes filius, a matre necatus, c. IV, 12, 5.
Iuba, Mauretaniae rex, c. I, 22, 15.
Iudaeus, s. I, 4, 143. 5, 100. 9, 70.
Iugurtha, Numidiae rex, a C. Mario a. 104 in triumpho ductus, tum in carcere necatus, c. II, 1, 28. — Iugurthinus, ep. 9, 23.
Iulius, 1) Florus, ep. I, 3, 1. conf. ep. II, 2, 1. vide et s. v. Florus. — 2) alius quidam (sed nomen vid. corruptum), s. I, 8, 39. — 3) Iulius adi. c. I, 12, 47. IV, 15, 22.
Iulus, c. IV, 2, 2 (sed nomen corruptum). vide et s. v. Antonius.
Iuno, c. I, 7, 8. II, 1, 25. III, 3, 18. 4, 59. s. I, 3, 11.
Iuppiter, c. I, 1, 25. 2, 19. 30. 3, 40. 10, 5. 11, 4. 16, 12. 21, 4. 22, 20. 28, 9. 29. 32, 14. II, 6, 18. 7, 17. 10, 16. 17, 22. III, 1, 6. 3, 6. 64. 4, 49. 5, 1. 12. 10, 8. 16, 6. 25, 6. 27, 73. IV, 4, 4. 74. 8, 29. 15, 6. c. s. 32. 73. ep. 2, 29. 5, 8. 9, 3. 10, 18. 13, 2. 16, 63. 17, 69. s. I, 1, 20. 2, 18. II, 1, 43. 3, 288. ep. I, 1, 106. 12, 3. 16, 29. 17, 34. 18, 111. 19, 43. II, 1, 68.
Iustitia, c. I, 24, 6. II, 17, 16.
Iuventas, c. I, 30, 7.

Ixion, Lapitharum rex, qui Eionea socerum insidiis structis interemit, Iunoni vim afferre conatus est, c. III, 11, 21. ep. II, 3, 124.

Labeo, s. I, 3, 82.
Laberius, D., eques Romanus (a. 105—43), cuius mimi iocorum acerbitate erant insignes, s. I, 10, 6.
Lacaena, c. II, 11, 23. III, 3, 25. IV, 9, 16.
Lacedaemon, c. I, 7, 10. — Lacedaemonius, c. III, 5, 56.
Lacon, c. II, 6, 11. scil. canis, ep. 6, 5. — Laconicus, c. II, 18, 7.
Laelius, C. Sapiens, qui a. 140 consul fuit, s. II, 1, 65. 72.
Laertiades, Vlixes, c. I, 15, 21. s. II, 5, 59.
Laestrygonius = Formianus, quia Formias, Latii opp., Laestrygonum sedem fuisse credebant, c. III, 16, 34.
Laevinus, P. Valerius, homo nequam, s. I, 6, 12. 19. vide et s. v. Valerius.
Lalage, c. I, 22, 10. 23. II, 5, 16.
Lamia, Aelius, frater, ut videtur, L. Lamiae, qui fuit a. 3 p. Chr. consul, c. I, 26, 8. 36, 7. Lamiae, c. III, 17, 2. L. Lamia, ep. I, 14, 6. v. et s. v. Aelius.
Lamia, monstrum, ep. II, 3, 340.
Lamus, Laestrygonum rex, c. III, 17, 1.
Lanuvinus, a Lanuvio, Latii opp., c. III, 27, 3.
Laomedon, Priami pater, c III, 3, 22.
Lapithae, Thessaliae incolae antiquissimi, c. I, 18, 8. II, 12, 5.
Lar, c. III, 23, 4. IV, 5, 34. c. s. 39. ep. 2, 66. 16, 19. s. I, 5, 66. II, 3, 165. 5, 14. 6, 66. ep. I, 1, 13.
Larisa, Thessaliae urbs, c. I, 7, 11.
Latium, c. I, 12, 53. 35, 10. IV, 4, 40. c. s. 66. ep. I, 19, 24. II, 1, 157. 2, 121. 3, 290. — Latinus, c. I, 32, 3. II, 1, 29. IV, 14, 7. 15, 13. ep. 7, 4. s. I, 10, 20. 27. ep. I, 3, 12. — Latinae, scil. feriae, quae verno tempore a consulibus indici solebant, ep. I, 7, 76. — 19, 32. II, 2, 143.
Latona, Apollinis et Dianae mater, c. I. 21, 3. III, 28, 12. IV, 6, 37. — Latous = Apollo, c. I, 31, 18.
Laurens, a Laurento, Latii opp., ep. 5, 28. s. II, 4, 42.
Laverna, dea furum, ep. I, 16, 60.
Lebedus, Ioniae opp., ep. I, 11, 6. 7.
Leda, Castoris et Pollucis mater, c. I, 12, 25.
Lenaeus, Bacchus, c. III, 25, 19.
Leo, sidus, c. III, 29, 19. ep. I, 10, 16.
Lepidus, Q. Aemilius, consul a. 21, ep. I, 20, 28.
Lepos, pantomimus, s. II, 6, 72.
Lesbia, ep. 12, 17.
Lesbos, insula, quam inhabitaverant Aeolis, ep. I, 11, 1. — Lesbius, c. I, 17, 21. 26, 11. 32, 5. IV, 6, 35. ep. 9, 34. — Lesbous, c. I, 1, 34.
Lethaeus, c. IV, 7, 27. ep. 14, 3

Leuconoe, c. I, 11, 2.
Liber = Bacchus, c. I, 12, 22. 16, 7. 18, 7. 32, 9. II, 19, 7. III, 8, 7. 21, 21. IV, 8, 34. 12, 14. 15, 26. s. I, 4, 89. ep. I, 19, 4. II, 1, 5.
Libitina, dea funerum, c. III, 30, 7. s. II, 6, 19. ep. II, 1, 49.
Libo, Scribonius, qui bello Punico II, ut vid., in foro, quem in locum fulmen deciderat, puteal et aram fecit, ep. I, 19, 8; cf. s. II, 6, 35.
Libra, sidus, c. II, 17, 17.
Liburnae = Illyricae, minora eademque velocia navigia, c. I, 37, 30. ep. 1, 1.
Libya, c. II, 2, 10. s. II, 3, 101. — Libycus, c. I, 1, 10. ep. I, 10, 19.
Licinius quidam (non Varro Murena), c. II, 10, 1. cf. ed. maior.
Licinus, ep. II, 2, 301.
Licymnia, Terentia Maecenatis, ut putant, c. II, 12, 13. 23.
Ligurinus, puer, c. IV, 1, 33. 10, 5.
Liparaeus, a Lipara insula, III, 12, 2.
Liris, Latii, qua Campaniae finitimum est, fluvius, c. I, 31, 7. III, 17, 8.
(Livia) uxor Augusti, c. III, 14, 5.
Livius Andronicus, Tarentinus, qui primus Romae a. 240 fabulam docuit, ep. II, 1, 62. 69.
Lollius, 1) M., consul a. 21, victus a Germanis a. 16, c. IV, 9, 38. ep. I, 20, 28. 2) Maximus, ut vid., iuvenis equestris originis, ep. I, 2, 1. 18, 1.
Longarenus, s. I, 2. 67.
Lucania, s. II, 1, 38.
Lucanus, 1) subst. s. II, 1, 34. 2) adi., ep. 1, 28. s. II, 3, 234. 8, 6. ep. I, 15, 21. II, 2, 178.
Luceria, Apuliae opp., c. III, 15, 14.
Lucilius, C., (180—103) eques Romanus, saturarum scriptor, s. I, 4, 6. 57. 10, (1). 2. 53. 56. 64. II, 1, 17. 29. 62. 75.
Lucina, Diana, puerperarum adiutrix, c. s. 15. ep. 5, 6.
Lucretilis, mons Sabino Horatii propinquus, c. I, 17, 1.
Lucrinus lacus, in Campania, c. II, 15, 3. ep. 2, 49. s. II, 4, 32.
Lucullus, Licinius, cons. a. 74, ep. I, 6, 40. II, 2, 26.
Luna, c. s. 36.
Lupus, L. Cornelius Lentulus, Lucilii saturis exagitatus, s. II, 1, 68.
Luscus, s. I, 5, 34. vid. et s. v. Aufidius.
Lyaeus = Bacchus, c. I, 7, 22. III, 21, 16. ep. 9, 38.
Lycaeum, Arcadiae mons, c. I, 17, 2.
Lycambes, Archilochi iambis cum Neobula filia exagitatus, ep. 6, 13. ep. I, 19, 25. cf. ib. 30.
Lyce, c. III, 10, 1. IV, 13, 1. 2.
Lycia, c. III, 4, 62. Lycius, adi., c. I, 8, 16.
Lycidas, c. I, 4, 19.
Lyciscus, ep. 11, 24.
Lycoris, c. I, 33, 5.
Lycurgus, Thracae rex, a Baccho, cuius sacra turbaverat, ad insaniam actus, c. II, 19, 16.

Lycus, 1) puer, c. I, 32, 11. 2) senex, c. III, 19, 23. 24.
Lyde, c. II, 11, 22. III, 11, 7. 25. 28, 3.
Lydia, puella, c. I, 8, 1. 13, 1. 25, 8. III, 9, 6. 7. 20.
Lydus, 1) subst.; Tyrrheno duce Lydi in Etruriam venisse dicuntur, s. I, 6, 1 2) adi., c. IV, 15, 30.
Lymphae, s. I, 5, 97.
Lynceus, Argonauta, s. I, 2, 90. ep. I, 1, 28.
Lysippus, Sicyonius, statuarius, ep. II, 1, 240.

Macedo, Philippus, Alex. Magn. pater, c. III, 16, 14.
Maecenas, C. Cilnius, a lucumonibus Etruriae genus ducens, c. I, 1, 1. III, 29, 3. s. I, 6, 1. eques Romanus, c. I, 20, 5. III, 16, 20. natus est id. April c. a. **70**, c. IV, 11, 14. Octaviani amicus, a. **40** pacis Brundusinae auctor, a. **37** Brundisium ad Antonium missus, s. I, 5, 27. a. **36** et **31** ab Octaviano urbi et Italiae praefectus, s. II, 6, 38. postea a republica abstinuit, in Esquiliis domum hortosque habuit, c. III, 29, 10. ep. 9, 3. s. I, 8, 7. 14. II, 6, 33. vir litterarum litteratorumque amantissimus et maxime Horatio familiaris. idem tamen mollior delicatiorque quam decebat hominem Romanum. Obiit a. 8. — memoratur et c. II, 12, 11. 17, 3. 20, 7. III, 8, 13. ep. 1, 4. 3, 20. 9, 4. 14, 5. s. I, 1, 1. 3, 64. 5, 31. 48. 6, 47. 9, 43. 10, 81. II, 3, 312. 6, 31. 41. 7, 33. 8, 16. ep. I, 1, 3. 7, 5. 19, 1.
Maecius, Sp. Tarpa, ep. II, 3, 387. cf. ed. Vindob.; vid. et s. v. Tarpa.
Maenius, s. I, 1, 101. 3, 21. 23. ep. I, 15, 26.
Maeonius, Lydius, c. I, 6, 2. IV, 9, 5.
Maevius, malus poeta, ep. 10, 2.
Magnessa, v. s. v. Hippolyte, c. III, 7, 18.
Maia, Mercurii mater, c. I, 2, 43. s. II, 6, 5.
Maltinus, s. I, 2, 25. hoc nomine quidam Maecenatem tangi sunt suspicati.
Mamurrae, Formiis habitantes, s. I, 5, 37.
Mandela, pagus Sabinorum, s. I, 18, 105.
Manes, c. I, 4, 16. ep. 5, 94 s. I, 8, 29. ep. II, 1, 138.
Manlius, III, 21, 1. v. s. v Torquatus.
Marcelli. M. Claudius Marc. a. 212 Syracusas expugnavit, cuius e gente erat Octaviae filius, Augusti gener, qui a. 23 obiit, c. I, 12, 46.
Mareoticus, a Mareotide Aegypti palude duct., c. I, 37, 14.
Marica, dea Minturnis culta, c. III, 17, 7.
Marius quidam, s. II, 3, 277.
Mars, c. I, 6, 13. 17, 23. 28, 17 II, 14, 13. III, 3, 16. 33. 5, 24. 34. IV, 14, 9. cf. Mavors. Martius, c. III, 7, 26. cf. et s. v. Campus. Martiae kalendae, quibus Matronalia in Iunonis Lucinae honorem celebrabantur, III, 8, 1. — IV, 1, 39. 14, 17. ep II,

3, 402. — Martialis, c. I, 17, 9.
Marsaeus, s. I, 2, 55.
Marsus, 1) subst., ep. 16, 3. 2) adi., c. I, 1, 28; 2, 39. II, 20, 18. Marsum bellum (a. 90—88), III, 14, 18. M. voces, M. nenia, i. e. incantationes magicae, ep. 5, 76. 17, 29.
Marsya, Satyrus, cuius statua in foro esse putabatur, s. I, 6, 120. sed conf. ed. Vindob.
Massagetae, Scythae, c. I, 35, 40.
Massicus, a Massico, Campaniae monte, duct., c. I, 1, 19. II, 7, 21. III, 21, 5. s. II, 4, 51.
Matinus, mons Calabriae prope Tarentum, c. I, 28, 3. IV, 2, 27. ep. 16, 28.
Matutinus, Ianus, orientis lucis deus, s. II, 6, 20.
Mavors, c. IV, 8, 23.
Maurus, c. I, 22, 2. II, 6, 3. III, 10, 18.
Maximus, 1) Paulus Fabius, c. IV, 1, 11. vid. et s. v. Paulus. 2) Lollius, ep. I, 2, 1.
Medea, Aeetae filia, Colchis, ep. 3, 10. 5, 62. ep. II, 3, 123. 185.
Medus = Parthus, 1) subst., c. I, 2, 51. 29, 4. II, 1, 31. 16, 6. III, 3, 44. 8, 19. IV, 14, 42. c. s. 54. — 2) adi., c. I, 27, 5. flumen = Euphrates, c. II, 9, 21.
Megylla, c. I, 27, 11.
Meleager, Oenei fil., ep. II, 3, 146; cf. Ov. met. VIII, 445 sqq.
Melpomene, c. I, 24, 3. III, 30, 16. IV, 3, 1.
Memnon, Aethiopum rex, ab Achille interfectus, s. I, 10, 36.
Memphis, Aegypti urbs, c. III, 26, 10.
Mena, Volteius, ep. I, 7, 55. vid. et s. v. Volteius.
Menander, Atheniensis (a. 342—291), comoediarum scriptor eximius, s. II, 3, 11. ep. II, 1, 57.
mendici, Isidis vel Cybeles sacerdotes, item vates Iudaeorum, s. I, 2, 2.
Menelaus, s. II, 3, 198.
Menenius, homo male sanus, s. II, 3, 287.
Mercurius, c. I, 10, 1. 24, 18. II, 7, 13. III, 11, 1. s. II, 3, 68. — Mercurialis, s. II, 3, 25; c. II, 17, 29. conf. quae adnotavimus ad s. II, 3, 25 ed. Vindob.
Meriones, Idomenei auriga, c. I, 6, 15. 15, 26.
Messalla, M. Valerius, Corvinus, cons. a. 31, qui a. 27 triumphum Aquitanicum egit, orator, historicus litterarum litteratorumque studiosissimus, Horatii, Vergilii, Tibulli amicus, s. I, 10, 85. ep. II, 3, 371. memoratur ut exemplum nobilitatis s. I, 6, 42. vide et s. v. Corvinus. — Messallae frater, L. Gellius Poplicola, cons. a. 36, s. I, 10, 85. cf. ed. Vindob.
Messius, Cicirrus, scurra, s. I, 5, 52. 54. 88. vide et s. v. Cicirrus.
Metaurus, Vmbriae fl., c. IV, 4, 38.
Metella, Caecilia, P. Cornelii Lentuli Spintheris uxor, a. 45 repudiata, s. II, 3, 239.

us, 1) Q. Caecilius Maicus, cons. a. 143, s. II, — 2) Q. Caecilius Celer, a. 60, c. II, 1, 1.
mnaeus = Lesbius, 8, 50.
s, Ioniae urbs, ep. I,).
us, quidam, s. II, 1, 24
, Titan, c. III, 4, 53.
rmus, Colophonius, c. a. 620, elegiarum priarum scriptor; ep. I, . II, 2, 101.
, c. III, 1, 37.
va, c. III, 3, 23. 12, 2.
, 13. s. II, 2, 3. ep. II, 5.
, rex Cretae, Iovi accemus, post mortem iudex inferos, c. I, 28, 9. , 21.
rnae, opp. ad Liris fl. situm, ep. I, 5, 5.
i via, Benevento Brunm ducens, ep. I, 18, 20.
um, Campaniae prourium, s. II, 4, 33.
sus, canis = Epiroticus, , 5. s. II, 6, 114.
ses, dux Parthorum, rassum devicit, c. III,

nenta regis, Regia ae Pompilii, ad radices is Palatini sita, contiemplo Vestae, c. I, 2, 15.
us, Pergamenus, quem icii reum Torquatus det, ep. I, 5, 9.
s, iuris consultus, ep. II, .
is, scurra, s. II, 7, 36.
ius, ut vid., fil. Planci a. 42, ep. I, 3, 31.
a, L. Licinius, Terentiae, uxoris Maecenatis, frater, homo turbulentus, qui Augusti occidendi consilium a. 23 iniit cum Fannio Caepione, c. III, 19, 11. s. I, 5, 38. vid. et comm. ed. maior. ad c. II, 10.
murteta, Baiana, ubi sudationes erant, ep. I, 15, 5.
Musa, c. I, 6, 10. 17, 14. 26, 1. 32, 9. II, 1, 9. 37. 10, 19. 12, 13. III, 1, 3. 3, 70. 19, 15. IV, 8, 28. 29. 9, 21. s. I, 5, 53. II, 3, 105. 6, 17. ep. I, 3, 13. 8, 2. 19, 28. II, 1, 27. 133. 243. 2, 92. 3, 83. 141. 324. 407.
Musa, Antonius, ep. I, 15, 3. vid. s. v. Antonius.
Mutus, ep. I, 6, 22.
Mycenae, c. I, 7, 9.
Mygdonius, a Mygdonibus Phrygiae gente, c. II, 12, 22. III, 16, 41.
Myrtale, c. I, 33, 14.
Myrtous, a Myrto insula Euboeae propinqua duct., c. I, 1, 14.
Mysus, ep. 17, 10.
Mystes, puer, c. II, 9, 10.
Mytilene, Lesbi caput, c. I, 7, 1. ep. I, 11, 17.

Naevius, 1) Cn., comoediarum et tragoed. auctor, qui bellum Punicum primum scripsit versibus saturniis, obiit c. a. 195 exsul, ep. II, 1, 53. — 2) alius, s. II, 2, 68
Naias, s. III, 25, 14.
Nasidienus, Rufus, homo dives, sed idem subrusticus; s. II, 8, 1. 75. 84. vid. et s v. Rufus.
Natta, s. I, 6, 124.
Neaera, c. III, 14, 21. ep. 15, 11

Neapolis, ep. 5, 43.
Nearchus, c. III, 20, 6.
Necessitas, c. I, 35, 17. III, 1, 14. 24, 6.
Neobule, c. III, 12, 2.
Neptunus, c. I, 28, 29. III, 28, 2. 10. ep. 7, 3. 17, 55. ep. I, 11, 10. II, 3, 64. — Neptunius dux, Sextus Pompeius, qui Neptuni filium sese appellabat, victus ab Agrippa a. 36, ep. 9, 7.
Nereus, Thetidis pater, c. I, 15, 5. — Nereis, c. III, 28, 10. — nepos Nereius = Achilles, ep. 17, 8.
Nero, 1) C. Claudius Nero, qui cons. a. 207 Hasdrubalem ad Metaurum fl. vicit, c. IV, 4, 37. 2) Nerones, Tib. Cl. Ner. et Liviae filii, Augusti privigni, a) Tiberius, natus a. 42, ep. I, 8, 2. 9, 4. 12, 26. II, 2, 1. b) Drusus, natus a. 38. — ambo, c. IV, 4, 28. 14, 14. cf. et s. v. Claudius et Drusus.
Nessus, Centaurus, ep. 17, 32.
Nestor, c. I, 15, 22. ep. I, 2, 11.
Nilus, c. III, 3, 48. IV, 14, 46.
Niobeus, c. IV, 6, 1.
Niphates, Armeniae mons vel potius fluvius, c. II, 9, 20.
Nireus, Argivorum, dum Troiam oppugnant, pulcherrimus, c. III, 20, 15. ep. 15, 22.
Noctiluca = Diana, c IV, 6, 38.
Nomentanus, 1) homo luxuria ad egestatem redactus, persona Luciliana, s. I, 1, 102. 8, 11. II, 1, 22. 3, 175. 224. — 2) Nasidieni parasitus, s. II, 8, 23. 25. 60.
Noricus, c. I, 16, 9. ep. 17, 71.
Nothus, c. III, 15, 11.
Notus, c. I, 3, 14. 7, 16. 28, 22. III, 7, 5. IV, 5, 9. ep. 9, 31.
Novius, 1) s. I, 3, 21. 2) 6, 40. 121.
Numa, Pompilius, rex, ep. I, 6. 27. II, 1, 86. vid. et s. v. Pompilius.
Numantia, Hispaniae Tarraconensis urbs, excisa a. 133, c. II, 12, 1.
Numicius, ep. I, 6, 1.
Numida, Pomponius (Plotius), e bello Cantabrico (vid. s. v. Augustus) in urbem redux, c. I, 36, 3.
Numidae, c. III, 11, 47.
Nymphae, c. I, 1, 31. 4, 6 30, 6. II, 8, 14. 19, 3. III, 18, 1. 27, 30. IV, 7, 5.

Oceanus, c. I, 3, 22. IV, 5, 40. 14, 48. ep. 16, 41. — O. ruber = sinus Persicus, c. I, 35, 32.
(Octavia,) soror Augusti, III, 14, 7.
Octavius, historicus, s. I, 10, 82.
Ofellus, s. II, 2, 2. 53. 112. 133.
Olympiă coronari, ep. I, 1, 50. Olympicus, c. I, 1, 3.
Olympus, 1) Thessaliae mons, c. III, 4, 52. 2) = caelum, c. I, 12, 58.
Opimius, c. II, 3, 142.
Oppidius, s. II, 3, 168. cf. 171. 173.
Opuntius, ab Opunte, Locridis opp. duct., c. I, 27, 10.
Orbilius, Pupillus Beneventanus, grammaticus, ep. II, 1, 71.
Orbius, agrorum possessor, ep. II, 2, 160.
Orcus, c, I, 28, 10 II, 3, 24

18, 30. 34. III, 4, 75. 11, 29. 27, 50. IV, 2, 24. s. II, 5, 49. ep. II, 2, 178.
Orestes, Agamemnonis fil., s. II, 3, 133. 137. ep. II, 3, 124.
Oricum (Oricus), opp. Epiri maritimum, c. III, 7, 5.
Origo, mima, s. I, 2, 55.
Orion, 1) venator, qui Dianae vim inferre conatus est, c. II, 13, 39. III, 4, 71. — 2) eius sidus, nautis infestum, c. I, 28, 21. III, 27, 18. ep. 10, 10. 15, 7.
Ornytus, c. III, 9, 14.
Orpheus, Thrax, Oeagri fluvii et Calliopes fil., c. I, 12, 8. 24, 13. ep. II, 3, 392.
Osci, antiqui Campaniae incolae, s. I, 5, 54.
Osiris, Aegyptiorum deus, ep. I, 17, 60.
Otho, L. Roscius, tr. pl., qui a. 67 tulit legem, ne cui liceret in XIV gradibus orchestrae proximis sedere, nisi cui census equester (quadring. mil. HS) esset, ep. 4, 16.

Pacideianus, gladiator, s. II, 7, 97.
Pacorus, Orodis, Parthorum regis, fil., qui Decidio Saxa, M. Antonii legato, victo a. 40 Syriam provinciam occupavit, c. III, 6, 9.
Pactolus, Lydiae fl., aurum ferens, ep. 15, 20.
Pactumeius, Canidiae fil. suppositicius, ep. 17, 50.
Pacuvius, M., Ennii sororis fil., tragoediarum scriptor, natus Brundisii a. 220, mortuus Tarenti c. a. 132, paene nonagenarius, ep. II, 1, 56.
Padus, fl., ep. 16, 28.
Paeligni, gens Sabellica, adi. c. III, 19, 8. ep. 17, 60.
Palatinus, in Palatio monte positus, ubi a. 28 Octavianus Apollini templum dedicavit, in quo bibliotheca publica instituta erat, c. s. 65. ep. I, 3, 17.
Palinurus, Lucaniae promunturium, in quo Horatius, cum e Macedonia in Italiam rediret, passus est naufragium, c. III, 4, 28.
Pallas, c. I, 6, 15. 7, 5. 12, 20. 15, 11. III, 4, 57. ep. 10, 13.
Panaetius, Rhodius, stoicus, qui floruit c. a. 130, c. I, 29, 14.
Panthoides, i. e. Euphorbus, Panthoi Troiani fil., cuius animam in suum migrasse corpus Pythagoras dixit, c. I, 28, 10.
Pantilius, s. I, 10, 78.
Pantolabus (Mallius), luxuria ad egestatem redactus, persona Luciliana, s. I, 8, 11. II, 1, 22.
Paphus, Cypri urbs, c. I, 30, 1. III, 28, 14.
Parca, c. II, 6, 9. 16, 39. 17, 16. c. s. 25. ep. 13, 15.
Paris, c. III, 3, 40. ep. I, 2, 6. 10.
Parius, a Paro, una ex Cycladibus, Archilochi patria duct., c. I, 19, 6. ep. I, 19, 23.
Parmensis, Cassius, ep. I, 4, 3. vid. et s. v. Cassius.
Parrhasius, Ephesius, pictor, qui floruit ante a. 400, c. IV, 8, 6.
Parthus, c. I, 12, 53. 19, 12. II, 13, 18. III, 2, 3. IV, 5, 25. 15, 7 ep. 7, 9. s. II, 1, 15

5, 62. ep. I, 18, 56. II, 1, 112. 256. vid. et s. v. Medus, Persa.
pater (Cliniae), Menedemus Hautontimorumeni Terentianae, s. I, 2, 20.
Patareus, a Patara, Lyciae opp., duct., c. III, 4, 64.
Paulus, 1) L. Aemilius cons. a. 216, c. I, 12, 38. Paulus, exemplum nobilitatis, s. I, 6, 41. — 2) Fabius Maximus, consul a. 11, c. IV, 1, 10. vid. et s. v. Maximus.
Pausiacus, a Pausia, qui fuit pictor Sicyonius, Apelli aequalis, duct., s. II, 7, 95.
Pax, c. s. 57.
Pedanus, a Pedo vico inter Tiburet Praeneste sito, ep. 1, 4, 2.
Pediatia, vir mollis et pathicus ideoque feminae nomine notatus, s. I, 8, 39. cf. tamen ed. Vindob.
Pedius, Poplicola (cf. ed. Vindob.), iuris consultus et orator, s. I, 10, 28.
Pegasus, equus alatus, a Minerva Bellerophonti traditus, c. I, 27, 24. IV, 11, 27.
Peleus, Aeaci fil., qui cum ab Hippolyte adulterii insimulatus esset, ab Acasto, rege Magnesiae, in Pelion montem ductus est, ut a Centauris necaretur, c. III, 7, 17. ep. II, 3, 96. 104. Pelides, c. I, 6, 6. ep. I, 2, 12.
Pelion, Thessaliae mons, c. III, 4, 52.
Pelops, Tantali fil., c. I, 6, 8. 28, 7. II, 13, 37. ep. 17, 65.
Penates, c. II, 4, 15. III, 14, 3. 23, 19. 27, 49. s. II, 3, 176. 5, 4. ep. I, 7, 94.
Penelope, c. I, 17, 20. III, 10, 11. s. II, 5, 76. 81. ep. I, 2, 28.
Pentheus, rex Thebarum, Bacchi contemptor, ab Agaue matre eiusque sororibus necatus, c. II, 19, 14. ep. I, 16, 73.
Perellius, faenerator, s. II, 3, 75.
Pergama, c. II, 4, 12. Pergameus, c. I, 15, 36.
Persa (pro Parthus praeter c. III, 9, 4), c. I, 2, 22. 21, 15. III, 5, 4. 9, 4. IV, 15, 23. — Persicus, c. I, 38, 1.
Persius, s. I, 7, 2. 4. 19. 22.
Petillius, Capitolinus, s. I, 4, 94. 10, 26. vid. et. s. v. Capitolinus.
Petrinus, mons agri Sinuessani, ep. I, 5, 5,
Pettius, ep. 11, 1.
Phaeax, ep. I, 15, 24.
Phaethon, Solis fil., c. IV, 11, 25.
Phalanthus, Laco, qui Partheniorum coloniam Tarentum deduxit post bellum Messeniacum alterum, c. II, 6, 12.
Phidyle, c. III, 23, 2.
Philippi, Macedoniae urbs, ad quam a. 42 pugnatum est, c. II, 7, 9. III, 4, 26. ep. II, 2, 49.
Philippus, nummus, ep. II, 1, 234.
Philippus, L. Marcius, cons. a. 91, ep. I, 7, 46. 52. 64. 66. 78. 89. 90.
Philodemus, Epicureus philosophus idemque poeta, Ciceroni aequalis, s. I, 2, 121.
Phocaeus, duct. ab urbe Ioniae Phocaea, qua relicta cives, ne in Persarum venirent potestatem, Corsicam petierunt, ep. 16, 17.
Phoebus, c. I, 12, 24. 32, 13.

III, 3, 66. 4, 4. 21, 24. IV, 6, 26. 29. 15, 1. c. s. 1. 62. 75. vid. et s. v. Apollo.
Pholoe, c. I, 33, 7. 9. II, 5, 17. III, 15, 7.
Phrahates, Parthorum rex, qui c. a. 32 propter crudelitatem a suis regno expulsus, Scytharum ope a. 30 et 26 in regnum restitutus a. 20 signa Romana, quae Crassus amiserat, ad Augustum per Tiberium misit, c. II, 2, 17. ep. I, 12, 27.
Phrygia, c. II, 12, 22. — Phrygius = Troianus, c. II, 9, 16. lapis = marmor Synnadicum, c. III, 1, 41. — Phryx = Troianus, c. I, 15, 34.
Phryne, ep. 14, 16.
Phthius, a Phthia, Thessaliae urbe, duct., c. IV, 6, 4.
Phyllis, c. II, 4, 14. IV, 11, 3.
Picenus, s. II, 3, 272. 4, 70.
Pieris, musa, c. IV, 3, 18. 8, 20. v. et s. v. seq.
Pierius a Pieria, Macedoniae parte, duct., c. III, 4, 40. 10, 15. ep. II, 3, 405.
pila tabernae, cui inscriptus erat index librorum venalium, s. I, 4, 71.
Pindarus, Thebanus, lyricorum princeps (a. 522—448), qui dithyrambos, hymnos, epinicia, threnos scripsit, c. IV, 2, 1. 8. Pindaricus, c. IV, 9, 6. ep. I, 3, 10.
Pindus, Thessaliae mons, c. I, 12, 6.
Pipleides dictae Musae a Pipleo vel fonte vel monte in Macedonia, c. I, 26, 9.
Pirithous, Ixionis fil., qui cum Proserpinam, Plutonis uxorem, rapere vellet, vinctus est et adfixus saxo, c. III, 4, 80. IV, 7, 28.
Pisones, L. Calpurnius Piso, cons. a. 15, et filii, qui a Calpo, Numae Pompilii filio, originem se ducere gloriabantur, ep. II, 3, 6. 235.
Pitholeon, idem putatur esse ac Pitholaus, a quo carminibus probrosis lacessitum Iulium Caesarem Suetonius auctor est, s. I. 10, 22. sed conf. ed. Vindob.
Plancus, L. Munatius, cons. a. 42, primum Iulii Caesaris, tum Octaviani, deinde Antonii, postremo rursus Octaviani partes secutus, c. I, 7, 19. III, 14, 28.
Plato, philosophus (a. 427—348), s. II, 3, 11. 4, 3.
Plautus, T. Maccius, Sarsinas, poeta comicus, qui obiit a. 184, ep. II, 1, 58. 170. 3, 54, — Plautinus, ep. II, 3, 270.
Pleiades, sidus, c. IV, 14, 21.
Plotius, Tucca, Horatii, Varii, Vergilii familiaris, s. I, 5, 40. 10, 81.
Pluto, deus, c. II, 14, 7. — Plutonius, c. I, 4, 17.
Poena, c. III, 2, 32.
Poenus, c. I, 12, 38. II, 2, 11. 12, 3. III, 5, 34. IV, 4, 47.
Polemon, qui adulescens quondam ebrius venit ad disputationes Xenocratis ridendas, cuius praeceptis ad sanitatem revocatus postea Academiae princeps exstitit. Obiit c. a. 270. s. II, 3, 254.
Pollio, C. Asinius, natus a. 76, mortuus a. p. Chr. n. 5, a. 40 consul, a. 39 ab Antonio in Illyricum missus, vir domi bellique insignis,

idem orator, historicus, poeta tragicus, criticus, c. II, 1, 14. s. I, 10, 42. 85.
Pollux, c. III, 3, 9. 29, 64. ep. II, 1, 5.
Polyhymnia, c. I, 1, 33.
Pompeius, 1) Grosphus, ep. I, 12, 22. vide et s. v. Grosphus. — 2) Varus, c. II, 7, 5.
Pompilius, 1) subst., c. I, 12, 34. 2) adi., ep. II, 3, 292. vid. et s. v. Numa et Pisones.
Pomponius, adul. luxuriosus, s. I, 4, 52.
Ponticus, c. I, 14, 11.
Poplicola, Pedius, s. I, 10, 28. v. s. v. Pedius.
Porcius, parasitus, s. II, 8, 23.
Porphyrion, Titan, c. III, 4, 54.
Porsena, Etruscorum rex, ep. 16, 4.
porticus Neptuni, ab Agrippa prope saepta Iulia a. 25 exstructa et picturis ornata, ep. I, 6, 26.
Posilla, s. II, 3, 216.
Postumus, c. II, 14, 1.
Praeneste, Latii opp., c. III, 4, 23. ep. I, 2, 2. — Praenestinus, s. I, 7, 28.
Priamus, c. I, 10, 14. 15, 8. III, 3, 26. 40. IV, 6, 15. s. II, 3, 195. ep. II, 3, 137. — Priamides, s. I, 7, 12.
Priapus, deus hortorum, ep. 2, 21. s. I, 8, 2.
Priscus, s. II, 7, 9.
Procne, Pandionis, regis Atheniensium, filia, ep. II, 3, 187. vid. et s. v. Itys.
Proculeius, C., eques Rom., Licinii Murenae et Terentiae, uxoris Maecenatis, frater, cum his, qui bello civili bonis erant spoliati, patrimonium iterum partitus est, c. II, 2, 5. vid. et s. v. Murena.
Procyon, sidus, c. III, 29, 18.
Proetus, rex Argivorum, cuius uxor Antea vel Stheneboea Bellerophontae spreta interitum molita est, c. III, 7, 13.
Prometheus, c. I, 16, 13. II, 13, 37. 18, 35. ep. 17, 67.
Proserpina, c. I, 28, 20. II, 13, 21. ep. 17, 2. s. II, 5, 110.
Proteus, deus marinus, c. I, 2, 7. s. II, 3, 71. ep. I, 1, 90.
Publius, s. II, 5, 32.
Pudor, c. I, 24, 6. c. s. 57.
Punicus, c. III, 5, 18. 6, 34. ep. II, 1, 162. = purpureus, ep. 9, 27.
Pupius, tragoediarum scriptor, ep. I, 1, 67.
Pylades, s. II, 3, 139.
Pylius, c. I, 15, 22.
Pyrrha, 1) Deucalionis uxor, c. I, 2, 6. — 2) puella, c. I, 5, 3.
†Pyrrhia, ep. I, 13, 14.
Pyrrhus, 1) Epiri rex, a. 275 a M'. Curio Dentato devictus, c. III, 6, 35. — 2) c. III, 20, 2.
Pythagoras, Samius, floruit c. a. 530, qui animas ex aliis in alia migrare corpora docuit, ep. 15, 21. s. II, 4, 3. 6, 63. — Pythagoreus, ep. II, 1, 52.
Pythias, persona comica, ep. II, 3, 238.
Pythius, c. I, 16, 6. Pythia (neutr.) ep. II, 3, 414.

Quintilius, Cremonensis, Vergilii et Horatii amicus, mortuus a. 24, c. I, 24, 5. 12 ep. II, 3, 438.

Quintius, ep. I, 16, 1, idem, ut vid., atque Q. Hirpinus, c. II, 11, 2.
Quintus, s. II, 5, 32. — Q. Arrius, s. II, 3, 243. — Q. Horatius Flaccus, s. II, 6, 37.
Quirinus, 1) divi Romuli nomen, c. I, 2, 46. III, 3, 15. ep. 16, 13. s. I, 10, 32. collis Quirini, ep. II, 2, 68. — 2) Iani cognomen, c. IV, 15, 9.
Quiris, civis Romanus, c. I, 1, 7. II, 7, 3. III, 3, 57. IV, 14, 1. ep. I, 6, 7.

Raeti, gens Alpina, Vindelicis contigua, meridiem versus prope ad Comum et Veronam pertinens, qui a. 15 a Tiberio victi sunt, c. IV, 14, 15. — 2) adi., c. IV, 4, 17.
Ramnes, equites Romani iuniores, ep. II, 3, 342.
regina = Cleopatra, c. I, 37, 7.
Regulus, M. Atilius, a. 255 a Poenis captus, c. I, 12, 37. III, 5, 13.
Remus, ep. 7, 19.
Rex, s. I, 7, 1. vid. et s. v. Rupilius.
Rhenus, fluvius, s. I, 10, 37. — adi., ep. II, 3, 18.
Rhodanus, fluvius, c. II, 20, 20.
Rhode, puella, c. III, 19, 27.
Rhodope, Thracae mons, c. III, 25, 12.
Rhodus, insula, c. I, 7, 1. ep. I, 11, 17. 21. — Rhodius, s. I, 10, 22.
Rhoetus, Gigas (Titan), c. II, 19, 23. III, 4, 55.
Roma, c. III, 3, 38. 44. 5, 12. 29, 12. IV, 3, 13. 4, 37. 14, 44. c. s. 11. 37. ep. 16, 2. s. I, 5, 1. 6, 76 II, 1, 59. 6, 23. 7, 13. 28. ep. I, 2, 2. 7, 44. 8, 12. 11, 11. 21. 14, 17. 16, 18. 20, 10. II, 1, 61. 103. 256. 2, 41. 65. 87. — Romanus, subst. et adi., c. III, 6, 2. 9, 8. IV, 3, 23. 4, 46. c. s. 66. ep. 7, 6. 17. 9, 11. s. I, 4, 85. 6, 48. II, 1, 37. 2, 10. 52. 4, 10. ep. I, 1, 70. 3, 9. 12, 25. 18, 49. II, 1, 29. 2, 94. 3, 54. 113. 264. 325.
Romulus, c. I, 12, 33. II, 15, 10. IV, 8, 24. ep. II, 1, 5. adi. IV, 5, 1. carm. saec. 47.
Roscius, 1) Q., comoedus excellentissimus, Ciceronis amicus, mortuus a. 61. ep. II, 1, 82. — 2) alius quidam, s. II, 6, 35. — 3) Roscius adi., ep. I, 1, 62. vid. s. v. Otho.
Rubi, Apuliae opp., s. I, 5, 94.
Rufa, s. II, 3, 216.
Rufillus, s. I, 2, 27. 4, 92.
Rufus, s. II, 8, 58. vid. et s. v. Nasidienus.
Rupilius, Rex, Praenestinus, qui cum M. Iunio Bruto hieme a. 43 in Asia fuit, s. I, 7, 1.
Ruso, faenerator idemque historiarum scriptor, s. I, 3, 86.
Rutuba, gladiator, s. II, 7, 96.

Sabaea, Arabiae felicis pars, ture et auro nobilis, c. I, 29, 3.
Sabellus, 1) subst., s. II, 1, 36. — homo simplex, ep. I, 16, 49. — 2) adi., c. III, 6, 38. ep. 17, 28. s. I, 9, 29.
Sabinus, 1) populus Latii, morum severitate insignis, subst. et adi., c. I, 9, 7. 20, 1. 22, 9. II, 18, 14. III, 1, 47. 4, 22. ep. 2, 41. s. II, 7, 118.

ep. I, 7, 77. II, 1, 25. 2) Horatii amicus, ep. I, 5, 27.
Sagana, venefica, ep. 5, 25. s. I, 8, 25. 48.
salniger, iocus acerbissimus, ep. II, 2, 60.
Salamis, insula, Telamonis patria, c. I, 7, 21. eius cognominis urbs Cypria, c. I, 7, 29. — Salaminius, c. I, 15, 23.
Salernum, Picentini agri opp. maritimum, ep. I, 15, 1.
Salii, Martis sacerdotes a Numa instituti, qui mense Martio saliendo et carmina cantando nec non cenis splendidissimis deum celebrabant. Salius adi., c. I, 36, 12. IV, 1, 28. — Saliaris, c. I, 37, 2. ep. II, 1, 86. vid. et s. v. ancilia.
Sallustius, Crispus, C., nepos sororis Sallustii historici, a quo adoptatus est, c. II, 2, 3. s. I, 2, 48. cf. Tac. ann. III, 30. vide et s. v. Crispus.
Samnites = gladiatores, ep. II, 2, 98.
Samos, insula, ep. I, 11, 2. 21. — Samius, ep. 14, 9.
Sappho, poetria Mytilenaea, Alcaeo aequalis, c. II, 13, 25. ep. I, 19, 28.
Sardinia, c. I, 31, 4. — Sardus, adi., ep. II, 3, 375. — Sardus, Tigellius, M., s. I, 3, 3. vid. s. v. Tigellius.
Sardis (= Σάρδεις), Lydiae caput, ep. I, 11, 2.
Sarmentus, Maecenatis libertus, s. I, 5, 52. 55. 56.
satirici ante Horatium, s. I, 10, 46 sq.
Satureianus, a Saturio opp. prope Tarentum, s. I, 6, 59. sed cf. ed. Vind.
Saturnus, Caeli et Terrae fil., c. I, 12, 50. II, 12, 9. 17, 23. — Saturnius versus a Romanis antiquissimis, item Livio Andronico, Naevio usurpatus, ep. II, 1, 158. — Saturnalia, dies festi mensis Decembris (XVI—XIV kal. Ian.), quibus serii nihil agebant, servis summam libertatem concedebant Romani, s. II, 3, 5. cf. 7, 4.
Satyri, Bacchi comites, c. I, 1, 31. II, 19, 4. ep. I, 19, 4. II, 2, 125. 3, 221. 226. 233. 235.
Scaeva, 1) homo prodigus et maleficus, s. II, 1, 53. — 2) eques Romanus, ep. I, 17, 1.
Scamander, ep. 13, 14.
Scaurus, M. Aemilius, cons a. 115, primum a nobilitate Romana, deinde rhetorum scholis caelo aequatus, de quo Sallustius (Iug. 15, 4): 'homo — impiger, factiosus, avidus potentiae, honoris, divitiarum, ceterum vitia sua callide occultans.' idem orator et historicus. Scauri c. I, 12, 37.
Scetanus. s. I, 4, 112.
Scipiades, Scipio Africanus minor, s. II, 1, 17. 72.
Scopas, Parius, statuarius, qui floruit c. a. 360, c. IV, 8, 6.
Scorpios, sidus, c. II, 17, 17.
Scylla, ep. II, 3, 145.
Scythes, c. I, 19, 10. 35, 9. II, 11, 1. III, 8, 23. 24, 9. IV, 5, 25. 14, 42. c. s. 55. — Scythicus, c. III, 4, 36.
Semele, Cadmi filia, Bacchi

mater, c. I, 19, 2. — Semeleius, c. I, 17, 22.
September, adi., ep. I, 16, 16.
Septicius, ep. I, 5, 26.
Septimius, Horatii familiaris, c. II, 6, 1. ep. I, 9, 1.
Seres, Asiae extremae incolae, c. I, 12, 56. III, 29, 27. IV, 15, 23. — Sericus, c. I, 29, 9.
Servilius, Balatro, s. II, 8, 21.
Servius, 1) fortasse Servii Sulpicii Rufi, iuris consulti, mortui a. 43, nepos, s. I, 10, 86. cf. ed. Vindob. 2) S. Oppidius, s. II, 3, 168.
servus, Parmeno, Eunuchi Terentianae, s. II, 3, 265.
Sestius, L., Quirinus, quem Bruti partes secutum tamen a. 23 Augustus sibi consulem suffecit, c. I, 4, 14.
Sextilis, mensis, qui a. 8 a. Chr. Augustus nominatus est, ep. I, 7, 2. 11, 19.
Sibyllini versus, oracula Sibyllae Cumaeae, quorum auctoritate usus est Augustus ad ludos saeculares revocandos, c. s. s. 5.
Sicanus, Siculus, ep. 17, 32.
Siculus, c. II, 12, 2. 16, 33. III, 1, 18. 4, 28. IV, 4, 44. S. tyranni: Phalaris, Dionysii, ep. I, 2, 58. — 12, 1. II, 1, 58. 3, 463.
Sidonius = Phoenix, Punicus, ep. 16, 59. ep. I, 10, 26.
Silenus, Bacchi paedagogus et comes, ep. II, 3, 239.
Silvanus, silvarum agrorumque deus, c. III, 29, 23. ep. 2, 22. ep. II, 1, 143.
Simo, senex comicus, ep. II, 3, 238.
Simois, ep. 13, 14.
Sinuessa, Latii opp., vicinum Campaniae, s. I, 5, 40. — Sinuessanus, ep. I, 5, 5.
Siren, s. II, 3, 14. ep. I, 2, 23.
Sisenna, homo maledicentissimus, s. I, 7, 8.
Sisyphus, 1) Corinthi conditor, homo fallacissimus, c. II, 14, 20. ep. 17, 68. s. II, 3, 21. — 2) M. Antonii pumilio, s. I, 3, 47.
Sithonii, Thracae populus, subst. et adi., c. I, 18, 9. III, 26, 10.
Smyrna, cf. Zmyrna.
Socraticus, c. I, 29, 14. III, 21, 9. ep. II, 3, 310.
Sophocles, poeta tragicus (496—406), ep. II, 1, 163.
Soracte, mons in Faliscis situs, qui ex urbe conspicitur, c. I, 9, 2.
Sosii, bibliopolae, ep. I, 20, 2. II, 3, 345.
Spartacus, Thrax, servorum fugitivorum dux, a M. Licinio Crasso oppressus a. 71, c. III, 14, 19. ep. 16, 5.
Spes, c. I, 35, 21.
Staberius, homo avarus, s. II, 3, 84. 89.
Stertinius, latine libros permultos scripsit de Stoicorum disciplina, s. II, 3, 33. 296. — adi., ep. I, 12, 20.
Stesichorus, Siculus, poeta lyricus, flor. c. a. 600, qui Castoris et Pollucis iram meritus Helena carmine infamata et ab illis oculis privatus palinodiam composuit visumque recuperavit, ep. 17, 42. „epici carminis onera lyra sustinuit", cf. Quint. X, 1, 62. c. IV, 9, 8.
Sthenelus, Diomedis auriga, c. I, 15, 24. IV, 9, 20.

Stoicus, ep. 8, 15. s. II, 3, 160. 300.
Styx, fl., c. I, 34, 10. — Stygius, c. II, 20, 8. IV, 8, 25.
Suadela, ep. I, 6, 38.
Suburanus, a Subura, quae erat inter Quirinalem montem et Viminalem et Esquilinum, meretricum multitudine frequens, ep. 5, 58.
Sulcius, delator, s. I, 4, 65
Sulla, L. Cornelius, dictator, pater Faustae, uxoris Milonis, s. I, 2, 64.
Sulpicia horrea, i. e. a. Sulpicio Galba exstructa, vino venali referta, c. IV, 12, 18.
Superbus, Tarquinius, s. I, 6, 12.
Surrentum, Campaniae opp. maritimum, ep. I, 17, 52. Surrentinus, s. II, 4, 55.
Sybaris, adulescens molliculus, c. I, 8, 2.
Sygambri, populus Germanicus, inter Rhenum ac Lupiam habitans, c. IV, 2, 36. 14, 51.
Syrius, c. II, 7, 8.
Syrtes, maior et minor, tractus arenosi litoris Africae, c. I, 22, 5. II, 6, 3. 20, 15. ep. 9, 31.
Syrus, 1) gladiator, s. II, 6, 44. — 2) servus gentis Syriae, s. I, 6, 38. — 3) adi., c. I, 31, 12.

Taenarus, Laconiae promunturium, unde ad inferos descensus esse credebatur, c. I, 34, 10.
Tanais, 1) Scythiae fl., c. III, 10, 1. 29, 28. IV, 15, 24. — 2) spado, s. I, 1, 105.
Tantalus, Pelopis pater, c. II, 18, 37. ep. 17, 66. s. I, 1, 68.
Tarentum, Calabriae urbs, quam Phalanthus Laco condidit, c. I, 28, 29. III, 5, 56. s. I, 6, 105. II, 4, 34. ep. I, 7, 45. 16, 11. — Tarentinum venenum = purpura, ep. II, 1, 207.
Tarpa, Sp. Maecius, iam a. 55 teste Cicerone poetarum iudex celeber, item Horatii aetate, s. I, 10, 38. vid. et s. v. Maecius.
Tarquinius, Superbus, c. I, 12, 35. s. I, 6, 13.
Tartarus, c. III, 7, 17. Tartara, I, 28, 10.
Taurus, T., Statilius, cons. iterum cum Augusto a. 26, ep. I, 5, 4.
Teanum, Sidicinum in Campania ad montem Massicum situm, ep. I, 1, 86.
Tecmessa, Teuthrantis, Phrygiae regis, fil., c II, 4, 6.
Teius, a Teo insula, Anacreontis patria, duct., c. I, 17, 18. ep. 14, 10.
Telamon, Aiacis pater, c. II, 4, 5.
Telegonus, Vlixis e Circe fil., qui imprudens patrem occidit, Tusculi conditor, c. III, 29, 8.
Telemachus, ep. I, 7, 40.
Telephus, 1) rex Mysorum, Achillis hasta vulneratus itemque sanatus, ep. 17, 8. ep. II, 3, 96. 104. — 2) adulescens, c. I, 13, 1. III, 19, 26. IV, 11, 21.
Tellus, ep. II, 1, 143. eius filii, Gigantes, c. II, 12, 7.
Tempe, vallis amoena Thessaliae, c. I, 7, 4. 21, 9. pro

valle qualibet amoena, III, 1, 24.
Tempestates, ep. 10, 24.
Terentius, P., Afer, poeta comicus (mort. a. 159), cuius in Hautontimorumeno Menedemus, Cliniae pater, se ipse cruciat, s. I, 2, 20. ep. II, 1, 59. Eunuchi initium exprimitur, s. II, 3, 262 sqq.
Terminalia, dies festus a. d. VII. kal. Mart., ep. 2, 59.
Terra, c. III, 4, 73.
Teucer, Telamonis ex Hesione fil., c. I, 7, 21. 27. 15, 24. IV, 9, 17. s. II, 3, 204. — adi. = Troicus, c. IV, 6, 12.
Thalia, c. IV, 6, 25.
Thaliarchus, c. I, 9, 8.
Thebae, Boeotiae urbs, a Cadmo condita adiuvante Echione, c. I, 7, 3. IV, 4, 64. s. II, 5, 84. ep. 1, 16, 74. II, 1, 213. 3, 118. — Thebanus, adi., c. I, 19, 2. ep. I, 3, 13. II, 3, 394.
Theoninus, a Theone, homine calumniatore, ep. I, 18, 82.
Theseus, Aegei fil., quem Hercules ab inferis reduxit, c. IV, 7, 27.
Thespis, qui floruit c. a. 530, tragoediae inventor habitus, ep. II, 1, 163. 3, 276.
Thessalus. Thessalia Achillis patria, veneficorum ferax, c. I, 7, 4. 10, 15. 27, 21. II, 4, 10. ep. 5, 45. ep. II, 2, 209.
Thetis, Nerei filia, c. I, 8, 14. IV, 6, 6. ep. 13, 12.
Thraca, ep. I, 3, 3. 16, 13. — Thrace, c. II, 16, 5. III, 25, 11. — Thrax, Thracae incola, c. I, 27, 2. II, 19, 16. ep. 5, 14. — Thraex, gladiator, s. II, 6, 44. ep. I, 18, 36. — Thracius, c. I, 25, 11. IV, 12, 2. — Threicius, c. I, 24, 13. 36, 14. ep. 13, 3. — Thressa, c. III, 9, 9.
Thurinus, a Thuriis, Lucaniae opp., c. III, 9, 14. s. II, 8, 20. v. et s. v. Visci.
Thyestes, cum filiis ab Atreo fratre in cena appositis ignarus esset pastus, diras ei imprecatus est gravissimas. c. I, 16, 17. ep. II, 3, 91. — Thyesteus, ep. 5, 86.
Thyias, Baccha, c. II, 19, 9. III, 15, 10.
Thynus, Thyniae, quae postea pars Bithyniae fuit, incola. adi., c. II, 13, 15. III, 7, 3.
Thyoneus, Bacchus, c. I, 17, 23.
Tiberis, ab Ilia coniuge accensus Caesaris dictatoris necem ulciscitur, c. I, 2, 13. 8, 8. 29, 12. II, 3, 18. s. I, 9, 18. II, 1, 8. 3, 292. ep. I, 11, 19. — Tiberinus, c. III, 12, 3. s. II, 2, 31. ep. I, 11, 4.
Tiberius, Servii Oppidii fil., s. II, 3, 173.
Tibur, Latii oppidum ad Anienem in colle situm, ab Amphiarai Argivi nepotibus, Tiburno, Cora, Catilo conditum, hod. Tivoli, c. I, 7, 21. 18, 2. II, 6, 5. III, 4, 23. 29, 6. IV, 2, 31. 3, 10. ep. I, 7, 45. 8, 12. II, 2, 3. — Tiburs adi., s. I, 6, 108. II, 4, 70.
Tiburnus, Tiburis conditor, c. I, 7, 13.
Tigellius, 1) Hermogenes, s. I, 4, 72. 10, 80. 90.

vide et s. v. Hermogenes. — 2) Sardus, M., suavissimae vocis cantor, C. Iulio Caesari, tum Octaviano gratus, Ciceroni inimicus, obiit a. 41 vel 40, s. I, 2, 3. 3, 4.
Tigris, fl., c. IV, 14, 46.
Tillius, s. I, 6, 24. 107. cf. ed. Vindob.
Timagenes, rhetor Alexandrinus, qui ab A. Gabinio Romam ductus in Augusti familiaritatem venit, a quo propter linguam procacem domo exclusus ad Pollionem se contulit, cuius in domo consenuit, ep. I, 19, 15. vid. et s. v. Iarbita.
Timor, c. III, 1, 37.
Tiresias, vates Thebanus, s. II, 5, 1.
Tiridates, Parthorum rex, qui timore Phrahatis expulsi et cum magnis Scytharum copiis a. 30 in regnum redeuntis ad Augustum confugit, c. I, 26, 5.
Tisiphone, s. I, 8, 34.
Titanes, c. III, 4, 43. vid. et s. v. Gigantes.
Tithonus, Laomedontis fil., Aurorae maritus, c. I, 28, 8. II, 16, 30.
Titius, ep. I, 3, 9.
Tityos, Terrae fil., qui quia Latonae vim inferre conatus erat Apollinis sagittis transfixus poenas apud inferos luit, c. II, 14, 8. III, 4, 77. 11, 21. IV, 6, 2.
Torquatus, 1) L. Manlius Torquatus, cons. a. 65, ep. 13, 6. vid. et s. v. Manlius. — 2) causidicus, c. IV, 7, 23. ep. I, 5, 3.
Trausius, homo prodigus, s. II, 2, 99.
Trebatius, Testa, C., iurisconsultus clarissimus, Ciceroni, tum Octaviano amicus, s. II, 1, 4. 78.
Trebonius, s. I, 4, 114.
trigon, τρίγων, pilae genus, s. I, 6, 126.
Triquetra tellus, Sicula, s. II, 6, 55.
Trivicum, Apuliae opp., s. I, 5, 79.
Troia, c. I, 8, 14. 10, 15. III, 3, 60. 61. IV, 6, 3. 15, 31. c. s. 41. s. II, 3, 191. 5, 18. ep. I, 2, 19. II, 3, 141. — Troianus, c. I, 28, 11. ep. I, 2, 1. II, 3, 147. — Troicus, c. I, 6, 14. — Troica sacerdos, Ilia, Aeneae fil., c. III, 3, 32. — Tros, c. IV, 6, 15.
Troilos, Priami fil., ab Achille necatus, c. II, 9, 16.
Tullius, Servius, rex Romanorum, serva captiva natus, s. I, 6, 9.
Tullus, 1) Hostilius, tertius rex Romanorum, c. IV, 7, 15. 2) Volcatius, L., cons. a. 66, c. III, 8, 12.
Turbo, gladiator, s. II, 3, 310.
Turius, iudex iniustus, s. II, 1, 49.
Tusculum, Latii opp. in colle situm, ep. 1, 29. cf. c. III, 29, 8.
Tuscus, c. III, 7, 28. IV, 4, 54. s. II, 2, 33. ep. II, 1, 202. cf. Etruscus. — vicus Tuscus, inter forum et Velabrum situs, ubi poma, tura, vestes Sericae venibant meretricumque erant fornices, s. II, 3, 228.

Tydides, Diomedes, c. I, 6, 16. 15, 28.
Tyndaridae, Tyndari et Ledae liberi: Castor, Pollux, Clytaemnestra. Ad illos pertinet c. IV, 8, 31; ad hanc s. I, 1, 100.
Tyndaris, puella, c. I, 17, 10.
Typhoeus, Titan, c. III, 4, 53.
Tyrius = Phoenix, Punicus, c. III, 29, 60. ep. 12, 21. s. II, 4, 84. ep. I, 6, 18.
Tyrrhenus, c. I, 11, 6. III, 10, 12. 29, 1. IV, 15, 3. T. sigilla = parva signa ahenea in Etruria facta, ep. II, 2, 180.
Tyrtaeus, poeta, qui bello Messenio secundo ὑποθήκας et ἐμβατήρια scripsit, ep. II, 3, 402.

Vacuna, antiqua Sabinorum dea, quam Horatius nomine ductus otii tutelam gerere significat, ep. I, 10, 49.
Vala, Numonius, ep. I, 15, 1.
Valerius, Poplicola, P., quo adiutore Brutus reges eiecit, s. I, 6, 12. vid. et s. v. Laevinus.
Valgius, Rufus, C., elegiarum et epigrammatum scriptor, c. II, 9, 5. s. I, 10, 82.
Varia, vicus Sabinorum, ep. I, 14, 3.
Varius, L. (c. 74—14), Horatii et Vergilii familiaris, qui Thyestem tragoediam a. 29 edidit, item epicis carminibus inclaruit, Horatium Maecenati commendavit, c. I, 6, 1. s. I, 5, 40. 93. 6, 55. 9, 23. 10, 44. 81. II, 8, 21. 63. ep. II, 1, 247. 3, 55.
Varro, P. Terentius, Atacinus, natus a. 82, mortuus c. a. 37, qui carmina epica, satirica, alia scripsit, s. I, 10, 46.
Varus, 1) Horatii amicus, c. I, 18, 1. — 2) alius, ep. 5, 73.
vates = Stesichorus, ep. 17, 44.
Vaticanus mons, c. I, 20, 7.
Veia, venefica, ep. 5, 29.
Veianius, gladiator, ep. I, 1, 4.
Veiens, ep. II, 2, 167. — Veientanum, vinum vilissimum, s. II, 3, 143.
Velabrum, inter vicum Tuscum et forum boarium, ubi prostabant omnia, quae ad victum pertinerent, s. II, 3, 229.
Velia, Lucaniae opp., ep. I, 15, 1.
Velina, tribus, ep. I, 6, 52.
Venafrum, Campaniae opp., c. II, 6, 16. s. II, 8, 45. — Venafranus, c. III, 5, 55. s. II, 4, 69.
Venus, dea, c. I, 4, 5. 13, 15. 15, 13. 18, 6. 19, 9. 30, 1. 32, 9. 33, 10. II, 8, 13. III, 10, 9. 11, 50. 16, 6. 18, 6. 21, 21. 26, 5. 27, 67. IV, 1, 1. 6, 21. 10, 1. 11, 15. 15, 32. c. s. 50. ep. I, 6, 38. = puella pulchra, c. I, 27, 14. 33, 13. = iactus Venereus quattuor talorum, cum alius alium ostendit numerum, c. II, 7, 25; cf. I, 4, 18.
Venusinus, a Venusia, colonia Romana, in Apuliae et Lucaniae confiniis sita, c. I, 28, 26. s. II, 1, 35.
Vergilius, 1) P., Maro, Mantuanus, natus a. 70, qui Bucolica a. 37, Georgica a. 30 edidit, tum Aeneida scripsit.

a. 19 Athenas profectus et paullo post in Italiam reversus Brundisii obiit. familiarissimus Horatio, quem commendavit Maecenati, c. I, 3, 6. 24, 10. s. I, 5, 40. 48. 6, 55. 10, 45. 81. ep. II, 1, 247. 3, 55. — 2) alius, c. IV, 12, 13.
Vertumnus, deus rerum venalium, qui in vico Tusco sacellum habebat Iano propinquum, s. II, 7, 14. ep. I, 20, 1.
Vesper, stella, c. II, 9, 10. III, 19, 26.
Vesta, dea domus et foci custos, c. I, 2, 16. 28. III, 5, 11. s. I, 9, 35. ep. II, 2, 114. cf. et monumenta regis.
Vibidius, scurra, s. II, 8, 22. 33. 40. 80.
Victoria, ep. I, 18, 64.
Vindelici, gens inter Danuvium fl. et lacum Brigantinum habitans, Raetis confinis, c. IV, 4, 18. 14, 8.
Vinius, Asina, ep. I, 13, 2.
virgo rapta, Cassandra, c. II, 4, 8.
virgo, Vestalis, c. I, 2, 27. III, 30, 9.
Virtus, c. II, 2, 19. III, 2, 17. 21. c. s. 58. ep. 9, 26.
Visci duo, amici Horatii, s. I, 10, 83. Viscus poeta, s. I, 9, 22. Viscus Thurinus, s. II, 8, 20. vid. et s. v. Thurinus.
Visellius, cuius socer herniosus fuit, s. I, 1, 105.
Vlixes, c. I, 6, 7. ep. 16, 60. 17, 16. s. II, 3, 197. 204. 5, 100. ep. I, 2, 18. 6, 63. 7, 40.
Vlubrae, oppidulum ad paludes Pomptinas, ep. I, 11, 30.
Vmber, s. II, 4, 40.
Vmbrenus, veteranus, qui a. 41 ab Octaviano agro Ofelli Venusini donatus erat, s. II, 2, 133.
Vmmidius, s. I, 1, 95.
Volanerius, scurra, s. II, 7, 15.
Volcanus, c. I, 4, 8. III, 4, 59. s. I, 5, 74.
Volteius, Mena, libertus, praeco, ep. I, 7, 55. 64. 91. vid. et s. v. Mena.
Voltur, Apuliae mons, Venusiae vicinus, c. III, 4, 9.
Voranus, s. I, 8, 39.
Vstica, vallis Horatii Sabino vicina, c. I, 17, 11.
Vtica, urbs Africae, ep. I, 20, 13.

Xanthias, c. II, 4, 2.
Xanthus, Lyciae fl., c. IV, 6, 26.

Zephyrus, c. III, 1, 24. IV, 7, 9. ep. I, 7, 13.
Zethus, Iovis ex Antiopa fil., pastor, artis musicae contemptor, ep. I, 18, 42.
Zmyrna (Smyrna), ep. I, 11, 3.

III.

INDEX

GRAMMATICVS ET METRICVS.

Verborum de scriptura vel syllabarum quantitate cum potissima quaeque adnotata sint hoc Indice, cetera poterunt repeti ex Summario orthographiae et prosodiae latinae.

Vocabula asterisco notata aut ἅπαξ εἰρημένα aut raritate usus ἅπαξ εἰρημένοις simillima. Sumpta ea ex libello C. Zangemeisteri de Horatii vocibus singularibus, Berol. a. 1862 edito.

Abludere*, s. II, 3, 320.
abnormis*, s. II, 2, 3.
absto*, ep. II, 3, 362.
ac. vide s. v. et. — ac rarum in carm. et epodis. — ac non positum ante gutturales apud Hor.; cet. cf. d. r. m. 502.
ac vel atque pro quam post comparativos, s. I, 1, 46. 5, 5. ep. 15, 5 al., non in lyricis aut epistulis.
accusativus cum infinitivo per interrogationem sive exclamationem mirabundi vel potius indignabundi, ep. 8, 1. 11, 11, 12. s. II, 2, 29, 30. 8, 67, 68 al., non in lyricis aut epistulis.
Achilles, cf. et s. -ei. — Achillen, v. prol. ad c. II, 4, 4.
adlaboro*, c. I, 38, 5. ep. 8, 20.
adsuo*, ep. II, 3, 16.
aesculetum*, c. I, 22, 14. sed cf. Zangem. p. 12.
aha, ep. 5, 71.
aio, non invenitur in carm. et epodis.
allitteratione minus utitur Horatius in carminibus et epodis quam in ceteris libris. eadem communi poetarum more habet locum in formulis quibusdam, quales sunt 'maius meliusve', 'more modoque', 'pater atque princeps', 'patriam populumque' (c. IIII, 2, 37. 28. I, 2, 50. III, 6, 20). — quadruplex alliteratio s. I, 6, 57. triplex c. I, 4, 13. — cet. cf. d. r. m. 563—567.
almus = bene alens, s. II, 4, 13.
alterutrum, non alterum utrum, ep. I, 18, 64. cf. d. r. m. 485.

Alyattes. cf. s. -ei.
Amor pro Ἔρως non invenitur ap. Hor.
ampullor*, ep. I, 3, 14.
amystis*, c. I, 36, 14.
anciliorum, c. III, 5, 10.
anthac, c. I, 37, 5. ita semper veteres.
antire, c. I, 35, 17 al. ita semper poetae Ausonio priores.
Apulus, Apulia ubique producunt primam. secunda in 'Apulus' corripitur, in 'Apulia' producitur.
arbitra*, ep. 5, 50.
arbor (c. I, 12, 45. ep. 12, 20) et arbos (c. II, 13, 3).
Argos, c. I, 7, 9, per imitationem Homeri, ut subinde (nomin. casu vel accusat.) poetae latini. contra casus obliqui ab 'Argi' nominativo deducuntur. ita Argis s. II, 3, 132. ep. II, 2, 128. 3, 118.
ast, ep. 15, 24. s. I, 6, 125. 8, 6. semper in principio versus et seq. vocali.
at secundo loco, s. I, 2, 47. 8, 37.
atque. vide sub vv. 'et', 'ac'. — atque aliquando secundo invenitur loco, ut ep. 8, 11. s. I, 5, 4. 6, 111. ita et alii poetae inde ab Augusti tempore, sed raro. in lyricis semel, si sana lectio, positum loco tertio (c. I, 25, 18), numquam secundo.
-avi, -atum. resonarint, s. I, 8, 41. sonaturum, s. I, 4, 44. intonata, ep. 2, 51. cf. d. r. m. 509.
ausim, s. I, 10, 48. cf. d. r. m. 509.
auspex Teucer, c. I, 7, 27. ausp. Horatius, III, 27, 8.
aut. vide s. v. et. — aut secundo loco, c. I, 21, 7. ep. 1, 34. 7, 7. 9, 31. 16, 4.

Barrus*, ep. 12, 1.
beet, ep. I, 18, 75. simili κακοφωνίᾳ Lucr. I, 56 creet, Ov. tr. II, 460 exscreet.
Bellerophontes. cf. prol. ad III, 7, 15.
beluosus*, c. IIII, 14, 47.
bis terve h. e. raro, ep. II, 3, 358.
bis terque h. e. saepe, ep. 5, 33. ep. II, 3, 440.

Calefacto, ep. II, 2, 169.
caldior, s. I, 3, 53. cf. d. r. m. 455 sq.
Canĭcula.
canis commune apud Hor.
Cătilus, c. I, 18, 2. Cătillus apud Statium, S. I, 3, 100, ubi tangit H. versum.
cavĕ, s. II, 3, 38. ep. I, 13, 19 al. cavē, ep. 6, 11. ep. I, 6, 32.
centiceps*, c. II, 13, 34.
ceu, c. IV, 4, 43.
cĭborium*, c. II, 7, 22.
ciniflones* = cinerarii; s. I, 2, 98. cf. Zangem. p. 10.
circuagi, non circumagi, s. I, 9, 17.
circumgemo*, ep. 16, 51, nisi praestat hoc voc. in partes quibus constat diduci.
confervesco. — conferbuit, s. I, 2, 71. ita inferbuit, s. II, 4, 67.
conopĭum, ep. 9, 16. atque ita Propertius IIII, 10, 45. at Iuvenalis 6, 80 conopēum.
conscio*, ep. I, 1, 61.
cooperio. — cooperto, pronuntiandum coperto, s. II, 1, 68.

culillus*, c. I, 31, 11. ep. II, 3, 434.
cupido mascul. semper ap. Hor.
cupressus. cupressos, c. II, 14, 23. ep. 5, 18.

Damnose*, s. II, 8, 34.
dativus singularis quartae numquam legitur ap. Hor.
Daunias*, Daunia, c. I, 22, 14.
dehinc semper disyll. ap. Hor. et plerumque apud reliquos. d. r. m. 313.
delitigo*, ep. II, 3, 94.
denato*, c. III, 7, 28.
deproelior*, c. I, 9, 11.
depugis*, s. I, 2, 93.
deus. — semper di et dis, numquam dei et deis ap. H. Dĭana.
Diespiter, i. e. Iovis pater, ut Marspiter, c. I, 34, 5. III, 2, 29.
diffingo, i. e. fingendo immuto, c. I, 35, 39. III, 29, 47. s. II, 1, 79.
dihaeresis. siluae c. I, 23, 4. ep. 13, 2. suetae, s. I, 8, 17. cf. d. r. m. 308—310.
dilator*, ep. II, 3, 172.
diludia*. ep. I, 19, 47.
diota*, c. I, 9, 8 = δίωτος. ita lagoena, λάγυνος, parasita παράσιτος.
disconvenio*, ep. I, 1, 99. 14, 18.
disquiro*, s. II, 2, 7.
domus. — domo, cf. proleg. ad ep. I, 10, 13. domu, cf. prol. ad IV, 1, 9.
duellum = bellum, aliquando in carminibus et epistulis.

-e in ablativo participiorum magis probatur quam i, excepto ubi adiectivorum instar ponuntur. cf. et d. r. m. 484.
-e pro ei in gen. et dat. quintae. fide pro fidei, c. III, 7, 4. s. I, 3, 95. cf. ed. Vindob.
edo. — est pro edit, s. II, 2, 57. ep. I, 2, 39. esset pro ederet. — edit pro edat, ep. 3, 3. s. II, 8, 90.
ego. — mi, non invenitur in carminibus et epodis. cf. d. r. m. 296. — me te se cum praepositionibus, quae in 'ter' vel 'tra' exeunt coalescunt per enclisin, velut 'interse'. cf. d. r. m. 465 sq. — men, s. I, 10, 78. II, 3, 152.
-ĕi, genetivus in Graecis. ita ap. Hor. Achillei, Vlixei, Alyattei.
elatro*, ep. I, 18, 18.
elephas, ep. II, 1, 196. d. r. m. 493.
emeto*, ep. I, 6, 21.
emiror*, c. I, 5, 8.
eo. — i sequente altero imperativo dictum per ironiam, ut persaepe ap. poet. lat., ep. I, 6, 17. II, 2, 76.
-erĭs perf. et fut.; placarīs, c. III, 23, 3. viderĭs, IIII, 10, 6.
-ērunt, -ēre. cf. d. r. m. 506.
-ĕrunt (non -ēre) vertĕrunt, ep. 9, 17. adnuĕrunt, s. I, 10, 45. dedĕrunt, ep. I, 4, 7.
-es pro -is in accus. plur. nominum quae genetivo finiuntur in 'ium' concinnitatis ergo retinuimus, aliquando cum damno euphoniae ut ep. 2, 12. 66.
et aliquando orationis parti, quam praecedere debet, postponitur, veluti c. I, 2, 18. 39. 29, 14. III, 24, 48. ep. 1, 12. s. I, 3, 54. II, 1, 64. — per-

raro id fit in epistulis, in ep. ad Pisones numquam. — atque haec traiectio plerumque fit post verbum in principio versus seu pone caesuram collocatum. — et post tertium verbum ep. 16, 40 (s. I, 3, 63 'et' potius = etiam). cf. et comm. ed. mai. ad c. I, 7, 6. 7. certa autem 'et' inversi exempla inveniuntur primum apud Vergilium. contra 'at' 'sed' 'atque' (in eo quod est 'atque utinam'), 'nam' traiecta iam Ciceronis aetate, quamquam rarissime. — etiam hae particulae pariter atque 'aut' mutatae loco amant collocari eis versus partibus quas supra indicavi, item 'nec', 'neque'.

et, ac, atque, aut, vel saepe ponuntur non ante id verbum, cui iungendo inserviunt, sed ante illud, quod pariter ad praecedentia et sequentia pertinet, velut s. II, 6, 3 'auctius atque di melius fecere'. cf. l. que.

et = et quidem, c. I, 31, 17.

et pro etiam haud raro apud H. invenitur (item apud Vergilium; de Lucretio dubitatur). plerumque autem significatione illa ponitur sequente nomine proprio vel pronomine vel adverbio, quod a pronomine sit ductum, vel post primum versus verbum.

etenim in sat. tantum et carm. l. IV. tertio loco c. IV, 5, 17, alibi secundo vel primo.

exsultim*, c. III, 11, 10.

Faxis, s. II, 3, 38. 6, 5. cf. d. r. m. 509.

Faustitas*, c. IIII, 5, 18.

fautor, adiectivum. tam inepte f. Lucili, s. I, 10, 2. sic f. veterum, ep. II, 1, 23.

finis, feminino gen., c. II, 18, 30. ep. 17, 36.

fio. — fi, s. II, 5, 38.

forsit*, s. I, 6, 49.

fortuītus, c. II, 15, 17. cf. d. r. m. 302.

fraxinos, III, 25, 16; ubi tamen multi cdd. fraxinus.

Gelide*, ep. II, 3, 171.

generosius*, c. I, 37, 21.

glŏmus. cf. d. r. m. 438.

gnatus, gnata (substant.). ita semper pro nato, nata in saturis. cf. comm. ed. Vindob. ad s. I, 1, 83. at in lyricis natus.

Graecas finales in saturis et epodis et epistulis easdem fere atque in carminibus admittit Horatius, frequentius tamen in his quam in illis.

graecari*, s. II, 2, 11.

Haud (hau), numquam in carminibus, in epodis semel (1, 32), ter in epistulis (I, 7, 40. 8, 4. II, 2, 128. cf. et proleg. in II, 2, 70). in saturis saepius. hau, s. II, 1, 39. cf. proleg. in ep. II, 2, 70.

herĕ, non heri. cf. d. r. m. 409.

hiatus in o interi., sed circa arsim c. I, 1, 2. ep. 12, 25. s. II, 3, 265. ep. II, 3, 301. non circa thesim. cf. ep. 5, 71.

hiatus in arsi (c. I, 28, 24).

ep. 13, 3. cf. d. r. m. 376 sqq. — hiatus in thesi, s. I, 9, 38. II, 2, 28.
hic. — hisce, s. I, 3, 70. hosce, s. I, 4, 6. huncine, s. I, 9, 72. hiscine, s. I, 2, 109. cf. d. r. m. 485 sq.
homoeoteleuton apud H. isdem temperatur legibus atque apud ceteros poetas antiquos. cf. d. r. m. 567—573. — raro admodum circa medii versus arses admittitur homoeoteleuton, si finales sint longae, in lyricis et iambicis, ut c. I, 3, 4 obstrictis aliis, ib. 22, 2 non eget Mauris iaculis.

-i in abl. tert. nonnullis: imbri, igni, ungui. alibi tamen (ep. I, 11, 11) imbre.
-i pro ii in genetivis subst. latinorum semper optinet ap. Hor., Verg., Tibullum; primus -ii adhibuit Propertius, saepius Ovidius. cf. Bentl. ad Ter. Andr. II, 1, 20. Lchm. c. in Lucr. p. 326. d. r. m. 473.
-i pro ii in Graecis. Panaeti, c. I, 29, 14. Dionysi, ut Bentleio visum, s. I, 6, 38, cf. Lachm. c. in Lucr. p. 327 et d. r. m. 494, item ed. Vindob. ad s. I, 6, 38.
-i in vocativis Graecorum. Demetri, s. I, 10, 90. ep. I, 7, 52. cf. d. r. m. 494.
-i, -is pro -ii, -iis in plurali numero praecedente ā vel ē. Bais, c. II, 18, 20. ep. I, 1, 83. Circeis, s. II, 4, 33. ita Grai, Grais.
iacio.
ab hoc verbo quae descendunt composita, faciunt 'icio', ut puta abicio, proicio, ita, ut praecedentem syllabam semper producant ap. H. — v. tamen s. l. synizesis.
idem.
dat. sing. ap. Hor. non prostat, in plurali numero semper apud eundem 'idem' et 'isdem'. cf. d. r. m. 297 sq.
-ier. c. IV, 11, 8, non in epodis. cf. d. r. m. 506 sq.
Ilion, Ilios aequabili usu adhibentur ab Hor.; reliquis autem poetis Latinis spreta Homeri auctoritate longe magis placuit 'Ilion'.
imperor, ep. I, 5, 21. cf. invideor.
inaestuo*, ep. II, 15.
inamaresco*, s. II, 7, 107.
inaudax*, ἄτολμος, c. III, 20, 3.
incastigatus, ep. I, 10, 45.
incogito*, ἐπιβουλεύω, ep. II, 1, 122.
incuratus*, ep. I, 16, 24.
inemorior*, ep. 5, 34. cf. prol.
inferbuit, v. s. v. confervesco.
ingustatus*, s. II, 8, 30.
inlacrimabilis*, ἀδάκρυτος, c. II, 14, 6. IV, 9, 26.
inmemoratus*, ep. I, 19, 33.
inmersabilis*, ep. I, 2, 22.
inmetatus*, c. III, 24, 12.
inmiserabilis*, c. III, 5, 17.
inmodulatus*, ep. II, 3, 263.
inominatus*, c. III, 14, 11. ep. 16, 38.
inpariter*, ep. II, 3, 75.
inpermissus*, c. III, 6, 27.
inresectus*, ep. 5, 47.
inretortus*, c. II, 2, 23.
inrevocatus*, ep. II, 1, 223.
inruptus*, c. I, 13, 18.
insolabiliter*, ep. I, 14, 8.
intaminatus*, c. III, 2, 18.

intercino*, ep. II, 3, 194.
invideor, ep. II, 3, 56. ita imperor.
Īō, ep. II, 3, 124.
Ĭō semper disyll., c. IIII, 2, 49. 50 al.
Īōnicus, c. III, 6, 21. ep. 2, 54.
Īŏnius, ep. 10, 19.
is ea id pronom. non invenitur in lyricis et iambicis praeter duos versus spurios, III, 11, 18 et IV, 8, 18.
Ĭtalia. ita semper in metro dactylico.
Ĭtalus, c. II, 13, 18. ep. I, 18, 57 al.
Iulus, trisyll., cf. prol. ad IV, 2, 2.
iuvenari*, ep. II, 3, 246.

Laeve, ep. I, 7, 52.
lagoena, v. s. v. diota.
lagois*, s. II, 2, 22.
lamna pro lamina, c. II, 2, 2. ep. I, 15, 36.
larva, s. I, 5, 64. Plautus dixit lāruam.
lātrare. cf. d. r. m. 384.
lavĕre. ita Hor. plerumque. cf. comm. ed. Vindob. ad s. I, 4, 75.
lauro, c. III, 4, 19. 30, 16. lauru, c. II, 7, 19.

Māmurra, s. I, 5, 37. Catull. 29, 3 Măмurra.
miluus, ep. 16, 32. ep. I, 16, 51. cf. d. r. m. 305.
moveo. ab hoc verbo quae descendunt in praeteritis aliquando coguntur, ut conmorit, s. II, 1, 45, summosses, s. I, 9, 48.
myrtus. — myrto, c. I, 4, 9 al. — myrtūs, c. II, 15, 6.

Nam. vide s. v. et. — nam altero enuntiati loco positum, c. IV, 14, 9 (sed lectio vid. corrupta). ep. 17, 45. s. II, 3, 20. 41. 302. 6, 78. ep. II, 1, 186; tertio, c. I, 18, 3. ep. 14, 6.
natus. v. s. v. gnatus.
nĕ, cf. l. que.
nec, neque plerumque variantur usu Horatiano. cet. cf. d. r. m. 503—5.
nec, interdum l. secundo, ut c. IV, 5, 14. ep. 10, 11. 16, 5. ita 'neque' ep. I, 18, 37. cf. etiam l. et.
ni, semel in carm., IV, 6, 21. cf. ed. maior.
nihil, nil. — nil plerumque in sat. et epist. invenitur, raro nihil, et quidem ante consonam. in carminibus etiam nihĭl adhibetur. cf. comm. ed. Vindob. ad s. I, 1, 40.
nilum (non nihilum), saepius in sat., in epist. semel, II, 2, 153.
nosco. — noris, c. IV, 11, 13. nosset, s. I, 9, 62. nosse, s. II, 8, 19.

ŏ. mentiŏ, s. I, 4, 93. Polliŏ, s. I, 10, 42. 85. c. II, 1, 14. dixerŏ, s. I, 4, 104. eŏ, s. I, 6, 119. nesciŏ compluriens in sat. et ep., sed semper cum pron. quid, quod. obsecrŏ, ep. I, 7, 95. rogŏ, ep. I, 1, 11. sciŏ, s. II, 3, 83. vetŏ, s. I, 1, 104. quomodŏ, s. I, 9, 43. cf. d. r. m. 413 sqq. ceterum omnia exempla praeter illa 'Pollio', 'nescio quid' extra lyrica et iambica sunt posita.
octussis*, s. II, 3, 156.

ŏhē, s. I, 5, 12. II, 5, 96. Martialis epigr. IIII, 89, 1 ōhē iam satis est, ŏhē libelle.
oppedere*, καταπέρδειν, s. I, 9, 70.

Parasita, v. s. v. diota.
perdor. — perditur, cf. prol. ad s. II, 6, 59.
permingere, v. praef. ad s. I, 2, 44.
petivi, ep. 6, 15, alias petii. petivi etiam ap. Verg. invenitur, non apud Ov. et Lucr.
phimus*, s. II, 7, 17.
pĭtuita, ut vid., s. II, 2, 76. ep. I, 1, 108. ap. Catull. 23, 17 pītuita. cf. d. r. m. 302.
poeta et vates. cf. comm. ed. Vindob. ad ep. I, 7, 11.
Porsĕna, ep. 16, 4; ita et Silius et Martialis, ap. Verg. Porsenna.
postgenitus*, c. III, 24, 30.
praecanus*, ep. I, 20, 24.
praepositio duobus iuncta nominibus priore l. omissa, III, 25, 2. ep. II, 1, 25. 31. cf. et proleg. ad c. III, 14, 14. — item posteriore, s. I, 4, 26. ep. I, 6, 52.
praeterago*, ep. I, 15, 11.
prendo (cum compositis), non prehendo ap. Hor.
Prīamides, s. I, 7, 12.
pro interi., c. III, 5, 7.
prodoceo*, ep. I, 1, 55.
productae arsis vi, perraro quidem, finales in penthemimeri vel hepthemimeri saturarum (non epistularum), item in lyricis vel propter caesuram vel sequente vocabulo graeco. exempla enumerata d. r. m. 405.
Prŏserpina, c. II, 13, 21. ita hunc l. imitatus Seneca Herc. fur. 549. alibi ap. H. et ceteros Prōserpina.
ptisanārium*, rectius tisānarium, s. II, 3, 155. a productum ut in cetaria, zonarius. cf. ed. Vindob.
puertia, c. I, 36, 8.
pulvĭs, c. IV, 7, 16. cf. Lachm. in Lucr. comm. 59.

Que, ve, ne particulae saepe adduntur ei verbo, quod pariter et ad priorem et ad insequentem pertinet orationem, non ad illud, cui iungendae sunt, ut c. II, 7, 23 'quis udo deproperare apio coronam curatve myrto?' cf. l. et.
quis pro quibus. in lyricis tamen semper habetur 'quibus'.
qui quae quod sive quis qua quid pron. indefiniti coalescunt per enclisin cum illis quae sunt 'si ne num cum neu nescio'. cf. d. r. m. 465 sq. — nescio quis semper explet paeonem primum.

Rabidus, furiosus.
rapidus, celer.
rapulum*, s. II, 2, 3. 8, 8. rapulam Titin. Non. 210, 5.
recalcitro*, s. II, 1, 20.
redono*, c. II, 7, 3. III, 3, 33.
repostus, ep. 9, 1. cf. tamen ed. maior. — ita saepius Vergilius, qui et 'expostum' et 'compostum'. non autem fit haec syncope ap. dactylicos praeter composita. Ov.

Fast. II, 63 templorum positor, templorum sancte repostor.
-ris, -re. cf. d. r. m. 506.

Sanguĭs, c. I, 24, 15. cf. Lachm. in Lucr. c. 59. d. r. m. 399.
scaurus*, s. I, 3, 48.
scurror*, ep. I, 17, 19. 18, 2.
sed secundo loco, c. IV, 4, 33. ep. II, 1, 89. 2, 46.
semesus, non semiesus. cf. d. r. m. 304.
Sidŏnius, ep. 16, 59. ep. I, 10, 26. Verg. et Sidōnium dixit.
socialiter*, ep. II, 3, 258.
sōdes = si audes (si vis), s. I, 9, 41. ep. I, 1, 62. 7, 15. 16, 31. II, 3, 438.
soldum, s. II, 5, 65. soldo, s. I, 2, 113.
sto pro isto, ep. II, 2, 163.
stridĕre, s. II, 8, 78
subsuere*, s. I, 2, 29.
sum. — es non invenitur in lyricis. — es aliquando apocopen patitur, ut ep. 15, 17. s. II, 3, 273. 'est' vocula non tantum ubi copulae instar est, sed paene ubique amittit e praecedente vocali vel m littera, nisi quando obstant rationes metricae, sive praecedente interpunctione. aliter uno tantum loco, s. I, 2, 58, reliquimus integram.
surripis, s. II, 3, 127. ep. I, 16, 55. surpite, s. II, 3, 283. surpuerat, c. IIII, 13, 20.
syncope, cf. d. r. m. 455 sq. — s. in praeteritis verborum: divisse, s. II, 3, 169. erepsemus, s. I, 5, 79. evasti, s. II, 7, 68. percusti, s. II, 3, 273. surrexe, s. I, 9, 73. absunt talia a lyricis et iambicis. reperiuntur aliquando apud Verg. et Prop., non apud Ov. aut Tib. cf. d. r. m. 508 sq.
synizesis. cf. d. r. m. 298—302. 311—327. consiljum, c. III, 4, 41. principjum, c. III, 6, 6. Nasidjeni. s. II, 8, 1. Serviljo, s. II, 8, 21. vjetus, ep. 12, 7. vindemjator, s. I, 7, 30. non pitvita, v. s. v.; contra coactis syllabis Pompei, c. II, 7, 5. Voltei, ep. I, 7, 91. cereā, s. I, 8, 43. ostreă, s. II, 2, 21. Lyncei, s. I, 2, 90. prout, s. II, 6, 67 (sed cf. proleg.). quoad, s. II, 3, 91. deicere, s. I, 6, 39.

Taeter. cf. prol. ad c. III, 11, 19. s. I, 2, 33.
tanti = tot, s. II, 3, 12.
tauriformis*, c. IIII, 14, 25.
temptator*, c. IIII, 4, 71.
tmesis. cf. d. r. m. 457—64. quem sors dierum cumque dabit, c. I, 9, 14; et similia saepe. tmesis in praepositionibus et negativo 'in' ap. Hor. non evenit nisi ea, qua pars vocis compositae ab eis, ad quae natura sua pertinet, metri interstitio separatur, ut puta:

non quivis videt in|modulata poemata iudex.
dum flagrantia de|torquet ad oscula.

alibi autem non invenitur nisi ubi adverbiorum instar sunt praepos. ut puta sic: post pono, circum vectari, quo circa, inter noscere.

tu. — tun, s. II, 3, 128. ten, s. II, 4, 83. te, v. s. v. ego.

Vae, c. I, 13, 3.
valdius, ep. I, 9, 6. II, 3, 321. ap. Phaedrum 'validius'.
vates, v. s. v. poeta.
Vatĭcanus, c. I, 20, 7. ceteri Vatīcanus.
vĕ, cf. l. que.
vemens, non vehemens.
vepallidus*, s. I, 2, 129.
Vlixes. cf. s. -ĕi. — Vlixi, ep. I, 6, 63. 7, 40. — Vlixem, s. II, 3. 197. 204. ep. I, 2, 18.
-um pro -orum. deum (tantum in saturis, II, 2, 104. 6, 65), nummum, ep. II, 2, 33. non divum, cf. proleg. ad s. I, 3, 117; multo minus virum, equum.
volo. — vin = visne, s. I, 9, 69.
utī pro ut, non utĭ.

Corrigenda.

Ep. 8, 12 leg. tuum;
Ep. 17, 11 leg. addictum
S. I, 3, 115 leg. idemque,
S. I, 5, 97 leg. Lymphis
S. I, 7, 5 leg. et iam
S. II, 3, 175 leg. Nomentanum; ib. 189 iustus.

3 2044 011 499 787

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.
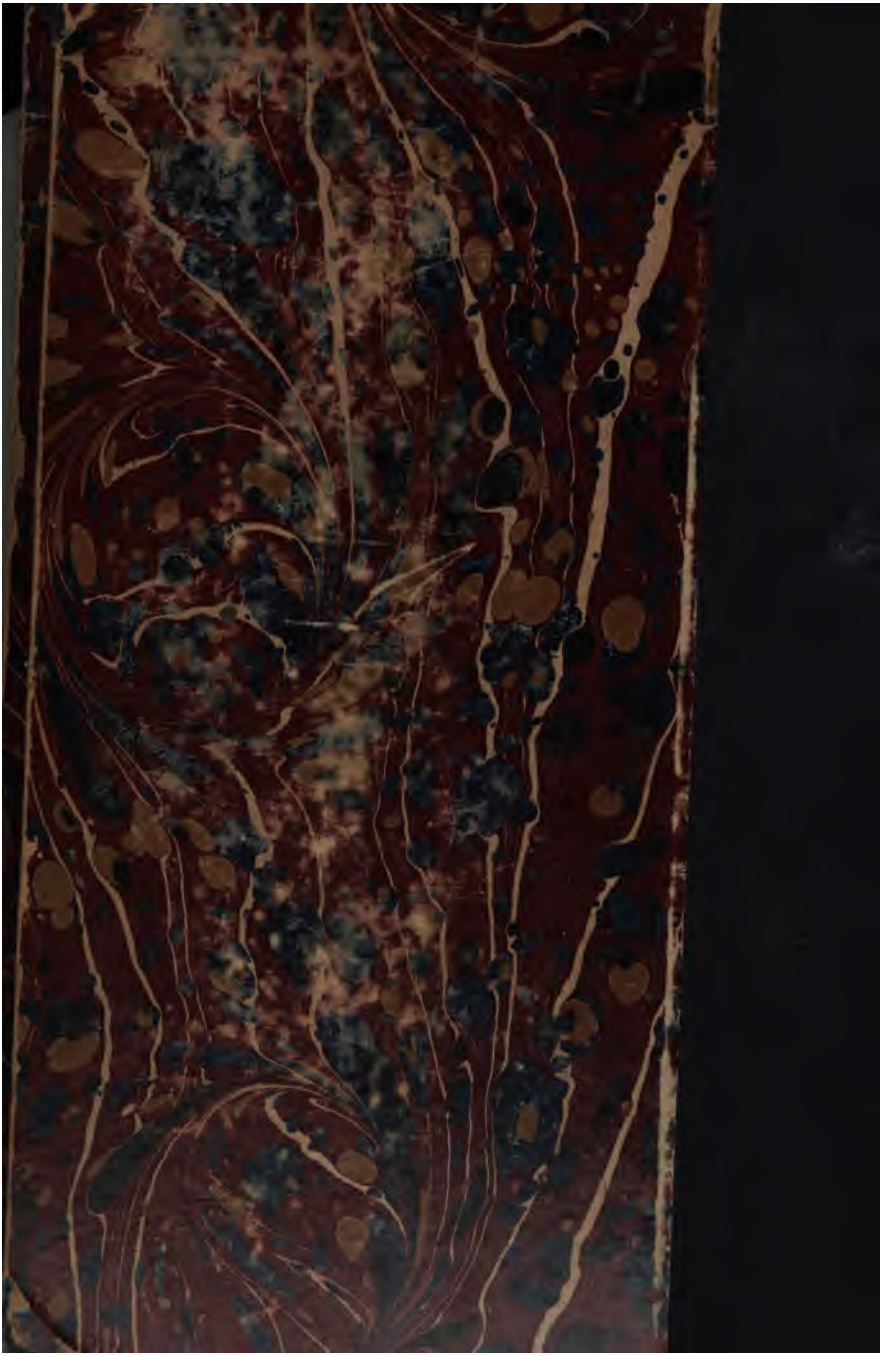
WIDENER
BOOK DUE
SEP 10 1991
WIDENER
BOOK DUE
FEB 1 1992
CANCELLED
FEB 10 1995
CANCELLED